

CBAC Lefel 3

Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori

Cymeradwywyd gan Cymwysterau Cymru

Mae'r cymhwyster hwn yn rhan o'r gyfres newydd o gymwysterau lechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant yng Nghymru a ddarperir gan City&Guilds/CBAC.

Nid yw'r cymhwyster hwn a reoleiddir gan Cymwysterau Cymru ar gael i ganolfannau Lloegr.

Manyleb

Tabl o'r Newidiadau

Fersiwn	Crynodeb o newidiadau	Tudalen(nau)
2	Eglurhad o'r gofynion ar gyfer cyflawni'r cymhwyster	11
	Cynnwys gwybodaeth yn ymwneud â chyfle asesu Uned 331 yn y Gaeaf	27, 240, 241
	Eglurhad y dylai canolfannau wirio'r amserlen a'r wybodaeth am derfynau amser a gyhoeddir yn flynyddol er mwyn cadarnhau dyddiad cyflwyno'r ymchwiliad estynedig.	29

Cipolwg ar y cymhwyster

Maes pwnc	Iechyd a gofal plant
Rhif CC	C00/1249/6
Grŵp oedran cymeradwy	16+
Gofynion cofrestru	Dim
Asesiad	70% asesiad mewnol (Tasgau strwythuredig a phortffolio) a 30% allanol (arholiad ac ymchwiliad estynedig)
Graddio	Llwyddiant, Teilyngdod, Rhagoriaeth, Rhagoriaeth *
Cymeradwyaethau	Mae angen cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster
Deunyddiau cefnogi	Y Fanyleb Pecyn asesu mewnol Deunyddiau asesu enghreifftiol (asesiad allanol) Canllaw ar gyflwyno'r cymhwyster
Ymrestru ac ardystio	Gweler y manylion ar wefan y Consortiwm

Cynnwys

Cipolwg ar y cymhwyster	2
Cynnwys	3
1 Rhagarweiniad	9
Nodau ac amcanion y pwnc	10
Strwythur	11
Oriau Dysgu dan Arweiniad (ODA), Oriau mewn Lleoliad Gwaith, Cyfanswm Amser Cymhwyso (CAC) a Chredydau	15
2 Gofynion Canolfannau	16
Cymeradwyo'r cymhwyster	16
Staff canolfannau	16
3 Cyflwyno'r Cymwyster	19
Asesu cychwynnol a sefydlu	19
Deunyddiau cefnogi	20
Swyddogion Cyswllt/Penodedigion Allanol	21
Sicrhau Ansawdd Mewnol	21
Cymedroli trefniadau asesu mewnol	21
Apêl fewnol	22
Ffactorau sy'n effeithio ar ddysgwyr unigol	22
Camymddwyn	22
Trefniadau mynediad ac ystyriaeth arbennig	23
4. Asesu	24
Crynodeb o'r asesu	24
Efelychu	25
Cyfyngiadau amser	25
Cydnabod dysgu blaenorol (CDB)	25
5. Unedau	31
Canllawiau ar gyflwyno cynnwys yr unedau	33

Uned 300	Hybu ymarfer craidd ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant	35
	Canllawiau cyflwyno	42
	Dull asesu	42
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	44
Uned 301	Hybu chwarae, dysgu, twf a datblygiad	45
	Gofynion tystiolaeth	48
	Canllawiau cyflwyno	48
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	48
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	49
Uned 302	Hybu maeth a hydradu yn y blynyddoedd cynnar	52
	Gofynion tystiolaeth	54
	Canllawiau cyflwyno	54
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	54
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	55
Uned 303	Ymateb i afiechyd, pla/haint, clefyd ac imiwneiddio mewn plentyndod	56
	Gofynion tystiolaeth	57
	Canllawiau cyflwyno	57
	SGC cysylltiedig	58
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	58
Uned 304	Hybu gofal plant 0-2 oed	60
	Gofynion Tystiolaeth	62
	Canllawiau cyflwyno	62
	SGC cysylltiedig	65
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	65
Uned 305	Hybu gofal plant 2-3 oed	67
	Gofynion tystiolaeth	69
	Canllawiau cyflwyno	69
	SGC cysylltiedig	71
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	71
Uned 306	Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed	74
	Gofynion tystiolaeth	77
	Canllawiau cyflwyno	77
	SGC cysylltiedig	79
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	80
Uned 307	Hybu'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi	83
	Gofynion tystiolaeth	85
	Canllawiau cyflwyno	85
	SGC cysylltiedig	85
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	85
Uned 308	Cefnogi teuluoedd i feithrin sgiliau rhianta	87
	Gwybodaeth ategol	91
	Gofynion tystiolaeth	91
	Canllawiau cyflwyno	91
	SGC cysylltiedig	93
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	93
Uned 309	Hybu a chefnogi lleferydd, iaith a sgiliau cyfathrebu	95
	Gofynion tystiolaeth	98
	Canllawiau cyflwyno	98

	SGC cysylltiedig	100
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	101
Uned 310	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar	103
	Gofynion tystiolaeth	105
	Canllawiau cyflwyno	105
	SGC cysylltiedig	107
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	107
Uned 311	Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol	108
	Gofynion tystiolaeth	113
	Canllawiau cyflwyno	113
	SGC cysylltiedig	114
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	115
Uned 312	Cefnogi plant sy'n byw gydag epilepsi	117
	Gofynion tystiolaeth	119
	Canllawiau cyflwyno	119
	SGC cysylltiedig	119
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	119
Uned 313	Helpu i hybu iechyd plant	120
	Gofynion tystiolaeth	122
	Canllawiau cyflwyno	122
	SGC cysylltiedig	123
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	123
Uned 314	Monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau	125
	Gofynion tystiolaeth	127
	Canllawiau cyflwyno	127
	SGC cysylltiedig	127
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	128
Uned 315	Cefnogi plant i fonitro glwcos	129
	Gofynion tystiolaeth	131
	Canllawiau cyflwyno	131
	SGC cysylltiedig	131
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	131
Uned 316	Cymryd samplau gwaed gwythiennol gan blant	133
	Gofynion tystiolaeth	135
	Canllawiau cyflwyno	135
	SGC cysylltiedig	136
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	136
Uned 317	Rhoi gofal i blant sy'n byw gyda chanser	137
	Gofynion tystiolaeth	139
	Canllawiau cyflwyno	139
	SGC cysylltiedig	140
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	140
Uned 318	Gofal lliniarol a gofal diwedd oes i blant a phobl ifanc	141
	Gofynion tystiolaeth	144
	Canllawiau cyflwyno	144
	SGC cysylltiedig	145
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	145

Uned 319	Rhoi brechiadau trwynol rhag y ffliw	146
	Gofynion tystiolaeth	148
	Canllawiau cyflwyno	148
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	148
Uned 320	Rhoi gofal stoma	149
	Gofynion tystiolaeth	152
	Canllawiau cyflwyno	152
	SGC cysylltiedig	152
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	152
Uned 321	Gofalu am glwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth	153
	Gofynion tystiolaeth	155
	Canllawiau cyflwyno	155
	SGC cysylltiedig	155
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	155
Uned 322	Sgrinio'r golwg	157
	Gofynion tystiolaeth	159
	Canllawiau cyflwyno	159
	SGC cysylltiedig	159
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	159
Uned 323	Cynnal profion sgrinio'r golwg ar gyfer plant oed ysgol	161
	Gofynion tystiolaeth	163
	Canllawiau cyflwyno	163
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	163
Uned 324	Awtochwistrellu adrenalin	164
	Gofynion tystiolaeth	165
	Canllawiau cyflwyno	165
	SGC cysylltiedig	165
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	166
Uned 325	Cefnogi rhieni newydd a rhieni beichiog	167
	Gofynion tystiolaeth	170
	Canllawiau cyflwyno	170
	SGC cysylltiedig	170
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	171
Uned 326	Cyflwyniad i ofal plant yn y cartref	173
	Gofynion tystiolaeth	176
	Canllawiau cyflwyno	176
	SGC cysylltiedig	177
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	177
Uned 327	Paratoi ar gyfer ymarfer ym maes gwarchod plant	179
	Gofynion tystiolaeth	181
	Canllawiau cyflwyno	181
	SGC cysylltiedig	181
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	182
Uned 328	Hwyluso dysgu mewn grŵp	183
	Gofynion tystiolaeth	185
	Canllawiau cyflwyno	185
	SGC cysylltiedig	185
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	186

Uned 329	Cefnogi unigolion drwy fwydo gyda thiwb	187
	Gofynion tystiolaeth	189
	Canllawiau cyflwyno	189
	SGC cysylltiedig	189
	Deddfwriaeth gysylltiedig	189
Uned 208	Cefnogi plant sy'n byw gyda diabetes mellitus	191
	Gofynion tystiolaeth	194
	Canllawiau cyflwyno	194
	SGC cysylltiedig	194
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	194
Uned 209	Ymateb i adweithiau anaffylactig	196
	Gofynion tystiolaeth	197
	Canllawiau cyflwyno	197
	SGC cysylltiedig	197
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	198
Uned 210	Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant	199
	Gofynion tystiolaeth	201
	Canllawiau cyflwyno	201
	SGC cysylltiedig	201
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	201
Uned 211	Cefnogi gofal ymataliaeth mewn plant	203
	Gofynion tystiolaeth	205
	Canllawiau cyflwyno	205
	SGC cysylltiedig	206
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	206
Uned 212	Cefnogi unigolion o ran symud a lleoli	207
	Gofynion tystiolaeth	209
	Canllawiau cyflwyno	209
	SGC cysylltiedig	209
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	209
Uned 213	Cyflwyniad i fesuriadau ffisiolegol mewn plant	211
	Gofynion tystiolaeth	213
	Canllawiau cyflwyno	213
	SGC cysylltiedig	213
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	213
Uned 214	Cynnal profion pwynt gofal	215
	Gofynion tystiolaeth	217
	Canllawiau cyflwyno	217
	SGC cysylltiedig	217
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	218
Uned 215	Casglu sbesimenau	219
	Gofynion tystiolaeth	221
	Canllawiau cyflwyno	221
	SGC cysylltiedig	221
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	221

Uned 330:	Egwyddorion a damcaniaethau sy'n dylanwadu ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yn yr 21^{ain} ganrif yng Nghymru	222
Uned 331:	Ymchwilio i faterion cyfredol ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yng Nghymru Tasgau Ymchwiliad Estynedig	22240
Atodiad 1	Arweiniad o ran yr Unedau a Argymhellir	245
Atodiad 2	Arweiniad o ran yr Unedau a Argymhellir	245
Atodiad 3	Cysylltiadau â chymwysterau eraill	249

1 Rhagarweiniad

Mae'r ddogfen hon yn dweud wrthy ch beth mae angen i chi ei wneud er mwyn cyflwyno'r cymhwysterau:

Maes	Disgrifiad
Ar gyfer pwy mae'r cymhwyster?	Mae'r cymhwyster hwn yn bennaf ar gyfer pobl sy'n gweithio, neu sydd am weithio, mewn lleoliadau gofal plant wedi'u rheoleiddio gyda theuluoedd/gofalwyr a phlant o dan 8 oed a gwasanaethau plant y GIG ar gyfer y rhai sy'n gweithio gyda theuluoedd/gofalwyr a phlant 0-19 oed. Mae wedi'i anelu'n bennaf at ddysgwyr sy'n astudio mewn lleoliad addysg bellach ond gall gael ei gyflwyno gan amrywiaeth o ddarparwyr dysgu. Mae angen i ddysgwyr ennill y cymhwyster hwn er mwyn gweithio fel ymarferydd gofal plant cymwysedig dan oruchwyliaeth fel y nodir yn Fframwaith Cymwysterau Gofal Cymdeithasol Cymru ar gyfer <i>Gofal Cymdeithasol a Gofal Plant yng Nghymru</i>.
Beth mae'r cymhwyster yn ei gynnwys?	Bydd y cymhwyster hwn yn galluogi dysgwyr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i gael gwaith a/neu i symud ymlaen o ran gyrfa mewn lleoliadau gofal plant neu iechyd. Mae'n cyfuno'r ddwy uned ymarfer a asesir yn y gweithle, gyda gwybodaeth ddamcaniaethol ychwanegol. Mae elfen ymarfer y cymhwyster hwn yn adlewyrchu cymhwyster Lefel 3 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer. Mae'r agwedd ddamcaniaethol yn canolbwyntio ar egwyddorion a damcaniaethau sy'n dylanwadu ar iechyd, llesiant a datblygiad plant a sut y gall y sector gofal plant ac iechyd plant ymateb i holl anghenion plant 0-19 oed. Mae'r wybodaeth, y ddealltwriaeth a'r sgiliau y mae angen i ddysgwr eu meithrin yn y cymhwyster hwn yn adeiladu ar gynnwys y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori a'r cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd. Argymhellir yn gryf y dylai dysgwr sy'n dilyn y cymhwyster hwn fod wedi cwblhau, neu'n cwblhau ar hyn o bryd, y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd.
Pa gyfleoedd sydd i ddatblygu?	Mae'r fanyleb hon yn cynnig sylfaen addas ar gyfer astudio'r blynyddoedd cynnar a gofal plant drwy amrywiaeth o gyrсияu addysg uwch, neu brentisiaethau. Yn ogystal, mae'r fanyleb hon yn gwrs astudio sy'n gydlynol, yn foddhaol ac yn werth chweil i'r dysgwyr hynny nad ydynt yn symud ymlaen i astudio ymhellach yn y pwnc hwn. Bydd y cymhwyster hwn hefyd yn galluogi dysgwyr i symud ymlaen i gyflogaeth mewn rôl Lefel 3 neu symud ymlaen at

---

	ddysgu pellach drwy'r cymwysterau canlynol gan y Consortiwm: • TAG Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant • Lefel 4 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant gydag arbenigedd • Lefel 4 Arwain a Rheoli Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Egwyddorion, Damcaniaethau a Chyd-destunau.
Gyda phwy y gwnaethom ddatblygu'r cymhwyster?	Gofal Cymdeithasol Cymru ac Addysg a Gwella Iechyd Cymru a ddatblygodd gynnwys unedau ymarfer y cymhwyster hwn ac sy'n berchen arno. Datblygwyd y cynnwys ar y cyd â'r Consortiwm, yn ogystal â rhanddeiliaid, tiwtoriaid, athrawon ac aseswyr yn y gweithle o bob rhan o'r sector iechyd a gofal plant.

Nodau ac amcanion y pwnc

Bydd cymhwyster Lefel 3 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori yn galluogi dysgwyr i feithrin a dangos eu gwybodaeth, dealltwriaeth, ymddygiadau, sgiliau ac ymarfer mewn lleoliad gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant. Yn benodol, bydd dysgwyr yn gallu dangos eu bod yn:

- deall ac yn gallu defnyddio'n ymarferol, yr egwyddorion a'r gwerthoedd sy'n sail i ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant
- deall, ac yn gallu defnyddio'n ymarferol, dulliau plant-ganolog i ofal, chwarae a dysgu
- hybu a chefnogi datblygiad plant drwy eu hymarfer eu hunain
- gwerthuso ymchwil a damcaniaethau i gefnogi ymarfer
- ymwybodol o bolisiau allweddol yn y sector a sut mae'r rhain yn effeithio ar ddatblygu a darparu gwasanaethau
- gweithio mewn partneriaeth â phlant, eu teuluoedd, gofalwyr ac amrywiaeth o weithwyr proffesiynol
- gallu myfyrio ar ymarfer er mwyn parhau i wella
- defnyddio amrywiaeth o dechnegau datrys problemau
- defnyddio sgiliau llythrennedd, rhifedd a chymhwysedd digidol fel sy'n briodol yn eu swydd.

Mae'r wybodaeth, y ddealltwriaeth a'r sgiliau mae angen i ddysgwyr eu meithrin yn y cymhwyster hwn yn adeiladu ar gynnwys gwybodaeth y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd.

Sylwer: un o'r gofynion a nodir yn *Fframwaith Cymwysterau Gofal Cymdeithasol Cymru ar gyfer Gofal Cymdeithasol a Gofal Plant* yw y bydd angen y ddau gymhwyster canlynol ar unigolyn sy'n gweithio yn y sector gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant:

- y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd a naill ai'r
- cymhwyster Lefel 3 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer neu'r
- cymhwyster Lefel 3 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori i weithio mewn rolau swyddi penodol.

I gael rhagor o wybodaeth am y gofynion ar gyfer gweithio yn y sector gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant, gan gynnwys rolau swyddi penodol, gweler y *Fframwaith cymwysterau ar gyfer gofal cymdeithasol a gofal plant rheoledig yng Nghymru* sydd ar gael ar wefan Gofal Cymdeithasol Cymru. <https://gofalcymdeithasol.cymru/fframwaith-cymwysterau>.

Hefyd, bydd angen i'r rheini sy'n gweithio mewn lleoliadau gofal plant wedi'u rheoleiddio gyda phlant 8-12 oed gwblhau cymhwyster gwaith chwarae ychwanegol a enwir gan Skills Active www.skillsactive.com.

Strwythur

Er mwyn ennill cymhwyster **Lefel 3 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori**, rhaid i ddysgwyr gyflawni cyfanswm o, o leiaf, **50** credyd o'r unedau Ymarfer:

- Rhaid ennill 30 o gredydau o grŵp Gorfodol 1
- Rhaid ennill o leiaf 4 credyd o grŵp Dewisol A
- Gellir ennill yr 16 o gredydau sy'n weddill o **unedau o fewn** Grwpiau Dewisol A, B neu C a,
- chwblhau Grŵp Gorfodol 2 a chyflawni'r lleiafswm marciau GMU sy'n ofynnol ar gyfer gradd y cymhwyster (gweler tudalen 30).

Lleiafswm yr oriau dysgu dan arweiniad sy'n ofynnol ar gyfer y cymhwyster hwn yw 720.

Rhif yr Uned	Teitl yr Uned	ODA	Credyd
Grŵp Gorfodol 1			
300	Hybu ymarfer craidd ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant	85	18
301	Hybu chwarae, dysgu, twf a datblygiad	35	5
302	Hybu maeth a hydradu yn y blynyddoedd cynnar	30	4
303	Ymateb i afiechyd, pla/haint, clefyd ac imiwneiddio mewn plentynod	20	3
Grŵp Dewisol A			
304	Hybu gofal plant 0-2 oed	20	4
305	Hybu gofal plant 2-3 oed	20	4
306	Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed	30	6

Rhif yr Uned	Teitl yr Uned	ODA	Credyd
Grŵp Dewisol B			
307	Hybu'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi	20	4
308	Cefnogi teuluoedd i feithrin sgiliau rhianta	50	13
309	Hybu a chefnogi lleferydd, iaith a sgiliau cyfathrebu	25	4
310	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar	25	4
311	Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol	40	8
Grŵp Dewisol C			
312	Cefnogi plant sy'n byw gydag epilepsi	20	3
313	Cefnogi hybu iechyd plant	15	3
314	Monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau	15	3
315	Cefnogi plant i fonitro glwcos	15	3
316	Cymryd samplau gwaed gwythiennol gan blant	20	3
317	Rhoi gofal i blant sy'n byw gyda chanser	35	8
318	Gofal lliniarol a gofal diwedd oes i blant a phobl ifanc	35	9
319	Rhoi brechiadau trwynol rhag y ffliw	15	3
320	Rhoi gofal stoma	20	3
321	Gofalu am glwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth	20	4
322	Cynnal profion sgrinio golwg	20	4
323	Cynnal profion sgrinio'r clyw ar gyfer plant oed ysgol	15	3
324	Awtochwistrellu adrenalín	15	3

Rhif yr Uned	Teitl yr Uned	ODA	Credyd
325	Cefnogi rhieni newydd a darpar rieni	20	4
326	Cyflwyniad i ofal plant yn y cartref	40	6
327	Paratoi ar gyfer ymarfer ym maes gwarchod plant	25	4
328	Hwyluso dysgu mewn grŵp	20	4
329	Cefnogi unigolion drwy fwydo gyda thiwb	15	3
208	Cefnogi plant sy'n byw gyda diabetes mellitus	20	5
209	Ymateb i adweithiau anaffylactig	10	2
210	Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant	10	2
211	Cefnogi gofal ymataliaeth mewn plant	20	4
212	Cefnogi unigolion o ran symud a lleoli	20	3
213	Cyflwyniad i fesuriadau ffisiolegol mewn plant	15	3
214	Cynnal profion pwynt gofal	15	3
215	Casglu sbesimenau	10	3
Grŵp Gorfodol 2		220	22
330	Egwyddorion a damcaniaethau sy'n dylanwadu ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yn yr 21ain ganrif yng Nghymru.	190	19
331	Ymchwilio i faterion cyfredol ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yng Nghymru.	30	3

Sylwer: mae gwahaniaeth rhwng grwpiau Dewisol B ac C i gefnogi'r fethodoleg asesu ar gyfer y cymhwyster hwn. Gellir dewis unedau o'r naill grŵp neu'r llall yn dibynnu ar y credydau sydd ar gael. Mae rhagor o fanylion am y fethodoleg asesu i'w gweld yn y pecyn asesu.

Mae'r rheolau ychwanegol canlynol yn bodoli ar gyfer unedau penodol o fewn y cymhwyster hwn:

- Rhaid i ddysgwyr sy'n gwneud Uned 324 Awto-chwistrellu adrenalin hefyd gwblhau Uned 209 Ymateb i adweithiau anaffylactig. Gall Uned 209 gael ei gwneud naill ai cyn neu ar y cyd ag Uned 324.
- Rhaid i unrhyw ddysgwyr sy'n gwneud Uned 327 Paratoi ar gyfer ymarfer ym maes gwarchod plant fod wedi cwblhau ac ennill Uned 326 Cyflwyniad i ofal plant yn y cartref cyn dechrau'r uned hon.

Grŵp Gorfodol 2: Uned 330 ac Uned 331

Mae Grŵp Gorfodol 2 yn ategu'r unedau yng Ngrŵp Gorfodol 1 y cymhwyster hwn ac yng nghymhwyster Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd, gan hefyd roi'r cyfle i ddysgwyr feithrin mwy o wybodaeth am feysydd nad ydynt ar gael o fewn yr unedau gofynnol a dewisol eraill yn y cymhwyster hwn.

Uned 330: Mae egwyddorion a damcaniaethau sy'n dylanwadu ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yn yr 21ain ganrif yng Nghymru yn cynnwys pum prif faes testun:

- cefnogi datblygiad cyfannol 0-19 oed
- dulliau'n ymwneud ag ymddygiad cadarnhaol i gefnogi datblygiad cyfannol
- darpariaeth gofal iechyd ar gael yng Nghymru o adeg cenhedlu hyd at 19 oed a sut mae'n cefnogi iechyd a llesiant
- yr egwyddorion i sicrhau dysgu cynhwysol ar gyfer pob plentyn 0-19 oed
- effaith meddwl traddodiadol a chyfoes ar ddatblygiad cyfannol plant.

Mae cynnwys yr uned yn estyn y wybodaeth a'r ddealltwriaeth y bydd dysgwyr yn eu meithrin drwy gwblhau'r unedau ymarfer o'u dewis ac yn cyflwyno pynciau ychwanegol er mwyn adlewyrchu anghenion ehangach y sector gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.

Bydd dysgwyr yn meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth o ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant gan gwmpasu'r ystod oedran gyfan sef 0-19 oed. Bydd hyn yn datblygu ac yn atgyfnerthu'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth a feithrinwyd yn ystod eu lleoliadau gwaith sy'n canolbwyntio ar blant 0-8 oed (neu isadran o fewn yr ystod oedran hon).

Bydd dysgwyr yn meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth o'r ffordd y gall gwahanol leoliadau iechyd, blynyddoedd cynnar ac addysg hybu a chefnogi iechyd, llesiant a datblygiad, 0-19 oed. Bydd hyn yn rhoi'r cyfle i ddysgwyr ehangu eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth oherwydd gall eu cyfleoedd lleoliad gwaith fod yn gyfyngedig i un neu ddau leoliad.

Hefyd, gan fod yr uned yn cynnwys ffocws ar agweddau iechyd ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant, bydd dysgwyr yn meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth o'r rôl a gwerth llawer o wahanol feysydd o fewn y sector gofal iechyd. Bydd hyn yn ymestyn gwybodaeth a dealltwriaeth o wasanaethau gofal iechyd, gweithwyr proffesiynol sy'n gweithio o fewn y gwasanaethau ac yn rhoi cipolwg i ddysgwyr ar gyfleoedd gwaith yn ogystal â chymwysterau pellach o fewn y sector gofal iechyd y gallan nhw fod am eu dilyn wrth gwblhau'r cymhwyster hwn.

Uned 331: Mae ymchwilio i faterion cyfredol ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yng Nghymru yn gofyn i ddysgwyr ymchwilio i fater cyfoes ar gyfer y sector. Nid yw'r uned hon yn cynnwys unrhyw gynnwys ychwanegol. Er mwyn cwblhau'r asesiad, bydd dysgwyr yn defnyddio'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth a feithrinwyd ganddyn nhw drwy gwblhau Uned 330 a'r unedau ymarfer o'u dewis.

Bydd cynnwys ac asesiad Unedau 330 a 331 o Grŵp Gorfodol 2 yn sicrhau bod dysgwyr yn gallu:

- dangos gwybodaeth a dealltwriaeth o amrywiaeth o gysyniadau, gwerthoedd a materion allweddol sy'n berthnasol i leoliadau a chyd-destunau gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant
- cymhwyso gwybodaeth a dealltwriaeth er mwyn dadansoddi ymarfer seiliedig ar dystiolaeth (eu hymarfer eu hunain ac ymarfer pobl eraill) o fewn gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant
- ymchwilio i ddamcaniaethau ac ymarfer sy'n ymwneud â gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant, eu gwerthuso a myfyrio ar y ffordd y gallan nhw ddylanwadu ar ymarfer.

Oriau Dysgu dan Arweiniad (ODA), Oriau mewn Lleoliad Gwaith, Cyfanswm Amser Cymhwyso (CAC) a Chredydau

Mae Oriau Dysgu Dan Arweiniad (ODA) yn rhoi syniad i ganolfannau o faint o amser dysgu ac asesu dan oruchwyliaeth sydd ei angen i gyflwyno uned a gellir eu defnyddio at bwrpasau cynllunio.

Er mwyn cyflawni'r cymhwyster hwn, mae gofyn bod dysgwyr yn cwblhau o leiaf 700 awr mewn lleoliad gwaith. Ceir rhagor o fanylion am hyn ar dudalen 19. Mae'r gofyniad hwn wedi cael ei bennu gan y sector a chytunwyd arno gyda Cymwysterau Cymru fel y nifer lleiaf o oriau y byddai'n rhaid i ddysgwyr ei gwblhau er mwyn dangos eu bod yn bodloni gofynion yr unedau ymarfer o fewn y cymhwyster hwn (Grŵp Gorfodol 1 a Grwpiau Dewisol A-C).

Cyfanswm Amser Cymhwyso (CAC) yw *cyfanswm* yr amser, mewn oriau, y disgwylir i ddysgwr ei dreulio er mwyn ennill cymhwyster. Mae'n cynnwys oriau dysgu dan arweiniad ac oriau a dreulir yn paratoi, yn astudio ac yn cyflawni rhai gweithgareddau asesu ffurfiannol, y gall rhai ohonyn nhw fod mewn gweithle/lleoliad.

Mae fformiwla sy'n cyfateb i werth y CAC wedi'i rannu â 10 yn cael ei defnyddio i gyfrifo'r credyd.

Cyfrifwyd mai Cyfanswm Amser Cymhwyso'r cymhwyster hwn yw 1,280 awr. Mae'r rhain yn cynnwys:

- 250 awr o ddysgu dan arweiniad y tu allan i'r gwaith er mwyn cwblhau unedau yng Ngrŵp Gorfodol 1 a Grwpiau Dewisol A-C
- 220 awr o ddysgu dan arweiniad a neilltuwyd i Grŵp Gorfodol 2
- 700 awr o ddysgu mewn swydd ar gyfer y lleoliad gwaith, y disgwylir i 250 ohonyn nhw fod dan arweiniad
- 110 awr o waith astudio hunangyfeiriedig ychwanegol a fyddai'n gallu cynnwys:
  - defnydd o adnoddau dysgu ar-lein
  - cwblhau asesiadau/papurau arholiad enghreifftiol
  - cwblhau gwaith ymchwil annibynnol gan gynnwys darllen cyhoeddiadau ac adroddiadau sy'n ymwneud â'r sector
  - myfyrio

Nodir yr ODA, y CAC a'r gwerth credyd ar gyfer y cymhwyster hwn isod.

	ODA	CAC	Credyd
Lefel 3 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori	720	1280	128

2 Gofynion canolfannau

Cymeradwyo'r cymhwyster

Bydd angen cymeradwyo canolfannau a chymhwyster ar gyfer y cymhwyster hwn. Bydd hyn yn cynnwys asesiad desg.

Er mwyn cymeradwyo canolfan, rhaid i sefydliad allu bodloni'r meini prawf cymeradwyo canolfannau. Mae'r dogfennau canlynol yn rhoi manylion sut i gael cymeradwyaeth ar gyfer y cymhwyster hwn:

- Canllaw Gweinyddu
- Rheoliadau Cyffredinol y CGC ar gyfer Canolfannau Cymeradwy.

Cynghorir darpar ganolfannau i geisio cymeradwyaeth canolfan a chymhwyster, fel sy'n briodol, cyn dechrau cyflwyno'r cymhwyster.

Mae'r Consortiwm yn anelu at gyhoeddi'r penderfyniad ynghylch cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster o fewn 30 diwrnod gwaith ar ôl i'r cais gael ei gyflwyno, gan arwain at bedwar canlyniad posibl:

- cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster
- cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster yn amodol ar gynllun gweithredu
- ymatal rhag cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster yn amodol ar gynllun gweithredu
- gwrthod cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster.

Tybir bod y ganolfan a'r cymhwyster wedi cael eu cymeradwyo pan fydd City & Guilds yn anfon cadarnhad ysgrifenedig o'r statws at y ganolfan, ac nid cyn hynny.

Bydd yn ofynnol i ganolfannau wneud cais am gymeradwyaeth ar gyfer y cymhwyster hwn a bodloni'r gofynion penodol i ganolfannau a amlinellir yn y ddogfen hon yn ymwneud â staff cyflwyno a chymhwysedd aseswyr. Bydd y gofynion hyn yn cael eu harchwilio a'u monitro fel rhan o'r broses cymeradwyo cymwysterau a'r broses o fonitro'r cymwysterau hyn yn barhaus.

Staff canolfannau

Staff cyflwyno

Rhaid i staff sy'n cyflwyno'r cymhwyster hwn allu dangos eu bod yn bodloni'r gofynion arbenigedd galwedigaethol canlynol. Rhaid iddyn nhw:

- fod yn gymwys yn alwedigaethol neu'n wybodus yn dechnegol yn y maes maen nhw'n darparu hyfforddiant ar ei gyfer. Rhaid i'r wybodaeth hon gyfateb o leiaf i'r un lefel â'r hyfforddiant a ddarperir
- bod â phrofiad perthnasol diweddar yn y maes penodol y byddan nhw'n ei asesu
- bod â phrofiad credadwy o ddarparu hyfforddiant.

Gall staff y ganolfan gyflawni mwy nag un rôl, er enghraifft, gallan nhw fod yn diwtor ac yn aseswr pwnc neu'n swyddog gwirio ansawdd mewnol, ond ni allan nhw wirio ansawdd eu hasesiadau eu hunain yn fewnol.

Bydd y Consortiwm yn cynnal sesiynau hyfforddi a DPP i'r staff cyflwyno, gwirwyr mewnol a rheolwyr canolfannau i sicrhau bod yr hyfforddiant a'r canllawiau a ddarperir yn safonol ar draws y sector. Cyfrifoldeb y ganolfan yw sicrhau bod yr holl staff cyflwyno'n mynychu'r digwyddiadau hyn, fel y bo'n briodol.

Gofynion aseswyr

Rhaid i aseswyr deilliannau dysgu seiliedig ar gymhwysedd:

- fod yn alwedigaethol gymwys; mae hyn yn golygu bod yn rhaid i bob aseswr allu gweithredu gofynion llawn y maes mae'n ei asesu i'r un lefel o leiaf. Ystyr cymhwysedd galwedigaethol yw eu bod hefyd yn alwedigaethol wybodus
- cynnal eu cymhwysedd galwedigaethol drwy ddysgu a datblygu proffesiynol parhaus a pherthnasol y gellir eu dangos yn glir
- meddu ar y cymwysterau cyfredol ar gyfer Aseswyr, neu fod yn gweithio tuag at eu hennill, er enghraifft:
  - Lefel 3 Dyfarniad mewn Asesu Cymhwysedd yn yr Amgylchedd Gwaith **neu**
  - feddu ar Ddyfarniad Aseswyr A1 neu unedau D32/33.

Lle bo gan aseswyr hen gymwysterau aseswr, rhaid iddyn nhw ddangos eu bod yn asesu'n unol â safonau asesu cyfredol neu gymhwyster cyfatebol/amgen addas arall ar gyfer asesu perfformiad yn y gwaith. Rhaid cytuno ar hyn ymlaen llaw gyda Swyddog Sicrhau Ansawdd Allanol y ganolfan.

Mae'r Consortiwm hefyd yn derbyn cymwysterau aseswr eraill a achredir yn genedlaethol. Mae rhestr gynhwysfawr o'r rhain i'w gweld ar dudalen we'r cymhwyster.

Lle bo aseswr yn gweithio tuag at ennill cymwysterau aseswr, rhaid bod trefniant cydlofnodi ar waith gan aseswr cymwysedig o'r un maes galwedigaethol neu faes galwedigaethol cysylltiedig.

Lle y nodir mewn gofynion tystiolaeth ei bod yn briodol eu defnyddio, dylai tystion arbenigol fod:

- yn meddu ar wybodaeth ddigonol am yr unedau y byddan nhw'n rhoi tystiolaeth ar eu cyfer
- yn alwedigaethol gymwys yn eu maes arbenigedd i'r un lefel o leiaf â'r uned y byddan nhw'n rhoi tystiolaeth ar ei chyfer
- yn meddu ar unrhyw gymhwyster asesu perfformiad yn y gweithle neu fod wedi gweithio mewn swydd broffesiynol a oedd yn cynnwys gwerthuso ymarfer bob dydd staff.

Swyddogion Sicrhau Ansawdd Mewnol (SSAM)

Rhaid i'r rheini sy'n cyflawni rôl sicrhau ansawdd mewnol fod yn alwedigaethol wybodus a meddu ar y sgiliau sydd eu hangen i wneud penderfyniadau sicrhau ansawdd.

Mae'r gofynion cymhwyso ar gyfer swyddog sicrhau ansawdd mewnol ar gyfer cymwysterau seiliedig ar gymhwysedd fel a ganlyn. Dylai'r swyddog sicrhau ansawdd mewnol fod yn:

- meddu ar y cymwysterau Sicrhau Ansawdd cyfredol, neu fod yn gweithio tuag at eu hennill, er enghraifft:
  - Lefel 4 Dyfarniad ar gyfer Sicrhau Ansawdd Mewnol Prosesau ac Arferion Asesu neu
  - Lefel 4 Tystysgrif mewn Arwain Gwaith Sicrhau Ansawdd Prosesau ac Ymarfer Asesu yn Fewnol neu
  - Feddu ar uned D34 neu Ddyfarniad Gwirwyr V1.

Lle bo Swyddog Sicrhau Ansawdd Mewnol yn gweithio tuag at ennill cymhwyster Swyddog Sicrhau Ansawdd Mewnol, rhaid bod trefniant cydlofnodi ar waith gan swyddog sicrhau

---

ansawdd mewnol cymwysedig o'r un maes galwedigaethol neu faes galwedigaethol cysylltiedig.

Swyddogion sicrhau ansawdd allanol

Rhaid i'r rhai sy'n cyflawni rôl sicrhau ansawdd allanol fod yn alwedigaethol wybodus a meddu ar y sgiliau sydd eu hangen i wneud penderfyniadau sicrhau ansawdd. Mae hyn yn golygu bod swyddogion cyswllt/penodedigion yn ymwybodol o'r lleoliadau, trefniadau rheoleiddio, deddfwriaeth a chod ymarfer ar gyfer y gwasanaeth dan sylw, yn ogystal â gofynion safonau cenedlaethol Cymru ar adeg cyflawni'r asesiad.

Mae'r Consortiwm yn ei gwneud yn ofynnol i swyddogion cyswllt/penodedigion feddu ar gymhwyster sicrhau ansawdd allanol, sef naill ai:

D35 - Gwirio'r Broses Asesu'n Allanol (D35) neu V2 - Tystysgrif Lefel 4 mewn Sicrhau Ansawdd y Broses Asesu yn Allanol (V2)

neu'r

Lefel 4 Sicrhau Ansawdd Prosesau ac Ymarfer Asesu yn Allanol.

Bydd Swyddogion Cyswllt/penodedigion yn gweithio tuag at ennill y cymhwyster sicrhau ansawdd allanol cyfredol (TAQA) neu byddan nhw eisoes wedi'i ennill, neu byddan nhw'n meddu ar hen gymhwyster fel V2/D35.

Lle bo Swyddog Sicrhau Ansawdd Allanol yn gweithio tuag at fodloni'r gofynion ar gyfer Swyddogion Sicrhau Ansawdd Allanol, rhaid bod trefniant cydlofnodi ar waith gan swyddog sicrhau ansawdd allanol arall o'r un maes galwedigaethol neu faes galwedigaethol cysylltiedig.

Cyd-destun Cymreig

Awgrymir y byddai'n fuddiol i unigolion, nad ydyn nhw wedi cynnal gweithgareddau asesu yng Nghymru o'r blaen, fod yn ymwybodol o'r iaith Gymraeg a diwylliant, polisiau a chyd-destun Cymru i'w cefnogi yn eu swyddi.

Datblygiad proffesiynol parhaus

Disgwylir i ganolfannau gefnogi eu staff i sicrhau bod eu gwybodaeth a'u cymhwysedd yn y maes galwedigaethol ac o ran ymarfer gorau wrth gyflwyno, mentora, hyfforddi, asesu a sicrhau ansawdd yn gyfredol a'u bod yn ystyried unrhyw ddatblygiadau cenedlaethol neu ddeddfwriaethol.

3 Cyflwyno'r cymhwyster

Gofynion cofrestru dysgwyr

Er nad yw'r Consortiwm yn gosod gofynion cofrestru ar gyfer y cymhwyster hwn, rhaid i ganolfannau sicrhau bod gan ddysgwyr y potensial i ennill y cymhwyster yn llwyddiannus, a'u bod yn cael y cyfle i wneud hynny.

Argymhellir yn gryf y dylai dysgwr sy'n dilyn y cymhwyster hwn fod wedi cwblhau, neu'n cwblhau ar hyn o bryd, y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd.

Cyfyngiadau oedran

Mae'r cymhwyster hwn wedi'i gymeradwyo ar gyfer dysgwyr 16 oed a throsodd. Ni all y Consortiwm dderbyn unrhyw ymrestriad ar gyfer dysgwyr o dan 16 oed.

Cofrestru Dysgwyr

Bydd canolfannau yn cofrestru dysgwyr ar gyfer y cymhwyster hwn gan ddilyn prosesau cofrestru safonol CBAC. Mae rhifyn cyfredol dogfen Dulliau Cofrestru a Gwybodaeth am y Codau CBAC yn rhoi'r dulliau cofrestru diweddaraf.

Asesu cychwynnol a sefydlu

Dylid cynnal asesiad cychwynnol o bob dysgwr cyn dechrau ei raglen er mwyn nodi:

- p'un a oes ganddo unrhyw anghenion penodol o ran hyfforddiant
- unrhyw gymorth ac arweiniad y gall fod ei angen arno wrth weithio tuag at ei gymhwyster
- unrhyw unedau y mae eisoes wedi'u cwblhau, neu gredyd y mae wedi'i gronni sy'n berthnasol i'r cymhwyster
- y math a'r lefel briodol o gymhwyster.

Argymhellir bod canolfannau yn cynnig rhaglen sefydlu fel bod y dysgwr yn deall gofynion y cymhwyster, ei gyfrifoldebau fel dysgwr, a chyfrifoldebau'r ganolfan yn llawn. Gall y wybodaeth hon gael ei chofnodi ar contract dysgu.

Lleoliad gwaith

Mae'r cymhwyster hwn (fel y'i nodir ym Meini Prawf Cymeradwyo Cymwysterau Cymru) yn ei gwneud yn ofynnol i **bob ymgeisydd** gwblhau lleoliad gwaith mewn lleoliad gofal plant/gofal iechyd priodol. Drwy gwblhau lleoliad gwaith gellir cael digon o gyfleoedd dysgu i ddangos cymhwysedd a gallu datblygu ar lefel bersonol ac ar lefel broffesiynol.

Felly, yn ogystal â chyflawni'r holl ddeilliannau dysgu sy'n rhan o gynnwys y cymhwyster, bydd angen i ymgeiswyr gyflawni'r gofyniad gorfodol yn gweithio mewn lleoliad gwaith am gyfnod lleiaf o 100 diwrnod (700 awr) gyda phlant (0-7 oed 11 mis) i gyflawni'r cymhwyster hwn.

Gellir bodloni'r gofyniad hwn yn y ffyrdd canlynol:

- ar gyfer ymgeiswyr mewn swydd gysylltiedig gall y gofyniad gael ei fodloni yn eu gweithle ar yr amod bod eu rôl yn eu galluogi i gyflawni'r holl feini prawf asesu angenrheidiol ar gyfer yr unedau maen nhw'n gweithio tuag atyn nhw
- ar gyfer ymgeiswyr nad ydynt wedi'u cyflogi yn y sector gofal plant rhaid i'r gofyniad gael ei fodloni drwy waith di-dâl fel rhan annatod o'r cwrs
- gellir cwblhau lleoliad gwaith mewn unrhyw leoliad gofal plant neu iechyd plant rheoleiddiedig lle gall dysgwyr weithio gyda phlant 0-7 oed 11 mis
- gellir cwblhau lleoliad gwaith mewn mwy nag un lleoliad gofal plant neu iechyd plant rheoleiddiedig os yw'n briodol i sicrhau y gall dysgwyr gyflawni'r holl feini prawf asesu gofynnol ar gyfer yr unedau maen nhw'n gweithio tuag atyn nhw
- mae lleoliadau ysgol ond yn briodol os yw'r lleoliad yn galluogi dysgwyr i ennill profiad gyda phlant 0-7 oed ac 11 mis. Rhaid i'r lleoliad alluogi dysgwyr i gyflawni neu fodloni'r holl feini prawf/gofynion ar gyfer unedau Grŵp Gorfodol 1, o leiaf **un** o unedau Grŵp Dewisol A 304, 305 neu 306, ynghyd â'r holl feini prawf/gofynion asesu ar gyfer eu dewis unedau o Grwpiau A, B ac C. Bydd angen i ddysgwyr y mae angen trefniadau mynediad arnyn nhw gael cefnogaeth briodol gan y ganolfan – athro/tiwtor neu aseswr seiliedig ar waith er mwyn sicrhau eu bod yn gallu cymryd rhan mewn lleoliad gwaith ystyrllon*. Bydd angen i'r lleoliad gael gwybod am unrhyw ofynion mynediad sydd eu hangen ar unrhyw un sy'n mynd yno, a chytuno i gefnogi hynny fel y gallan nhw.

*Dylai lleoliad gwaith ystyrllon gynnwys ac annog cynnwys plant y mae angen cefnogaeth arnyn nhw, a'u gofalu neu eu cynrychiolwyr, er mwyn dysgu'r safbwyntiau pwysig hyn ar y cam cynnar hwn o ddysgu a chefnogi dealltwriaeth o werthoedd a chyd-destun Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant.

Nid yw'n bosibl bodloni'r gofyniad 100 diwrnod (700 awr) drwy dreulio amser gyda phlant yn nheulu/teulu estynedig dysgwr neu drwy warchod plant cymdogion, ffrindiau neu ar sail trefniadau anffurfiol eraill o'r fath.

Mae'r Canllaw Ymarfer Da Lleoliad Gwaith ar wefan y Consortiwm yn rhoi gwybodaeth bellach.

Deunyddiau cefnogi

Mae'r adnoddau canlynol ar gael ar gyfer y cymhwyster hwn:

Disgrifiad	Sut i gael mynediad	
Pecyn asesu	Gwefan y Consortiwm	
	Canllaw i'r Tiwtor/Aseswr (Ymarfer)	Gwefan y Consortiwm
	Canllaw Addysgu (Grŵp Gorfodol 2)	Gwefan y Consortiwm
	Canllaw i Fyfyrrwyr	Gwefan y Consortiwm
	Deunyddiau Asesu Enghreifftiol	Gwefan y Consortiwm

Swyddogion Cyswllt/Penodedigion Allanol

Swyddogion Cyswllt/Penodedigion yw'r termau a ddefnyddir gan y Consortiwm i gyfeirio at unigolion a benodir gan City & Guilds neu CBAC i gyflawni rolau penodol ar eu rhan, er enghraifft, swyddogion sicrhau ansawdd allanol.

Pennwyd meini prawf gan y Consortiwm er mwyn sicrhau bod pob swyddog cyswllt/penodai yn meddu ar y wybodaeth/profiad a sgiliau galwedigaethol cywir i gyflawni'r rôl benodol.

Bydd y Consortiwm yn sicrhau bod pob swyddog cyswllt/penodai sy'n cyflawni rôl sicrhau ansawdd ym meysydd cymeradwyo canolfannau, cymeradwyo cymwysterau a gwneud penderfyniadau asesu wedi'i hyfforddi, yn meddu ar y cymwysterau priodol ac yn gymwys yn alwedigaethol. Rhaid mynychu hyfforddiant a digwyddiadau safoni.

Mae staff y Consortiwm yn rheoli perfformiad pob swyddog cyswllt/penodai. Os nodir pryderon am unigolyn, bydd pob partner Consortiwm yn cymryd camau cywirol a fyddai'n gallu cynnwys camau gwella a monitro agos neu, mewn rhai achosion, gall problemau o ran ansawdd perfformiad arwain at derfynu contract Corff Dyfarnu gyda'r swyddog cyswllt/penodai.

Bydd y Consortiwm yn sicrhau bod digon o swyddogion cyswllt/penodedigion dwyieithog yn cael eu recriwtio er mwyn diwallu anghenion canolfannau a dysgwyr cyfrwng Cymraeg. Bydd y lefel o weithgarwch sicrhau ansawdd yn gyson rhwng y Gymraeg a'r Saesneg. Darperir ar gyfer monitro a safoni yn y ddwy iaith.

Sicrhau Ansawdd Mewnol

Rhaid i ganolfannau sicrhau bod ganddyn nhw strategaeth Sicrhau Ansawdd Mewnol ysgrifenedig.

Bydd hyn yn helpu i sicrhau bod dulliau sicrhau ansawdd mewnol yn:

- gywir ac yn gyson rhwng Aseswyr o ran defnyddio a dehongli'r canllawiau yn y cymhwyster a/neu'r dogfennau asesu
- effeithlon ac yn gost effeithiol.

Rhaid i unrhyw ofynion sicrhau ansawdd mewnol fodloni'r polisiâu a'r arweiniad a amlinellir yng nghanllawiau'r Consortiwm i ganolfannau. Mae manylion y dogfennau canllawiau hyn i'w cael yn y Llawlyfr Gweinyddu sydd i'w weld ar wefan y Consortiwm yn www.dysguiechydagofal.cymru.

Cymedroli trefniadau asesu mewnol

Mae prosesau sicrhau ansawdd allanol ar waith i gadarnhau dilysrwydd a dibynadwyedd penderfyniadau asesu a wneir gan staff canolfannau, fel sy'n briodol i'r cymhwyster hwn.

Bydd yr asesiad yn cael ei asesu'n fewnol ac yn destun gwaith monitro a samplu seiliedig ar risg gan swyddogion sicrhau ansawdd allanol er mwyn sicrhau bod penderfyniadau asesu canolfannau yn gyson ac yn ddilys. Cyflawnir gweithgareddau sicrhau ansawdd gan swyddogion cyswllt asesu hyfforddedig sy'n meddu ar y cymwysterau priodol. Ym mhob achos o samplu at bwrpasau sicrhau ansawdd, rhoddir adborth ysgrifenedig ffurfiol gan CBAC.

Bydd y Consortiwm yn ymchwilio i unrhyw achos sylweddol o ddiffyg cydymffurfio neu unrhyw bryder a ddaw'n amlwg wrth fonitro'n allanol. O ganlyniad i weithgarwch o'r fath gellir gweithredu a/neu osod sancsiynau. Mewn rhai achosion gall ymchwiliadau arwain at ddadymrestru'r ganolfan neu'r canolfannau dan sylw.

I gael rhagor o wybodaeth am y broses monitro allanol, gweler y Llawlyfr Gweinyddu sydd ar gael ar wefan y Consortiwm yn www.dysguiechydagofal.cymru.

Apêl fewnol

Dylai canolfannau fod wedi rhoi proses fewnol ar waith er mwyn i ddysgwyr apelio yn erbyn y ffordd y bydd asesiadau'n cael eu marcio'n fewnol. Rhaid i'r broses fewnol gynnwys rhoi gwybod i ddysgwyr am y canlyniadau y mae'r ganolfan wedi'u rhoi ar gyfer elfennau a asesir yn fewnol, gan y bydd angen y rhain arny'n nhw i benderfynu a ydyn nhw am apelio ai peidio.

Ffactorau sy'n effeithio ar ddysgwyr unigol

Os caiff gwaith ei golli, dylid rhoi gwybod i CBAC yn syth am ddyddiad colli'r gwaith, sut digwyddodd hyn, a phwy oedd yn gyfrifol am ei golli. Dylai canolfannau ddefnyddio ffurflen y CGC, JCQ/LCW, i roi gwybod i CBAC am yr amgylchiadau.

Mae'n bosibl y bydd angen sylw unigol ar ddysgwyr sy'n symud o un ganolfan i ganolfan arall yn ystod y cwrs. Mae'r camau gweithredu posibl yn dibynnu ar yr adeg pan mae'r dysgwr yn symud. Dylai canolfannau gysylltu â CBAC cyn gynted â phosibl i ofyn am gyngor ar drefniadau priodol mewn achosion unigol.

Camymddwyn

Dylid cyfeirio at ddogfen CBAC *Camymddwyn – Canllaw i Ganolfannau* a dogfen y CGC *Amau Camymddwyn mewn Arholiadau ac Asesiadau: polisiâu a gweithdrefnau*. Mae'r dogfennau hyn yn nodi'r gweithdrefnau i'w dilyn er mwyn adnabod achosion o gamymddwyn gan ddysgwyr a/neu staff canolfan a rhoi gwybod amdany'n nhw, a'r camau y gall CBAC eu cymryd ar ôl hynny. Mae'r dogfennau hyn yn cynnwys enghreifftiau o gamymddwyn gan ddysgwyr a chanolfannau ac yn esbonio cyfrifoldebau staff canolfannau i roi gwybod am gamymddwyn gwirioneddol neu gamymddwyn a amheuir. Gall canolfannau weld y ddogfen hon ar y wefan: www.cbac.co.uk ac www.jcq.org.uk.

Nodir enghreifftiau o gamymddwyn gan ddysgwyr isod (sylwer nad yw'r rhestr hon yn gynhwysfawr):

- ffugio tystiolaeth asesu neu ddogfennau canlyniadau
- llên-ladrad o unrhyw fath
- cydgynllwynio ag eraill
- copïo gwaith dysgwr arall (gan gynnwys defnyddio TGCh er mwyn helpu i wneud hynny), neu ganiatáu i waith gael ei gopïo
- dinistrio gwaith rhywun arall yn fwriadol
- datganiadau dilysrwydd anwir mewn perthynas ag asesiadau
- personadu.

Mae gweithredu fel hyn yn gyfystyr â chamymddwyn, a bydd cosb (e.e. diarddel o'r asesiad) am wneud hyn.

I roi gwybod am gamymddwyn defnyddiwch y ffurflenni yn nogfen y CGC: *amau camymddwyn mewn arholiadau ac asesiadau – polisiau a gweithdrefnau*.
www.cbac.co.uk ac www.jcq.org.uk

Trefniadau mynediad ac ystyriaeth arbennig

Ystyr trefniadau mynediad yw addasiadau sy'n galluogi dysgwyr ag anableddau, anghenion dysgu ychwanegol ac anafiadau dros dro i sefyll yr asesiad a dangos eu sgiliau a'u gwybodaeth heb newid gofynion yr asesiad. Rhaid i'r trefniadau hyn gael eu gwneud cyn i asesiad gael ei gynnal.

Cyfrifoldeb y ganolfan yw sicrhau ar ddechrau rhaglen ddysgu y bydd y dysgwyr yn cael cyfle i fodloni gofynion y cymhwyster.

Dylid cyfeirio at y wybodaeth yn nogfen y CGC *Trefniadau mynediad ac addasiadau rhesymol a dogfen CBAC Trefniadau Mynediad - pa bryd a sut mae angen cyflwyno ceisiadau i CBAC* am ragor o wybodaeth. Mae'r rhain ar gael ar wefan CBAC: www.cbac.co.uk.

Ystyriaeth arbennig

Gallwn roi ystyriaeth arbennig i ddysgwyr sydd wedi cael afiechyd, anaf neu anhwylder dros dro ar adeg yr asesiad. Lle y byddwn yn gwneud hyn, bydd yn digwydd ar ôl yr asesiad.

Dylai'r Swyddog Arholiadau yn y ganolfan gyflwyno ceisiadau am drefniadau mynediad neu ystyriaeth arbennig i CBAC. Am ragor o wybodaeth, gweler y fersiwn gyfredol o ddogfen y CGC, *Canllaw i'r broses ystyriaeth arbennig*. Mae'r ddogfen hon ar gael ar wefan y CGC: www.jcq.org.uk.

---

4. Aseu

Crynodeb o'r aseu

Bydd y cymhwyster Lefel 3 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori yn cael ei aseu drwy aseiad mewnol (70%) ac aseiad allanol (30%). Rhaid i'r ymgeiswyr gwblhau'r canlynol yn llwyddiannus:

- cyfres o dasgau wedi'u gosod yn allanol a'u marcio'n fewnol
- portffolio o dystiolaeth
- trafodaeth broffesiynol
- arholiad allanol
- ymchwiliad estynedig wedi'i osod a'i farcio'n allanol.

Gellir llwytho pecyn aseu i lawr sy'n nodi gofynion yr aseiad mewnol o wefan y Consortiwm.

Efelychu

Creu sefyllfa artiffisial at bwrpasau asesu yw efelychu. Dylai unrhyw efelychu gael ei gyfyngu i gael tystiolaeth lle nad yw'n bosibl ei gynhyrchu'n naturiol drwy weithgareddau gwaith arferol (e.e. oherwydd pryderon yn ymwneud ag iechyd a diogelwch).

Yn y cymhwyster hwn, **ni** chaniateir efelychu ar gyfer y tasgau strwythuredig.

Caniateir efelychu i gynhyrchu tystiolaeth o unedau unigol ar gyfer y portffolio, **dim ond** lle dywedir hynny'n benodol yng ngofynion tystiolaeth unedau unigol. Os bydd defnydd o efelychu, rhaid i hynny ddigwydd mewn amgylchedd gwaith realistig.

Yn y cyd-destun hwn, diffinnir amgylchedd gwaith realistig fel un sy'n dynwared amodau a rheolaethau amgylchedd gwaith go iawn. Er enghraifft, pe byddai ymgeisydd am efelychu gwneud mesuriadau clinigol, yna dylid gwneud hynny mewn amgylchedd clinigol realistig, yn hytrach nag mewn amgylchedd heb gysylltiad o gwbl e.e. ystafell ddosbarth, ystafell staff ac ati.

Cyfyngiadau amser

Rhaid rhoi'r cyfyngiadau canlynol ar waith wrth asesu'r cymhwyster hwn:

- rhaid cyflawni pob uned a chwblhau ac asesu gofynion cysylltiedig o fewn cyfnod ymrestru'r dysgwr.

Cydnabod dysgu blaenorol (CDB)

Ystyr cydnabod dysgu blaenorol yw defnyddio profiad neu gymwysterau blaenorol dysgwyr a gyflawnwyd yn barod i gyfrannu tuag at gymhwyster newydd. Caniateir cydnabod dysgu blaenorol ar gyfer y cymhwyster hwn.

I gael gwybod mwy am gydnabod dysgu blaenorol a pholisi cydnabod dysgu blaenorol y consortiwm, gweler y Llawlyfr Gweinyddu sydd ar gael ar wefan y consortiwm yn www.dysguiechdagofal.cymru

Asesiad Allanol (Unedau 330 a 331)

Asesir unedau 330 a 331 drwy ddau asesiad allanol.

Bydd yr asesiad o'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth sydd eu hangen yn Unedau 330 a 331 yn targedu'r amcanion asesu canlynol yn unol â'r pwysoliadau a nodir:

Asesiad Amcanion	Gofynion	Pwysoli	Uned 330 (Arholiad Ysgrifenedig)	Uned 331 Ymchwiliad Estynedig
AA1	Dangos gwybodaeth a dealltwriaeth o amrywiaeth o gysyniadau, gwerthoedd a materion allweddol sy'n berthnasol i leoliadau a chyd-destunau gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.	Lleiafswm 20%	31-36%	9%
AA2	Cymhwyso gwybodaeth a dealltwriaeth er mwyn dadansoddi ymarfer seiliedig ar dystiolaeth (eich ymarfer eich hun ac ymarfer pobl eraill) o fewn gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.	Lleiafswm 25%	31-36%	42%
AA3	Ymchwilio i ddamcaniaethau ac ymarfer sy'n ymwneud â gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant, eu gwerthuso a myfyrio ar y ffordd y gallan nhw ddylanwadu ar ymarfer.	Lleiafswm 35%	33-38%	49%

Arholiad allanol (Uned 330)

Bydd yr arholiad allanol yn cynnwys un papur 120 munud o hyd (sy'n gallu cael ei sefyll ar bapur neu ar y sgrin) a fydd:

- wedi'i osod a'i farcio gan CBAC.
- yn asesu cynnwys ym meysydd testun 1-5
- yn cynnwys uchafswm o 100 marc
- yn cynnwys cwestiynau atebion byr ac estynedig, yn seiliedig ar ddeunydd ysgogi a chyd-destunau cymhwysol
- yn asesu pob un o'r tri Amcan Asesu ym mhob cyfres
- yn asesu pob maes testun (1-5) ym mhob cyfres
- yn asesu pob rhan o bob maes testun allweddol dros oes y fanyleb
- yn cyd-fynd â'r ystodau marciau canrannol ar gyfer pob amcan asesu ym mhob fersiwn o'r arholiad
- dim ond yn defnyddio'r berfau gorchymyn sydd ar y rhestr yn Atodiad 2
- yn cael ei raddio ar sail llwyddiant/teilyngdod a rhagoriaeth
- ar gael ym mis Ionawr a mis Mai/Mehafin o 2022 ymlaen.

Bydd y dyraniad marciau fesul Amcan Asesu ar gyfer pob papur arholiad byw fel a ganlyn.

	AA1	AA2	AA3
%	31-36%	31-36%	33-38%
Marc	31-36	31-36	33-38

Bydd CBAC yn llunio cynllun marcio a ddefnyddir fel sail ar gyfer marcio'r papurau arholiad ac yn hyfforddi'r arholwyr gan ddefnyddio sgriptiau go iawn wedi'u cwblhau cyn i'r arholiad gael ei farcio. Bydd hyn yn sicrhau cywirdeb; bod pob ateb cywir posibl yn ennill marciau a chysondeb ar draws y tîm arholi.

Ymchwiliad Estynedig (Uned 331)

Mae'n ofynnol i ymgeiswyr gyflawni ymchwiliad estynedig yn seiliedig ar destun penodol. Pwrpas yr ymchwiliad hwn yw galluogi dysgwyr i gynnal a dadansoddi tystiolaeth a gasglwyd yn ystod yr ymchwiliad a fydd yn cefnogi'r dysgu o uned 330, yn cysylltu theori ac ymarfer ac yn helpu i baratoi ar gyfer addysg bellach ac addysg uwch (os yw'n gymwys).

Math o asesiad di-arholiad yw'r Ymchwiliad Estynedig a rhaid i ganolfannau ddilyn y cyfarwyddiadau a nodir yn y ddogfen 'Cyfarwyddiadau ar gynnal asesu di-arholiad' gan y CGC y mae copi ohoni ar gael ar wefan y CGC (www.jcq.org.uk).

Rhaid i ganolfannau feddu ar bolisi ar asesiadau di-arholiad a gaiff ei wirio fel rhan o broses gymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster.

Mae tri cham asesu i'r asesiad di-arholiad a gaiff eu rheoli:

- gosod yr ymchwiliad
- cwblhau'r ymchwiliad
- marcio'r ymchwiliad.

Gosod yr ymchwiliad

Gosodir dau destun gan CBAC bob blwyddyn a ryddheir i ganolfannau drwy wefan ddiogel CBAC ar:

- y dydd Llun cyntaf ym mis Hydref ar gyfer cyfres y Gaeaf
- y dydd Llun cyntaf ym mis Mawrth ar gyfer cyfres yr Haf.

(o 2022 ymlaen). Bydd dysgwyr yn gallu dewis pa un o'r testunau hyn i ymchwilio iddo.

Cyfrifoldeb y ganolfan yw sicrhau eu bod wedi cyhoeddi'r testunau cywir ar gyfer y flwyddyn academaidd y cofrestrir dysgwyr ynddi.

Cwblhau'r ymchwiliad

Bydd canolfannau yn cael peth hyblygrwydd o ran pryd i drefnu'r asesiad di-arholiad. Bydd angen i ganolfannau sicrhau eu bod wedi cyflwyno Uned 330 cyn rhoi cynnig ar yr Ymchwiliad Estynedig. Gan y bydd yr ymchwiliad yn defnyddio profiad yr ymgeisydd mewn lleoliad gwaith, argymhellir na ddylid rhoi cynnig ar yr Ymchwiliad Estynedig tan y bydd tan y bydd yr ymgeisydd wedi cwblhau'r 700 awr orfodol yn y lleoliad, neu tuag at ddiwedd y cyfnod hwn. Bydd hyn yn sicrhau bod yr ymgeiswyr yn gallu ennill y marciau sydd ar gael a ddyrennir i bob agwedd ar yr ymchwiliad.

Bydd gofyn i ymgeiswyr ddewis pa un o'r ddau destun maen nhw'n bwriadu eu hymchwilio. Yna, bydd angen iddyn nhw gynllunio ac ymgymryd ag ymchwil annibynnol.

Bydd yn ofynnol i ganolfannau reoli a chynnal y drefn asesu mewnol yn unol â'r egwyddorion a amlinellir yn nogfen y CGC: *Cyfarwyddiadau ar gynnal asesiadau di-arholiad*. Mae pum maes o'r ymchwiliad sy'n cael eu rheoli: amser, adnoddau, goruchwyliaeth, cydweithio a threfniadau ailsefyll.

Amser

Dylai ymgeiswyr dreulio 15 awr ar yr Ymchwiliad Estynedig.

Mae'r amser hwn yn cyfeirio at waith wedi'i gwblhau dan oruchwyliaeth uniongyrchol yn yr ystafell ddosbarth. Mae hefyd yn ofynnol i ymgeiswyr gynnal ymchwil annibynnol nad oes angen iddi gael ei goruchwyllo.

Adnoddau

Caniateir i ymgeiswyr ddefnyddio unrhyw adnoddau sy'n briodol yn eu barn nhw, gan gynnwys y rhyngwyd, wrth gyflawni eu hymchwil annibynnol.

Wrth gwblhau'r dasg dan reolaeth dan amodau dan oruchwyliaeth, dim ond yr ymchwil a gyflawnwyd ganddyn nhw fydd ar gael i'r ymgeiswyr. Mae'r athro/aseswr yn gyfrifol am sicrhau nad yw'r ymgeiswyr yn mynd ag unrhyw ymchwil ychwanegol i'r asesiad ar ôl dechrau'r dasg.

Cyfrifoldeb y ganolfan yw sicrhau nad yw ymgeiswyr yn cael mwy na'r 15 awr a roddir. Bydd angen llofnodi ffurflen datganiad er mwyn dangos bod y gofyniad hwn wedi'i fodloni.

Rhaid i'r holl ymchwil a ddefnyddir gan yr ymgeisydd gael ei gadw gan y ganolfan tan ddiwedd y cyfnod asesu a gall CBAC ofyn amdani yn ystod y cyfnod hwn.

Dylai canolfannau gyfeirio at ganllawiau CBAC *Camymddwyn - canllaw i ganolfannau a chanllawiau'r CGC Amau Camymddwyn mewn arholiadau ac asesiadau - polisiau a gweithdrefnau* os nad ydynt yn siŵr ynghylch y camau nesaf y dylent eu cymryd.

Goruchwyliaeth

Rhaid i waith ymgeiswyr aros yn y ganolfan bob amser, a chael ei storio'n ddiogel rhwng sesiynau ar yr amserlen.

Gall athrawon gynnig arweiniad a chefnogaeth i ymgeiswyr er mwyn sicrhau bod ganddyn nhw ddealltwriaeth glir o ofynion yr ymchwiliad asesu diarholiad a'r meini prawf marcio cysylltiedig.

Ar ôl cychwyn ar y gwaith, rhaid cyfyngu unrhyw adborth i gynnig cyngor cyffredinol am yr hyn i'w wella. Ni chaiff athrawon roi arweiniad penodol ar sut i wneud y gwelliannau hyn.

Ar ôl cwblhau'r ymchwiliad a/neu ar ôl i'r amser a ganiateir gael ei ddefnyddio, ni ellir gwneud unrhyw newidiadau pellach i'r gwaith. Dylai'r athro gofnodi'r amser a dreuliwyd yn gweithio ar yr ymchwiliad asesu di-arholiad fel log. Mae'n bosibl y bydd CBAC yn gofyn am hwn yn ogystal â gwaith yr ymgeisydd. Dylai'r ganolfan fonitro'r log er mwyn sicrhau nad yw'r ymgeiswyr yn treulio mwy na 15 awr yn cwblhau'r dasg.

Dilysu

Mae'r athro yn gyfrifol am roi gwybod i ymgeiswyr am reoliadau CBAC ynglŷn â chamymddwyn. Rhaid i ymgeiswyr beidio ag ymddwyn yn annheg mewn unrhyw ffordd wrth baratoi gwaith ar gyfer y cymhwyster hwn.

Rhaid i'r ymgeiswyr ddeall y bydd copïo unrhyw ddeunydd yn uniongyrchol o lyfrau neu ffynonellau eraill a'i gyflwyno heb gydnabyddiaeth yn cael ei ystyried yn dwyll bwriadol. Rhaid i ganolfannau roi gwybod i CBAC am unrhyw amheuan o gamymddwyn os yw'r ymgeisydd wedi llofnodi'r datganiad dilysu.

Mae'n bwysig bod gwaith asesu di-arholiad yn cael ei fonitro'n drwyadl gan ganolfannau er mwyn sicrhau mai gwaith yr ymgeiswyr eu hunain ydyw. Dylai canolfannau fonitro gwaith ymgeiswyr drwy:

- gadw cofnod gofalus o gynnydd yn ystod y sesiynau a amserlennwyd
- ystyried yn ofalus a yw'r dystiolaeth ysgrifenedig a gyflwynwyd yn nodweddiadol o allu/cyrhaeddiad ymgeiswyr
- cadw gwaith yn ddiogel yn y ganolfan ar ôl i'r dystiolaeth (h.y. yr adroddiad a'r dystiolaeth ategol) gael eu cyflwyno
- sicrhau nad yw gwaith yn cael ei ddychwelyd i'r ymgeisydd i wneud newidiadau.

Mae'n ofynnol i bob ymgeisydd lofnodi mai ei waith ei hun a gyflwynwyd ganddo ac mae'n ofynnol i athrawon gadarnhau mai gwaith yr ymgeisydd dan sylw yn unig yw'r gwaith a aseswyd a'i fod wedi'i gyflawni dan yr amodau gofynnol.

Cydweithio

Ni ddylai ymgeiswyr gydweithio ar unrhyw agwedd ar yr ymchwiliad asesu di-arholiad.

Marcio'r Ymchwiliad

Bydd yr ymchwiliad estynedig yn cael ei farcio gan CBAC. Rhaid i ganolfannau sicrhau bod gwaith dysgwyr yn cael ei gyflwyno i'w farcio'n allanol erbyn y terfynau amser a nodir yn y ddogfen *Amserlenni Arholiadau a Therfynau Amser Asesu Di-arholiad* a llyhoeddir yn flynyddol gan CBAC.

Ceir rhagor o wybodaeth yn Uned 331 ar dudalen 236.

Canlyniadau Uned

Mae unedau 330 a 331 yn cael eu graddio ar sail Llwyddiant, Teilyngdod a Rhagoriaeth.

Caiff marc ffiniol gradd ar gyfer pob lefel a ddyfernir ar gyfer y ddwy uned ei bennu fel rhan o'r broses ddyfarnu ar ôl i ymgeiswyr sefyll pob asesiad byw.

Ailsefyll

Caiff ymgeiswyr ailsefyll pob uned allanol unwaith a chaiff y radd uchaf ei hystyried wrth ddyfarnu'r cymhwyster. Caiff ymgeiswyr ailsefyll y cymhwyster nifer o weithiau.

Graddio'r cymhwyster

Cofnodir cymhwyster CBAC Lefel 3 mewn Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant ar raddfa pedwar pwynt: Llwyddiant, Teilyngdod, Rhagoriaeth a Rhagoriaeth*. Bydd dysgwyr na fyddan nhw'n cyrraedd y safon ofynnol ar gyfer gradd Llwyddiant yn cael gradd U (annosbarthedig) ac ni fyddan nhw'n cael tystysgrif cymhwyster.

Defnyddir Graddfa Marciau Unffurf (GMU) mewn manylebau unedol fel ffordd o adrodd, cofnodi a chyfansymio canlyniadau asesiadau uned ymgeiswyr. Mae'r GMU yn cael ei defnyddio fel y bydd ymgeiswyr sy'n cyrraedd yr un safon yn cael yr un marc unffurf, pryd bynnag y cymerwyd yr uned.

Mae marciau unffurf yn cyfateb i raddau uned fel a ganlyn:

Pwysoli'r Unedau	Uchafswm marciau unffurf uned	Ffiniau graddau UMS		
		D	M	P
Uned 330	100	80	60	40
Uned 331	100	80	60	40

Bydd gradd y cymhwyster yn seiliedig ar farc GMU cyffredinol y dysgwyr. Er mwyn cael gradd Llwyddiant, Teilyngdod, Rhagoriaeth neu Ragoriaeth*, rhaid i ddysgwyr gael:

- (i) gradd Llwyddiant yn yr unedau mewnol, a
- (ii) y lleiafswm marciau GMU i gael y radd am y cymhwyster.

Dim ond ar lefel y cymhwyster mae'r radd Rhagoriaeth* ar gael. Nid oes Rhagoriaeth* ar lefel uned.

Uchafswm marciau unffurf	Gradd y Cymhwyster			
	Rhagoriaeth*	Rhagoriaeth	Teilyngdod	Llwyddiant
200	180	160	120	80

5 Unedau

Mae'r holl unedau wedi'u cynnwys yn y llawlyfr cymhwyster hwn.

Rhif yr Uned	Teitl yr Uned
300	Hybu ymarfer craidd ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant
301	Hybu chwarae, dysgu, twf a datblygiad
302	Hybu maeth a hydradu yn y blynyddoedd cynnar
303	Ymateb i afiechyd, pla/haint, clefyd ac imiwneiddio mewn plentyndod
304	Hybu gofal plant 0-2 oed
305	Hybu gofal plant 2-3 oed
306	Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed
307	Hybu'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi
308	Cefnogi teuluoedd i feithrin sgiliau rianta
309	Hybu a chefnogi lleferydd, iaith a sgiliau cyfathrebu
310	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar
311	Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol
312	Cefnogi plant sy'n byw gydag epilepsi
313	Cefnogi hybu iechyd plant
314	Monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau
315	Cefnogi plant i fonitro glwcos
316	Cymryd samplau gwaed gwythiennol gan blant
317	Rhoi gofal i blant sy'n byw gyda chanser
318	Gofal lliniarol a gofal diwedd oes i blant a phobl ifanc
319	Rhoi brechiadau trwynol rhag y ffliw
320	Rhoi gofal stoma
321	Gofalu am glwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth
322	Cynnal profion sgrinio golwg
323	Cynnal profion sgrinio'r clyw ar gyfer plant oed ysgol
324	Awtochwistrellu adrenalin
325	Cefnogi rhieni newydd a darpar rieni
326	Cyflwyniad i ofal plant yn y cartref
327	Paratoi ar gyfer ymarfer ym maes gwarchod plant
328	Hwyluso dysgu mewn grŵp
329	Cefnogi unigolion drwy fwydo gyda thiwb
330	Egwyddorion a damcaniaethau sy'n dylanwadu ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yn yr 21ain ganrif yng Nghymru.

Rhif yr Uned	Teitl yr Uned
331	Ymchwilio i faterion cyfredol ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yng Nghymru
208	Cefnogi plant sy'n byw gyda diabetes mellitus
209	Ymateb i adweithiau anaffylactig
210	Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant
211	Cefnogi gofal ymataliaeth mewn plant
212	Cefnogi unigolion o ran symud a lleoli
213	Cyflwyniad i fesuriadau ffisiolegol mewn plant
214	Cynnal profion pwynt gofal
215	Casglu sbesimenau

Gofal Cymdeithasol Cymru ac Addysg a Gwellu Iechyd Cymru a ddatblygodd gynnwys yr unedau ac sy'n berchen arno.

Datblygwyd y cynnwys ar y cyd â'r Consortiwm, yn ogystal â rhanddeiliaid, tiwtoriaid, athrawon ac aseswyr yn y gweithle o bob rhan o'r sector iechyd a gofal plant.

Canllawiau ar gyflwyno cynnwys yr unedau

Mae'r crynodeb canlynol yn rhoi canllawiau ar y gwahanol elfennau sydd i'w cael yn yr unedau a gwybodaeth am gyflwyno'r unedau.

Cymhwyso uned 300

Cynnwys yr uned hon yw cymhwyso ymarfer sy'n adlewyrchu'r wybodaeth sylfaenol y bydd y dysgwyr wedi'i meithrin drwy gymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Cymhwyster Craidd.

Bydd angen defnyddio cynnwys uned 300 mewn unedau ar draws y cymhwyster – dylid ystyried hyn yn rhan o'r gwaith paratoi ar gyfer cyflwyno unedau eraill y cymhwyster.

Crynodeb o'r uned

Yn y rhan hon mae crynodeb byr, lefel uchel o gynnwys yr uned gan gynnwys pa wybodaeth ac ymarfer sydd dan sylw. Hefyd, gall y crynodeb o'r uned roi gwybodaeth am fathau o leoliadau mae'r uned yn berthnasol iddyn nhw neu wedi'i hatal rhag cael ei chyflwyno ynddyn nhw.

Deilliannau dysgu

Mae deilliannau dysgu yn grwpio sgiliau ymarferol a/neu wybodaeth gysylltiedig ynghyd ac yn cael eu cyflwyno fel canlyniad y broses ddysgu, h.y. yr hyn mae'n rhaid i ddysgwyr ei ddeall neu allu ei wneud ar ôl yr addysgu a'r dysgu. Mae nifer o feini prawf asesu yn ategu pob deilliant dysgu.

Meini prawf asesu

Mae meini prawf asesu'n rhannu'r deilliant dysgu yn feysydd llai i'w cyflawni. Gall meini prawf asesu gael eu hategu gan amrediad, i'w ddangos gan eiriau neu gymalau mewn testun **trwm**.

Amrediad

Bydd rhai geiriau neu gymalau yn y meini prawf asesu mewn testun **trwm**. Mae hyn yn golygu bod amrediad wedi cael ei gyflwyno a fydd i'w gweld ar waelod y deilliant dysgu. Mae'r wybodaeth yn yr amrediad yn trafod pa mor fanwl mae angen bod a faint o fanylion i'w cynnwys ar gyfer meini prawf asesu penodol. Nid yw'r amrediad yn rhestr gynhwysfawr, gallai enghreifftiau eraill fod yn addas i'r maes testun hwn. Y gosodiadau sydd wedi'u cynnwys yn yr amrediad yw'r rheini sy'n allweddol ar gyfer cyflwyno cynnwys yr uned – **rhaid ymdrin â'r holl elfennau a restrir yn yr amrediad fel rhan o gyflwyno'r uned**.

Mae'n ofynnol cyflwyno'r holl elfennau sy'n rhan o'r amrediad, ond nid oes disgwyl arsylwi holl elfennau'r amrediad yn rhan o'r broses asesu; mae hyn yn adlewyrchu'r ffaith mai dyfarniad cyfannol yw'r dyfarniad asesu, a'i fod yn seiliedig ar lefel y deilliant dysgu.

Gofynion tystiolaeth

Mae gofynion tystiolaeth yn rhoi manylion am sawl gwaith y mae'n rhaid i ddysgwyr gwblhau gweithgareddau ymarferol cyn yr ystyrir eu bod yn gymwys **os** na chaiff yr uned ei hasesu fel rhan o'r dull asesu cyfannol. Dim ond ar gyfer unedau o fewn Grŵp Dewisol C mae gofynion tystiolaeth wedi cael eu hysgrifennu. Mae manylion llawn y dull asesu ar gyfer y cymhwyster i'w gweld yn adran asesu'r llawlyfr hwn ac yn y pecyn asesu cysylltiedig.

Canllawiau cyflwyno

Mae'r canllawiau hyn wedi'u hanelu at diwtoriaid, hyfforddwyr neu hwyluswyr wrth addysgu'r uned ac maen nhw'n cynnwys ystyriaethau penodol ar gyfer cyflwyno cynnwys yr uned lle bo

---

hynny'n berthnasol. Er enghraifft, cysylltiadau y gellir eu gwneud rhwng unedau o fewn y cymhwyster neu enghreifftiau o'r ffordd y gellir cyflwyno'r cynnwys i ddysgwyr.

Mae'r canllawiau cyflwyno yn cynnwys diffiniadau o derminoleg allweddol y cyfeirir ati yn yr uned.

DS - Ar gyfer uned 300 mae'r diffiniadau o'r termau a geir mewn testun **trwm** wedi'u cynnwys yn y canllawiau cyflwyno.

Y Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig

Cyflwynir y rhain fel canllaw i diwtoriaid, hyfforddwyr neu hwyluswyr sy'n cyflwyno'r cynnwys ac maen nhw'n dangos ble y gall cynnwys yr unedau fod yn berthnasol i Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol cysylltiedig. Dim ond canllaw yw'r rhestr hon ac nid yw'n gynhwysfawr. Nid yw'n ofynnol i Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol gael eu cyflwyno fel rhan o unedau. D.S. – er y gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y rhai ar y rhestr yn gyfredol, mae'n bosibl y bydd fersiynau newydd neu ddiwygiedig o Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol yn disodli'r rhain.

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

Cyflwynir y rhain er hwylustod cyfeirio ac er mwyn rhoi cyd-destun i'r uned, a gellir eu defnyddio er mwyn helpu i gyflwyno'r cynnwys a rhoi cyd-destun ehangach. Dim ond canllaw yw'r rhestr hon ac nid yw'n gynhwysfawr. Dylid sicrhau bod yr holl ddeddfwriaeth, canllawiau, gwefannau a dogfennau ac ati a restrir yn gyfredol ac yn berthnasol cyn cyflwyno cynnwys yr uned.

Arweiniad o ran yr unedau a argymhellir

Argymhellir y dylai dysgwyr sy'n dilyn y cymhwyster hwn gyda'r bwriad o symud ymlaen i rôl benodol yn y sector iechyd plant a gofal plant gael arweiniad o ran yr unedau a fydd fwyaf buddiol iddyn nhw yn y rolau hyn.

Darperir tabl (Atodiad 1) er mwyn helpu i nodi'r unedau sy'n fwyaf addas ar gyfer rolau penodol.

Gellir cael rhagor o arweiniad ar ofynion swyddi penodol yn y sector ar wefan Gofal Cymdeithasol Cymru.

<https://gofalcymdeithasol.cymru/adnoddau/fframwaith-cymwysterau-ar-gyfer-y-sector-gofal-cymdeithasol-yng-nghymru>

Gwerth oriau dysgu dan arweiniad (ODA)

Mae'r gwerth hwn yn nodi faint o Oriau Dysgu dan Arweiniad y bydd eu hangen ar gyfer cyflwyno uned i ddysgwr, ar gyfartaledd. Mae hyn yn cynnwys cyswllt â thiwtoriaid, hyfforddwyr neu hwyluswyr fel rhan o'r broses ddysgu, a dysgu ffurfiol gan gynnwys dosbarthiadau, sesiynau hyfforddi, seminarau a thiworialau. Mae oriau dysgu dan arweiniad yn cael eu talgrynnu i'r pum awr agosaf.

Gwerth credyd

Mae'r gwerth hwn yn seiliedig ar yr oriau dysgu dan arweiniad **yn ogystal ag** unrhyw amser dysgu ychwanegol neu weithgareddau ychwanegol y bydd eu hangen ar y dysgwr i gwblhau'r uned. Er enghraifft, gall hyn gynnwys amser ar gyfer dysgu anffurfiol, astudio preifat, ymarfer, myfyrio ac ati. Mae cyfanswm yr oriau yn cael ei rannu â 10 i roi'r gwerth credyd. Mae gwerthoedd credyd yn cael eu talgrynnu i'r rhif cyfan agosaf.

Uned 300 Hybu ymarfer craidd ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant

Lefel:	3
ODA:	85
Credyd:	18
Crynodeb o'r Uned:	Mae cynnwys yr uned hon yn adlewyrchu'r egwyddorion, yr ymddygiadau a'r gwerthoedd sylfaenol y dylid eu harsylwi a'u hadlewyrchu wrth ymarfer ym mhob gweithgaredd iechyd a gofal y mae dysgwyr yn ymgymryd â nhw. Mae'r cynnwys hwn yn adeiladu ar y wybodaeth sylfaenol a ddatblygwyd yn y Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd.

Deilliant 1: Egwyddorion a gwerthoedd

1.1 Deddfwriaeth, polisïau cenedlaethol, canllawiau a fframweithiau

Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n:

- Cynnal yr holl Godau Ymddygiad ac Ymarfer Proffesiynol perthnasol wrth ymarfer
- Mewnblannu'r egwyddorion sy'n sail i ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant wrth ymarfer.

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- Bod yn fodel rôl ar gyfer ymarfer sy'n mewnlannu'r egwyddorion sydd wrth wraidd gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.

1.2 Dulliau seiliedig ar hawliau

Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n:

- Mewnblannu dull gweithredu seiliedig ar hawliau wrth ymarfer
- Parchu ac yn hybu cydraddoldeb ac amrywiaeth tuag at blant, eu teuluoedd/gofalwyr ac eraill.

1.3 Dulliau plentyn-ganolog

Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n:

- Mewnblannu dulliau plentyn-ganolog wrth ymarfer
- Sicrhau mai budd pennaf y plentyn sy'n cael y lle blaenaf
- Cefnogi plant i gymryd rhan weithredol mewn gweithgareddau a phrofiadau sy'n adlewyrchu eu hoff ddewisiadau.

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- Cefnogi dull cydweithredol wrth weithio gyda phlant, eu teuluoedd/gofalwyr

• Cynllunio a darparu gweithgareddau a phrofiadau ac adlewyrchu eu hoff ddewisiadau sy'n ystyrlon ac yn rhoi mwynhad.
1.4 Gadael i blant gymryd risgiau
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Cydbwyso angen y plentyn i arbrofi a chymryd rhai risgiau â'ch dyletswydd chi i'w cadw nhw'n ddiogel   • Goruchwylio plant yn ddiogel tra byddwch yn eu hannog i archwilio ac i gymryd risgiau derbyniol.   Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n: • Gwneud asesiadau risg a defnyddio prosesau asesu risg y cytunwyd arnyn nhw sy'n cydbwyso rhagofalon rhesymol â chynnig cyfleoedd ar gyfer datblygiad yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldebau chi   • Monitro, gwerthuso ac adolygu asesiadau risg i blant yn unol â'ch rolau a'ch cyfrifoldebau chi   • Cynnwys teuluoedd/gofalwyr a phlant yn ôl eu hoedran a'u cyfnod datblygiad wrth asesu risgiau.
1.5 Llesiant
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Cefnogi llesiant plant   • Hybu pwysigrwydd teulu/gofalwyr y plentyn a gweithio mewn ffordd sy'n cefnogi ac yn datblygu'r perthnasoedd hyn er budd y plentyn.
1.6 Perthnasoedd cadarnhaol a ffiniau proffesiynol
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Datblygu perthnasoedd cadarnhaol gyda phlant, eu teuluoedd/gofalwyr a gweithwyr proffesiynol ac yn cynnal ffiniau proffesiynol clir ar yr un pryd
1.7 Cyfathrebu
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Adnabod ac yn defnyddio amrediad o ddulliau cyfathrebu sy'n briodol i anghenion, hoff ddewisiadau, oeddrannau, galluedd a lefelau datblygiad plant   • Dilyn polisiau, gweithdrefnau a phrosesau sefydliad/lleoliad i ymateb i unrhyw newidiadau allweddol neu i adroddiadau am newidiadau i gyfathrebu plentyn   • Mynd ati i hybu amgylchedd tawel a magwrus sy'n galluogi plant i gyfathrebu ac i fynegi eu teimladau   • Mynd ati i gefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr i gael y ddarpariaeth o'u dewis yn eu dewis iaith.
1.8 Y Gymraeg a diwylliant Cymru
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Cadw at ddeddfwriaeth a pholisiau, gweithdrefnau a phrosesau lleol a'r sefydliad/lleoliad ar gyfer y Gymraeg   • Cefnogi plant i ymgymryd â gweithgareddau sy'n meithrin eu sgiliau yn yr iaith Gymraeg a'u dealltwriaeth o ddiwylliant Cymru.

Gwreiddio dulliau gweithredu mewn partneriaeth â theuluoedd/gofalwyr ar gyfer defnyddio a datblygu'r Gymraeg.
1.9 Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad cadarnhaol   Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: - Mewnblannu'r defnydd o ddulliau cadarnhaol i gefnogi ymddygiad wrth ymarfer   - Cefnogi datblygiad ymddygiad cadarnhaol   - Defnyddio dulliau cadarnhaol i reoli ymddygiad er mwyn cefnogi datblygiad annibyniaeth, hunan-barch a sgiliau cymdeithasol   - Dilyn polisiau, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad sydd yn eu lle ar gyfer dulliau cadarnhaol i gefnogi ymddygiad.
1.10 Myfyrio   Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n: Myfyrio ar effaith eich agwedd a'ch ymddygiad ar ddysgu, datblygiad ac ymddygiad y plant dan eich gofal.
Deiliant 2: Iechyd, llesiant, dysgu a datblygiad mewn gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant
2.1 Ffactorau sy'n effeithio ar iechyd, llesiant, dysgu a datblygiad   Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n: - Ymgymryd ag asesiad o ddatblygiad plant   - Arwain, cynllunio a pharatoi at weithgareddau a phrofiadau sy'n cefnogi cynnydd datblygiadol plant, ar lefel briodol i'w hoedran, eu hanghenion a'u galluoedd yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldebau   - Datblygu hunan-barch, ymdeimlad o ddiogelwch a pherthyn plant   - Cefnogi plant i adnabod ac i ddatlu eu galluoedd, eu doniau a'u cyflawniadau   - Cefnogi plant i ymgymryd ag amrywiaeth o gyfleoedd chwarae, mewn gweithgareddau maen nhw'n dewis eu hunain a gweithgareddau eraill dan arweiniad oedolion   - Ymgysylltu â phlant mewn gweithgareddau a phrofiadau sy'n cefnogi eu dysgu a'u datblygiad   - Cynnig cyfleoedd i blant ddatblygu a gwella eu sgiliau cyfeillgarwch eu hunain   - Monitro, adolygu a gwerthuso'r gweithgareddau a'r profiadau a ddefnyddir i gefnogi datblygiad plant yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldebau   - Defnyddio polisiau, gweithdrefnau a phrosesau eich sefydliad/lleoliad i gofnodi cynnydd datblygiad plant ac i adrodd amdano.
2.2 Amgylcheddau cadarnhaol ar gyfer iechyd, llesiant, dysgu, datblygiad a chwarae plant   Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n: - Cynllunio, paratoi, gweithredu, monitro, adolygu a gwerthuso amgylcheddau diogel ac ysgogol sy'n bodloni anghenion iechyd, llesiant, datblygiad ac unigol plant   - Sicrhau bod amgylchedd diogel, gofalgwr, magwrus ac ymatebol yn cael ei ddarparu sy'n gwerthfawrogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr.
2.3 Lleferydd, iaith a chyfathrebu   Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n: Cefnogi dull partneriaeth ag eraill i weithredu, monitro ac adolygu cynlluniau i ddatblygu lleferydd, iaith a chyfathrebu plant.

2.4 Anghenion cefnogi ychwanegol
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Addasu'r cyfathrebu, yr amgylchedd a'r gweithgareddau i gefnogi cynhwysiant a chyfranogiad plant ag anghenion cefnogi ychwanegol gan gynnwys plant mwy galluog a dawnus   • Sicrhau bod plant ag anghenion cefnogi ychwanegol yn cael cyfleoedd i gymryd rhan mewn amrywiaeth lawn o weithgareddau a phrofiadau   • Addasu gweithgareddau i gefnogi ac i estyn plant mwy galluog a dawnus.   Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n: • Cefnogi dull partneriaeth ag eraill i weithredu, i fonitro ac i adolygu cynlluniau i gefnogi ac i ddatblygu lleferydd, iaith a chyfathrebu plant sydd ag anghenion cefnogi ychwanegol.
2.5 Gofal corfforol plant
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Darparu arferion gofal corfforol sy'n bodloni anghenion plant mewn ffordd sy'n eu trin ag urddas a pharch   • Darparu arferion gofal corfforol mewn ffordd sy'n amddiffyn plant ac eraill yn y sefydliad/lleoliad rhag niwed neu gyhuddiadau o niwed.   Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n: • Mewnblannu dull partneriaeth â phlant a'u teuluoedd/gofalwyr o ran sut mae bodloni anghenion gofal corfforol   • Rhoi cyngor ac arweiniad i deuluoedd/gofalwyr ynghylch bodloni anghenion gofal corfforol plant.
2.6 Maeth a hydradu
Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n: • Ystyried unrhyw ofynion maeth a hydradu penodol i'r plant rydych chi'n eu cefnogi   • Hybu deiet cytbwys a hydradu da i'r plant rydych chi'n eu cefnogi   • Rhoi cefnogaeth i ddeiet cytbwys a hydradu da
2.7 Rhoi meddyginiaeth
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Dilyn polisiau, gweithdrefnau a phrosesau eich sefydliad/lleoliad i gefnogi rhoi a defnyddio meddyginiaeth.
Deilliant 3: Ymarfer proffesiynol fel gweithiwr gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant
3.1 Rolau a chyfrifoldebau gweithiwr y blynyddoedd cynnar a gofal plant
Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n: • Adlewyrchu eich cyfrifoldebau a'ch atebolrwydd proffesiynol i geisio cefnogaeth ychwanegol o fewn eich rôl, eich cyfrifoldebau a'ch arbenigedd eich hun   • Mewnblannu ethos eich sefydliad yn y lleoliad   • Helpu pobl eraill i ddeall ethos a strwythur eich sefydliad   • Ystyried ethos a strwythur sefydliadau eraill rydych chi'n gweithio gyda nhw a'r cysylltiadau â'ch rôl a'ch sefydliad/lleoliad chi

- Cynnal a hybu ymarfer da drwy roi gwybod am faterion sy'n effeithio ar les a diogelwch plant neu eu teuluoedd/gofalwyr neu am arferion sy'n anniogel neu sy'n gwrthdaro ag ethos, polisïau a gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
- Gweithredu strategaethau i ymdrin â heriau a wynebwyd yn eich ymarfer
- Dilyn a hybu polisïau, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad.

Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n:

- Cynnal cyfrinachedd yn eich gwaith o ddydd i ddydd.

3.2 Gweithio mewn partneriaeth

Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n:

- Ystyried rolau a chyfrifoldebau pobl eraill yn y sefydliad/lleoliad a gweithwyr proffesiynol eraill
- Cymhwyso egwyddorion gweithio mewn partneriaeth wrth ymarfer
- Cymhwyso egwyddorion cyfrinachedd wrth gyfathrebu ag eraill bob amser
- Datblygu perthnasoedd gwaith da â gweithwyr a gweithwyr proffesiynol eraill a chynnal ffiniau proffesiynol ar yr un pryd
- Cytuno ar ganlyniadau wedi'u rhannu.

3.3 Gweithio mewn tîm

Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n:

- Cyfrannu at waith y tîm
- Cyflawni rolau a chyfrifoldebau yn y tîm
- Cefnogi cyfathrebu effeithiol rhwng aelodau eraill y tîm ac â nhw
- Myfyrto ar berfformiad unigol a pherfformiad y tîm
- Gwella ymarfer a pherfformiad y tîm.

3.4 Trin gwybodaeth

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- Dilyn polisïau, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad ynghylch trin gwybodaeth, gan gynnwys: storio, cofnodi, cyfrinachedd a rhannu
- Cofnodi gwybodaeth ysgrifenedig â chywirdeb, eglurder, perthnasedd a lefel briodol o fanylder yn amserol.

3.5 Ymddygiad personol gweithwyr y blynyddoedd cynnar a gofal plant

Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n:

- Cynnal a hybu proffesiwn gweithwyr y Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant a defnyddio dulliau model rôl i gyflwyno ymarfer gorau yn eich gwaith.

3.6 Datblygiad proffesiynol parhaus

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- Bodloni gofynion sefydliad/lleoliad o ran dysgu a datblygu yn eich rôl
- Mynd ati i adnabod eich anghenion dysgu a chefnogi eich hun a datblygu a dilyn cynllun datblygu personol
- Myfyrio ar eich ymarfer fel ffordd o gefnogi eich datblygiad proffesiynol
- Dangos sut mae gweithgareddau dysgu wedi gwella eich ymarfer eich hun
- Dangos sut mae adborth gan bobl eraill wedi datblygu eich ymarfer eich hun
- Mynd ati i adnabod ac i weithio tuag at nodau a thargedau sy'n bodloni eich rolau a'ch cyfrifoldebau
- Paratoi'n weithredol a chyfrannu at drefn oruchwylio ac arfarnu
- Datblygu'r sgiliau llythrennedd, rhifedd a chymhwysedd digidol sydd eu hangen i fodloni gofynion eich rôl
- Cefnogi pobl eraill i fyfyrio ar eu hanghenion dysgu ac i weithredu i'w hateb.

Deilliant 4: Diogelu Plant

4.1 Diogelu plant rhag niwed, cam-drin neu esgeulustod

Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n:

- Gweithredu ymarfer sy'n hybu ac yn cefnogi diogelu plant
- Sefydlu, datblygu a chynnal perthnasoedd sy'n cefnogi ymddiriedaeth a chydberthynas â phlant, eu teuluoedd/gofalwyr
- Cefnogi plant i gadw'n ddiogel
- Diogelu yn erbyn honiadau o niwed a cham-drin.

4.2 Rhoi gwybod a chofnodi mewn perthynas â diogelu

Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n:

- Gweithredu polisiâu, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad i gofnodi unrhyw bryderon neu ddigwyddiadau ac i roi gwybod amdany'n nhw
- Sicrhau bod unrhyw bryderon neu ddigwyddiadau'n cael eu cofnodi'n gywir, yn eglur, yn berthnasol ac yn cynnwys lefel briodol o fanylder, a hynny'n amserol
- Dangos eich bod yn gwybod ymhle a sut i gael mynediad i gefnogaeth bersonol os ydych yn delio â materion diogelu.

Deilliant 5: Iechyd a diogelwch mewn gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant

5.1 Iechyd a diogelwch yn y sefydliad/lleoliad

Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n:

- Cwrdd â'ch cyfrifoldebau yn unol â deddfwriaeth iechyd a diogelwch
- Cadw at bolisiâu, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad ar gyfer iechyd a diogelwch
- Gweithredu polisiâu, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad ar gyfer cofnodi a rhoi gwybod am unrhyw bryderon neu ddigwyddiadau sy'n gysylltiedig ag iechyd a diogelwch
- Monitro ardaloedd gwaith ac arferion gweithio i sicrhau eu bod yn ddiogel a heb beryglon, ac yn cydymffurfio â gofynion cyfreithiol a rhai'r sefydliad/lleoliad.

5.2 Aseidiadau risg iechyd a diogelwch

Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n:

• Sicrhau ymarfer diogel drwy wneud asesiadau risg fel mater o drefn yn unol â'ch rolau a'ch cyfrifoldebau.
5.3 Diogelwch tân
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Cadw at y polisiâu, y gweithdrefnau a'r prosesau y mae'n rhaid eu dilyn pe byddai tân.
5.4 Atal a rheoli heintiau
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Cynnal arferion hylendid da   • Gweithredu polisiâu, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad ar gyfer atal a rheoli heintiau   • Dilyn technegau golchi dwylo sy'n cael eu defnyddio i atal haint rhag lledaenu.
5.5 Diogelwch bwyd
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Gweithredu polisiâu, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad mewn perthynas â diogelwch bwyd.
5.6 Sylweddau peryglus
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Cynnal polisiâu a gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad ar gyfer storio, defnyddio a gwaredu sylweddau peryglus.
5.7 Diogeledd yn y sefydliad/lleoliad
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Dilyn y trefniadau sydd ar waith i sicrhau eich bod chi, plant a phobl eraill yn ddiogel yn y sefydliad/lleoliad   • Cadw at bolisiâu, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad ar gyfer gweithio ar eich pen eich hun, rhoi gwybod lle rydych a mynediad i'r sefydliad/lleoliad   • Cadw at bolisiâu, gweithdrefnau a phrosesau ar gyfer rhyddhau plant o'r lleoliad.
5.8 Rheoli straen
Rydych yn gallu gweithio a chefnogi pobl eraill i weithio mewn ffyrdd sy'n: • Rheoli llesiant drwy amrywiaeth o fecanweithiau cefnogi.

Uned 300 Hybu ymarfer craidd ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant

Canllawiau cyflwyno

Bydd cymhwyster Lefel 3 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer yn cael ei ategu gan uned orfodol – **Hybu ymarfer craidd ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.**

Mae'r uned hon yn cynnwys pum deiliant sy'n adlewyrchu'r elfennau cymhwyso gwybodaeth sy'n cael sylw yn y cymhwyster **Lefel 3 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd:**

1. Egwyddorion a gwerthoedd
2. Iechyd, llesiant, dysgu a datblygiad
3. Ymarfer proffesiynol yn y blynyddoedd cynnar a gofal plant
4. Diogelu plant
5. Iechyd a diogelwch

Mae'r pum maes hyn yn adlewyrchu'r egwyddorion craidd sy'n sail i ymarfer pob gweithiwr yn y sector iechyd a gofal plant. Datblygwyd y cynnwys i amlygu'r gwerthoedd, yr egwyddorion a'r ymddygiadau craidd y dylai unrhyw ddysgwr sy'n gweithio mewn rôl Lefel 3 gofal plant eu dangos wrth ei waith bob amser. Yn hyn o beth, cafodd cynnwys yr uned ei strwythuro'n wahanol i unedau ymarfer eraill. Datblygwyd yr uned hon i adlewyrchu'r dull a ddefnyddir yn yr uned gwybodaeth graidd, gan ganolbwyntio ar ffyrdd o weithio ac ymddygiadau.

Dull asesu

Bydd y cynnwys gorfodol yn cael ei asesu'n gyfannol fel rhan o'r tasgau strwythuredig. Dylai'r gwerthoedd, egwyddorion ac ymddygiadau sydd wedi'u mewnblannu i ffurfio'r cynnwys gael eu hadlewyrchu ym mhob ymarfer mae'r dysgwr yn ymgymryd ag ef, gyda thystiolaeth ohonyn nhw i'w gweld yng ngofynion y tasgau strwythuredig.

Mae'n bwysig bod tiwtoriaid ac aseswyr mewnol yn talu sylw os nad yw'r dysgwr yn adlewyrchu'r gwerthoedd, yr egwyddorion a'r ymddygiadau yn yr uned hon wrth ei waith. Bydd yn ofynnol wedyn mewnblannu dysgu ymhellach, ac i ddarparu tystiolaeth ychwanegol i ddangos bod y dysgwr wedi datblygu mewn ffordd sy'n adlewyrchu'r gwerthoedd craidd.

Mae **gweithgareddau a phrofiadau** yn cyfeirio at weithgareddau chwarae, dysgu a hamdden sy'n addas i ddewisiadau, anghenion a galluoedd y plentyn neu berson ifanc rydych yn gweithio gydag ef, fel chwarae yn yr awyr agored, chwarae rhydd, chwarae rôl, gwneud marciau, toes chwarae, sgipio, pêl-droed, darllen ac adrodd stori, gweithgareddau TGCh, celf a chreffft.

Dylai'r **Codau Ymddygiad ac Ymarfer Proffesiynol** gynnwys y Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Gofal Cymdeithasol; Cod Ymddygiad GIG Cymru ar gyfer Gweithwyr Cefnogi Gofal Iechyd yng Nghymru lle bo'n berthnasol.

Mae'r ddeddfwriaeth, polisïau, canllawiau a fframweithiau cenedlaethol yn cynnwys:

- Confensiwn y CU ar Hawliau'r Plentyn a'r saith nod craidd a ddatblygwyd gan Lywodraeth Cymru
Y Saith Nod Craidd:
  - cael dechrau teg mewn bywyd (**y blynyddoedd cynnar**)
  - cael amrywiaeth gynhwysfawr o **gyfleoedd addysg a dysgu**
  - mwynhau'r **iechyd gorau posibl ac nad ydynt yn cael eu cam-drin, eu fictimeiddio na'u hecsbloetio**
    - cael mynediad i weithgareddau **chwarae, hamdden, chwaraeon a diwylliannol**
    - cael eu clywed, eu trin â pharch a bod eu hil a'u hunaniaeth ddiwylliannol yn cael eu cydnabod (**yn gallu cymryd rhan wrth wneud penderfyniadau**)
    - sicrhau bod ganddyn nhw **gartref diogel a chymuned** sy'n cefnogi eu llesiant corfforol ac emosiynol

- **peidio â bod dan anfantais oherwydd tloidi.**
- Y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol
- Deddf Hawliau Dynol (1998)
- Deddf Cydraddoldeb (2010)
- Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013) Llywodraeth Cymru
- cynllun datblygu 10 mlynedd ar gyfer y gweithlu blynyddoedd cynnar, gofal plant a chwarae

Ymhlith y ddeddfwriaeth a pholisïau cenedlaethol ar gyfer y Gymraeg mae:

- Cwricwlwm i Gymru, Cwricwlwm am Oes. Llywodraeth Cymru 2015
Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr
- Strategaeth Addysg cyfrwng Cymraeg
- Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg: Y Camau Nesaf
- Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 7) 2018
- Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (lleol)

RISG: Wrth drafod cymryd risgiau, gallai'r mathau o risgiau i'w cefnogi gynnwys:

- risgiau corfforol
- risgiau emosiynol
- risgiau ymddygiadol
- risgiau amgylcheddol.

Gall ffactorau sy'n effeithio ar iechyd, llesiant a datblygiad plant gynnwys:

amgylchiadau niweidiol neu drawma cyn neu yn ystod genedigaeth; ymlyniad; cyflwr sbectrum awtistig; amgylchiadau teuluol; niwed neu gam-drin; anaf; anghenion dysgu ychwanegol; cyflyrau meddygol (cronig neu aciwt); iechyd meddwl; (gan gynnwys hunan-niwed ac anorecsia) anabledd corfforol; afiechyd corfforol; amharu ar leoliad; tloidi; anghenion dyrys neu gymhleth; anghenion synhwyrdd; sefydlogrwydd; amddifadedd cymdeithasol; camddefnyddio sylweddau.

Mae anghenion cefnogi ychwanegol yn cynnwys:

- anabledd corfforol
- anghenion dysgu ychwanegol
- awtistiaeth
- anghenion iechyd ychwanegol
- colli synhwyrdd
- anawsterau emosiynol ac ymddygiadol
- Anhwylder Diffyg Canolbwyntio a Gorfywigrwydd
- dyslecsia
- dyspracsia
- anghenion lluosog a chymhleth
- anhwylder ymlyniad.

Cymhwysedd Digidol: Gall hefyd gael ei adnabod fel llythrennedd digidol neu dechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu.

Polisïau, gweithdrefnau a phrosesau: Ffyrdd o weithio cyfrwymol y cytunir arnyn nhw'n ffurfiol sy'n gymwys mewn sawl lleoliad. Lle nad oes polisïau a gweithdrefnau, mae'r term yn cynnwys ffyrdd eraill o weithio a gytunwyd.

Erail: Yn cynnwys cydweithwyr, gweithwyr proffesiynol eraill a theluoedd neu ofalwyr y daw unigolion i gysylltiad â nhw wrth ofalu am blentyn a'i gefnogi.

Mecanweithiau cefnogi: Byddai hyn yn cynnwys y gefnogaeth gan reolwyr a chymheiriaid sydd ar gael yn y sefydliad/lleoliad, gan gynnwys goruchwyliaeth.

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- **Gweithdrefnau Diogelu Cymru (2019)**
- Deddf Plant 1989 a (2004)
- Rheoliadau Rheoli Sylweddau Peryglus i Iechyd (COSHH) (2002)
- Cwricwlwm i Gymru, Cwricwlwm am Oes. Llywodraeth Cymru 2015 Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr
- Deddf Diogelu Data (1998)
- Cynllun Blynnyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013) Llywodraeth Cymru
- Deddf Cydraddoldeb (2010)
- Y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol
- Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith (1974)
- Deddf Hawliau Dynol (1998)
- Rheoliadau Gweithrediadau Codi a Chyfarpar Codi (1998)
- Rheoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith (1999)
- Rheoliadau Gweithrediadau Codi a Chario (1992)
- Deddf Galluedd Meddyliol (2005)
- Deddf Iechyd Meddwl diwygiad (2007)
- Rheoliadau Cyfarpar Diogelu Personol yn y Gwaith (1992)
- Strategaeth Atal (2015)
- Rheoliadau Darparu a Defnyddio Cyfarpar Gwaith (1998)
- Rheoliadau Adrodd ar Anafiadau, Clefydau neu Ddigwyddiadau Peryglus (2013)
- Deddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf (2006)
- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) (2014)
- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (1989)
- Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) (2015)
- Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Ileol)
- Rheoliadau Safonau'r Iaith Gymraeg (Rhif 6) (2017)
- Strategaeth Addysg cyfrwng Cymraeg
- Gweithio Gyda'n Gilydd dan Ddeddf Plant (2004)
- Rheoliadau'r Gweithle (Iechyd, Diogelwch a Lles) (1992)

Uned 301

Hybu chwarae, dysgu, twf a datblygiad

Lefel:	3
ODA:	35
Credyd:	5
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn cefnogi'r dysgwr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sy'n hanfodol wrth hybu chwarae, dysgu, twf a datblygiad plant.

Deilliant dysgu:

1. Fframweithiau damcaniaethol sy'n sail i chwarae, dysgu, twf a datblygiad

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Nodweddion allweddol **damcaniaethau** traddodiadol a chyfoes mewn perthynas â datblygiad a chwarae plant
- 1.2 Cyfnodau allweddol datblygiad niwrolegol a datblygiad yr ymennydd sy'n digwydd o adeg cenhedlu ymlaen
- 1.3 Gwahanol rannau a ffurfiadau'r system nerfol
- 1.4 Effaith dwyieithrwydd ar ddatblygiad niwrolegol a datblygiad yr ymennydd
- 1.5 Y term 'cyfleoedd da' a pherthnasedd y cyfleoedd hynny
- 1.6 Y termau 'disgwyl profiadau' a 'dibynnu ar brofiadau'
- 1.7 Y term 'cyflwyno a dychwelyd' a sut mae'n cefnogi datblygiad niwrolegol a datblygiad yr ymennydd
- 1.8 Y ffactorau andwyol cynenedigol ac ôl-enedigol posibl a allai effeithio ar ddatblygiad niwrolegol a datblygiad yr ymennydd mewn perthynas â **thwf corfforol, emosiynol a gwybyddol**

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.9 Cefnogi plant i ddatblygu sgema
- 1.10 Hybu a chefnogi amgylchedd dwyieithog sy'n cefnogi chwarae, dysgu, twf a datblygiad

Amrediad

Damcaniaethau: gwybyddol, dyneiddiol, dysgu cymdeithasol, gwydnwch, lluniadaethol, ymddygiadol, chwarae

Twf corfforol, emosiynol a gwybyddol: cyfathrebu, ymlyniad, ffurfio'r cof, llwybrau synhwyraidd, sgiliau echddygol bras a manwl

---

Deilliant dysgu:

2. Hybu a chefnogi dysgu, twf a datblygiad cyfannol

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Gwahanol ddulliau o arsylwi ac asesu er mwyn monitro ac adnabod cyfnodau dysgu, twf a datblygiad cyfannol gan gynnwys sgema
- 2.2 Y broses ar gyfer cofnodi canlyniadau arsylwadau ac asesiadau yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r gweithle/lleoliad a chanllawiau cenedlaethol
- 2.3 Pwysigrwydd cynllunio ar gyfer cynnydd
- 2.4 Sut i hybu'r broses o feithrin **sgiliau annibyniaeth** yn unol ag oedran a chyfnod datblygiad
- 2.5 Sut y gellir addasu ymarfer er mwyn gwahaniaethu a chynnig cyfleoedd estynedig
- 2.6 Pwysigrwydd lleferydd, iaith a chyfathrebu i ddysgu, twf a datblygiad cyfannol
- 2.7 Rôl y teuluoedd/gofalwyr fel addysgwyr cyntaf a phartneriaid mewn dysgu, twf a datblygiad parhaus
- 2.8 Sut i gefnogi teuluoedd/gofalwyr i hybu cyfleoedd chwarae a dysgu yn amgylchedd y cartref
- 2.9 Cysylltiadau rhwng darparu amgylchedd diogel ac ysgogol a datblygiad plant
- 2.10 Sut mae dysgu drwy brofiadau yn cyfrannu at ddysgu, twf a datblygiad cyfannol
- 2.11 Sut i sicrhau bod datblygiad cyfannol plant yn cael ei gefnogi, gan sicrhau **amgylchedd** diogel ac ysgogol
- 2.12 Rôl atgyfnerthu cadarnhaol wrth gefnogi dysgu, twf a datblygiad cyfannol plant

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.13 Defnyddio arsylwadau i nodi eu **cyfnod twf a datblygiad cyfannol** a datblygiad sgema
- 2.14 Sicrhau bod gweithgareddau, profiadau ac arferion bob dydd ystyrlon a phleserus yn cael eu **darparu**, yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldebau, sy'n:
  - ymateb i amrywiaeth o anghenion
  - cydbwysu risg a her er mwyn hybu dysgu, twf a datblygiad cyfannol
  - meithrin perthnasoedd cadarnhaol
  - hybu sgiliau annibyniaeth
- 2.15 Mewnblannu'r hyn a ddysgwyd wrth **ddarparu** gweithgareddau, er mwyn:
  - atgyfnerthu'r sgiliau a ddysgwyd
  - cynllunio ar gyfer cynnydd
  - addasu ymarfer er mwyn gwahaniaethu a chynnig cyfleoedd estynedig
- 2.16 Hybu dysgu, twf a datblygiad cyfannol
- 2.17 Defnyddio atgyfnerthiad cadarnhaol a chanmoliaeth sy'n cefnogi dysgu, twf a datblygiad cyfannol plant
- 2.18 Gweithredu os nad yw plentyn yn datblygu yn unol â'i oedran a'i gyfnod datblygu disgwylidig

Amrediad

Sgiliau annibyniaeth: bwyta ac yfed, ymolchi, gwisgo, gofal y geg, defnyddio'r toiled, tacluso/rhoi pethau i gadw

Amgylchedd: amgylchedd chwarae dwyieithog a chyfoethog o safon

Cyfnod twf a datblygiad cyfannol: ymddygiadau chwarae, sgiliau echddygol bras a manwl, meysydd datblygu (corfforol, lleferydd, iaith a chyfathrebu, emosiynol-gymdeithasol)

Darpariaeth: Cynllunio, paratoi, gweithredu, monitro, gwerthuso ac adolygu

Deilliant dysgu:

3. Rôl gynhenid chwarae mewn perthynas â dysgu, twf a datblygiad cyfannol plant

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Sut mae fframweithiau deddfwriaethol a chanllawiau statudol sy'n gysylltiedig â chwarae yn dylanwadu ar ymarfer mewn lleoliadau gofal plant
- 3.2 Sut i ddatblygu amgylcheddau chwarae cyfoethog o safon er mwyn **manteisio i'r eithaf ar y potensial** ar gyfer dysgu, twf a datblygiad cyfannol

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.3 Cynllunio a hybu'r defnydd o wahanol fathau o chwarae i ddilyn egwyddorion amgylchedd chwarae cyfoethog o safon ar gyfer dysgu, twf a datblygiad cyfannol, yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldebau chi
- 3.4 Hybu'r broses o greu man chwarae dan arweiniad y plentyn sy'n hwyluso:
  - chwarae dewis rhydd
  - mynegi teimladau
  - arbrofi a chymryd risgiau
  - creadigrwydd

Amrediad

Manteisio i'r eithaf ar y potensial ar gyfer: Cymdeithasoli, datrys problemau a chreadigrwydd, dyfeisgarwch, her a dewis

---

Uned 301 Hybu chwarae, dysgu, twf a datblygiad Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Gallai ffactorau andwyol gynnwys y canlynol, ond nid ydynt wedi'u cyfyngu iddyn nhw: dod i gysylltiad â chamddefnyddio sylweddau (ysmygu, gan gynnwys ysmegu goddefol, alcohol, meddyginiaeth ar bresgripsiwn, cyffuriau anghyfreithlon, camddefnyddio fitaminau), dim digon o asid ffolig deietegol, gallu'r fam/rhiant i fynd i'r afael â'i hanghenion/anghenion iechyd ei hun, deiet y fam, straen yn ystod beichiogrwydd, trawma yn ystod genedigaeth, genedigaeth gynamserol, ffactorau genetig, heintiau cysylltiad rhywiol, a u gwael, amgylcheddau anymatebol sy'n llawn straen a cham-drin, cam-drin domestig, dim digon o weithgarwch corfforol, dod i gysylltiad ag afiechydon cyffredin mewn plant, llygredd, gormod o olau haul, gorsymbyliad a thansymbyliad, straen gwenwyn (gan gynnwys rôl ac effaith cortisol ac adrenalin), tai annigonol, diffyg cwsg, cwsg annigonol, tloidi, diffyg mynediad at wasanaethau, diffyg cyfleoedd i chwarae

Hybu cyfleoedd chwarae a dysgu yn amgylchedd y cartref: hybu darpariaeth barhaus o'r lleoliad i'r cartref, tynnu sylw teuluoedd/gofalwyr at bwysigrwydd chwarae mewn perthynas â dysgu, twf a datblygiad cyfannol.

Amgylcheddau chwarae cyfoethog o safon: i adlewyrchu'r canllawiau yn 'Cymru: Gwlad lle mae Cyfle i Chwarae'. Mae darpariaeth chwarae yn cynnig cyfle i bob plentyn ryngweithio'n rhydd â'r canlynol neu gael profiad ohonyn nhw: plant a phobl ifanc eraill; y byd naturiol; rhannau rhydd; yr elfennau naturiol; her a chymryd risgiau; chwarae â hunaniaeth; symudiad; chwarae sgarmes; y synhwyrâu; teimladau. Mae'r amgylcheddau hyn hefyd yn: hyblyg, addasadwy, amrywiol a diddorol gan gynnig darpariaeth barhaus.

Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig

- SCD CCLD 0206: Cefnogi plant i ddysgu drwy chwarae
- SCD CCLD 0306: Cynllunio a threfnu amgylcheddau i blant a theuluoedd
- SCD CCLD 0307: Hybu iechyd a datblygiad corfforol plant
- SCD CCLD 0308: Hybu llesiant a gwydnwch plant
- SCD CCLD 0312: Creu amgylcheddau cadarnhaol i fabanod a phlant
- SCD CCLD 0325: Cefnogi plant a phobl ifanc drwy gyfnodau trawsnewid mawr
- SKAPW 34: Gweithio gyda phlant a phobl ifanc i greu manau chwarae a chefnogi chwarae hunangyfeiriedig a dewis rhydd

- Fframwaith y Cyfnod Sylfaen – Y cwricwlwm statudol i bob plentyn 3 i 7 oed:
  - Diwygiedig 2015
<https://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/150803-fp-framework-cy.pdf>
  - Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Llesiant ac Amrywiaeth Ddiwylliannol
<https://beta.llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-02/datblygiad-personol-a-chymdeithasol-lles-ac-amrywiaeth-ddiwylliannol.pdf>
  - Datblygu'r Gymraeg
<https://beta.llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-04/datblygu-r-gymraeg.pdf>
  - Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd
<https://beta.llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-04/gwybodaeth-a-dealltwriaeth-o-r-byd.pdf>
  - Datblygiad Corfforol
<https://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/130425-physical-development-cy.pdf>
  - Datblygiad Creadigol
<https://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/130423-creative-development-cy.pdf>
- Design for Play: A guide to creating successful play spaces
<http://www.playengland.org.uk/media/70684/design-for-play.pdf>
- Adnoddau ar gyfer chwarae – darparu rhannau rhydd i gefnogi chwarae plant, Pecyn cymorth
https://issuu.com/playwales/docs/pecyn_cymorth_rhannau_rhydd?e=5305098/53227641
- Pecyn Cymorth, Defnyddio tiroedd ysgol ar gyfer chwarae'r tu allan i oriau addysgu
https://issuu.com/playwales/docs/defnyddio_tiroedd_ysgol_tu_allan_i_?e=5305098/5151155
- Creu mannau chwarae hygyrch, Pecyn cymorth
https://issuu.com/playwales/docs/creu_mannau_chwarae_hygyrch?e=5305098/55847719
- Chwarae: iechyd a llesiant (2012)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/chwarae%20iechyd%20a%20lles.pdf>
- Mannau chwarae: cwynion cyffredin ac atebion syml (2012)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/cwynion%20cyffredin%20ac%20atebion%20syml.pdf>
- Mannau Chwarae: cynllun a dylunio (2012)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/mannau%20chwarae%20-%20cynllunio%20a%20dylunio.pdf>
- Chwarae a Risg (2013)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/chwarae%20a%20risg.pdf>
- Janet Moyles, Chwarae a'r blynyddoedd cynnar: genedigaeth i saith oed (2013)
<http://www.playwales.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEET%20S/chwarae%20ar%20blynyddoedd%20cynnar.pdf>
- Cynyddu gwytnwch – pwysigrwydd chwarae (2015)
<http://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/Cynyddu%20gwytnwch.pdf>
- Hybu gweithgarwch corfforol trwy chwarae'r tu allan mewn lleoliadau blynyddoedd cynnar (2016)

<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20HEETS/Hybu%20gweithgarwch%20corfforol%20blynyddoedd%20cynnar.pdf>

- Defnydd ymarferol o ddyfeisiau digidol mewn lleoliadau chwarae (2018)
<http://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20HEETS/Defnydd%20ymarferol%20o%20ddyfeisiau%20digidol%20mewn%20lleoliadau%20chwarae.pdf>
-

Uned 302

Hybu maeth a hydradu yn y blynyddoedd cynnar

Lefel:	3
ODA:	30
Credyd:	4
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn cefnogi'r dysgwr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sy'n hanfodol wrth hybu maeth a hydradu plant. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae 'plant' yn cyfeirio at blant rhwng 0 ac 8 oed.

Deilliant dysgu:

1. Cefnogi maeth a hydradu plant

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 **Mathau gwahanol** o fwydo
- 1.2 Canllawiau cenedlaethol cyfredol ar gyfer deiet cytbwys i blant gan gynnwys cyflwyno bwydydd solid
- 1.3 Bwydydd y dylid cyfyngu arnyn nhw a'u hosgoi yn y flwyddyn gyntaf
- 1.4 Rôl maetholion hanfodol er mwyn cynnal deiet cytbwys a chefnogi twf, llesiant a datblygiad cyfannol
- 1.5 Gofynion maeth a hydradu ar **gamau datblygu diffiniedig**
- 1.6 Ffactorau sy'n dylanwadu ar gymeriant bwyd a diod
- 1.7 Y rhesymau pam na ddylid defnyddio bwyd fel gwobr
- 1.8 **Effaith bosibl** maeth a hydradu gwael
- 1.9 Pwysigrwydd hydradu
- 1.10 Pwrpas monitro cymeriant bwyd a diod, ei gofnodi, rhoi gwybod amdano a'i gyfleu
- 1.11 Sut i gynllunio bwydlenni sy'n ymateb i anghenion unigolion
- 1.12 Yr heriau posibl i gymeriant bwyd a diod a fyddai'n gallu codi ar bob cyfnod datblygiad a strategaethau ar gyfer eu rheoli

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.13 Cyd-fynd â chyfarwyddiadau penodol pobl eraill ar gyfer storio a darparu bwyd a diod
- 1.14 Hybu manteision deiet cytbwys i bobl eraill
- 1.15 Hybu strategaethau sy'n annog plant i yfed digon o hylif
- 1.16 Sicrhau bod y ffordd mae bwyd a diod i blant yn cael eu paratoi a'u storio yn dilyn cyfarwyddiadau penodol yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r gweithle/lleoliad

- 1.17 Sicrhau arferion bwyta ac yfed diogel sy'n cefnogi'r plentyn i ryngweithio'n gymdeithasol a meithrin sgiliau annibyniaeth ac sy'n ystyried ffactorau sy'n dylanwadu ar gymeriant deietegol
- 1.18 Sicrhau bod plant yn cael eu hannog i arbrofi â bwydydd newydd
- 1.19 Sicrhau ymateb cadarnhaol pan fydd plentyn yn gwrthod bwyd a diod, gan wneud addasiadau fel y bo angen
- 1.20 Cofnodi a monitro cymeriant bwyd a diod a gweithredu pan fydd pryderon
- 1.21 Sicrhau bod pobl eraill yn cael y wybodaeth ddiweddaraf am gymeriant bwyd a diod
- 1.22 Annog plant i yfed digon o hylif
- 1.23 Monitro cymeriant bwyd a diod, ei gofnodi, rhoi gwybod amdano a'i gyfleu

Amrediad

Mathau gwahanol: bwydo o'r fron, bwydo fformiwla babanod, bwydo cyflenwol, bwydydd solet cyntaf

Camau datblygu diffiniedig: 0-6 mis, 6 mis – 1 oed, 1-4 oed, 5 oed a throsodd

Effaith bosibl: methu â ffynnu, diffyg maeth, dadhydradiad, gordewdra, rhwymedd

---

Uned 302 Hybu maeth a hydradu yn y blynyddoedd cynnar

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Ffactorau sy'n dylanwadu ar gymeriant bwyd a diod:

- Gall anghenion deietegol arbennig am resymau meddygol gynnwys, e.e.
  - Addasu'r ansawdd er mwyn gwneud bwyd yn haws ei fwyta (piwrî neu stwnsh)
  - Bwyd heb glwten i blant â chlefyd coeliag
  - Deiet wedi'i addasu ar gyfer plant diabetig
  - Deiet wedi'i addasu ar gyfer plant ag alergeddau ac anoddefiadau bwyd.
- Darparu ar gyfer anghenion diwylliannol, crefyddol neu foesegol (rhesymau llysiuol neu fegan)
- Siâp, lliw, ansawdd, arogl, cyflwyniad a dewis bwyd
- Osgoi bwyd, cyd-fwyta â chyfoedion, dilyn dull gweithredu cyson a bod yn fodel rôl cadarnhaol, annog cyfleoedd i brofi bwyd newydd
- Gweithgareddau a mentrau llawn hwyl mewn perthynas â bwyd, gan gynnwys gadael i blant gymryd rhan yn y broses o baratoi a gweini bwyd, a rhoi cynnig ar fwydydd o ddiwylliannau gwahanol, tyfu a choginio bwyd.
- Incwm isel a thlodi bwyd

Heriau posibl i gymeriant bwyd a diod: bwyta ffyslyd, anabledd, sgiliau annibyniaeth, dewisiadau gwael a gwybodaeth wael am faeth gan rieni, dylanwadau cyfoedion

Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig

- SCD CCLD 0307: Hybu iechyd a datblygiad corfforol plant
- SCD CCLD 0314: Hybu gofal babanod a phlant
- SCD CCLD 0319: Hybu bwyta'n iach i blant a theuluoedd

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir i blant hyd at 12 oed (2016) <https://careinspectorate.wales/sites/default/files/2018-01/160411regchildcarecy.pdf>
  - Canllawiau Bwyd ac Iechyd ar gyfer Lleoliadau Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2009) <https://gov.wales/docs/phhs/publications/foodandhealth/090414guidelinescy.pdf>
  - Bwyd a Maeth mewn Lleoliadau Gofal Plant (2018) https://beta.llyw.cymru/bwyd-maeth-mewn-lleoliadau-gofal-plant?_ga=2.183827558.1974554941.1550481483-1664962502.1550234187
  - Atal a Rheoli Heintiau ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant (2014) <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%20Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf>
  - Ymddiriedolaeth Caroline Walker 'Eating well for under 5's in child care: Practical and nutritional guidelines' (2006) <https://www.cwt.org.uk/wp-content/uploads/2014/07/Under5s.pdf>
  - Canllawiau maeth ar gyfer y blynyddoedd cynnar – 'Food choices for children aged 1-5 years in early education and childcare settings' Gweithrediaeth yr Alban, Caeredin (2006) <https://www2.gov.scot/resource/doc/89729/0021563.pdf>
  - Coleg Brenhinol y Bydwragedd 'Position statement: Infant Feeding' (2018) <https://www.rcm.org.uk/sites/default/files/Infant%20Feeding.pdf>
  - Y GIG - Beth i'w fwydo i blant ifanc <http://www.nhs.uk/Conditions/pregnancy-and-baby/Pages/understanding-food-groups.aspx>
  - Y GIG - Bwydo o'r fron <http://www.nhs.uk/start4life/breastfeeding>
  - Y GIG - Bwydydd cyntaf <https://www.nhs.uk/start4life/baby/first-foods>
  - Rhwydwaith bwydo o'r fron <https://www.breastfeedingnetwork.org.uk/>
  - 'Weaning - learning to like new tastes and textures' http://www.infantandtoddlerforum.org/media/upload/pdf-downloads/GT_Weaning.pdf
  - 'Feeding your toddler/pre-school child' <https://www.nutrition.org.uk/healthyliving/lifestages/feeding-your-toddlerpre-school-child.html>
  - 'Perfect portions for toddlers' https://www.nutrition.org.uk/attachments/article/734/BNF%20Toddler%20Eatwell%20Leaflet_OL.pdf
  - Archwiliad iechyd http://www.nurseryworld.co.uk/digital_assets/985/NW_Ofsted-framework.pdf
-

Uned 303

Ymateb i afiechyd, pla/haint, clefyd ac imiwneiddio mewn plentyndod

Lefel:	3
ODA:	20
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn cefnogi'r dysgwr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sy'n hanfodol wrth adnabod afiechyd, pla/haint, clefyd hysbysadwy ac imiwneiddio posibl yn ystod plentyndod ac ymateb iddyn nhw.

Deilliant dysgu:

1. Afiechyd, pla/haint ac adweithiau i imiwneiddio

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Arwyddion a symptomau corfforol ac ymddygiadol afiechyd, pla/haint a chlefyd hysbysadwy posibl
- 1.2 Cyfnodau magu a chyfnodau heintus afiechyd a chlefydau hysbysadwy
- 1.3 Yr imiwneiddiadau perthnasol ar gyfer afiechyd a chlefydau hysbysadwy cyffredin yn ystod plentyndod
- 1.4 Yr adweithiau posibl i imiwneiddio
- 1.5 Y rhesymau pam y bydd rhai teuluoedd/gofalwyr yn dewis peidio ag imiwneiddio o bosibl
- 1.6 Camau i'w cymryd pan fydd pryderon ynglŷn ag afiechyd posibl ac adweithiau i imiwneiddio
- 1.7 Symptomau mae angen cymryd camau brys yn eu cylch

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.8 Adnabod arwyddion o afiechyd, pla/haint a chlefydau hysbysadwy
- 1.9 Ymateb i arwyddion o afiechyd, pla/haint a chlefydau hysbysadwy yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r gweithle
- 1.10 Gwneud addasiadau i arferion a rhyngweithiadau er mwyn ystyried arwyddion o afiechyd posibl
- 1.11 Cofnodi'r camau a gymerir, rhoi gwybod amdanynt a'u cyfleu

Uned 303

Ymateb i afiechyd, pla/haint, clefyd ac imiwneiddio mewn plentyndod

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Oherwydd natur ei chynnwys, efallai na fydd y dystiolaeth sydd ei hangen ar gyfer yr uned hon yn rhywbeth fydd yn cael ei harsylwi'n naturiol yn rhan o'r tasgau strwythuredig. Os nad oes digon o dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno trwy'r tasgau strwythuredig, dylai'r aseswr sicrhau bod y portffolio yn darparu tystiolaeth ar gyfer y deilliannau ymarfer ar sail y gofynion tystiolaeth canlynol:

- Cyfrif myfyriol gan y dysgwr wedi'i lofnodi gan dyst arbenigol, yn rhoi manylion eu hymateb i arwyddion o afiechyd, pla/haint neu glefyd hysbysadwy yn eu gweithle ar un achlysur o leiaf.

Efallai y bydd angen holi'r dysgwr ymhellach o ran ei ddealltwriaeth o gynnwys yr uned hon fod yn rhan o'r Draffodaeth Broffesiynol hefyd.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Plentyndod: yng nghyd-destun yr uned hon, mae plentyndod yn cyfeirio at blant rhwng 0 a 18 oed

Afiechyd a phlâu/heintiau:

- Afiechyd cyffredin yn ystod plentyndod (clwy'r pennau, rwbela, polio, brech yr ieir, y frech goch, llid yr ymennydd, y pas)
- Alergeddau/cyflyrau (ecsema, asthma, clwy'r gwair neu alergeddau bwyd)
- Mân afiechyd (peswch, annwyd, pigyn clust, dolur gwddf, crŵp, twymyn a gwres, dolur rhydd a chwydu, llosg haul a thrawiad gwres)
- Plâu (tarwden, llyngyren, llau pen, herpes simplecs, impetigo, llid y gyfbilen, clefyd crafu)

Amserlen Imiwneiddio ar gyfer plant rhwng 2 fis ac 18 oed

Oed	Imiwneiddio	Sylwadau
2 fis	6-mewn-1 (DTaP/IPV/Hib/HepB)	Un pigiad sy'n cynnwys brechlynnau i ddiogelu yn erbyn chwe chlefyd ar wahân: difftheria, tetanws, y pas (pertwsis), polio, hepatitis B a ffliw Haemoffilws math b (a elwir yn Hib)-Dos cyntaf
	Niwrococol (PCV13)	Dos cyntaf
	Rotafirws	Dos cyntaf

	Men B	Dos cyntaf
3 mis	6-mewn-1 (DTaP/IPV/Hib)	Ail ddos
	Rotafirws	Ail ddos
4 mis	6-mewn-1 (DTaP/IPV/Hib)	Trydydd dos
	Niwmococol (PCV)	Ail ddos
	Men B	Ail ddos
12-13 mis	Hib/Men C	Mae'n cynnwys Hib (pedwerydd dos)
	MMR	Dos cyntaf
	Niwmococol (PCV)	Trydydd dos
	Men B	Trydydd dos
2 oed	Brechlyn ffliw plant blynyddol	O 2 oed ymlaen
3-4 oed	MMR	Ail ddos
	4-mewn-1 (DTaP/IPV)	
12-13 oed	HPV	Merched yn unig
13-18 oed	3-mewn-1 (Td/IPV)	Brechiad atgyfnerthu yn yr ardegau - Difftheria, tetanws a pholio
	Men ACWY	

Arwyddion a symptomau corfforol ac ymddygiadol o afiechydon a phlâu posibl:

Cyfeiriadau ar gyfer Sepsis:

<https://www.nhs.uk/conditions/sepsis/>

Symptomau y mae angen cymryd camau brys yn eu cylch: plentyn sy'n gysglyd neu'n llidiog yn gyson, sy'n mynd yn anymatebol, sy'n cael problemau anadlu, sydd ag annwyd neu ddwylo neu draed aflwiwedig a chorff cynnes, sy'n cael ffit, sydd â lliw croen anarferol, sydd â thymheredd o 39°C neu fwy, plentyn nad yw'n bwydo/bwyta, unrhyw blentyn sy'n dangos arwyddion o ddadhydradiad (ceg sych, llygaid pantiog, dim dagrau, edrych yn sâl yn gyffredinol), sydd â symptomau sy'n gysylltiedig â llid yr ymennydd (cur pen difrifol anarferol, cric yn y gwar, anhoffter o oleuadau llachar, brech nad yw'n diflannu wrth roi pwysau arni)

SGC cysylltiedig

- SCD CCLD 0319: Hybu bwyta'n iach i blant a theuluoedd
- SCD HSC 0022: Cefnogi eich ieuchyd a'ch diogelwch eich hun ac ieuchyd a diogelwch unigolion

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir i blant hyd at 12 oed (2016) <https://careinspectorate.wales/sites/default/files/2018-01/160411regchildcarecy.pdf>
- GIG Cymru – Atal a Rheoli Heintiau <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/95109>
- GIG Cymru – Atal a Rheoli Heintiau ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant (2014) <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%20>

- 20Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf
- GIG Cymru – Canllawiau ar Atal a Rheoli Heintiau Cymru Gyfan ar gyfer Lleoliadau Addysg (2017)
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%20Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf>
  - GIG Cymru – Llawlyfr Cenedlaethol ar gyfer Atal a Rheoli Heintiau (NIPCM): Mae polisiau model a ddatblygwyd yn flaenorol gan lechyd Cyhoeddus Cymru wedi ildio eu lle i fabwysiadu Llawlyfr Rheoli Heintiau Cenedlaethol yr Alban (NICM)
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/tudalen/95337>
  - GIG Cymru – Brechlynnau i Blant
[http://www2.nphs.wales.nhs.uk:8080/VaccinationsImmunisationProgsDocs.nsf/3dc04669c9e1eaa880257062003b246b/faca473ff00c5bba8025831a0045b9b9/\\$FILE/Routine%20Childhood%20Immunisation%20Schedule%20-%207%20August%202018%20Final.pdf](http://www2.nphs.wales.nhs.uk:8080/VaccinationsImmunisationProgsDocs.nsf/3dc04669c9e1eaa880257062003b246b/faca473ff00c5bba8025831a0045b9b9/$FILE/Routine%20Childhood%20Immunisation%20Schedule%20-%207%20August%202018%20Final.pdf)
  - GIG Cymru – Data cenedlaethol ar y nifer sy'n manteisio ar imiweiddio
<http://www.wales.nhs.uk/sites3/page.cfm?orgid=457&pid=54144>
  - Y GIG – Brechlynnau <https://www.nhs.uk/conditions/vaccinations/reasons-to-have-your-child-vaccinated/>
  - Y GIG – Sgil effeithiau brechlynnau
<https://www.nhs.uk/conditions/vaccinations/reporting-side-effects/>
  - Public health matters <https://publichealthmatters.blog.gov.uk/2014/05/01/why-vaccinate/>
  - BC Centre for Disease Control – A quick guide to common childhood diseases (2009)
http://www.bccdc.ca/resource-gallery/Documents/Guidelines%20and%20Forms/Guidelines%20and%20Manuals/Epid/Other/Epid_GF_childhood_quickguide_may_09.pdf
  - Safonau lechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>
  - Cefnogi Dysgwyr ag Anghenion Gofal lechyd – Dogfen ganllaw rhif: 215/2017. Mawrth 2017 <https://learning.gov.wales/resources/browse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?skip=1&lang=cy>
-

Uned 304

Hybu gofal plant 0-2 oed

Lefel:	3
ODA:	20
Credyd:	4
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn cefnogi'r dysgwyr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sy'n hanfodol wrth hybu gofal plant 0-2 oed. Mae'n cynnwys rôl bondio ac ymlyniad a darparu arferion gofal corfforol diogel Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'babanod/plant bach' yn cyfeirio at blant 0-2 oed

Deilliant dysgu:

1. Darpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi i blant 0-2 oed

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Pwrpas darpariaeth a gwasanaethau cefnogi i blant 0-2 oed
- 1.2 Sut i wneud atgyfeiriadau at wasanaethau cefnogi i blant 0-2 oed
- 1.3 Sut i gyfeirio eraill at wybodaeth, cefnogaeth a chynghor
- 1.4 Sut mae gofal plant, gwasanaethau cefnogi a **blaenoriaethau iechyd y cyhoedd** yn ceisio mynd i'r afael ag anfantais yn ystod plentyndod
- 1.5 Blaenoriaethau iechyd y cyhoedd cyfredol ar gyfer plant 0-2 oed a'u manteision
- 1.6 Adnoddau sgrinio ac asesu a ddefnyddir ar hyn o bryd ar gyfer babanod/plant bach

Amrediad

Blaenoriaethau iechyd y cyhoedd: Maeth a hydradu, gofal iechyd y geg, gweithgarwch chwarae a chorfforol, golwg, rhaglen imiwneiddio plant, bod yn barod ar gyfer yr ysgol a hybu diogelwch yn y cartref, oedolion yn rhoi'r gorau i smygu, lleihau cysylltiad â mwg eilaidd, atal damweiniau ac anafiadau, diogelwch yn y gymuned

Deilliant dysgu:

2. Hybu a chefnogi bondio ac ymlyniad i blant 0-2 oed

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 **Damcaniaethau bondio ac ymlyniad**, a'u pwysigrwydd i ddysgu, twf, datblygiad a llesiant cyfannol babanod/plant bach
- 2.2 Pwysigrwydd bondio ac ymlyniad o ran lleihau effaith anfantais yn ystod plentyndod
- 2.3 Y mathau o ymlyniadau y gall babanod/plant bach eu ffurfio
- 2.4 Arwyddion o ymlyniad ansicr

- 2.5 Sut i hybu ymlyniadau sicr i fabanod/plant bach
- 2.6 Effeithiau tymor hir posibl ymlyniadau ansicr
- 2.7 Y camau i'w cymryd lle mae arwyddion o ymlyniadau ansicr
- 2.8 **Amrywiaeth o ddulliau** er mwyn hybu, cynnal ac annog bondio ac ymlyniad

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.9 Modelu'r defnydd o amrywiaeth o ddulliau er mwyn cynnal bondio ac annog ymlyniadau sicr i fabanod/plant bach
- 2.10 Defnyddio myfyrio ac adborth gan eraill i werthuso sut mae eich ymarfer eich hun yn cefnogi'r broses o ddatblygu ymlyniadau sicr i fabanod/plant bach

Amrediad

Damcaniaethau bondio ac ymlyniad: John Bowlby, Mary Ainsworth

Amrywiaeth o ddulliau: amgylchedd digyffro a meithringar, agosrwydd, rhagweladwyedd, cysondeb, nodau a ffiniau, cefnogi trosglwyddo esmwyth, cyd-gynhyrchu, rhannu gwybodaeth, gweithio mewn partneriaeth, cyffwrdd (fel tylino babanod)

Deilliant dysgu:

3. Hybu arferion gofal corfforol diogel plant 0-2 oed

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Pwysigrwydd nodi a darparu **arferion gofal corfforol** diogel i fabanod/plant bach, gan gynnal urddas a pharch
- 3.2 Pwysigrwydd awyrgylch tawel a chyfforddus i gefnogi arferion gofal corfforol diogel
- 3.3 Sut i gario a dal babanod/plant bach yn ddiogel
- 3.4 Sut i ymolchi, gwisgo a newid babanod/plant bach, gan gynnwys newid cewynnau
- 3.5 Sut i gefnogi hyfforddiant i ddefnyddio'r toiled
- 3.6 Sut i sicrhau bod baban yn cysgu mewn amgylchedd a safle diogel

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.7 Pennu a chynllunio arferion gofal corfforol diogel babanod/plant bach ar y cyd ag eraill, yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldebau eich hunain
- 3.8 Sicrhau bod yr **arferion gofal corfforol** y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer babanod/plant bach yn cael eu cynnal
- 3.9 Hybu awyrgylch tawel a chyfforddus wrth gefnogi **arferion gofal corfforol** diogel
- 3.10 Modelu **arferion gofal corfforol** er mwyn sicrhau eu bod yn brofiadau diogel a phleserus sy'n hybu dysgu, twf a datblygiad cyfannol gan gynnal urddas a pharch plant
- 3.11 Sicrhau bod babanod/plant bach yn cael eu cario a'u dal yn ddiogel, yn unol ag egwyddorion symud a lleoli
- 3.12 Monitro arferion gofal corfforol, eu cofnodi, rhoi gwybod amdanynt a'u cyfleu, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r gweithle/lleoliad

Amrediad

Arferion gofal corfforol: defnyddio'r toiled, golchi dwylo, gofal y geg, gofal y croen (gan gynnwys y rhan o'r croen o gwmpas y cewyn), cyfleoedd i orffwys, i gael amser tawel neu i gysgu, darpariaethau priodol ar gyfer dod i gysylltiad â golau haul a thymereddau isel

---

Uned 304 Hybu gofal plant 0-2 oed

Gwybodaeth Ategol

Gofynion Tystiolaeth

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Ymlyniad: Mae'n cyfeirio at gysylltiad emosiynol plentyn a'i roddwr gofal sylfaenol sy'n dechrau ar adeg geni, sy'n datblygu'n gyflym rhwng 0 a 2 oed ac yn parhau i ddatblygu gydol oes.

- Ymlyniad sicr: Mae pobl ag ymlyniad sicr yn gyfforddus gyda phobl eraill, yn gallu dibynnu arnyn nhw ac yn gwerthfawrogi agosatrwydd (ac yn gyfforddus ag ef)
- Ymlyniad osgoi: Mae gan bobl ag ymlyniad osgoi amheuan am bobl eraill, maen nhw'n ei chael hi'n anoddach ffurfio perthnasoedd, maen nhw'n osgoi agosatrwydd ac mae ganddyn nhw broblemau o ran ymddiriedaeth
- Ymlyniad pryderus: Byddai pobl ag ymlyniad pryderus yn hoffi meithrin perthnasoedd agos ag eraill ond maen yn ei chael hi'n anodd gwneud hyn am fod arnyn nhw ofn cael eu gwrthod
- Ymlyniad ansicr: Bydd plant ag ymlyniad ansicr yn osgoi neu'n anwybyddu'r rhoddwr gofal heb ddangos fawr ddim emosiwn wrth i'r rhoddwr gofal adael neu ddychwelyd. Gall hyn fod o ganlyniad i ofal anghyson a roddwyd gan y rhoddwr gofal ei hun.
- Ymlyniad amwys:er y gall y plentyn fynd yn ofidus iawn pan fydd rhiant neu ofalwr yn gadael, pan fydd yn dychwelyd nid yw'r plentyn yn dangos ymddygiad sy'n awgrymu ymlyniad cryf wrth y rhiant neu'r rhoddwr gofal. Efallai y bydd y plentyn yn cydnabod dychweliad y rhiant neu'r gofalwr neu'n ymateb iddo, neu efallai na fydd yn gwneud hynny, ac yn aml gall ymddangos ei fod yn 'gwylio o bell'. Mae ymchwil yn awgrymu, er ei fod yn gymharol anghyffredin, mai canlyniad argaeledd gwael a/neu anghyson y fam neu'r gofalwr yw ymlyniad amwys; gan fod y plentyn wedi dysgu nad yw'n gallu dibynnu ar y fam neu'r rhoddwr gofal pan fydd mewn angen
- Ymlyniad di-drefn: Fel mae'r label yn awgrymu, mae ymddygiad y plentyn o ran ymlyniad yn anrhagweladwy a gall fod yn anghyson. Efallai y bydd y plentyn yn anwybyddu neu'n osgoi'r gofalwr, neu'n gwrthwynebu ei ymdrechion i ymgysylltu neu gynnig cysur. Mae rhai ymchwilwyr wedi awgrymu ei bod yn debygol bod y diffyg patrwm ymlyniad yn gysylltiedig ag ymddygiad anghyson gan roddwyr gofal - mae'r plentyn yn ansicr sut y bydd y rhoddwr gofal yn ymateb ac felly mae wedi drysu o ran y ffordd y dylai ymddwyn. Mae'n bosibl bod y plentyn wedi profi ymddygiadau gwahanol gan y gofalwr yn y gorffennol, e.e. gofalgar weithiau ond ar achlysuron eraill yn dangos ymddygiad diystyriol, ymosodol neu ddifriol.

Anfantais yn ystod plentyndod: plant sy'n ddifreintiedig ac sydd wedi'u hamddifadu o safon byw weddol dda ac ysgogiad ac amgylchedd priodol, heb fynediad at addysg na gwasanaethau gan gynnwys gofal iechyd, o ganlyniad i dlodi a diffyg cyfle

Teuluoedd/gofalwyr: yng nghyd-destun yr uned hon, gall hyn olygu unrhyw un â chyfrifoldeb rhiant (naturiol ac wedi'i ddirprwyo) dros y babi/plentyn bach.

Sut i sicrhau bod babi'n cysgu mewn amgylchedd a safle diogel:

- Gosod y baban ar ei gefn i gysgu, mewn crud mewn ystafell gyda chi
- Peidio â gadael i unrhyw un ysmegu yn yr un ystafell â'r baban
- Peidio byth â chysgu gyda baban ar sofffa neu gadair freichiau
- Peidio byth â gadael i'r baban fynd yn rhy boeth – peidio â gorchuddio pen y baban – gosod y baban yn y safle “traed wrth droed”

Amserlen Imiwneiddio ar gyfer plant rhwng 2 fis ac 18 oed

Oed	Imiwneiddio	Sylwadau
2 fis	6-mewn-1 (DTaP/IPV/Hib/HepB)	Un pigiad sy'n cynnwys brechlynnau i ddiogelu yn erbyn chwe chlefyd ar wahân: difftheria, tetanws, y pas (pertwsis), polio, hepatitis B a fflw Haemofilws math b (a elwir yn Hib)-Dos cyntaf
	Niwmococol (PCV13)	Dos cyntaf
	Rotafirws	Dos cyntaf
	Men B	Dos cyntaf
3 mis	6-mewn-1 (DTaP/IPV/Hib)	Ail ddos
	Rotafirws	Ail ddos
4 mis	6-mewn-1 (DTaP/IPV/Hib)	Trydydd dos
	Niwmococol (PCV)	Ail ddos
	Men B	Ail ddos
12-13 mis	Hib/Men C	Mae'n cynnwys Hib (pedwerydd dos)
	MMR	Dos cyntaf
	Niwmococol (PCV)	Trydydd dos
	Men B	Trydydd dos
2 oed	Brechlyn fflw plant blynyddol	O 2 oed ymlaen
3-4 oed	MMR	Ail ddos
	4-mewn-1 (DTaP/IPV)	
12-13 oed	HPV	Merched yn unig
13-18 oed	3-mewn-1 (Td/IPV)	Brechiad atgyfnerthu yn yr ardegau – Difftheria, tetanws a pholio
	Men ACWY	

Gwybodaeth, cymorth a chyngor: Plant yng Nghymru, rhwydweithiau cefnogi rhianta, bwletinau/gwasanaethau gwybodaeth i deuluoedd, y Comisiynydd Plant, NSPCC, Barnardo's, Gweithredu dros Blant, National Children's Bureau

Gofal iechyd y geg: mae a wnelo hyn â gofal y dannedd a'r deintgig, gan gynnwys torri dannedd, defnydd priodol o boteli a biceri bwydo, defnydd priodol o ddymis

Eraill: gallen nhw fod yn gydweithwyr, cymheiriaid, teuluoedd/gofalwyr. Neu yn achos rhieni maeth, eu teulu a'u rhwydwaith eu hunain neu weithwyr proffesiynol sy'n eu cefnogi

Adnoddau Sgrinio ac Asesu

Plant Iach Cymru

Oed	Adnodd
5-8 diwrnod	Sgrinio smotiau gwaed
Hyd at 4 wythnos	Sgrinio clyw babanod newydd-anedig
Erbyn 14 diwrnod oed	Adnodd asesu gwydnwch teuluol (FRAIT) Asesiad iechyd meddwl y fam
72 awr/6 wythnos	Archwiliad corfforol
8 wythnos/12 wythnos/16 wythnos	Asesiad Twf
6 mis	Adnodd Asesu Gwydnwch Teuluol (FRAIT) gan Ymwelwyr Iechyd
15 mis/27 mis/3.5 oed	Adnodd Asesu Gwydnwch Teuluol (FRAIT) ac Asesiad Twf a Datblygiad gan Ymwelwyr Iechyd
Rhwng 4 a 7 oed	Gwasanaeth Nyrs Ysgol rhwng 4 a 7 oed. Sgrinio'r golwg a thwf. Sgrinio nam ar y clyw. Rhaglen Mesur Plant

Dechrau'n Deg

Oed	Adnodd
Cynenedigol	Adnodd Asesu Anghenion Iechyd y Teulu Dechrau'n Deg Adnodd Sgrinio Trais Domestig
0-6 wythnos	Adnodd Asesu Anghenion Iechyd y Teulu Dechrau'n Deg Graddfa Asesu Ymddygiad Newyddenedigol (NBAS)
8 wythnos/12 wythnos/16 wythnos	Asesiad Twf

Gwasanaethau cymorth: Y mathau a lefelau gwahanol o raglenni iechyd ac ymyrraeth i blant, boed wedi'u targedu neu'n rhai cyffredinol, ymweld â'r cartref (bydwraig ac ymwelydd iechyd, gweithiwr cymorth teulu), asesiad teulu (gwasanaethau i deuluoedd, 'Tîm o Amgylch y Plentyn/Teulu'), deietegydd cymunedol a chynllun cyn ysgol iach a chynaliadwy, gwasanaethau mynediad agored yn y gymuned (grwpiau rhieni a phlant bach, amser stori, tylino babanod)

Dysgu defnyddio'r toiled: bod yn barod i ddechrau dysgu defnyddio'r toiled, paratoi i ddechrau dysgu defnyddio'r toiled, helpu plentyn bach i ddysgu defnyddio'r toiled, defnyddio cewynnau tynnu i fyny a phants dysgu defnyddio'r toiled, cefnogi arferion gyda'r nos wrth ddysgu defnyddio'r toiled, trosglwyddo i'r toiled o boti, helpu plant bach i feithrin sgiliau annibyniaeth

wrth ddefnyddio'r toiled, gweithio mewn partneriaeth ag eraill, strategaethau a thechnegau atgyfnerthu cadarnhaol

SGC cysylltiedig

- SCD CCLD 0303: Hybu datblygiad plant a phobl ifanc
- SCD CCLD 0307: Hybu iechyd a datblygiad corfforol plant
- SCD CCLD 0308: Hybu llesiant a gwydnwch plant
- SCD CCLD 0312: Creu amgylcheddau cadarnhaol i fabanod a phlant
- SCD CCLD 0314: Hybu gofal babanod a phlant
- SCD CCLD 0325: Cefnogi plant a phobl ifanc drwy gyfnodau trawsnewid mawr
- SCD HSC 0037: Gofalu am fabanod

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013) Llywodraeth Cymru
  - <https://gov.wales/docs/dcells/publications/130716-building-brighter-future-cy.pdf>
  - SNAP Cymru <http://www.snapcymru.org/>
  - Cyswllt Teulu Cymru <https://contact.org.uk/wales>
  - Adroddiad Blynyddol Prif Swyddog Meddygol Cymru 2014-15 Iachach, Hapusach, Tecach <https://gov.wales/docs/phhs/publications/160323cmreportcy.pdf>
  - Rhaglen Plant Iach Cymru <https://gov.wales/docs/dhss/publications/160926healthy-childrency.pdf>
  - Cynyddu gwytnwch – pwysigrwydd chwarae (2015) <http://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SH EETS/Cynyddu%20gwytnwch.pdf>
  - Amddifadedd chwarae (2003) <https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20S HEETS/amddifadiad%20chwarae.pdf>
  - Naw Mis a Mwy <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/861/Naw%20Mis%20a%20Mwy%20F ersiwn%202%20April%202015.pdf>
  - Mae addysg yn dechrau yn y cartref <https://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/parents/education-begins-at-home/?lang=cy>
  - Dechrau'n Deg <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/parenting-support-guidance/help/flyingstart/?skip=1&lang=cy>
  - Canllawiau NICE ar Iechyd Cyn Cenhedlu <https://cks.nice.org.uk/pre-conception-advice-and-management>
  - Gwybodaeth Sefydliad Iechyd y Byd am ofal cyn cenhedlu http://www.who.int/maternal_child_adolescent/documents/preconception_care_policy_brief.pdf
  - Coleg Brenhinol y Bydwraedd https://www.rcm.org.uk/sites/default/files/Emotional%20Wellbeing_Guide_WEB.pdf
  - Canllawiau'r GIG <http://www.nhs.uk/conditions/pregnancy-and-baby/pages/pregnancy-and-baby-care.aspx>
  - Ymlyniad <http://www.suttontrust.com/wp-content/uploads/2014/03/baby-bonds-final.pdf>
-

- Menter Cyfeillgar i Fabanod UNICEF <https://www.unicef.org.uk/babyfriendly/what-is-baby-friendly/>
- Cwsg <http://www.unicef.org.uk/BabyFriendly/Resources/Resources-for-parents/Caring-for-your-baby-at-night/>
- Cychwyn Iach <http://www.healthystart.nhs.uk>
- Cymdeithas Ddeieteg Prydain (Ffeithiau am Fwyd) <https://www.bda.uk.com/>
- First Steps Nutrition Trust <https://www.firststepsnutrition.org/>
- Lleihau'r risg o farwolaeth yn y crud <https://gov.wales/docs/dsjlg/publications/cyp/140320-reduce-risk-cot-death-cy.pdf>
- The lullaby trust <https://www.lullabytrust.org.uk/safer-sleep-advice/>
- Y GIG – Faint o gwsg sydd ei angen ar blant? <http://www.nhs.uk/Livewell/Childrenssleep/Pages/howmuchsleep.aspx>
- Y GIG – Cyngor ar gwsg iach i blant <http://www.nhs.uk/Livewell/Childrenssleep/Pages/bedtimeritual.aspx>
- Adolygiad cyflym o'r dystiolaeth ar gwsg babanod a phlant <http://www.healthscotland.com/uploads/documents/23540-SleepRapidEvidenceReviewWriteUp.pdf>
- 'Safe Sleep for your baby' http://www.phac-aspc.gc.ca/hp-ps/dca-dea/stages-etapes/childhood-enfance_0-2/sids/ss-eng.php
- 'All About... Sleep' http://www.nurseryworld.co.uk/digital_assets/409/029_All-about.pdf
- Hanfodion cwsg da <http://www.babycentre.co.uk/c25004253/basics-of-good-sleep>
- 'Sleep Well, Sleep Safe' http://www.beststart.org/resources/hlthy_chld_dev/pdf/BSRC_Sleep_Well_resource_FNL_LR.pdf
- Y GIG <http://www.nhs.uk/conditions/pregnancy-and-baby/pages/potty-training-tips.aspx>
- BabyCentre <http://www.babycentre.co.uk/potty-training>
- NCT <https://www.nct.org.uk/parenting/potty-training>
- Chwarae: iechyd a llesiant (2012) <https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/chwarae%20iechyd%20a%20lles.pdf>
- Janet Moyles, Chwarae a'r blynyddoedd cynnar: genedigaeth i saith oed (2013) <http://www.playwales.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEET%20S/chwarae%20ar%20blynyddoedd%20cynnar.pdf>
- Hybu gweithgarwch corfforol trwy chwarae'r tu allan mewn lleoliadau blynyddoedd cynnar (2016) <https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/Hybu%20gweithgarwch%20corfforol%20blynyddoedd%20cynnar.pdf>
- Arfer myfyriol – beth ydi o a pham ei fod mor bwysig? (2018) https://issuu.com/playwales/docs/arfer_myfyriol
- Adroddiadau ar brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod – <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/88504>

Uned 305

Hybu gofal plant 2-3 oed

Lefel:	3
ODA:	20
Credyd:	4
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn cefnogi'r dysgwyr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sy'n hanfodol wrth hybu gofal plant 2-3 oed. Mae'n cynnwys rôl bondio ac ymlyniad a darparu arferion gofal corfforol diogel Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant bach/plant' yn cyfeirio at blant 2-3 oed

Deilliant dysgu:

1. Darpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi i blant 2-3 oed

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Pwrpas darpariaeth gofal plant a **gwasanaethau cymorth** i blant 2-3 oed
- 1.2 Sut i wneud atgyfeiriadau at wasanaethau cefnogi i blant 2-3 oed
- 1.3 Sut i gyfeirio eraill at wybodaeth, cymorth a chynghor
- 1.4 Sut mae gofal plant, **blaenoriaethau iechyd y cyhoedd** a gwasanaethau cymorth yn ceisio mynd i'r afael ag anfantais ymhlith plant
- 1.5 Blaenoriaethau iechyd y cyhoedd cyfredol ar gyfer plant 2-3 oed a'u manteision
- 1.6 Adnoddau sgrinio ac asesu a ddefnyddir ar hyn o bryd ar gyfer plant bach/plant

Amrediad

Gwasanaethau cymorth: Y mathau a lefelau gwahanol o raglenni iechyd ac ymyriadau plant cyffredinol ac wedi'u targedu

Blaenoriaethau iechyd y cyhoedd: Maeth a hydradu, gofal iechyd y geg, gweithgarwch chwarae a chorfforol, golwg, rhaglen imiwneiddio plant, bod yn barod ar gyfer yr ysgol a hybu diogelwch yn y cartref, oedolion yn rhoi'r gorau i ysmegu, lleihau cysylltiad â mwg eilaidd, atal damweiniau ac anafiadau, diogelwch yn y gymuned

Deilliant dysgu:

2. Hybu a chefnogi bondio ac ymlyniad i blant 2-3 oed

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 **Damcaniaethau bondio ac ymlyniad**, a'u pwysigrwydd i ddysgu, twf, datblygiad a llesiant cyfannol plant bach/plant

- 2.2 Pwysigrwydd bondio ac ymlyniad o ran lleihau effaith anfantais yn ystod plentyndod
- 2.3 Y mathau o ymlyniadau y gall plant bach/plant eu ffurfio
- 2.4 Arwyddion o ymlyniad ansicr
- 2.5 Sut i hybu ymlyniadau sicr i blant bach/plant
- 2.6 Effeithiau tymor hir posibl ymlyniadau ansicr
- 2.7 Y camau i'w cymryd lle mae arwyddion o ymlyniadau ansicr
- 2.8 **Amrywiaeth o ddulliau** er mwyn hybu, cynnal ac annog bondio ac ymlyniad

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.9 Modelu'r defnydd o amrywiaeth o ddulliau er mwyn cynnal bondio ac annog ymlyniadau sicr i blant bach/plant
- 2.10 Defnyddio myfyrio ac adborth gan eraill i werthuso sut mae eich ymarfer eich hun yn cefnogi'r broses o ddatblygu ymlyniadau sicr i blant bach/plant

Amrediad

Damcaniaethau bondio ac ymlyniad: John Bowlby, Mary Ainsworth

Amrywiaeth o ddulliau: amgylchedd digyffro a meithringar, agosrwydd, rhagweladwyedd, cysondeb, nodau a ffiniau, cefnogi trosglwyddo esmwyth, cydgynhyrchu, rhannu gwybodaeth, gweithio mewn partneriaeth, cyffwrdd

---

Deilliant dysgu:

3. Hybu'r broses o gefnogi arferion gofal corfforol diogel plant 2-3 oed

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Pwysigrwydd nodi a darparu **arferion gofal corfforol** diogel i blant bach/plant, gan gynnal urddas a pharch
- 3.2 Pwysigrwydd awyrgylch tawel a chyfforddus i gefnogi arferion gofal corfforol diogel
- 3.3 Sut i gefnogi hyfforddiant i ddefnyddio'r toiled
- 3.4 Sut i gario a dal plant bach/plant yn ddiogel

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.5 Pennu a chynllunio arferion gofal corfforol diogel plant bach/plant ar y cyd ag eraill, yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldebau eich hunain
- 3.6 Sicrhau bod yr **arferion gofal corfforol** y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer plant bach/plant yn cael eu cynnal
- 3.7 Hybu awyrgylch tawel a chyfforddus wrth gefnogi **arferion gofal corfforol** diogel
- 3.8 Modelu **arferion gofal corfforol** er mwyn sicrhau eu bod yn brofiadau diogel a phleserus sy'n hybu dysgu, twf a datblygiad cyfannol gan gynnal urddas a pharch plant
- 3.9 Sicrhau bod plant bach/plant yn cael eu cario a'u dal yn ddiogel, yn unol ag egwyddorion symud a lleoli
- 3.10 Monitro arferion gofal corfforol, eu cofnodi, rhoi gwybod amdanynt a'u cyfleu, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r gweithle/lleoliad

Amrediad

Arferion gofal corfforol: defnyddio'r toiled, golchi dwylo, gofal y geg, gofal y croen (gan gynnwys y rhan o'r croen o gwmpas y cewyn), cyfleoedd i orffwys, i gael amser tawel neu i gysgu, darpariaethau priodol ar gyfer dod i gysylltiad â golau haul a thymereddau isel

Uned 305 Hybu gofal plant 2-3 oed

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Gweithgareddau, profiadau ac arferion beunyddiol: gweithgareddau arferol (cyrraedd a gadael, prydau bwyd/byrbrydau ac amseroedd gorffwys/cysgu), arferion hyblyg, gweithgareddau chwarae hewristig, cyfleoedd i chwarae, cyfleoedd a phrofiadau dan do ac awyr agored, gweithgareddau chwarae dewis rhydd ac arweinir gan oedolyn, gweithgarwch corfforol a chyswllt, symudiadau, gemau, rhigymau, llyfrau, straeon a chaneuon

Ymlyniad: Mae'n cyfeirio at gysylltiad emosiynol plentyn a'i roddwr gofal sylfaenol sy'n dechrau ar adeg geni, sy'n datblygu'n gyflym rhwng 2 a 3 oed ac yn parhau i ddatblygu gydol oes.

- Ymlyniad sicr: Mae pobl ag ymlyniad sicr yn gyfforddus gyda phobl eraill, yn gallu dibynnu arnyn nhw ac yn gwerthfawrogi agosatrwydd (ac yn gyfforddus ag ef)
- Ymlyniad osgoi: Mae gan bobl ag ymlyniad osgoi amheumon am bobl eraill, maen nhw'n ei chael hi'n anoddach ffurfio perthnasoedd, maen nhw'n osgoi agosatrwydd ac mae ganddyn nhw broblemau o ran ymddiriedaeth
- Ymlyniad pryderus: Byddai pobl ag ymlyniad pryderus yn hoffi meithrin perthnasoedd agos ag eraill ond maen yn ei chael hi'n anodd gwneud hyn am fod arnyn nhw ofn cael eu gwrthod
- Ymlyniad ansicr: Bydd plant ag ymlyniad ansicr yn osgoi neu'n anwybyddu'r rhoddwr gofal heb ddangos fawr ddim emosiwn wrth i'r rhoddwr gofal adael neu ddychwelyd. Gall hyn fod o ganlyniad i ofal anghyson a roddwyd gan y rhoddwr gofal ei hun.

Anfantais yn ystod plentyndod: plant sy'n ddifreintiedig ac sydd wedi'u hamddifadu o safon byw weddol dda ac ysgogiad ac amgylchedd priodol, heb fynediad at addysg na gwasanaethau gan gynnwys gofal iechyd, o ganlyniad i dlodi a diffyg cyfle

Adnoddau sgrinio ac asesu presennol o dan raglen Plan Iach Cymru:

- Adnodd asesu gwydnwch teuluol
  - Gwerthusiad gallu rhianta
  - Amserlen Asesu Sgiliau Tyfu – asesu datblygiad plant
  - Asesiadau twf a phwysau
-

Teuluoedd/gofalwyr: yng nghyd-destun yr uned hon, gall hyn olygu unrhyw un â chyfrifoldeb rhiant (naturiol ac wedi'i ddirprwyo) dros y babi/plentyn bach.

Amserlen Imiwneiddio ar gyfer plant rhwng 2 fis ac 18 oed:

Oed	Imiwneiddio	Sylwadau
2 fis	6-mewn-1 (DTaP/IPV/Hib/HepB)	Un pigiad sy'n cynnwys brechlynnau i ddiogelu yn erbyn chwe chlefyd ar wahân: difftheria, tetanws, y pas (pertwsis), polio, hepatitis B a ffliw Haemofilws math b (a elwir yn Hib)-Dos cyntaf
	Niwmococol (PCV13)	Dos cyntaf
	Rotafirws	Dos cyntaf
	Men B	Dos cyntaf
3 mis	6-mewn-1 (DTaP/IPV/Hib)	Ail ddos
	Rotafirws	Ail ddos
4 mis	6-mewn-1 (DTaP/IPV/Hib)	Trydydd dos
	Niwmococol (PCV)	Ail ddos
	Men B	Ail ddos
12-13 mis	Hib/Men C	Mae'n cynnwys Hib (pedwerydd dos)
	MMR	Dos cyntaf
	Niwmococol (PCV)	Trydydd dos
	Men B	Trydydd dos
2 oed	Brechlyn ffliw plant blynyddol	O 2 oed ymlaen
3-4 oed	MMR	Ail ddos
	4-mewn-1 (DTaP/IPV)	
12-13 oed	HPV	Merched yn unig
13-18 oed	3-mewn-1 (Td/IPV)	Brechiad atgyfnerthu yn yr arddegau – Difftheria, tetanws a pholio
	Men ACWY	

Gofal iechyd y geg: mae a wnelo hyn â gofal y dannedd a'r deintgig, gan gynnwys torri dannedd, defnydd priodol o offer yfed, defnydd priodol o ddyms

Eraill: gallent fod yn gydweithwyr, cymheiriaid, teuluoedd/gofalwyr. Neu yn achos rhieni maeth, eu teulu a'u rhwydwaith eu hunain neu weithwyr proffesiynol sy'n eu cefnogi

Gwasanaethau cymorth: Y mathau a lefelau gwahanol o raglenni iechyd ac ymyrraeth i blant, boed wedi'u targedu (Dechrau'n Deg) neu'n rhai cyffredinol - ymweld â'r cartref (ymwelydd iechyd, gweithiwr cymorth teulu), asesiad teulu (gwasanaethau i deuluoedd, 'Tîm o Amgylch y Plentyn/Teulu'), deietegydd cymunedol a chynllun cyn ysgol iach a chynaliadwy, gwasanaethau mynediad agored yn y gymuned (grwpiau rhieni a phlant bach, amser stori, clybiau llyfrau, Dechrau Da, grwpiau chwaraeon/hamdden)

Dysgu defnyddio'r toiled: bod yn barod i ddechrau dysgu defnyddio'r toiled, paratoi i ddechrau dysgu defnyddio'r toiled, helpu plentyn bach i ddysgu defnyddio'r toiled, defnyddio cewynnau tynnu i fyny a phants dysgu defnyddio'r toiled, cefnogi arferion gyda'r nos wrth ddysgu defnyddio'r toiled, trosglwyddo i'r toiled o boti, helpu plant bach i feithrin sgiliau annibyniaeth wrth ddefnyddio'r toiled, gweithio mewn partneriaeth ag eraill, strategaethau a thechnegau atgyfnerthu cadarnhaol

SGC cysylltiedig

- SCDCCLD 0303 Hybu datblygiad plant a phobl ifanc
- SCD CCLD 0306: Cynllunio a threfnu amgylcheddau i blant a theuluoedd
- SCD CCLD 0307: Hybu iechyd a datblygiad corfforol plant
- SCD CCLD 0308: Hybu llesiant a gwydnwch plant
- SCD CCLD 0312: Creu amgylcheddau cadarnhaol i fabanod a phlant
- SCD CCLD 0314: Hybu gofal babanod a phlant
- SCD CCLD 0325: Cefnogi plant a phobl ifanc drwy gyfnodau trawsnewid mawr

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir i blant hyd at 12 oed (2016) <https://careinspectorate.wales/sites/default/files/2018-01/160411regchildcarecy.pdf>
  - Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013) Llywodraeth Cymru <https://gov.wales/docs/dcells/publications/130716-building-brighter-future-cy.pdf>
  - SNAP Cymru <http://www.snapcymru.org/>
  - Cyswllt Teulu Cymru <https://contact.org.uk/wales>
  - Strategaeth Tlodi Plant (2015) <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/child-poverty/?lang=cy>
  - Deddf Gofal Plant 2006 a Rheoliadau Deddf Gofal Plant 2006 (Asesiadau Awdurdod Lleol) (Cymru) 2016 – gofynion yr Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant a luniwyd gan awdurdodau lleol
  - Rheoliadau Deddf Gofal Plant 2006 (Asesiadau Awdurdodau Lleol) (Cymru) 2016 <http://www.legislation.gov.uk/wsi/2016/88/note/made/welsh>
  - Y Ddeddf Plant (2004) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/31/contents>
  - Y Ddeddf Gofal Plant (2006) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/21/contents>
-

- Crynodeb o Ganfyddiadau Prosiect EPPSE (Effective Pre-school, Primary and Secondary Education) 1997-2014
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/455670/RB455_Effective_pre-school_primary_and_secondary_education_project.pdf.pdf
- 2002 'Study of Pedagogical Effectiveness in Early Learning' (SPEEL), Moyles, J., Adams, S. a Musgrove, A 2002, Ysgol Ymchwil a Datblygu Addysg Prifysgol Bolytechnig Anglia
<https://dera.ioe.ac.uk/4591/1/RR363.pdf>
- Fframwaith y Blynyddoedd Cynnar yn yr Alban
<http://www.gov.scot/Topics/People/Young-People/early-years/delivery/framework>
- Pre Birth To Three (yr Alban)
https://education.gov.scot/improvement/Documents/ELC/ELC2_PreBirthToThree/ELC2IntroPreBirthtoThree.pdf
- Cyfnod Sylfaen y Blynyddoedd Cynnar-EYFS (Lloegr)
<https://www.gov.uk/government/publications/early-years-foundation-stage-framework--2>
- AGC Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir i blant hyd at 12 oed
<https://careinspectorate.wales/sites/default/files/2018-01/160411regchildcarecy.pdf>
- Amddifadedd chwarae (2003)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/amddifadiad%20chwarae.pdf>
- Cynyddu gwytnwch – pwysigrwydd chwarae (2015)
<http://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/Cynyddu%20gwytnwch.pdf>
- Child Safety in Wales, Examples of Interventions in Practice, Children in Wales Pre-school and early home learning effects on A-level outcomes, Adroddiad Ymchwil EPPSE, 2015, Sammons, Toth a Sylva gyda Melhuish, Siraj a Taggart, Prifysgol Rhydychen, cyhoeddwyd gan yr Adran Addysg
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/472867/RR472A_Pre-school_and_early_home_learning_effects_on_A_level_outcomes.pdf
- Fframwaith y Cyfnod Sylfaen
<https://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/150803-fp-framework-cy.pdf>
- Rhaglen Dechrau'n Deg
<https://learn.nes.nhs.scot/735/flying-start-nhs>
- Cynllun Cyn-ysgol Iach a Chynaliadwy a Cynlluniau Ysgolion Iach - Rhwydwaith Cymru
<http://www.nptfamily.com/media/7420/hspss-criteria.pdf>
- Laevers, F (1991) The innovative project Experiential Education and the definition of quality on education-unpublished paper
- Gwasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd
<https://cardiff-fis.info/?lang=cy>
- Cynllun Gwên
<https://www.designedtosmile.org/welcome-croeso/croeso/?lang=cy>
- Child Accident Prevention Trust (CAPT)
<https://www.capt.org.uk/>
- Gwiriadau Diogelwch Tân yn y Cartref Gwasanaeth Tân De Cymru
<https://www.decymru-tan.gov.uk/>
- Llywodraeth Cymru
<https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/childcare/?skip=1&lang=cy>
- Y GIG – Faint o gwsg sydd ei angen ar blant?
<http://www.nhs.uk/Livewell/Childrenssleep/Pages/howmuchsleep.aspx>
- Y GIG – Cyngor ar gwsg iach i blant
<http://www.nhs.uk/Livewell/Childrenssleep/Pages/bedtimeritual.aspx>

- Y GIG <http://www.nhs.uk/conditions/pregnancy-and-baby/pages/potty-training-tips.aspx>
  - BabyCentre <http://www.babycentre.co.uk/potty-training>
  - NCT <https://www.nct.org.uk/parenting/potty-training>
  - Chwarae: iechyd a llesiant (2012)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20HEETS/chwarae%20iechyd%20a%20lles.pdf>
  - Janet Moyles, Chwarae a'r blynyddoedd cynnar: genedigaeth i saith oed (2013)
<http://www.playwales.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEET%20S/chwarae%20ar%20blynyddoedd%20cynnar.pdf>
  - Hybu gweithgarwch corfforol trwy chwarae'r tu allan mewn lleoliadau blynyddoedd cynnar (2016)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20HEETS/Hybu%20gweithgarwch%20corfforol%20blynyddoedd%20cynnar.pdf>
  - Arfer myfyriol – beth ydi o a pham ei fod mor bwysig? (2018)
https://issuu.com/playwales/docs/arfer_myfyriol
  - Adroddiadau ar brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod –
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/88504>
-

Uned 306

Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed

Lefel:	3
ODA:	30
Credyd:	6
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn addysgu'r sgiliau sydd eu hangen i hybu datblygiad cyfannol plant drwy gymhwyso'r meysydd dysgu. Bydd dysgwyr sy'n cwblhau'r uned hon yn gallu deall dysgu a datblygiad cyfannol plant drwy gwricwlwm y blynyddoedd cynnar, ac yn gallu cynllunio, cynnal ac adolygu gweithgareddau a chyfleoedd sy'n cefnogi dysgu a datblygiad cyfannol plant 3-7 oed drwy feysydd y cwricwlwm.

Deilliant dysgu:

1. Darpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi i blant 3-7 oed

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Pwrpas darpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi i blant 3-7 oed
- 1.2 Y fframwaith rheoleiddio sy'n gymwys i'r cwricwlwm yng Nghymru ar gyfer plant 3-7 oed
- 1.3 Sut i wneud atgyfeiriadau at wasanaethau cefnogi i blant 3-7 oed
- 1.4 Sut i gyfeirio teuluoedd/gofalwyr at wybodaeth, cefnogaeth a chynngor
- 1.5 Sut mae gofal plant ac addysg yn y blynyddoedd cynnar, **blaenoriaethau iechyd y cyhoedd** a gwasanaethau cefnogi yn ceisio mynd i'r afael ag anfantais ymhlith plant
- 1.6 Adnoddau sgrinio ac asesu a ddefnyddir ar hyn o bryd ar gyfer plant 3-7 oed

Amrediad

Blaenoriaethau iechyd y cyhoedd: Maeth a hydradu, gofal iechyd y geg, gweithgarwch chwarae a chorfforol, golwg, rhaglen imiwneiddio plant, bod yn barod ar gyfer yr ysgol a hybu diogelwch yn y cartref, oedolion yn rhoi'r gorau i ysmegu, lleihau cysylltiad â mwg eilaidd, atal damweiniau ac anafiadau, diogelwch yn y gymuned

Deilliant dysgu:

2. Cefnogi ymlyniad a gwydnwch ar gyfer plant 3-7 oed

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 **Damcaniaethau ymlyniad**, a'u pwysigrwydd o ran gwydnwch, dysgu, datblygiad a llesiant cyfannol plant
- 2.2 Pwysigrwydd ymlyniad a hybu gwydnwch o ran lleihau effaith anfantais yn ystod plentyndod
- 2.3 Y mathau o ymlyniadau y gall plant eu ffurfio
- 2.4 Arwyddion o ymlyniad ansicr
- 2.5 Sut i hybu ymlyniadau sicr i blant

- 2.6 Effeithiau tymor hir posibl ymlyniadau ansicr a sut mae hyn yn effeithio ar wydnwch
- 2.7 Y camau i'w cymryd lle mae arwyddion o ymlyniadau ansicr
- 2.8 **Amrywiaeth o ddulliau** er mwyn hybu, cynnal ac annog ymlyniad a gwydnwch

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.9 Modelu'r defnydd o amrywiaeth o ddulliau er mwyn annog ymlyniadau sicr a hybu gwydnwch i blant
- 2.10 Defnyddio myfyrio ac adborth gan eraill i werthuso sut mae eich ymarfer eich hun yn cefnogi'r broses o ddatblygu ymlyniadau sicr i blant bach/plant

Amrediad

Damcaniaethau ymlyniad: John Bowlby, Mary Ainsworth

Amrywiaeth o ddulliau: amgylchedd digyffro a meithringar, agosrwydd, rhagweladwyedd, cysondeb, nodau a ffiniau, cefnogi trosglwyddo esmwyth, cydgynhyrchu, rhannu gwybodaeth, gweithio mewn partneriaeth, cyffwrdd

---

Deilliant dysgu:

3. Hybu'r broses o gefnogi arferion gofal corfforol diogel plant 3-7 oed

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Pwysigrwydd nodi a darparu **arferion gofal corfforol** diogel i blant, gan gynnal urddas a pharch
- 3.2 Pwysigrwydd awyrgylch tawel a chyfforddus i gefnogi arferion gofal corfforol diogel
- 3.3 Sut i gefnogi plant i ddysgu defnyddio'r toiled gan gynnal eu hurddas a'u parch

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.4 Pennu a chynllunio arferion gofal corfforol diogel plant ar y cyd ag eraill, yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldebau eich hunain
- 3.5 Sicrhau bod yr **arferion gofal corfforol** y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer plant yn cael eu cynnal
- 3.6 Hybu awyrgylch tawel a chyfforddus wrth gefnogi **arferion gofal corfforol** diogel
- 3.7 Modelu **arferion gofal corfforol** er mwyn sicrhau eu bod yn brofiadau diogel a phleserus sy'n hybu dysgu, twf a datblygiad cyfannol gan gynnal urddas a pharch plant
- 3.8 Monitro arferion gofal corfforol, eu cofnodi, rhoi gwybod amdanynt a'u cyfleu, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r gweithle/lleoliad

Amrediad

Arferion gofal corfforol: defnyddio'r toiled, golchi dwylo, gofal y geg, gofal y croen, cyfleoedd i orffwys a chael amser tawel, darpariaethau priodol ar gyfer dod i gysylltiad â golau haul a thymereddau isel

---

Deilliant dysgu:

4. Fframweithiau damcaniaethol ac ymarfer seiliedig ar dystiolaeth sy'n ategu gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant 3-7 oed
-

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 4.1 **Damcaniaethau**, dulliau ac **egwyddorion** traddodiadol a chyfoes sy'n ategu meysydd dysgu plant rhwng 3 a 7 oed ac yn dylanwadu ar y meysydd hynny
- 4.2 Pwysigrwydd y gydberthynas rhwng y meysydd dysgu a hybu dysgu, chwarae a datblygiad cyfannol
- 4.3 Sut i hybu'r Gymraeg a diwylliant Cymru ym mhob un o'r meysydd dysgu
- 4.4 Sut mae darpariaeth barhaus, dysgu gweithredol a dysgu drwy brofiad yn hybu dysgu a datblygiad cyfannol yng Nghwricwlwm y Blynyddoedd Cynnar
- 4.5 Pwrpas defnyddio adnoddau arsylwi ac asesu presennol wrth gynllunio a chyflwyno darpariaeth barhaus yn y meysydd dysgu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 4.6 Defnyddio arsylwadau ac asesiadau i ddatblygu cynlluniau ar gyfer datblygiad cyfannol plant yn y meysydd dysgu
- 4.7 Cofnodi canlyniadau arsylwadau ac asesiadau yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r gweithle
- 4.8 Defnyddio fframweithiau damcaniaethol i lywio'r gwaith o gynllunio a chynnal gweithgareddau ar gyfer y meysydd dysgu
- 4.9 Mewnblannu egwyddorion addysgegol yn y gwaith o gynllunio a chynnal gweithgareddau mewn amrywiaeth o amgylcheddau er mwyn cefnogi datblygiad plant ym mhob un o'r meysydd dysgu
- 4.10 Cynllunio a datblygu gweithgareddau, cyfleoedd i chwarae ac amgylcheddau sy'n cefnogi datblygiad cyfannol yn y gwahanol feysydd dysgu, gan ystyried yr angen i hybu'r Gymraeg a diwylliant Cymru
- 4.11 Addasu gweithgareddau er mwyn helpu i gynnwys plant ag anghenion ychwanegol, gan gynnwys plant mwy abl a thalentog, yn y meysydd dysgu
- 4.12 Gweithredu a monitro cynllunio datblygu wrth ymarfer yn eich gweithle/lleoliad eich hun, yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldebau eich hun
- 4.13 Defnyddio arsylwadau ac adborth gan eraill i asesu'r ffordd mae gweithgareddau a gynlluniwyd wedi cefnogi datblygiad plant yn y meysydd dysgu
- 4.14 Myfyrio ar gynlluniau datblygu, eu hadolygu a'u gwerthuso gan ystyried cynllunio ar gyfer cynnydd a chyfleoedd i ymestyn a herio

Amrediad

Damcaniaethau: gwybyddol, dyneiddiol, dysgu cymdeithasol, lluniadaethol, ymddygiadol, chwarae

Egwyddorion: egwyddorion addysgegol, addysgeg gymdeithasol, gan gwmpasu'r plentyn; yr amgylchedd dysgu; y gweithiwr

Uned 306 Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Ffactorau andwyol: dod i gysylltiad â chamddefnyddio sylweddau (ysmygu, gan gynnwys ysmegu goddefol, alcohol, meddyginiaeth ar bresgripsiwn, cyffuriau anghyfreithlon, camddefnyddio fitaminau), dim digon o asid ffolig deietegol, gallu'r fam/rhiant i fynd i'r afael â'i hanghenion/anghenion iechyd ei hun, deiet y fam, straen yn ystod beichiogrwydd, trawma yn ystod genedigaeth, genedigaeth gynamserol, ffactorau genetig, heintiau a drosglwyddir yn rhywiol, maeth a hydradu gwael, diffyg cysylltiad ag amgylchedd llawn iaith, amgylcheddau anymatebol sy'n llawn straen a cham-drin, cam-drin domestig, dim digon o weithgarwch corfforol, dod i gysylltiad ag afiechyd cyffredin mewn plant, llygredd, gormod o olau haul, gorsymbyliad a thansymbyliad, straen gwenwyn (gan gynnwys rôl ac effaith cortisol ac adrenalin), tai annigonol, tlodi, diffyg mynediad at wasanaethau

Anfantais yn ystod plentyndod: plant sy'n ddifreintiedig ac sydd wedi'u hamddifadu o safon byw weddol dda ac ysgogiad ac amgylchedd priodol, heb fynediad at addysg na gwasanaethau gan gynnwys gofal iechyd, o ganlyniad i dlodi a diffyg cyfle

Meysydd y Cwricwlwm: Mae gan y Cyfnod Sylfaen 7 maes dysgu a gyflwyni drwy weithgareddau ymarferol a phrofiadau dysgu gweithredol dan do ac yn yr awyr agored. Y meysydd dysgu yw:

- datblygiad personol a chymdeithasol, llesiant ac amrywiaeth ddiwylliannol
- sgiliau iaith, llythrennedd a chyfathrebu
- datblygiad mathemategol
- datblygu'r Gymraeg
- gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd
- datblygiad corfforol
- datblygiad creadigol.

Mathau gwahanol: a gynhelir (ysgolion), nas cynhelir (meithrinfeydd dydd, cylchoedd meithrin, cylchoedd chwarae, gwarchodwyr plant)

Rhyngweithio'n effeithiol:

- Cywair sy'n cyfleu diddordeb a chynhesrwydd
  - Ail-ddweud yr hyn mae'r plentyn wedi'i ddweud gan ddangos y defnydd cywir o eiriau.
  - Gwranddo gweithredol
-

- Ymestyn ac ailadrodd yr hyn mae plant yn ei ddweud
- Rhoi gwybodaeth a disgrifiadau ynglŷn â'r hyn sy'n digwydd
- Gofyn cwestiynau penagored
- Digon o amser i ryngweithio o safon – cyflymder siarad priodol a digon o amser i'r plentyn ymateb
- Modelu geirfa briodol, er enghraifft iaith fathemategol

Sail dystiolaeth ar gyfer ymarfer:

- Gwerthuso'r Cyfnod Sylfaen (2015) Llywodraeth Cymru
- Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'r Trefniadau Asesu yng Nghymru, yr Athro Graham Donaldson (2015).
- Archwiliad annibynnol o'r Cyfnod Sylfaen yng Nghymru: Adroddiad terfynol, Medi 2013 – Mawrth 2014 (2014)

Ffactorau: Anghenion deietegol arbennig (diwylliannol / crefyddol, fegan, llysiuol, er mwyn rheoli problemau iechyd e.e. palet meddal, cwllwm tafod, alergeddau ac anoddefiadau), bwydo cyflenwol, siâp, lliw, ansawdd, arogl a chyflwyniad a dewis o fwyd, cydfwyta â chyfoedion, dull gweithredu cyson a dangos esiampl gadarnhaol, annog i arbrofi, gweithgareddau a mentrau llawn hwyl mewn perthynas â bwyd, gan gynnwys gadael i blant gymryd rhan yn y broses o baratoi a gweini bwyd.

Dysgu a datblygiad cyfannol plant 3-7 oed: mae'n canolbwyntio ar feithrin pob rhan o ddysgu a datblygiad plentyn, gan gynnwys elfennau corfforol, emosiynol, ysbrydol, deallusol a chreadigol a'r ffordd y gall dysgu gefnogi hyn. Mae'n canolbwyntio ar bob rhan o ddysgu a datblygiad plant yn gynhenid ac nid ar wahân.

Egwyddorion addysgegol:

Y plentyn:

- gwneud dewisiadau, cymryd rhan, cael ei gynnwys, dechrau a chyfeirio ei ddysgu ei hun dros gyfnod o amser
- dysgu drwy weithgareddau archwiliadol ac ymarferol uniongyrchol
- cael ei herio a'i gefnogi'n briodol gan yr oedolion a'r amgylchedd dysgu, fel bod cynnydd da yn cael ei wneud

Yr amgylchedd dysgu:

- sy'n sicrhau llif rhwng gweithgareddau parhaus, gweithgareddau wedi'u cyfoethogi a gweithgareddau â ffocws, dan do ac yn yr awyr agored, sy'n adlewyrchu ac yn ennyn diddordebau plant
- sy'n galluogi plant i ddefnyddio adnoddau sy'n eu galluogi i wneud dewisiadau a meithrin annibyniaeth yn eu dysgu
- sy'n galluogi plant i gymhwyso, defnyddio, atgyfnerthu ac ymestyn eu sgiliau ym mhob un o'r Meysydd Dysgu a Phrofiad
- sy'n cynnwys cyfleoedd i blant fod yn weithgar yn gorfforol ac yn wybyddol yn ogystal â chael 'amser tawel' i fyfyrrio a meddwl

Y gweithwyr:

- sy'n annog y plentyn i feddwl am ei brofiadau dysgu a myfyrio arnyn nhw er mwyn ymestyn ei ddysgu lle bo'n briodol
- sy'n cynllunio cyfleoedd dysgu sy'n briodol o ran datblygiad, sy'n ennyn diddordeb ac sydd wedi'u llywio gan arsylwadau ac asesiadau rheolaidd o alluoedd plant
- sy'n mynd ati i gynnwys teuluoedd/gofalwyr yng nghymuned y lleoliad/yr ysgol, gan eu gweld fel partneriaid yn addysg eu plant
- sy'n ceisio datblygu eu hunain yn broffesiynol yn barhaus, gan rannu ymarfer rhagorol ac effeithiol a dysgu ohono, a gweithio gydag ymarferwyr eraill ledled Cymru a thu hwnt.

Heriau posibl: bwyta ffyslyd, anabledd, sgiliau annibyniaeth, dewisiadau gwael a gwybodaeth wael am faeth gan rieni, dylanwadau cyfoedion

Gallai gwaith cynllunio gynnwys y canlynol, ond nid yw'n gyfyngedig iddyn nhw:

- Y ffordd mae canlyniadau arsylwadau, trafodaethau ac asesiadau wedi llywio'r broses gynllunio a chanlyniadau dysgu ar gyfer y plant.
- Y ffordd mae dogfennau canllaw a fframweithiau addysgegol wedi llywio'r broses gynllunio.
- Y ffordd mae'r gweithgareddau a gynlluniwyd yn cyfrannu at ddatblygiad cyfannol y plentyn/dysgu a datblygiad y grŵp o blant.
- Y ffordd rydych yn ennyn diddordeb y plentyn/grŵp o blant, yn darparu ar gyfer chwarae a gychwynnir gan y plentyn neu a arweinir gan oedolyn, annog llawer o gyfranogiad a rhoi digon o amser i'r plentyn archwilio, arbrofi ac ailadrodd

Amgylcheddau chwarae cyfoethog o safon: i adlewyrchu'r canllawiau yn 'Cymru: gwlad lle mae cyfle i chwarae', mae darpariaeth chwarae yn cynnig cyfle i bob plentyn ryngweithio'n rhydd â'r canlynol neu gael profiad ohonyn nhw: plant a phobl ifanc eraill; y byd naturiol; rhannau rhydd; yr elfennau naturiol; her a chymryd risgiau; chwarae â hunaniaeth; symudiad; chwarae sgarmes; y synhwyrau; teimladau. Mae'r amgylcheddau hyn hefyd yn: Hyblyg, addasadwy, amrywiol a diddorol gan gynnig darpariaeth barhaus.

Fframweithiau rheoleiddio: fframweithiau ar gyfer arolygu lleoliadau nas cynhelir yng Nghymru. Fframwaith Arolygu ar y Cyd AGC ac Estyn.

Gwasanaethau cymorth: Y mathau a lefelau gwahanol o raglenni iechyd ac ymyrraeth i blant, boed wedi'u targedu neu'n rhai cyffredinol - ymweld â'r cartref (ymwelydd iechyd, gweithiwr cymorth teulu), asesiad teulu (gwasanaethau i deuluoedd, 'Tîm o Amgylch y Plentyn/Teulu'), deietegydd cymunedol a chynllun cyn ysgol iach a chynaliadwy, gwasanaethau mynediad agored yn y gymuned (grwpiau rhieni a phlant bach, amser stori, clybiau llyfrau, Dechrau Da, grwpiau chwaraeon/hamdden)

Fframweithiau damcaniaethol ac ymarfer seiliedig ar dystiolaeth sy'n ategu arfer gorau o ran datblygu amgylcheddau dysgu o safon uchel, dan do ac yn yr awyr agored

SGC cysylltiedig

- SCD CCLD 0206: Cefnogi plant i ddysgu drwy chwarae
  - SCD CCLD 0303: Hybu datblygiad plant a phobl ifanc
  - SCD CCLD 0307: Hybu iechyd a datblygiad corfforol plant
  - SCD CCLD 0306: Cynllunio a threfnu amgylcheddau i blant a theuluoedd
-

- SCD CCLD 0308: Hybu llesiant a gwydnwch plant
- SCD CCLD 0309: Gweithredu fframweithiau ar gyfer addysg gynnar drwy ddatblygu gwaith cynllunio'r cwricwlwm
- SCD CCLD 0310: Asesu cynnydd plant yn unol â fframweithiau cwricwlwm perthnasol
- SCD CCLD 0312: Creu amgylcheddau cadarnhaol i fabanod a phlant
- SCD CCLD 0317: Ymgysylltu â theuluoedd mewn ffyrdd sy'n eu hannog i gymryd rhan yn
- addysg a datblygiad eu plant
- SCD CCLD 0325: Cefnogi plant a phobl ifanc drwy gyfnodau trawsnewid mawr
- SCD CCLD 0345: Hybu datblygiad llythrennedd, rhifedd ac iaith ar gyfer dysgu cynnar plant, mewn partneriaeth â'u teuluoedd
- SCD CCLD 0339: Hybu gofal, dysgu a datblygiad plant ag anghenion cymorth ychwanegol mewn lleoliadau addysg gynnar

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir i blant hyd at 12 oed (2016) <https://careinspectorate.wales/sites/default/files/2018-01/160411regchildcarecy.pdf>
- Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013) Llywodraeth Cymru <https://gov.wales/docs/dcells/publications/130716-building-brighter-future-cy.pdf>
- SNAP Cymru <http://www.snapcymru.org/>
- Cyswllt Teulu Cymru <https://contact.org.uk/wales>
- Archwiliad annibynnol o'r Cyfnod Sylfaen yng Nghymru: Adroddiad terfynol, Medi 2013 – Mawrth 2014 (2014) <https://beta.llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-03/archwiliad-annibynnol-or-cyfnod-sylfaen-yng-nghymru-adroddiad-terfynol.pdf>
- Cymwys am Oes, Llywodraeth Cymru 2014
- Chwarae a'r blynyddoedd cynnar: genedigaeth i saith oed (2013) <http://www.playwales.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/chwarae%20ar%20blynyddoedd%20cynnar.pdf>
- Chwarae: iechyd a llesiant (2012) <https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/chwarae%20iechyd%20a%20lles.pdf>
- Hybu gweithgarwch corfforol trwy chwarae'r tu allan mewn lleoliadau blynyddoedd cynnar (2016) <https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/Hybu%20gweithgarwch%20corfforol%20blynyddoedd%20cynnar.pdf> Cwricwlwm i Gymru, Cwricwlwm am Oes. Llywodraeth Cymru 2015 <https://gov.wales/docs/dcells/publications/151021-a-curriculum-for-wales-a-curriculum-for-life-cy.pdf>
- Cynllun Gweithredu'r Cyfnod Sylfaen <https://gov.wales/docs/dcells/publications/161103-fp-action-plan-cy.pdf>
- Gwerthuso'r Cyfnod Sylfaen – Adroddiad Terfynol <https://gov.wales/docs/caecd/research/2015/150514-foundation-phase-final-cy.pdf>
- Fframwaith y Blynyddoedd Cynnar yn yr Alban <http://www.gov.scot/Topics/People/Young-People/early-years/delivery/framework>

- Cyfnod Sylfaen y Blynyddoedd Cynnar-EYFS (Lloegr)
<https://www.gov.uk/government/publications/early-years-foundation-stage-framework--2>
  - 2002 'Study of Pedagogical Effectiveness in Early Learning' (SPEEL), Moyles, J., Adams, S. a Musgrove, A 2002, Ysgol Ymchwil a Datblygu Addysg Prifysgol Bolytechnig Anglia <https://dera.ioe.ac.uk/4591/1/RR363.pdf>
  - Crynodeb o Ganfyddiadau Prosiect EPPSE (Effective Pre-school, Primary and Secondary Education) 1997-2014
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/455670/RB455_Effective_pre-school_primary_and_secondary_education_project.pdf.pdf
  - Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'r Trefniadau Asesu yng Nghymru – Adroddiad ar ymatebion i'r Sgwrs Fawr (Adroddiad Donaldson) (2015)
<https://beta.llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-03/adroddiad-ar-ymatebion-i%E2%80%99r-sgwrs-fawr.pdf>
  - Cwricwlwm i Gymru: Fframwaith y Cyfnod Sylfaen (2015)
<https://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/150803-fp-framework-cy.pdf>
  - Pre-school and early home learning effects on A-level outcomes, Adroddiad Ymchwil EPPSE, 2015, Sammons, Toth a Sylva gyda Melhuish, Siraj a Taggart, University of Oxford, cyhoeddwyd gan yr Adran Addysg.
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/472867/RR472A_Pre-school_and_early_home_learning_effects_on_A_level_outcomes.pdf
  - Cynllun Gweithredu'r Cyfnod Sylfaen
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/161103-fp-action-plan-cy.pdf>
  - Y GIG – Faint o gwsg sydd ei angen ar blant?
<http://www.nhs.uk/Livewell/Childrensleep/Pages/howmuchsleep.aspx>
  - Y GIG – Cyngor ar gwsg iach i blant
<http://www.nhs.uk/Livewell/Childrensleep/Pages/bedtimeritual.aspx>
  - Design for Play: A guide to creating successful play spaces
<http://www.playengland.org.uk/media/70684/design-for-play.pdf>
  - Adnoddau ar gyfer chwarae – darparu rhannau rhydd i gefnogi chwarae plant, Pecyn cymorth
https://issuu.com/playwales/docs/pecyn_cymorth_rhannau_rhydd?e=5305098/53227641
  - Pecyn Cymorth, Defnyddio tiroedd ysgol ar gyfer chwarae'r tu allan i oriau addysgu
https://issuu.com/playwales/docs/defnyddio_tiroedd_ysgol_tu_allan_i_?e=5305098/5151155
  - Creu manau chwarae hygyrch, Pecyn cymorth
https://issuu.com/playwales/docs/creu_mannau_chwarae_hygyrch?e=5305098/55847719
  - Mannau chwarae: cwynion cyffredin ac atebion syml (2012)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/cwynion%20cyffredin%20ac%20atebion%20syml.pdf>
  - Mannau Chwarae: cynllun a dylunio (2012)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/mannau%20chwarae%20-%20cynllunio%20a%20dylunio.pdf>
-

- Chwarae a Risg (2013)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/chwarae%20a%20risg.pdf>
- Arfer myfyriol – beth ydi o a pham ei fod mor bwysig? (2018)
https://issuu.com/playwales/docs/arfer_myfyriol
- Adroddiadau ar brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod –
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/88504>

Uned 307

Hybu'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi

Lefel:	3
ODA:	20
Credyd:	4
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn cefnogi'r dysgwr i feithrin ei wybodaeth a'i sgiliau mewn perthynas â hybu cefnogaeth i blant ar gyfer caffael iaith newydd drwy drochi ieithyddol mewn lleoliad gofal plant.

Deilliant dysgu:

1. Trochi ieithyddol mewn lleoliadau gofal plant

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Y cyd-destun deddfwriaethol ar gyfer trochi ieithyddol yng Nghymru a'r ffordd mae'n cael ei fewnblannu ym mholisiâu ac ymarfer eich lleoliad gofal plant eich hun
- 1.2 Egwyddorion a thechnegau trochi ieithyddol yng nghyd-destun lleoliad gofal plant
- 1.3 Y rhesymau dros ddefnyddio'r iaith drochi bob amser
- 1.4 **Camau** y bydd plant yn mynd drwyddynt wrth gaffael iaith newydd a sut i sicrhau ymateb priodol i bob cam
- 1.5 Pam mae'n bwysig deall **amgylchiadau unigol** plant a sut maen nhw'n effeithio ar y broses o ddysgu iaith newydd
- 1.6 Pwysigrwydd cynnwys teuluoedd/gofalwyr wrth i'r plentyn ddysgu iaith, a ffyrdd o wneud hynny
- 1.7 Achosion pan ddylid defnyddio iaith y cartref/dewis iaith y plentyn
- 1.8 Manteision bod yn ddwyieithog ac yn amlieithog

Amrediad

Camau: Derbyngar distaw, cynhyrchiol cynnar, datblygu lleferydd, rhuglder canolraddol, datblygiad iaith parhaus / rhuglder uwch

Amgylchiadau unigol: cefndir ieithyddol a chymdeithasol, anghenion dysgu ychwanegol

Deilliant dysgu:

2. Cefnogi plant i gaffael yr iaith newydd drwy drochi

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Sut i sicrhau bod yr iaith drochi'n cael ei hynganu a'i defnyddio'n glir ac yn gywir bob amser

- 2.2 Sut i gynllunio a gwerthuso'r broses o ddysgu a datblygu i gaffael iaith
- 2.3 Sut i wahaniaethu rhwng yr heriau i'r plentyn sy'n caffael iaith newydd a **heriau eraill**
- 2.4 Sut i integreiddio'r broses o gaffael iaith mewn gweithgareddau a phrofiadau sy'n diwallu anghenion **twf a datblygiad cyfannol** plentyn
- 2.5 Pwysigrwydd **mathau gwahanol o weithgareddau a phrofiadau** a sut i'w defnyddio i gaffael iaith
- 2.6 Y gydberthynas rhwng amgylcheddau dysgu ffisegol gan gynnwys arddangosfeydd ac ysgogiadau gweledol a'r broses o gaffael iaith
- 2.7 Effaith eich agwedd a'ch ymddygiad eich hun tuag at gaffael iaith

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.8 Sicrhau y defnyddir cyfathrebu geiriol a dieiriau er mwyn tawelu meddwl plant a gwneud iddyn nhw deimlo'n gartrefol ac yn ddiogel yn y lleoliad trochi
- 2.9 Cydweithio ag eraill i ddiffinio'r llinell sylfaen lle mae pob plentyn yn gweithredu'n ieithyddol
- 2.10 Cydweithio ag eraill i nodi ffyrdd o fesur a chofnodi cynnydd pob plentyn o ran caffael yr iaith drochi
- 2.11 Cydweithio ag eraill i gynllunio, paratoi, gweithredu, monitro, gwerthuso ac adolygu gwahanol fathau o weithgareddau a phrofiadau, gan ddefnyddio ysgogiadau llafar a gweledol, er mwyn hybu datblygiad ieithyddol a thwf y datblygiad cyfannol plant
- 2.12 Modelu ynganu'r iaith drochi'n glir ac yn gywir bob amser wrth gyfathrebu â phlant ac eraill ac mewn gweithgareddau gyda nhw
- 2.13 Canmol ac annog plant er mwyn eu helpu i gaffael iaith
- 2.14 Modelu'r defnydd o ailadrodd ac ehangu er mwyn helpu cefnogi llafaredd a llythrennedd plant a'u helpu i gaffael iaith yn gyffredinol
- 2.15 Sicrhau bod plant yn cael eu cefnogi i symud drwy gyfnodau caffael iaith ar eu cyflymder eu hunain
- 2.16 Annog plant i ddatblygu a defnyddio strategaethau dysgu iaith
- 2.17 Arsylwi ar sgiliau cyfathrebu plant yn yr iaith drochi, a chael adborth gan eraill arnyn nhw, a defnyddio hyn i lywio'r gwaith parhaus o asesu a chynllunio ar gyfer caffael iaith
- 2.18 Hybu agwedd groesawgar a chefnogol tuag at deuluoedd a'u helpu i fod yn rhan o brofiadau caffael iaith y plentyn
- 2.19 Cefnogi teuluoedd/gofalwyr i ddeall y broses y mae'r plentyn yn debygol o'i dilyn wrth gaffael iaith newydd drwy drochi, a rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf iddyn nhw am gynnydd
- 2.20 Cyfeirio teuluoedd at wybodaeth am gefnogaeth ychwanegol ar gyfer trochi ieithyddol
- 2.21 Cydweithio ag eraill i adolygu a gwerthuso effeithiolrwydd amgylchedd, gweithgareddau a phrofiadau eich lleoliad eich hun o ran hybu'r broses o gaffael iaith drwy drochi

Amrediad

Heriau eraill: anghenion dysgu ychwanegol, datblygiad lleferydd ac iaith arafach, ymddygiad

Twf a datblygiad cyfannol: ymddygiadau chwarae, sgiliau echddygol bras a manwl, meysydd datblygu (corfforol, lleferydd, iaith a chyfathrebu, emosiynol-gymdeithasol)

Mathau gwahanol o weithgareddau a phrofiadau: defnyddio amgylcheddau dan do ac awyr agored, dysgu strwythuredig, chwarae a gynlluniwyd a chwarae digymell, ymgysylltu â phlant eraill, gemau grŵp, gweithgareddau siarad, gweithgareddau tynnu llun, canu a rhigymau

Uned 307

Hybu'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Iaith y cartref/dewis iaith: yr iaith a siaredir gartref a gan deulu plentyn

Achosion pan ddylid defnyddio iaith cartref y plentyn: mewn achos brys fel tân, mater yn ymwneud â diogelwch neu ddiogelu plant, damweiniau, neu pan fydd plentyn yn ofidus iawn

Trochi ieithyddol: caffael iaith mewn amgylchedd lle mae'r holl gyfathrebu, gan gynnwys gweithgareddau dysgu, yn digwydd drwy gyfrwng yr iaith drochi.

Eraill: teuluoedd/gofalwyr, cydweithwyr a gweithwyr proffesiynol eraill y mae eu gwaith yn cyfrannu at lesiant y plentyn

SGC cysylltiedig

- SCDCCLD0347 Hybu'r broses o gaffael iaith newydd gan blant drwy drochi mewn lleoliad blynyddoedd cynnar

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013) Llywodraeth Cymru
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/130716-building-brighter-future-cy.pdf>
  - Cymwys am Oes, Llywodraeth Cymru 2014
  - Cwricwlwm i Gymru, Cwricwlwm am Oes. Llywodraeth Cymru 2015
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/24680-a-curriculum-for-wales-a-curriculum-for-life-cy.pdf>
  - Strategaeth addysg cyfrwng Cymraeg
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/100420welshmediumstrategy.pdf>
  - Ymgyrch Mae Addysg yn Dechrau yn y Cartref Llywodraeth Cymru
<https://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/parents/education-begins-at-home/?skip=1&lang=cy>
  - Fframwaith y Cyfnod Sylfaen (Diwygiedig 2015)
<https://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/150803-fp-framework-cy.pdf>
-

- Canllawiau'r Cyfnod Sylfaen https://beta.llyw.cymru/proffil-y-cyfnod-sylfaen-canllawiau-i-ymarferwyr?_ga=2.160348285.1974554941.1550481483-1664962502.1550234187
  - Meysydd Dysgu a rhaglenni astudio diwygiedig: Cam 1–llythrennedd a rhifedd.
  - Datblygiad creadigol
  - Gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd
  - Datblygiad personol a chymdeithasol, llesiant ac amrywiaeth ddiwylliannol.
  - Datblygiad corfforol
  - Datblygu'r Gymraeg
  - Arsylwi ar Blant
  - Llawlyfr dysgu yn yr awyr agored y Cyfnod Sylfaen
  - Addysgeg dysgu ac addysgu
- Hwb
<https://hwb.gov.wales/repository/tree?sort=created&language=en&tags=Welsh%20Language%20Development&tags=Foundation%20Phase&nodeId=5d487173-71ab-4499-a4ea-9d60b71c009e>
- Mudiad Meithrin <http://www.meithrin.cymru/>
- Cwlwm <https://www.meithrin.cymru/cwlwm/>
- Cymraeg i Blant <https://en-gb.facebook.com/Cymraegiblant/>
- Chwarae/Dysgu Gweithredol – Trosolwg ar gyfer plant 3 i 7 oed
<https://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/130215play-activecy.pdf>

Uned 308

Cefnogi teuluoedd i feithrin sgiliau rhianta

Lefel:	3
ODA:	50
Credyd:	13
Crynodeb o'r Uned:	Nod yr uned hon yw sicrhau bod dysgwyr yn meddu ar y wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi teuluoedd/gofalwyr i feithrin sgiliau rhianta. Mae wedi'i bwriadu ar gyfer y rhai sy'n gweithio'n uniongyrchol gyda theuluoedd/gofalwyr. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'teuluoedd' yn cynnwys rhieni, gofalwyr ac aelodau ehangach o'r teulu sy'n rhan o fywydau plant ac mae'r term 'plant' yn cyfeirio at blant a phobl ifanc.

Deilliant dysgu:

1. Hawliau a chyfrifoldebau sy'n gysylltiedig â gweithio gyda theuluoedd

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Yr erthyglau perthnasol yng Nghonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) sy'n ymwneud â gwaith gyda theuluoedd
- 1.2 Y fframweithiau deddfwriaethol a pholisi sy'n gysylltiedig â gweithio gyda theuluoedd

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.3 Hybu ymarfer sy'n adlewyrchu CCUHP mewn perthynas â gwaith gyda theuluoedd
- 1.4 Hybu ymarfer sy'n adlewyrchu fframweithiau deddfwriaethol a pholisi sy'n gysylltiedig â gweithio gyda theuluoedd

Deilliant dysgu:

2. Darpariaeth rhianta cadarnhaol a gwasanaethau cefnogi i deuluoedd a'u plant

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Y cysyniad 'rhianta cadarnhaol' a'r ffordd y caiff ei hyrwyddo yng Nghymru
- 2.2 Yr amrywiaeth o raglenni rhianta cadarnhaol sydd ar gael yng Nghymru a'r ffordd y cânt eu cyflwyno
- 2.3 Canlyniadau o waith ymchwil i effaith rhianta cadarnhaol ac ymyrraeth gynnar
- 2.4 Yr amrywiaeth o opsiynau sydd ar gael ar gyfer cefnogaeth rhianta

- 2.5 Pwrpas gwasanaethau cefnogi a rolau gweithwyr proffesiynol yn y rhain ar gyfer gwaith gyda theuluoedd
- 2.6 Y meini prawf mynediad a phrosesau atgyfeirio ar gyfer rhaglenni rhianta cadarnhaol a gwasanaethau cefnogi
- 2.7 Heriau penodol sy'n gysylltiedig â rhannu gwybodaeth wrth weithio rhwng amrywiaeth o asiantaethau a gwasanaethau i gefnogi teuluoedd

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.8 Mewnblannu egwyddorion rhianta cadarnhaol yn eich ymarfer
- 2.9 Cael gafael ar wybodaeth am raglenni rhianta cadarnhaol a gwasanaethau cefnogi yn eich ardal leol a'i rhannu â theuluoedd

---

Deilliant dysgu:

3. Ffactorau sy'n dylanwadu ar sgiliau rhianta teuluoedd ac yn cael effaith negyddol arnyn nhw

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Y pwysau emosiynol, cymdeithasol ac amgylcheddol gwahanol a fyddai'n gallu bod ar deuluoedd
- 3.2 Pam y gall rhai teuluoedd:
  - fod yn fwy agored i niwed
  - gael anawsterau gyda rhianta cadarnhaol
- 3.3 Y ffordd y gall yr anghenion cymhleth a lluosog sydd gan rai teuluoedd gael gormod o ddylanwad ar farn, tybiaethau ystrydebol a disgwyliadau pobl eraill
- 3.4 Cysylltiadau rhwng profiad y teuluoedd eu hunain yn ystod plentyndod, eu gwybodaeth am ddatblygiad plant a'u disgwyliadau ar gyfer eu plant
- 3.5 Ystyr y termau 'anfantais yn ystod plentyndod' a 'Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod'
- 3.6 Cysylltiadau rhwng anfantais yn ystod plentyndod, Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod ac:
  - **ymddygiadau sy'n niweidiol i iechyd**
  - **ymddygiadau gwrthgymdeithasol**
  - **cyrhaeddiad addysgol**
  - tebygolrwydd uwch o fod yn blentyn sy'n wynebu risg
  - straen a chwalfa deuluol
- 3.7 Sut i gefnogi teuluoedd i ddeall effaith Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod arnyn nhw eu hunain ac ar eu plant a sut y gall rhianta cadarnhaol leihau risgiau cysylltiedig
- 3.8 Pam mae'n bwysig meithrin gwydnwch teuluoedd a'u plant
- 3.9 Sut y gellir lleihau neu atal cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar fywyd drwy wneud newidiadau i ffordd o fyw
- 3.10 Ystyr newidiadau realistig i ffordd o fyw a pham mae'r rhain yn dibynnu ar amgylchiadau personol teuluoedd
- 3.11 Sut i gefnogi teuluoedd i ddeall goblygiadau tymor hir a thymor byr gwahanol ffyrdd o fyw a'u cymell i wneud a chynnal newidiadau

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.12 Cefnogi teuluoedd i ddeall goblygiadau Profiadau Niweidiol yn ystod Plentynodod, cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar fywyd ac opsiynau o ran ffordd o fyw
- 3.13 Hybu manteision byw'n iach
- 3.14 Helpu teuluoedd i nodi cyfleoedd realistig i newid eu ffordd o fyw
- 3.15 Cydnabod ymdrechion teuluoedd i newid a'u hatgyfnerthu'n gadarnhaol
- 3.16 Dangos dealltwriaeth o deimladau teuluoedd am yr angen am ymyrraeth neu gefnogaeth arbenigol

Amrediad

Ymddygiadau sy'n niweidiol i iechyd – ysmegu, problemau alcohol, deiet gwael, lefelau isel o ymarfer corff ac ymddygiad rhywiol peryglus

Ymddygiadau gwrthgymdeithasol – ymddygiad ymosodol a threisgar, problemau gyda gwasanaethau cyfiawnder troseddol

Cyrhaeddiad addysgol – ymrwymiad i addysg, y gallu i ennill cymwysterau

---

Deilliant dysgu:

4. Cefnogi teuluoedd i nodi sgiliau rhianta mae angen eu meithrin

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 4.1 Sut i ddefnyddio adnoddau a strategaethau er mwyn datblygu amgylchedd cefnogol i deuluoedd drafod eu sgiliau rhianta ac agweddau ar iechyd, llesiant a chynnydd datblygiadol eu plentyn
- 4.2 Ffynonellau gwybodaeth y gellir eu defnyddio i gyfrannu at asesiad o sgiliau rhianta teuluoedd
- 4.3 Pwysigrwydd defnyddio dull cydgynhyrchu gyda theuluoedd er mwyn cynnal asesiad a dewis y ffordd orau o feithrin sgiliau rhianta

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 4.4 Egluro i deuluoedd beth yw eu rôl eu hunain o ran cefnogi eu sgiliau rhianta a sut y gall pobl eraill fod yn rhan o hynny
  - 4.5 Meithrin dealltwriaeth wedi'i rhannu o'r hyn sydd ei angen i sicrhau bod plant yn ddiogel ac yn derbyn gofal
  - 4.6 Defnyddio dull sy'n seiliedig ar gryfderau er mwyn cefnogi teuluoedd i nodi:
    - eu profiad, arbenigedd a galluoedd ar gyfer gofalu am eu plant
    - y sgiliau rhianta mae angen eu meithrin
    - sut y gallan nhw gynnwys teulu estynedig a ffrindiau er mwyn eu helpu yn y rôl rianta
  - 4.7 Cefnogi teuluoedd i ddeall gwahaniaethau rhwng safbwyntiau ei gilydd
  - 4.8 Defnyddio amrywiaeth o ffynonellau gwybodaeth ac arsylwadau i asesu sgiliau rhianta teuluoedd
  - 4.9 Rhoi adborth sy'n helpu teuluoedd i archwilio a deall:
    - effaith eu hymddygiad ar eu plant ac effaith ymddygiad eu plant arnyn nhw
    - yr ymddygiadau maen nhw am eu newid
    - sgiliau mae angen iddyn nhw eu gwella
-

- 4.10 Cefnogi teuluoedd i nodi'r wybodaeth a'r gefnogaeth a fyddai'n gallu eu helpu i ddatblygu strategaethau ymdopi a'u sgiliau rhianta, a'u helpu i gael gafael arnyn nhw
  - 4.11 Cefnogi teuluoedd i gytuno ar ganlyniadau a ddymunir a datblygu cynllun i wella eu sgiliau rhianta
  - 4.12 Cytuno ar y ffordd mae'r cynllun yn cael ei werthuso
-

Deilliant dysgu:

5. Cefnogi teuluoedd i feithrin sgiliau rhianta

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 5.1 Sgiliau rhianta ymarferol a fydd yn cyfrannu at ddatblygiad cyfannol plant
- 5.2 Sut i gefnogi teuluoedd i feithrin dealltwriaeth o gerrig milltir allweddol datblygiad plant
- 5.3 Sut i gefnogi teuluoedd i ddeall sut y bydd sgiliau rhianta ymarferol yn cefnogi datblygiad cyfannol plant
- 5.4 Sut i gefnogi teuluoedd i feithrin sgiliau i ddelio â'u teimladau eu hunain a datblygu strategaethau ymdopi
- 5.5 Pwysigrwydd cynnwys teuluoedd yn y broses o asesu eu plant
- 5.6 Sut y gall mwy o hyder yn y rôl rianta gael effaith gadarnhaol ar ddatblygiad y plentyn ac ar yr oedolyn

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 5.7 Cefnogi teuluoedd i ymarfer sgiliau rhianta yn unol â'r cynllun y cytunwyd arno
- 5.8 Atgyfnerthu'n gadarnhaol ryngweithiadau, ymddygiadau a sgiliau sy'n adlewyrchu rhianta da
- 5.9 Annog teuluoedd i wneud y canlynol:
  - cael disgwyliadau realistig mewn perthynas ag ymddygiad a datblygiad plant
  - dilyn dull gweithredu cyson mewn perthynas â ffiniau ar gyfer ymddygiadau ac arferion y cytunwyd arnyn nhw
  - cadw eu haddewidion i'w plant
  - cynnwys plant ac ymgynghori â nhw yn unol â'u hoedran, eu galluoedd a'u cyfnod datblygiad
  - canolbwyntio ar gryfderau eu plant
  - adnabod a gwerthfawrogi rhinweddau, sgiliau a galluoedd unigryw eu plant
  - defnyddio canmoliaeth i gydnabod cyflawniadau plant
  - nodi cyfleoedd i chwarae gyda'u plant, a gwneud amser ar gyfer hynny
- 5.10 Cefnogi teuluoedd i fyfyrion ar eu hymddygiadau a'u gweithredoedd eu hunain a'u canlyniadau
- 5.11 Cefnogi teuluoedd i addasu eu hymddygiadau a'u gweithredoedd er mwyn meithrin eu sgiliau rhianta
- 5.12 Defnyddio dull cyd-gynhyrchu i adolygu'r cynllun a chyflawniad canlyniadau y cytunwyd arnyn nhw
- 5.13 Cynllunio ar y cyd â theuluoedd sut y gallan nhw barhau i fagu eu hyder a meithrin eu sgiliau rhianta

Uned 308

Cefnogi teuluoedd i feithrin sgiliau rhianta

Gwybodaeth ategol

Gofynion tystiolaeth

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Anfantais yn ystod plentyndod: plant sy'n ddifreintiedig ac sydd wedi'u hamddifadu o safon byw weddol dda ac ysgogiad ac amgylchedd priodol, heb fynediad at addysg na gwasanaethau gan gynnwys gofal iechyd, o ganlyniad i dlodi a diffyg cyfle

Anghenion cymhleth: Gallent gynnwys:

- Rhieni mabwysiadol
- Ceiswyr lloches
- Rhieni anabl
- Rhieni o leiafrif ethnig
- Teuluoedd sy'n wynebu cam-drin domestig Rhieni ifanc
- Teuluoedd sy'n wynebu tlodi
- Teuluoedd ag un rhiant yn y carchar
- Rhieni maeth gan gynnwys gofalwyr sy'n berthynas
- Iechyd meddwl gwael
- Rhieni nad ydynt yn byw gyda'u plant
- Rhieni plant anabl
- Gofalwyr ifanc
- Tadau ifanc

Mae **ymyrraeth gynnar** yn cyfeirio at: darpariaeth ataliol gyffredinol (fel gofal iechyd ac addysg gynnar gyffredinol) i deuluoedd â phlant ar gamau cynnar bywyd; darpariaeth wedi'i thargedu yn gynnar a chyn gynted â phosibl pan fydd plentyn neu

berson ifanc a/neu ei deulu yn dechrau mynd i anawsterau neu ddangos ymddygiad problemus; a rhaglenni neu fentrau wedi'u targedu, sy'n cael eu darparu i blant/pobl ifanc, teuluoedd neu grwpiau neu gymunedau penodol sydd â nodweddion mae dystiolaeth yn awgrymu sy'n eu gwneud yn fwy tebygol o wynebu risg fwy o ganlyniadau gwael

Rhianta: Gweithgaredd a gyflawnir gan bobl sy'n magu plant yw rhianta ac mae'n cynnwys mamau, tadau, gofalwyr maeth, rhieni mabwysiadol, llys-rieni, gofalwyr sy'n berthnasau a neiniau a theidiau.

Cefnogaeth Rhianta: Gwasanaethau a chefnogaeth a ddarperir gyda'r nod o: wella sgiliau rhianta; gwella perthnasoedd rhwng rhieni a'u plant; gwella dealltwriaeth, agweddau ac ymddygiad rhieni a magu hyder rhieni er mwyn hybu llesiant cymdeithasol, corfforol ac emosiynol plant.

Heriau penodol sy'n gysylltiedig â rhannu gwybodaeth: GDPR a hawl y teulu i breifatrwydd, yn erbyn yr angen i rannu gwybodaeth

Rhianta Cadarnhaol: Mae'n cyfeirio at ymddygiad gan rieni sydd er budd pennaf y plentyn, yn feithringar ac yn grymuso, nad yw'n dreisgar ac sy'n cydnabod ac yn arwain gan bennu ffiniau er mwyn galluogi'r plentyn i ddatblygu'n llawn.

Rhaglenni rhianta cadarnhaol: gallent gynnwys:

- Triple 'P'
- Webster Stratton, Incredible Years
- Strengthening Families / Strengthening Communities

Gwydnwch: mae'n cyfeirio at ba mor dda y gall unigolyn "ddod yn ei ôl" yn dilyn profiadau trawmatig niweidiol, anfantais gymdeithasol neu ffynonellau sylweddol o straen. Mae ymchwil i wydnwch yn tynnu sylw at y ffactorau a fydd yn peri risg o ganlyniadau gwael i blant neu'n eu hamddiffyn. Ymhlith y ffactorau risg mae magwraeth y rhieni, disgyblaeth lem ac anghyson gan y rhieni; a gwrthdaro/trais. Ymhlith y ffactorau amddiffynnol mae perthnasoedd cadarnhaol rhwng rhieni a'u plant a rhwydwaith ehangach o gefnogaeth gymdeithasol

Dull gweithredu seiliedig ar gryfderau: Bydd dull gweithredu seiliedig ar gryfderau yn digwydd pan fydd gweithwyr allweddol yn rhoi pwyslais cadarnhaol ar wydnwch, ffactorau amddiffynnol a chryfderau. Mae hyn yn arwain at y canlynol: cyfleu ymdeimlad o obaith; pennu disgwyliaid ar gyfer llwyddiant sydd o fewn galluoedd unigolyn; hybu grym ac annibyniaeth a rhoi mesurau ar waith er mwyn sicrhau gwelliant.

Gwasanaethau cymorth: Y mathau a lefelau gwahanol o raglenni iechyd ac ymyrraeth i blant, boed wedi'u targedu (Dechrau'n Deg) neu'n rhai cyffredinol – ymweld â'r cartref (ymwelydd iechyd, gweithiwr cymorth teulu), asesiad teulu (gwasanaethau i deuluoedd, 'Tîm o Amgylch y Plentyn/Teulu'), deietegydd cymunedol a chynllun cyn-ysgol iach a chynaliadwy, gwasanaethau mynediad agored yn y gymuned (grwpiau rhieni a phlant bach, amser stori, clybiau llyfrau, Dechrau Da, grwpiau chwaraeon/hamdden)

Teuluoedd agored i niwed: Mae hyn yn cyfeirio at deuluoedd sydd mewn perygl o wynebu anawsterau wrth fagu plant neu'r rhai sy'n wynebu risg o fethu ag amddiffyn eu plant a gofalu amdanynt yn ddigonol. Gall teuluoedd wynebu mwy o risg o ganlyniad i amgylchiadau andwyol fel tlodi, diweithdra, profedigaeth, camddefnyddio alcohol neu sylweddau, problemau iechyd meddwl neu iechyd corfforol; cam-drin

domestig neu ddiffyg rhwydwaith cefnogi. Mae hefyd yn cyfeirio at deuluoedd sy'n agored i wahaniaethu neu arwahanu oherwydd eu statws lleiafrifol neu eu sefyllfa (er enghraifft, teuluoedd o leiafrifoedd ethnig, teuluoedd sy'n ffoaduriaid neu'n geiswyr lloches, teuluoedd un rhiant neu rieni ifanc).

SGC cysylltiedig

- SCDCCLD 0313 Cefnogi ymyrraeth gynnar er budd plant a theuluoedd
- SCDCCLD 0319 Hybu byw'n iach i blant a theuluoedd
- SCDCCLD 0322 Grymuso teuluoedd drwy feithrin sgiliau rhianta
- SCDHSC 0319 Cefnogi teuluoedd plant a phobl ifanc yn eu cartrefi eu hunain
- SCDHSC 0047 Helpu rhieni a gofaluwr i ddysgu sgiliau er mwyn gofalu am fabanod, plant a phobl ifanc a'u diogelu
- WWP01 Ymgysylltu â rhieni er mwyn meithrin a chynnal perthnasoedd effeithiol a chefnogol sy'n grymuso.
- WWP09 Gweithredu o fewn ffiniau polisi, cyfreithiol, moesegol a phroffesiynol wrth weithio gyda theuluoedd.

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2016
  - Dechrau'n Deg – Canllawiau ar Gymorth Rhianta <https://gov.wales/docs/dsjlg/publications/cyp/170519-parenting-guidance-cy.pdf>
  - Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol Gwaith gyda Rhieni https://app.pelorous.com/media_manager/public/115/publications/Qualifications/work-with-parents-nos-jan-2011.pdf
  - Barnardo's – Promoting Resilience: A Review of Effective Strategies for Child Care Services, Dr. Tony Newman, Ymchwil a Datblygu Barnardo's, 2002 <http://www.barnardos.org.uk/resilsum.pdf>
  - Research into Practice Building emotional resilience in the children and families workforce – an evidence-informed approach: Strategic Briefing (2016) gan Gail Kinman a Louise Grant <https://www.rip.org.uk/resources/publications/strategic-briefings/building-emotional-resilience-in-the-children-and-families-workforce--an-evidenceinformed-approach-strategic-briefing-2016>
  - Parenting and resilience, Malcolm Hill, Anne Stafford, Peter Seaman, Nicola Ross a Brigid Daniel, Sefydliad Joseph Rowntree, 2007, <https://www.jrf.org.uk/sites/default/files/jrf/migrated/files/parenting-resilience-children.pdf>
  - Ymgyrch Mae Addysg yn Dechrau yn y Cartref Llywodraeth Cymru <https://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/parents/education-begins-at-home/?skip=1&lang=cy>
  - Rhianta yng Nghymru: Canllawiau ar ymgysylltiad a chymorth, 2014 <https://gov.wales/docs/dsjlg/publications/cyp/140910-parenting-in-wales-guidance-cy.pdf>
  - Adroddiad Ymchwiliad Bichard (2004) <http://dera.ioe.ac.uk/6394/1/report.pdf>
  - Amddifadedd chwarae (2003) <https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20HEETS/amddifadiad%20chwarae.pdf>
  - Chwarae: iechyd a llesiant (2012) <https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20HEETS/chwarae%20iechyd%20a%20lles.pdf>
-

- Arfer myfyriol – beth ydi o a pham ei fod mor bwysig? (2018)
https://issuu.com/playwales/docs/arfer_myfyriol
- Defnydd ymarferol o ddyfeisiau digidol mewn lleoliadau chwarae (2018)
<http://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SH EETS/Defnydd%20ymarferol%20o%20ddyfeisiau%20digidol%20mewn%20lleoliadau %20chwarae.pdf>
- Adroddiadau ar brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod –
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/88504>

Uned 309

Hybu a chefnogi lleferydd, iaith a sgiliau cyfathrebu

Lefel:	3
ODA:	25
Credyd:	4
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn ymdrin â'r sgiliau sydd eu hangen i nodi, asesu a chefnogi plant gyda sgiliau ac anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu. Bydd arferion gwaith dysgwyr yn cynnwys nodi ac asesu plant nad yw eu sgiliau cyfathrebu ac iaith yn datblygu yn ôl y disgwyl. Byddan nhw'n cynnal asesiadau ac yn gwneud atgyfeiriadau lle bo angen. Bydd dysgwyr yn cynnal gweithgareddau cynllunio a datblygu sydd â'r nod o ddiwallu anghenion plant a hybu datblygiad lleferydd, iaith, cyfathrebu a llythrennedd. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant' yn cyfeirio at blant a phobl ifanc.

Deilliant dysgu:

1. Canllawiau a fframweithiau sy'n cefnogi lleferydd, iaith a chyfathrebu

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Polisiau a chanllawiau cenedlaethol sy'n ategu lleferydd, iaith a chyfathrebu
- 1.2 Damcaniaethau a thystiolaeth ymchwil sydd wedi dylanwadu ar bolisi ac ymarfer mewn perthynas â hybu sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu

Deilliant dysgu:

2. Sut mae lleferydd, iaith, cyfathrebu a llythrennedd yn cael eu datblygu

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Egwyddorion sy'n ategu datblygiad lleferydd, iaith a chyfathrebu
- 2.2 Beth yw ystyr y termau canlynol
  - iaith
  - lleferydd
  - cyfathrebu
  - llythrennedd
- 2.3 Patrymau/cyfnodau nodweddiadol lleferydd, iaith a chyfathrebu

- 2.4 Manteision dwyieithrwydd/amlieithrwydd mewn perthynas â datblygiad lleferydd, iaith a chyfathrebu.
- 2.5 Nodi rhwystrau posibl a allai godi i blant nad iaith y lleoliad yw eu hiaith gyntaf
- 2.6 Y termau:
  - Dwyieithrwydd cydamserol
  - Dwyieithrwydd olynol
- 2.7 Ystyr gwahaniaethau normal mewn datblygiad lleferydd, iaith a chyfathrebu nodweddiadol.
- 2.8 **Ffactorau** sy'n effeithio ar ddatblygiad lleferydd, iaith a chyfathrebu plentyn
- 2.9 Nodweddion amgylchedd cadarnhaol sy'n llawn cyfathrebu
- 2.10 Effaith lleferydd, iaith a chyfathrebu ar **feysydd eraill** o ddatblygiad plentyn

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.11 Cefnogi plant i feithrin sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu
- 2.12 Darparu amgylchedd llawn iaith lle y gall plant chwarae, dysgu a datblygu

Amrediad

Ffactorau – ffisiolegol, seicolegol a chymdeithasegol

Meysydd eraill - datblygiad personol a chymdeithasol, datblygiad corfforol, datblygiad gwybyddol, datblygiad ymddygiadol, sgiliau llythrennedd.

Deilliant dysgu:

3. Datblygiad, iaith a chyfathrebu

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 3.1 Yr amrywiaeth o anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu a'r gwahaniaethau rhyngddynt
- 3.2 Sut i nodi ac asesu plant ag **anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu** a sut y dylid cofnodi hyn a rhoi gwybod amdano
- 3.3 Camau i'w cymryd pan na fydd sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu plant o fewn yr ystod ddisgwyliedig
- 3.4 Y strategaethau a thechnegau gwahanol sydd ar gael i gefnogi plant ag anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu
- 3.5 Pwysigrwydd pholisiau a gweithdrefnau gweithle/lleoliad ynghylch ceisio cyngor a gwneud atgyfeiriadau
- 3.6 Cymorth/ymyriadau cenedlaethol a lleol mewn perthynas â lleferydd, iaith a chyfathrebu
- 3.7 Pwysigrwydd monitro, cadw cofnodion a rhannu gwybodaeth berthnasol
- 3.8 Mathau o weithgareddau y gellid eu defnyddio ar gyfer yr ystodau oedran gwahanol er mwyn hybu datblygiad lleferydd, iaith, cyfathrebu a llythrennedd

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.9 Defnyddio arsylwadau ac asesiadau i nodi p'un a oes unrhyw wahaniaethau o ran datblygiad lleferydd, iaith a chyfathrebu disgwyliedig yn unol â pholisiau a gweithdrefnau'r gweithle/lleoliad
- 3.10 Sicrhau y rhoddir gwybod am arsylwadau ac asesiadau, ac y cânt eu cofnodi, yn unol â pholisiau a gweithdrefnau'r gweithle/lleoliad

- 3.11 Hybu'r defnydd o arsylwadau a myfyrdodau ar blant i lywio gwaith cynllunio
- 3.12 Cefnogi'r gwaith o gynllunio a defnyddio profiadau a gweithgareddau parhaus ac wedi'u cyfoethogi i gefnogi datblygiad sgiliau lleferydd, iaith, cyfathrebu a llythrennedd yn unol â'ch rolau a'ch cyfrifoldebau eich hun
- 3.13 Cefnogi datblygiad amgylchedd cyfathrebu cadarnhaol
- 3.14 Hybu'r defnydd o amrywiaeth o strategaethau a thechnegau i gefnogi plant ag anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu
- 3.15 Defnyddio cefnogaeth/ymyriadau lleferydd, iaith a chyfathrebu cenedlaethol a lleol, a rhai'r lleoliad

Amrediad

Anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu: Anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu, anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu sy'n gysylltiedig ag anghenion ychwanegol eraill, anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu byrdymor, anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu parhaus.

Deilliant dysgu:

4. Gweithio gydag eraill i gefnogi plant sydd ag anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 4.1 Pwysigrwydd rôl oedolion o ran meithrin sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu
- 4.2 Pwysigrwydd dull seiliedig ar gryfderau o weithio gyda phlant ag anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu
  - mewn sefydliad/lleoliad
  - ar sail un i un yng nghartrefi'r teuluoedd/gofalwyr eu hunain
- 4.3 Y ffactorau sy'n hwyluso gweithio gyda gweithwyr proffesiynol eraill ac amlasiantaethau

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 4.4 Helpu eraill i feithrin sgiliau lleferydd, iaith, cyfathrebu a llythrennedd
  - 4.5 Dilyn dull partneriaeth o gefnogi plant ag anghenion lleferydd, iaith, cyfathrebu a llythrennedd.
-

Uned 309 Hybu a chefnogi lleferydd, iaith a sgiliau cyfathrebu

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Ystodau oedran: plant o dan 2 oed; plant 2-3 oed; plant 3-4 oed; plant 5-7 oed.

Rhwystrau: gallan nhw gynnwys rhai sy'n gysylltiedig â'r amgylchedd ffisegol; â pherthnasoedd rhyngpersonol a'r amgylchedd emosiynol; ag arferion gwaith; ag argaeledd adnoddau gan gynnwys adnoddau dynol neu gymorth neu gymhorthion eraill; â chyfyngiadau eich sgiliau cyfathrebu neu'ch astudrwydd eich hun neu rai pobl eraill; â chyd-destunau diwylliannol; ag amgylchiadau penodol y plentyn neu'r person ifanc, gan gynnwys anabledd, anfantais, pryder neu ofid.

Gall **cyfathrebu** (anfon a derbyn negeseuon) fod yn eiriol neu'n ddieiriau

Beth mae sgysiau'n ei olygu?

- O leiaf ddau berson
- Cymryd tro
- Mynegiannau'r wyneb
- Iaith y corff
- Cydamseru – adlewyrchu neu ddynwared ystumiau a seiniau eich gilydd
- Seibiannau
- Rhythm, cywair ac alaw
- Goslef
- Ymatebion – geiriol – seiniau neu eiriau a dieiriau

Ffactorau: Ffisiolegol, seicolegol a chymdeithasegol – effaith tlodi ar ddarparu amgylchedd dysgu o safon yn y cartref, faint o siarad sydd yn y cartref a beth yw ansawdd y siarad hwnnw, p'un a yw'n iaith ychwanegol, namau ar y clyw, namau corfforol, cyflyrau meddygol

Nodweddion amgylchedd cadarnhaol sy'n llawn cyfathrebu: polisi mewn perthynas â meithrin sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu plant gan gynnwys nodau, cyfeiriadau at ymchwil a dogfennaeth ganllaw, fformatau cynllunio ar gyfer amgylchedd cyfathrebu cadarnhaol, rolau a chyfrifoldebau staff a chyfleoedd i ddatblygu'n broffesiynol, dulliau addysgu a dysgu – plentyn ganolog / rhyngweithio o safon uchel rhwng oedolion a phlant, cyfle cyfartal – sicrhau y gall pob plentyn fanteisio ar y ddarpariaeth a bod yr amgylchedd yn cael ei addasu fel y bo'n

briodol, adnoddau, sut rydych yn mynd i asesu sgiliau'r plant a bwydo hyn yn ôl i mewn i'r broses gynllunio, gweithio gyda theuluoedd/gofalwyr, monitro ac adolygu'n rheolaidd

Pwysigrwydd oedolion o ran meithrin sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu

- Cyfathrebu â phlant mewn ffordd briodol sy'n addas i'w cyfnod datblygiad gan ddefnyddio geiriau ac ymadroddion y byddan nhw'n eu deall
- Dangos sgiliau gwranddo gweithredol ac ymateb i'r hyn mae plant wedi'i ddweud
- Dangos esiampl drwy ddisgrifio'r hyn sy'n digwydd
- Ymestyn ac ailadrodd yr hyn mae plant yn ei ddweud
- Ail-ddweud yr hyn mae plant yn ei ddweud
- Gofyn cwestiynau penagored
- Deall datblygiad plant er mwyn gallu cefnogi'r dysgu
- Sicrhau bod plant yn cael yr amser a'r cyfleoedd chwarae i ymarfer sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu
- Cynnig cyfleoedd i blant chwarae a siarad â'i gilydd.
- Gall ymarferwyr helpu rhieni a gofalwyr i ddarparu amgylchedd llawn iaith yn y cartref

Iaith

- Iaith Dderbyngar: yr hyn mae plant yn ei ddeall o'r hyn maen nhw'n ei glywed
- Iaith Fynegiannol: y ffordd mae plentyn yn mynegi ei hun – rhoi geiriau at ei gilydd, ffurfio brawddegau a mynegi syniadau cynyddol gymhleth
- Cystrawen/Gramadeg – y ffordd mae geiriau'n cael eu cyfuno i greu cymalau a brawddegau
- Morffoleg – strwythur geiriau, gan gynnwys newidiadau i eiriau, er enghraifft drwy ychwanegu terfyniadau i greu geiriau lluosog
- Pragmateg – defnyddio'r gair cywir yn y sefyllfa gywir, gwranddo ar yr hyn a ddywedwyd ac ymateb iddo

Cyfleoedd – rhyngweithio â phrint yn eu hamgylchedd; cyfleoedd i wneud marciau; cefnogi sgiliau ysgrifennu sy'n datblygu.

Egwyddorion: Y pum egwyddor sy'n ymwneud yn benodol ag iaith a nodwyd yn Early Language Delays in the UK (2013)

1. Mae cyfathrebu yn allweddol er mwyn meithrin cyfleoedd bywyd yn ystod plentyndod cynnar. Mae gan bawb yn amgylchedd y plentyn rôl i'w chyflawni o ran meithrin sgiliau cyfathrebu'r plentyn. Mae hyn yn dechrau ar adeg genedigaeth ac yn cynnwys teulu agos ac estynedig ac, o bosibl, amrywiaeth o weithwyr proffesiynol, ymwelwyr ieuchyd, therapyddion lleferydd ac iaith, addysgwyr cynnar, athrawon, seicolegwyr.
  2. Mae angen i bob rhiant ddeall pwysigrwydd sgiliau cyfathrebu cynnar a'u goblygiadau i ddatblygiad cymdeithasol ac addysgol y plentyn yn y blynyddoedd cynnar a thu hwnt.
  3. Mae angen i bob gweithiwr proffesiynol wybod sut i nodi datblygiad iaith cynnar arafach a bod yn hyderus ynglŷn â'r hyn y gallan nhw ei wneud i wella sgiliau iaith.
  4. Mae angen i ni ymestyn a chyflwyno ymyriadau sydd wedi gweithio o'r blaen, a phrofi eu gwerth i boblogaethau cyfan a thros gyfnod priodol o amser.
  5. Mae angen i ni gynnal y pwysau ar lunwyr polisiau er mwyn gwella gwasanaethau i'r plentyn mae ei sgiliau iaith yn datblygu'n arafach, yn enwedig yn y blynyddoedd cynnar iawn (e.e. cyn tair oed).
-

Nodweddion amgylchedd cyfathrebu cadarnhaol o safon

- Polisi mewn perthynas â datblygu sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu plant gan gynnwys nodau, cyfeiriadau at ymchwil a dogfennaeth ganllaw
- Fformatau cynllunio ar gyfer amgylchedd cyfathrebu cadarnhaol
- Rolau a chyfrifoldebau staff a chyfluoedd i ddatblygu'n broffesiynol
- Dulliau addysgu a dysgu – plentyn ganolog / rhyngweithio o safon uchel rhwng oedolion a phlant
- Cyfle cyfartal – sicrhau y gall pob plentyn fanteisio ar y ddarpariaeth a bod yr amgylchedd yn cael ei addasu fel y bo'n briodol
- Adnoddau
- Sut rydych yn mynd i asesu sgiliau'r plant a bwydo hyn yn ôl i mewn i'r broses gynllunio
- Gweithio gyda theuluoedd/gofalwyr
- Monitro ac adolygu'n rheolaidd

Tystiolaeth ymchwil

- Axford, N., Sonthalia, S., Wrigley, Z., Goodwin, A., Ohlson, C., Bjornstad, G., Barlow, J., Schrader-McMillan, A., Coad, J., Toft, A., (2015) The Best Start at Home: What works to improve the quality of parent/child interactions from conception to age 5 years? A rapid review of the interventions. Y Sefydliad Ymyriadau Cynnar
- Bercow (2008) A review of services for Children and Young People with Speech, Language and Communication needs.
- Hamer, C (2011) Yr Ymddiriedolaeth Lythrennedd Genedlaethol, Talk to your Baby: Guidance for developing a strategic approach to speech, language and communication in the early years.
- Llywodraeth Cymru (2014a) 'A review of practice in the implementation of the early language development support element within Flying Start' (Saesneg yn unig) Rhif Ymchwil Gymdeithasol: 62/2014
- Llywodraeth Cymru (2014b) 'A review of the research evidence on the effectiveness of different approaches to promoting early speech and language development' (Saesneg yn unig) Rhif Ymchwil Gymdeithasol 61/2014

Lleferydd

- Ynganiad – ynganu seiniau
- Ffonoleg – seiniau, patrymau, dilyniannau a chyfuniadau seiniau lleferydd

Cefnogaeth/ymyriadau: ymyriadau ffurfiol ac anffurfiol

Ffyrdd y gall teuluoedd/gofalwyr gefnogi datblygiad lleferydd, iaith a chyfathrebu eu plentyn:

- Siarad â'u baban/babanod a chanu iddo yn y groth.
- Ymlyniad a bondio – siarad â'r baban/canu iddo o'r cychwyn cyntaf
- Caneuon a rhigymau
- Faint o siarad sydd a beth yw ansawdd y siarad hwnnw
- Diffodd y teledu
- Rhannu llyfrau a straeon gan gynnwys mynd i'r llyfrgell leol
- Chwarae â'u plentyn, gan gynnwys mynd i Grŵp Rhieni a Phlant Bach

SGC cysylltiedig

- SCD CCLD 0301: Hybu cyfathrebu effeithiol

- SCD CCLD 303: Hybu datblygiad plant
- SCD CCLD 0307: Hybu iechyd a datblygiad corfforol plant
- SCD CCLD 0312: Creu amgylcheddau cadarnhaol i fabanod a phlant
- SCD CCLD 0321: Cefnogi gofal, dysgu a datblygiad plant â gofynion ychwanegol mewn partneriaeth â'u teuluoedd
- SCD CCLD 0327: Cefnogi plant sydd wedi profi trawma
- SCD CCLD 0345: Hybu datblygiad llythrennedd, rhifedd ac iaith ar gyfer dysgu cynnar plant, mewn partneriaeth â'u teuluoedd

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Bercow (2008) A review of services for Children and Young People with Speech, Language and Communication needs.
  - Close, R (2004) Yr Ymddiriedolaeth Lythrennedd Genedlaethol: Television and Language Development in the Early Years, A review of the literature
  - Gridley, N, Hutchings, J a H. Baker-Henningham (2014) The Incredible Years Parent-Toddler Programme and parental language: a randomised controlled study. Child: care, health and development
  - Hamer, C (2011) Yr Ymddiriedolaeth Lythrennedd Genedlaethol, Talk to your Baby: Guidance for developing a strategic approach to speech, language and communication in the early years.
  - Talk to your baby 2017: Early Language in a Connected World. Yr Ymddiriedolaeth Lythrennedd Genedlaethol <https://literacytrust.org.uk/resources/talk-your-baby-2017-presentations/>
  - Llywodraeth Cymru (2014a) 'A review of practice in the implementation of the early language development support element within Flying Start' (Saesneg yn unig) Rhif Ymchwil Gymdeithasol: 62/2014 <https://gov.wales/statistics-and-research/review-practice-implementation-early-language-development-support-element-within-flying-start/?skip=1&lang=cy>
  - Llywodraeth Cymru (2014b) 'A review of the research evidence on the effectiveness of different approaches to promoting early speech and language development' (Saesneg yn unig) Rhif Ymchwil Gymdeithasol 61/2014 <https://gov.wales/statistics-and-research/review-research-evidence-effectiveness-different-approaches-promoting-early-speech-language-development/?skip=1&lang=cy>
  - Rhaglen Plant Iach Cymru <https://gov.wales/docs/dhss/publications/160926healthy-childrency.pdf>
  - Yr Ymddiriedolaeth Gyfathrebu. Talking About a Generation https://www.thecommunicationtrust.org.uk/media/540327/tct_talkingaboutageneration_report_online.pdf
  - Dechrau Da <http://www.bookstart.org.uk/>
  - The Communication Friendly Spaces <http://www.elizabethjarmantraining.co.uk/>
  - Mae Elklan yn ysgrifennu ac yn cyflwyno cyrsiau achrededig ar leferydd, iaith a chyfathrebu. <http://www.elklan.co.uk/>
  - Hanen <http://www.hanen.org/Home.aspx>
  - Books: The Perfect Language- Learning Tool <http://www.hanen.org/Helpful-Info/Articles/Promoting-Language-with-Books.aspx>
  - I Can <http://www.ican.org.uk/>
  - Talking Point <http://www.talkingpoint.org.uk/>
-

- Canllawiau Dechrau'n Deg – <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/parenting-support-guidance/help/flyingstart/?skip=1&lang=cy>
  - Canllawiau Allgymorth
  - Canllawiau Trawsnewid
  - Canllawiau Gofal Plant o Ansawdd Da
  - Rhaglen Graidd Ymwelwyr Iechyd Cymru Gyfan
  - Canllawiau Cefnogi Rhianta
  - Canllawiau ar Leferydd, Iaith a Chyfathrebu.
  - Taflen ffeithiau cefnogi Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu
  - Pecyn Dechrau'n Deg i Rienï – Hwiangerddi
  - Poster Cyfnodau Datblygu Lleferydd ac Iaith
- Every Child a Talker <http://www.foundationyears.org.uk/2011/10/every-child-a-talker-guidance-for-early-language-lead-practitioners/>
- Naw Mis a Mwy
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/861/Naw%20Mis%20a%20Mwy%20Fersiwn%20%20April%202015.pdf>
- Yr Ymddiriedolaeth Lythrennedd Genedlaethol
http://www.literacytrust.org.uk/talk_to_your_baby/resources/418_q
- Amddifadedd chwarae (2003)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20HEETS/amddifadiad%20chwarae.pdf>
- Chwarae: iechyd a llesiant (2012)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20HEETS/chwarae%20iechyd%20a%20lles.pdf>
- Arfer myfyriol – beth ydi o a pham ei fod mor bwysig? (2018)
https://issuu.com/playwales/docs/arfer_myfyriol

Uned 310

Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar

Lefel:	3
ODA:	25
Credyd:	4
Crynodeb o'r Uned:	Pwrpas yr uned hon yw meithrin y wybodaeth, y ddealltwriaeth a'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi plant i feithrin dealltwriaeth o'r ffordd maen nhw'n ymddwyn a'u helpu i ddatblygu eu hymddygiad cadarnhaol eu hunain.

Deilliant dysgu:

1. Egwyddorion helpu i ddatblygu ymddygiad cadarnhaol plant

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Damcaniaethau ynghylch datblygiad ymddygiad plant
- 1.2 Ystyr y term 'ymddygiad heriol'
- 1.3 **Ffactorau** a fyddai'n gallu arwain at ymddygiad heriol gan blant
- 1.4 Amrywiaeth o strategaethau ataliad cychwynnol ac ymyrraeth gynnar i gefnogi ymddygiad cadarnhaol
- 1.5 **Modelau a fframweithiau sy'n cefnogi dulliau cadarnhaol**

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.6 Mewnblannu amrywiaeth o strategaethau ataliad cychwynnol a strategaethau ymyrraeth gynnar yn eich ymarfer
- 1.7 Mabwysiadu cysyniadau fframweithiau/modelau dulliau cadarnhaol y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer cefnogi ymddygiad

Amrediad

Ffactorau: Anghenion ychwanegol, yr amgylchedd, cymdeithasol, ymatebion ac ymddygiadau oedolion, ffactorau andwyol, nodau anghyfarwydd ac afrealistig, ymddygiadau anghyson gan oedolion

Modelau a fframweithiau sy'n cefnogi dulliau cadarnhaol: Cymorth Gweithredol, Ymarfer Adferol, Cymorth Ymddygiad Cadarnhaol

Deilliant dysgu:

2. Helpu i ddatblygu ymddygiad cadarnhaol plant mewn ffordd sy'n briodol i'w hoedran a'u cyfnod datblygiad

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Y gydberthynas rhwng dulliau cadarnhaol a rhagweithiol ac ymarfer plentyn ganolog
- 2.2 Pwysigrwydd bod yn glir ynghylch disgwyliadau a gosod nodau a ffiniau sy'n cefnogi datblygiad ymddygiad cadarnhaol
- 2.3 Pam mae'n bwysig cynnwys plant wrth bennu nodau ymddygiad
- 2.4 Sut i gefnogi plant i feithrin dealltwriaeth o'r canlynol:
  - Pam mae angen gosod nodau a ffiniau ar gyfer ymddygiad
  - Pam maen nhw'n ymddwyn mewn ffordd benodol
  - Pryd y gall ymddygiad fod yn dderbyniol neu'n heriol
  - Canlyniadau posibl ymddygiad
  - Manteision ymddygiad cadarnhaol iddyn nhw eu hunain ac i eraill
- 2.5 Sut y gall eich gweithredoedd eich hun ddylanwadu ar ymddygiad plant
- 2.6 Sut y gall ymddygiad plant herio oedolion yn emosiynol

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.7 Cyfathrebu â phlant ynglŷn â'u hymddygiad
- 2.8 Hybu dealltwriaeth o ddisgwyliadau ynglŷn ag ymddygiad
- 2.9 Nodi ac adnabod sbardunau ymddygiadol plant a sut i gefnogi hyn
- 2.10 Rhoi canmoliaeth ac adborth adeiladol ar gyflawni nodau ymddygiadol a bodloni ffiniau y cytunwyd arnyn nhw er mwyn atgyfnerthu ymddygiad cadarnhaol plant
- 2.11 Myfyrio ar y ffordd y mae eich ymddygiad a'ch ymatebion eich hun yn **cefnogi** ymddygiad cadarnhaol

Amrediad

Cymorth: Ailfynegi, tawelu, ailgyfeirio, tynnu sylw, achub y blaen ac anwybyddu

---

Deilliant dysgu:

3. Cydweithio ag eraill i gefnogi ymddygiad

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Ble i gael cymorth a chefnogaeth os bydd pryderon ynglŷn ag ymddygiad plentyn
- 3.2 Rôl **partneriaid allweddol** wrth gefnogi ymddygiad

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.3 Datblygu amrywiaeth o gynlluniau a dulliau gweithredu ar gyfer cefnogi ymddygiad mewn partneriaeth â'r plentyn, pobl allweddol ac eraill, eu rhannu a chytuno arnyn nhw
- 3.4 Rhannu canlyniadau adolygiadau ac asesiadau, gan gynnwys asesiadau risg, ag eraill

Amrediad

Partneriaid Allweddol: teuluoedd/gofalwyr, cydweithwyr, gweithwyr proffesiynol eraill

Uned 310

Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Gallai **anghenion ychwanegol** gynnwys:

- Anabledd corfforol
- Anghenion dysgu ychwanegol
- Awtistiaeth
- Anghenion iechyd ychwanegol
- Colli synhwyrâu
- Anawsterau emosiynol ac ymddygiadol
- Anhwylder Diffyg Canolbwyntio a Gorfywiogrwydd
- Mwy abl a thalentog
- Anghenion ymddygiadol

Gall **ymddygiad heriol** gynnwys ymddygiad sy'n:

- Ailadroddus/obsesiynol
- Tynnwyd yn ôl
- Ymosodol
- Hunan-niweidiol
- Aflonyddgar
- Gwrthgymdeithasol neu anghyfreithlon
- Difriol

Modelau a fframweithiau sy'n cefnogi dulliau cadarnhaol:

a) Cymorth Gweithredol

- Beth yw ystyr 'cymorth gweithredol'
  - Sut mae'r model Cymorth Gweithredol yn troi gwerthoedd yn ymarfer plentyn ganolog
  - Gwahanol elfennau Cymorth Gweithredol, gan gynnwys:
  - Cynlluniau dyddiol a chyfranogiad gweithredol
  - Lefelau o help neu gefnogaeth a chynhorthwy
  - Rh yngweithio cadarnhaol
  - Atgyfnerthiad cadarnhaol
  - Addysgu sgiliau
-

- Dadansoddi tasgau
- Amrywiaeth werthfawr o weithgareddau ystyrion

b) Dulliau adferol

- Beth yw ystyr 'dulliau adferol'
- Adfer – prif nod dull adferol yw mynd i'r afael â niwed a'i wella
- Gwirfoddoli – dylai pobl gymryd rhan mewn prosesau adfer o'u gwirfodd ac yn seiliedig ar ddewis hyddysg
- Niwtraliaeth – mae prosesau adferol yn deg ac yn ddiuedd tuag at y rhai sy'n cymryd rhan
- Diogelwch – nod prosesau ac ymarfer yw sicrhau diogelwch pawb sy'n cymryd rhan a chreu man diogel ar gyfer mynegi teimladau a safbwyntiau am y ffordd mae niwed wedi cael ei achosi
- Hygyrchedd – nid yw prosesau adferol yn gwahaniaethu, ac maen nhw ar gael i bawb mae gwrthdaro a niwed wedi effeithio arnyn nhw
- Parch – mae prosesau adferol yn parchu urddas pawb sy'n cymryd rhan a phobl mae'r niwed a achoswyd wedi effeithio arnyn nhw

c) Cymorth Ymddygiad Cadarnhaol

- Beth yw ystyr 'cymorth ymddygiad cadarnhaol'
- Elfennau'r model cymorth ymddygiad cadarnhaol gan gynnwys:
  - Dulliau sy'n seiliedig ar werthoedd
  - Damcaniaeth a sail dystiolaeth
  - Dadansoddi gweithredol
  - Ataliad cychwynnol
  - Ataliad eilaidd
  - Strategaethau adweithiol
- Pam mae dull a arweinir gan werthoedd yn bwysig ar gyfer cymorth ymddygiad cadarnhaol
- Pam nad oes lle i gosbi mewn cymorth ymddygiad cadarnhaol
- Pam mae'n bwysig deall teimladau rhywun a pham ei fod yn ymddwyn fel y mae (gweithrediadau ei ymddygiad)
- Y gwahaniaeth rhwng ffurf (yr ymddygiad) a gweithrediad (y rheswm dros yr ymddygiad hwnnw)
- Pedwar gweithrediad cyffredin ymddygiad heriol: sylw cymdeithasol; osgoi/dianc; cael gafael ar bethau diriaethol; ysgogi'r synhwyrâu
- Elfennau cynllun cymorth ymddygiad
- Pwysigrwydd sesiynau dadfrifio yn dilyn achos o ymddygiad heriol
- Elfennau sesiynau dadfrifio yn dilyn achosion o ymddygiad heriol

Ffactorau: Profiadau niweidiol yn ystod plentyndod, anawsterau ymlyniad, colli synhwyrâu, anaf i'r ymennydd neu gyflwr niwrolegol arall, achosion corfforol neu ymateb i boen neu afiechyd, anawsterau cyfathrebu, rhianta gwael, ymatebion anghyson neu amhriodol i ymddygiad, disgwyliadau ystrydebol mewn perthynas â phobl eraill, disgwyliadau anghyraeddadwy mewn perthynas â phobl eraill, yr amgylchedd, ymateb i amgylchiadau, digwyddiadau a theimladau gan gynnwys ofn a phryder, cyfnodau trawsnewid, colled, cam-drin, gofal amhriodol, gofynion i wneud rhywbeth nad yw'r plentyn am ei wneud, cael ei anwybyddu

Pobl allweddol: teulu, ffrindiau, gofalwyr ac eraill y mae gan y plentyn/person ifanc berthynas bwysig â nhw

Gall eraill gynnwys:

- Rhieni
- Cydweithwyr
- Gweithwyr proffesiynol eraill

Strategaethau ataliad cychwynnol ac ymyrraeth gynnar: Newid neu osgoi ffactorau sy'n ysgogi ymddygiad heriol, newid yr amgylchedd lle mae plentyn yn byw neu'n treulio amser er mwyn diwallu ei anghenion, cymryd rhan mewn amrywiaeth werthfawr o weithgareddau ystyrlon er mwyn helpu plant i gyflawni canlyniadau sy'n bwysig iddyn nhw, newid atgyfnerthiadau sy'n cynnal ymddygiadau heriol, rhoi cefnogaeth ar y lefel gywir er mwyn helpu plant i fod yn fwy annibynnol a gallu ymdopi'n well, cynnig tawelwch meddwl a chefnogaeth er mwyn lleihau teimladau o bryder neu ofid, meithrin gwydnwch plant.

Damcaniaethau datblygu ymddygiad: Damcaniaethwyr: Bandura, Skinner, Piaget, Glasser, Lee a Marlene Canter

SGC cysylltiedig

- SCD CCLD 0308: Hybu llesiant a gwydnwch plant
- SCD CCLD 0325: Cefnogi plant a phobl ifanc drwy gyfnodau trawsnewid mawr
- SCD CCLD 0326: Annog plant a phobl ifanc i ddatblygu ymddygiad cadarnhaol
- SCD CCLD 0327: Cefnogi plant sydd wedi profi trawma

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014
  - Mwy na Geiriau: Fframwaith Strategol Dilynol ar gyfer Gwasanaethau Cymraeg ym Maes Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol
  - Gwneud yn Dda, Gwneud yn Well: Safonau ar gyfer Gwasanaethau Iechyd Cymru (Ebrill 2010)
  - Dimensions <https://www.dimensions-uk.org/service/cymru-wales/positive-behaviour-support-in-wales-cymru/>
  - Denne, et al (2015) *Putting positive behavioural support into practice: the challenges of workforce training and development*, International Journal of Positive Behavioural Support 5,2 43-45
  - Gore, et al (2013) *Definition and scope for positive behavioural support*, International Journal of Positive Behavioural Support 3,2, 14-23
  - Yr Academi Cymorth Ymddygiad Cadarnhaol, Improving quality in the delivery of Positive Behavioural Support (PBS): the standards for accredited training
  - Positive Behavioural Support Coalition (2015) Positive Behavioural Support: a competence framework
  - NHS Education for Scotland – Positive Behavioural Support: A Learning Resource
  - Ymyriad diogel ac effeithiol – defnyddio grym rhesymol a chwilio am arfau
  - Restrictive Physical Intervention and Therapeutic Holding for Children and Young People. Guidance for nursing staff
  - Restrictive Physical Intervention in Secure Children's Homes
  - Diogelu Plant: gweithio gyda'n gilydd dan Ddeddf Plant 2004
-

Uned 311

Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol

Lefel:	3
ODA:	40
Credyd:	8
Crynodeb o'r Uned:	Bydd yr uned hon yn galluogi dysgwyr i archwilio effeithiau anghenion ychwanegol ar blant a'r heriau a'r cyfleoedd a wynebir wrth gefnogi plant ag anghenion ychwanegol a'u teuluoedd/gofalwyr. Mae'r uned hon wedi'i bwriadu ar gyfer pobl sy'n gweithio gyda phlant ag anghenion ychwanegol/cymhleth, neu'r rhai sydd am wneud hynny.

Deilliant dysgu:

1. Canfyddiadau a safbwyntiau ynghylch anghenion ychwanegol

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Sut mae Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau yn cefnogi dull gweithredu seiliedig ar hawliau ar gyfer plant ag anghenion ychwanegol
- 1.2 **Achosion posibl** amrywiaeth o anghenion ychwanegol
- 1.3 **Cydafiachedd** posibl sy'n gysylltiedig ag anghenion ychwanegol
- 1.4 Natur a nodweddion amrywiaeth o anghenion ychwanegol
- 1.5 Pa mor bwysig yw hi i blant ag anghenion ychwanegol gael cyfle cyfartal i ddysgu, tyfu a datblygu'n gyfannol, gan gynnwys cymryd risgiau
- 1.6 Pam ei bod yn bosibl bod plant ag anghenion ychwanegol wedi cael eu hanghymell neu eu hatal rhag cymryd risgiau, neu pam y gall hynny ddigwydd
- 1.7 Safbwyntiau ynghylch amrywiaeth o anghenion ychwanegol, sut mae'r rhain wedi datblygu a newid dros amser a dylanwadu ar fodolau darparu gwasanaethau
- 1.8 Y ffordd mae agweddau a gwerthoedd cymdeithasol tuag at blant ag amrywiaeth o anghenion ychwanegol yn effeithio ar gydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant
- 1.9 Y ffordd y gall anghenion ychwanegol plentyn gael gormod o ddylanwad ar farn, tybiaethau ystrydebol a disgwyliadau pobl eraill.
- 1.10 **Effeithiau** labelu plentyn yn blentyn ag anghenion ychwanegol
- 1.11 Yr effaith ar **bobl eraill** wrth gefnogi plentyn ag anghenion ychwanegol
- 1.12 Pam y gall cyfleoedd plentyn ag anghenion ychwanegol mewn bywyd fod yn fwy cyfyngedig na chyfleoedd y boblogaeth gyffredinol a sut mae gwasanaethau cefnogi yn ceisio unioni'r cydbwysedd hwn
- 1.13 Sut i gefnogi teuluoedd/gofalwyr plant ag anghenion ychwanegol lle y gall fod gan riant/gofalwr angen ychwanegol hefyd
- 1.14 Rôl asiantaethau allanol ac eraill o ran newid agweddau, polisiau ac ymarfer

Rydych yn gallu gweithio mewn ffordd sy'n:

- 1.15 Hybu canfyddiadau cadarnhaol o blant ag anghenion ychwanegol ac agweddau cadarnhaol tuag atyn nhw
- 1.16 Herio rhagfarn, delweddau ystrydebol, gwahaniaethu ac agweddau negyddol tuag at blant ag anghenion ychwanegol
- 1.17 Cefnogi plant i daro cydbwysedd rhwng cymryd risgiau cadarnhaol a her

Amrediad:

Achosion posibl: a gafwyd, genedigol, genetig

Cydafiachedd: lle mae gan blentyn fwy nag un angen ychwanegol a lle mae'r rhain yn cydfodoli gan ystyried ei holl anghenion

Effeithiau: cadarnhaol a negyddol

Erail: cydweithwyr, teuluoedd/gofalwyr, plant eraill

Deilliant dysgu

2. Cefnogi dysgu, twf a datblygiad cyfannol plant ag anghenion ychwanegol

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Strategaethau er mwyn goresgyn rhwystrau gwirioneddol neu ganfyddedig rhag cyfranogiad gweithredol a chynhwysiant plant a'u teuluoedd/gofalwyr 2.2 Effeithiau posibl anghenion ychwanegol penodol ar ddysgu, twf a datblygiad cyfannol plant
  - 2.3 Sut y gall datblygiad disgwylidig fod yn wahanol ar gyfer plant ag anghenion ychwanegol
  - 2.4 Y ffyrdd y gall datblygiad arafach mewn un maes effeithio ar y gallu i ddysgu sgiliau mewn meysydd eraill
  - 2.5 **Mathau o arsylwadau** a ddefnyddir i asesu a nodi plant ag anghenion ychwanegol
  - 2.6 Fframweithiau a chanllawiau sydd ar gael mewn perthynas ag asesu, nodi a chefnogi plant ag anghenion ychwanegol
  - 2.7 Pryd a sut i gofnodi achosion pan fydd asesiadau'n dangos y gall fod gan blentyn anghenion ychwanegol a rhoi gwybod amdanynt
  - 2.8 Rôl dulliau plentyn ganolog mewn perthynas â chynlluniau datblygu unigol
  - 2.9 **Nodweddion allweddol amgylchedd hygyrch** sy'n cefnogi dysgu, twf a datblygiad cyfannol ac yn ystyried anghenion unigol
  - 2.10 Strategaethau a dulliau y gellir eu defnyddio gyda phlant mae angen cefnogaeth arny'n nhw gyda'r canlynol:
    - cyfathrebu a rhyngweithio
    - gwybyddiaeth a dysgu
    - datblygiad ymddygiadol, cymdeithasol ac emosiynol
    - datblygiad synhwyrdd a/neu gorfforol
  - 2.11 Yr amrywiaeth o archwiliadau a chefnogaeth gofal iechyd y gall plant ag anghenion ychwanegol eu cael
  - 2.12 Pwysigrwydd dilyn cynlluniau datblygu unigol ar gyfer gweithgareddau gofal iechyd y cytunwyd arny'n nhw
  - 2.13 Sut i gael gafael ar ffynonellau o wybodaeth a chynngor wrth nodi gofynion cefnogi ar gyfer plant ag anghenion ychwanegol a'u teuluoedd/gofalwyr
-

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.14 Defnyddio arsylwadau ac asesiadau i nodi cam dysgu, twf a datblygiad cyfannol plant
- 2.15 Cyfrannu at gynlluniau datlbygu unigol er mwyn cefnogi dysgu, twf a datblygiad cyfannol plant ag anghenion ychwanegol
- 2.16 Darparu amgylcheddau hygyrch sy'n hybu'r gwaith o gynnal gweithgareddau a chyfleoedd chwarae ystyrlon a chynhwysol
- 2.17 Defnyddio cyfarpar a chymhorthion arbenigol yn briodol; gan sicrhau eu bod yn ddiogel, yn addas i'r pwrpas ac yn cael eu defnyddio yn unol â chanllawiau ac asesiadau risg
- 2.18 Cofnodi cyfnodau dysgu, twf a datblygiad cyfannol a rhoi gwybod amdanynt yn unol â chynlluniau datblygu unigol
- 2.19 Gwerthuso cynlluniau datblygu unigol a myfyrio arnyn nhw

Amrediad:

Mathau o arsylwadau: naratif, llinell amser, mapio symudiadau, dilyniant amser, teithiau dysgwyr, dyddiaduron

Nodweddion allweddol amgylchedd hygyrch: hygyrch, cynhwysol, ysgogol, cynnig ymestyn a herio

---

Deilliant dysgu:

3. Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol i feithrin gwydnwch yn ystod cyfnodau o newid a thrawsnewid

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Anawsterau ymlyniad y gall plant ag anghenion ychwanegol eu profi
- 3.2 Pam y gall fod angen cefnogaeth ychwanegol sydd â ffocws pendant ar blant ag anghenion ychwanegol cyn, yn ystod ac ar ôl cyfnodau o newid a thrawsnewid
- 3.3 Ffyrdd o gefnogi plant ag anghenion ychwanegol drwy gyfnodau o newid a thrawsnewid
- 3.4 Sut i helpu plant ag anghenion ychwanegol a'u teuluoedd/gofalwyr i feithrin gwydnwch, deallusrwydd emosiynol a hunangred
- 3.5 Yr amrywiaeth o strategaethau ymdopi y gall plant eu defnyddio a sut y gall y canlynol ddylanwadu arnyn nhw:
  - natur a nodweddion yr angen ychwanegol
  - oedran, gallu a cham datblygu
  - deallusrwydd emosiynol a gwydnwch
  - amgylchiadau a dymeg y teulu
  - teithiau bywyd
  - mathau o ymlyniad
  - yr amgylchedd uniongyrchol
- 3.6 Pwysigrwydd cynnwys plant a'u teuluoedd/gofalwyr wrth gynllunio ar gyfer newid a thrawsnewid, neu ymateb iddyn nhw, gan ystyried gallu a cham datblygu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.7 Defnyddio ymyriadau priodol i gefnogi plant ag anghenion ychwanegol wrth iddyn nhw baratoi ar gyfer newid a thrawsnewid
- 3.8 Cyfrannu at y gwaith o werthuso ymyriadau sy'n cefnogi plant ag anghenion ychwanegol drwy gyfnodau o newid a thrawsnewid
- 3.9 Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol i feithrin ymdeimlad cadarnhaol o'r hunan
- 3.10 Meithrin sgiliau annibyniaeth, gan ystyried gallu a cham datblygu

Deilliant dysgu:

4. Gweithio gyda phlant ag anghenion ychwanegol a'u teuluoedd/gofalwyr er mwyn cefnogi trawsnewid effeithiol mewn perthynas â chyfathrebu

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 4.1 Sut i fagu ymddiriedaeth plant ag anghenion ychwanegol a'u teuluoedd/gofalwyr
- 4.2 Y dulliau cyfathrebu y gellir eu defnyddio i gefnogi plant ag anghenion ychwanegol.
- 4.3 Yr amrywiaeth o weithwyr proffesiynol a fyddai'n gallu cynnig cyngor a chefnogaeth i feithrin sgiliau cyfathrebu
- 4.4 Mathau o eiriolaeth a'r ffordd y gellir eu defnyddio i gefnogi hawliau plant ag anghenion ychwanegol a'u teuluoedd/gofalwyr

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 4.5 Defnyddio amrywiaeth o ddulliau cyfathrebu i gefnogi plant ag anghenion ychwanegol
  - 4.6 Cyfrannu at y broses o ddatblygu proffiliau/cynlluniau cyfathrebu fel rhan o gynlluniau datblygu unigol ar gyfer plant ag anghenion ychwanegol
  - 4.7 Eiriolwyr dros blant ag anghenion ychwanegol a'u teuluoedd/gofalwyr
-

Deilliant dysgu:

5. Gofal Mwy Diogel

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 5.1 Pam mae plant ag anghenion ychwanegol:
  - yn wynebu mwy o risg o gam-drin a cham-fanteisio
  - yn fwy tebygol o gael eu targedu gan ganfyddiadau
- 5.2 Sut i gadw eich hun ac eraill yn ddiogel wrth weithio gyda phlant ag anghenion ychwanegol

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 5.3 Hybu dull gweithredu unigryw ar gyfer diogelu plant unigol, gan ystyried bregusrwydd, ymddygiad a phrofiadau penodol plant ag anghenion ychwanegol
-

Deilliant dysgu:

6. Myfyrio ar y gofal a chymorth a roddir i blant ag anghenion ychwanegol

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 6.1 Sut y gall cymorth effeithiol wneud gwahaniaeth i blant ag anghenion ychwanegol a'u teuluoedd/gofalwyr
- 6.2 Sut y gall eich ymatebion a'ch gweithredoedd eich hun gefnogi **pobl eraill** wrth weithio gyda phlant ag anghenion a allai gyfyngu ar fywyd

Rydych yn gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 6.3 Myfyrio ar eich profiad, eich credoau a'ch gwerthoedd eich hun a'r ffordd mae'r rhain yn effeithio ar ymarfer
- 6.4 Dilyn codau ymarfer, safonau, fframweithiau a chanllawiau ar gyfer gweithio gyda phlant ag anghenion ychwanegol mewn lleoliadau blynyddoedd cynnar

Amrediad:

Erail: cydweithwyr, teuluoedd/gofalwyr, plant eraill

Uned 311 Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Gallai'r **gallu i ddysgu sgiliau mewn meysydd eraill** gynnwys y canlynol, ond nid yw'n gyfyngedig iddyn nhw:

- Datblygiad lleferydd, iaith, cyfathrebu a llythrennedd
- datblygiad cymdeithasol ac emosiynol
- Llythrennedd corfforol: sgiliau echddygol manwl
- a bras

Gallai **anghenion ychwanegol** gynnwys y canlynol, ond nid ydynt wedi'u cyfyngu iddyn nhw:

- Anabledd corfforol
- Anghenion dysgu ychwanegol
- Awtistiaeth
- Anghenion iechyd ychwanegol
- Colli synhwyrau
- Anawsterau emosiynol ac ymddygiadol
- Anhwylder Diffyg Canolbwyntio a Gorfywiogrwydd
- Ymlyniadau ansicr
- Angen ymddygiadol

Ffactorau andwyol: dod i gysylltiad â chamddefnyddio sylweddau (ysmygu, gan gynnwys ysmegu goddefol, alcohol, meddyginiaeth ar bresgripsiwn, cyffuriau anghyfreithlon, camddefnyddio fitaminau), dim digon o asid ffolig deietegol, gallu'r fam/rhiant i fynd i'r afael â'i hanghenion/anghenion iechyd ei hun, deiet y fam, straen yn ystod beichiogrwydd, trawma yn ystod genedigaeth, genedigaeth gynamserol, ffactorau genetig, heintiau a drosglwyddir yn rhywiol, maeth a hydradu gwael, amgylcheddau anymatebol sy'n llawn straen a cham-drin, cam-drin domestig, dim digon o weithgarwch corfforol, dod i gysylltiad ag afiechyd cyffredin mewn plant, llygredd, gormod o olau haul, gorsymbyliad a thansymbyliad, straen gwenwyn (gan gynnwys rôl ac effaith cortisol ac adrenalin), tai annigonol, tloidi, diffyg mynediad at wasanaethau

Plentyn/plant: at bwrpasau'r uned hon, mae'r term plentyn/plant yn cyfeirio at blant 0-8 oed.

Newid/Trosglwyddo: ar gyfer plant ag anghenion ychwanegol, gall hyn gynnwys y canlynol, ond nid yw'n gyfyngedig iddyn nhw:

- Newid gweithgaredd
  - Newid gweithiwr
-

- Newid trefn arferol
- Tywydd
- Bwydlen
- Mynd o un ardal i un arall, e.e. dan do/awyr agored, mynd i'r toiled, ystafell ginio.

Deallusrwydd emosiynol: hunanymwybyddiaeth, hunanreoleiddio, cymhelliant, empathi a sgiliau cymdeithasol

Gallai fframweithiau a chanllawiau sydd ar gael mewn perthynas ag asesu, nodi a chefnogi plant ag anghenion ychwanegol gynnwys SOGS

Chwarae, dysgu a datblygiad: addysg, hyfforddiant, gwirfoddoli, profiad gwaith, gweithgareddau hamdden, cyfleoedd cymdeithasol, cyfleoedd chwarae

Gallai canfyddiad gynnwys y canlynol, ond nid yw'n gyfyngedig iddyn nhw: model meddygol anabledd, model cymdeithasol anabledd, model arbenigol neu broffesiynol anabledd, model trasiedi a/neu elusenol anabledd, model moesol anabledd, model dilysrwydd anabledd, model grymuso anabledd, model cymdeithasol addasedig anabledd, model economaidd anabledd, model marchnad anabledd, model sbectrwm anabledd

Canlyniadau cadarnhaol: cyrhaeddiad addysgol, annibyniaeth, cydberthnasau sefydlog a diogel â'r teulu a chyfoedion, iechyd corfforol ac iechyd meddwl, dewisiadau mewn bywyd, dyheadau uchel, gobaith, adnabod talentau a galluoedd

Effaith bosibl: datblygiad arafach, cymdeithasoli, iechyd, chwarae, llesiant, presenoldeb,

Ymatebion: arferion a dulliau o gefnogi eraill pan fo plentyn yn y lleoliad yn ddifrifol wael, yn absennol am gyfnod hir neu wedi marw.

Ymdeimlad o hunan: hunanwerth, hunanhyder, ymdeimlad o hunaniaeth a pherthyn, deallusrwydd emosiynol, teimladau a gwydnwch, ymdeimlad o reolaeth, cydberthnasau (ffrindiau, aelodau o'r teulu ehangach a grwpiau cyfoedion)

Gwasanaethau Cymorth: Lleoliadau gofal plant/blynyddoedd cynnar, 1:1, arweinydd ADY yn y lleoliad, Cydlynnydd ADY yn yr awdurdod lleol, gwasanaethau addysg statudol gan gynnwys ysgolion, gweithwyr iechyd proffesiynol, sefydliadau yn y trydydd sector, gwasanaethau cymdeithasol.

SGC cysylltiedig

- CCLD 0339: Hybu gofal, dysgu a datblygiad plant ag anghenion cefnogi ychwanegol mewn lleoliadau addysg gynnar
- TDASTL44: Gweithio gyda phlant a phobl ifanc â gofynion ychwanegol er mwyn diwallu eu hanghenion cefnogi personol
- TDASTL38: Cefnogi plant ag anableddau neu anghenion dysgu ychwanegol a'u teuluoedd
- SCD HSC 0315: Gweithio gyda phlant a phobl ifanc â gofynion ychwanegol er mwyn diwallu eu hanghenion cefnogi personol
- SCD CCLD 0301: Hybu cyfathrebu effeithiol
- SCD CCLD 0308: Hybu llesiant a gwydnwch plant

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2015
<http://www.senedd.cynulliad.cymru/mgIssueHistoryHome.aspx?Ild=16496>
  - Cod Ymarfer AAA https://beta.llyw.cymru/anghenion-addysgol-arbennig-cod-ymarfer?_ga=2.115588934.1974554941.1550481483-1664962502.1550234187
  - Cefnogi Dysgwyr ag Anghenion Gofal Iechyd
<https://learning.gov.wales/resources/browse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?lang=cy>
  - Cefnogi disgyblion mwy abl a dawnus mewn ysgolion cynradd, Estyn, 2011
<https://www.estyn.llyw.cymru/sites/default/files/documents/Cefnogi%20disgyblion%20mwy%20abl%20a%20dawnus%20mewn%20ysgolion%20cynradd%20-%20Gorffennaf%202011.pdf>
  - Arolwg i ganfod y ddarpariaeth ar gyfer y dysgwyr mwy galluog a thalentog drwy Gymru, Llywodraeth Cymru, 2015
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/160106-mat-report-cy.pdf>
  - Sefydliad Cenedlaethol Brenhinol Pobl Ddall <https://www.rnib.org.uk/who-we-are>
  - SNAP CYMRU <http://www.snapcymru.org/>
  - Anabledd Dysgu Cymru <https://www.ldw.org.uk/cy/>
  - Cyswllt Teulu Cymru <https://contact.org.uk/wales>
  - Canllawiau Dechrau'n Deg – <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/parenting-support-guidance/help/flyingstart/?skip=&lang=cy>
    - Canllawiau Allgymorth
    - Canllawiau Trawsnewid
    - Canllawiau Gofal Plant o Ansawdd Da
    - Rhaglen Graidd Ymwelwyr Iechyd Cymru Gyfan
    - Canllawiau Cefnogi Rhianta
    - Canllawiau ar Leferydd, Iaith a Chyfathrebu.
    - Taflen ffeithiau cefnogi Lleferydd, iaith a Chyfathrebu
    - Pecyn Dechrau'n Deg i Rien – Hwiangerddi
    - Poster Cyfnodau Datblygu Lleferydd ac Iaith
  - Pecyn Cymorth Adolygiadau sy'n Canolbwyntio ar Unigolion, Llywodraeth Cymru, 2015 <https://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/150909-reviews-toolkit-cy.pdf>
  - Chwarae a Risg (2013)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20HEETS/chwarae%20a%20risg.pdf>
  - Amddifadedd chwarae (2003)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20HEETS/amddifadiad%20chwarae.pdf>
  - Chwarae: iechyd a llesiant (2012)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20HEETS/chwarae%20iechyd%20a%20lles.pdf>
  - Janet Moyles, Chwarae a'r blynyddoedd cynnar: genedigaeth i saith oed (2013)
<http://www.playwales.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEET%20S/chwarae%20ar%20blynyddoedd%20cynnar.pdf>
  - Chwarae: darpariaeth gynhwysol (2013)
https://issuu.com/playwales/docs/play_inclusive_provision?e=5305098/5307437
-

- Cynyddu gwytnwch – pwysigrwydd chwarae (2015)
<http://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SH EETS/Cynyddu%20gwytnwch.pdf>
- Hybu gweithgarwch corfforol trwy chwarae'r tu allan mewn lleoliadau blynyddoedd cynnar (2016)
<https://www.chwaraecymru.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20S HEETS/Hybu%20gweithgarwch%20corfforol%20blynyddoedd%20cynnar.pdf>
- Arfer myfyriol – beth ydi o a pham ei fod mor bwysig? (2018)
https://issuu.com/playwales/docs/arfer_myfyriol

Uned 312

Cefnogi plant sy'n byw gydag epilepsi

Lefel:	3
ODA:	20
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned	Mae'r uned hon yn ymdrin â'r wybodaeth sylfaenol sydd ei hangen ar bobl sy'n gweithio mewn sefydliadau/lleoliadau lle maen nhw'n gyfrifol am gynorthwyo plant a fyddai'n gallu bod yn byw gydag epilepsi. Bydd dysgwyr yn meithrin dealltwriaeth o beth yw epilepsi, camau gweithredu i'w cymryd, sut y gellir ei reoli a'i effaith bosibl ar blant yn eu bywydau bob dydd. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant' yn cyfeirio ar blant neu bobl ifanc

Deilliant dysgu:

1. Epilepsi a'i effeithiau

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Y term 'epilepsi'
- 1.2 Y mathau gwahanol o epilepsi a dosbarthiadau o ffitiau
- 1.3 Achosion epilepsi
- 1.4 Sbardunau a rhybuddion posibl ffitiau
- 1.5 Camau i'w cymryd yn achos ffitiau

Deilliant dysgu:

2. Triniaethau ar gyfer epilepsi

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Mathau gwahanol o feddyginiaeth atal epilepsi a ddefnyddir ar hyn o bryd
- 2.2 Manteision a risgiau meddyginiaeth atal epilepsi

Deilliant dysgu:

3. Deall y gofal a roddir i blant ag epilepsi yn unol â'r cynllun gofal y cytunwyd arno

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 3.1 Ffyrdd o gefnogi plentyn drwy'r broses ymadfer ar ôl ffit

- 3.2 Risgiau posibl a'u heffeithiau ar fywydau bob dydd plant sydd wedi cael diagnosis o epilepsi
- 3.3 Pwysigrwydd y broses o gofnodi a rhoi gwybod am ffitiau
- 3.4 Cyfyngiadau eich rôl eich hun wrth roi cyngor, arweiniad, gwybodaeth a gofal i blentyn ag epilepsi, neu ei deulu/gofalwr
- 3.5 Sut i addasu dulliau cyfathrebu a chefnogaeth ar gyfer plant ag epilepsi, yn dibynnu ar eu hoedran a'u cyfnod datblygiad
- 3.6 Sut i nodi aelodau o'r tîm amlddisgyblaethol a/neu weithwyr amlasiantaethol sy'n rhoi cefnogaeth i blant ag epilepsi yn eich sefydliad/lleoliad eich hun

---

Deilliant dysgu:

4. Cefnogaeth a gofal i blant ag epilepsi

Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 4.1 Rhoi mesurau ar waith i greu amgylcheddau diogel i blant gydag epilepsi yn eich sefydliad/lleoliad eich hun
- 4.2 Tawelu meddwl plant ag epilepsi a'u teuluoedd/gofalwyr
- 4.3 Cefnogi plant neu eu teuluoedd/gofalwyr i gynnal neu gyfrannu at ddyddiadur ffitiau, neu ffordd gyfatebol o gofnodi ffitiau/absenoldeb ffitiau

Uned 312 Cefnogi plant sy'n byw gydag epilepsi

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Adroddiad myfyriol wedi'i ysgrifennu gan y dysgwr a'i lofnodi gan dyst yn disgrifio'r gefnogaeth a roddwyd i blant ag epilepsi ar o leiaf un achlysur.
- Rhaid i ddogfennau/cofnodion cysylltiedig gael eu cwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Risgiau posibl a'u heffeithiau ar fywydau beunyddiol plant – gwahanol gamau mewn bywyd, hyder, hunan-barch, dewisiadau personol, ffyrdd o fyw

Amgylcheddau diogel – asesiadau risg cadarnhaol – galluogi yn hytrach na chyfyngu

Triniaethau amgen yn lle meddyginiaethau atal epilepsi – ymyriadau seicolegol, mesurau ataliol, cwnsela

Dyddiadur ffitiau – byddai hwn yn cynnwys y math o ffitiau a welwyd, eu hyd, a chyfnodau heb ffitiau

SGC cysylltiedig

- CHHM1 Asesu anghenion y cleient

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Canllawiau Epilepsi ar y Cyd - Y Cyd-Gyngor Epilepsi, Medi 2011
[http://www.epilepsyscotland.org.uk/pdf/Joint_Epilepsy_Council_Prevalence_and_Incidence_September_11_\(3\).pdf](http://www.epilepsyscotland.org.uk/pdf/Joint_Epilepsy_Council_Prevalence_and_Incidence_September_11_(3).pdf)
  - Y Gymdeithas Epilepsi www.epilepsysociety.org.uk
  - Epilepsy Action www.epilepsy.org.uk
  - NICE – Epilepsi www.nice.org.uk/Guidance/cg137
  - Young Epilepsy www.youngepilepsy.org.uk
  - Epilepsi Cymru <https://public.epilepsy-wales.org.uk/>
  - SUDEP Action www.sudep.org
  - Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>
-

Uned 313

Helpu i hybu iechyd plant

Lefel:	3
ODA:	15
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn ymdrin â chyfathrebu â phlant a theuluoedd/gofalwyr mewn perthynas â gweithgareddau a modelau hybu iechyd sydd wedi'u cynllunio i newid ymddygiad. Bydd dysgwyr yn gweithio gyda phlant a theuluoedd/gofalwyr i ddatblygu cefnogaeth a chynlluniau hybu iechyd a'u hannog i gyrraedd targedau

Deilliant dysgu:

1. Cyfleu gwybodaeth hybu iechyd i blant a theuluoedd/gofalwyr

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Y polisiau a mentrau iechyd cenedlaethol a lleol mewn perthynas â hybu iechyd
- 1.2 **Nodweddion allweddol** ymgyrchoedd a rhaglenni hybu iechyd presennol a gynhelir gan:
  - Iechyd Cyhoeddus Cymru
  - NICE
- 1.3 O ble y gellir cael gwybodaeth, cyngor a chefnogaeth mewn perthynas â hybu iechyd plant
- 1.4 Dylanwadau posibl ar ymddygiad plant mewn perthynas ag iechyd a llesiant
- 1.5 Dylanwadau posibl ar ymddygiad teuluoedd/gofalwyr mewn perthynas ag iechyd a llesiant plant
- 1.6 Cryfderau a gwendidau modelau newid ymddygiad
- 1.7 Cysylltiadau rhwng modelau newid ymddygiad a gwahanol ddulliau o wella iechyd plant
- 1.8 Sut y gall ein hymddygiad ein hunain ddylanwadu ar eraill
- 1.9 **Manteision ac effeithiau** newidiadau i ffordd o fyw gan blant a'u teuluoedd/gofalwyr
- 1.10 Pwysigrwydd datblygu cynllun hybu iechyd a phennu nodau cyraeddadwy sy'n briodol i'r sefydliad/lleoliad

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.11 Ymgysylltu'n effeithiol â phlant a theuluoedd/gofalwyr a'u rhwydweithiau cefnogi ynglŷn ag iechyd a llesiant
- 1.12 Cynnal gweithgareddau fel rhan o brosiectau gwella iechyd plant
- 1.13 Helpu plant a theuluoedd/gofalwyr i gyfleu eu barn a'u pryderon ynglŷn ag iechyd a llesiant plant
- 1.14 Rhannu negeseuon cadarnhaol ynghylch hybu iechyd plant drwy sgysiau pob dydd

Amrediad

Nodweddion allweddol: dull cyfathrebu, cynulleidfa darged, graddfa (rhanbarthol/cenedlaethol/lleol)

Manteision ac effeithiau: i'r unigolyn, i'r teulu/gofalwr, i'r gymuned/cymdeithas ehangach

---

Deilliant dysgu:

2. Gweithio gyda phlant a theuluoedd/gofalwyr i hybu newid mewn ymddygiad

Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.1 Meithrin perthynas gadarnhaol â phlant a theuluoedd/gofalwyr o fewn ffiniau proffesiynol
  - 2.2 Cyfeirio plant a theuluoedd/gofalwyr at wybodaeth iechyd berthnasol a chyfredol
  - 2.3 Annog plant a theuluoedd/gofalwyr i ystyried sut mae eu bywydau a'u hymddygiadau'n effeithio ar eu hiechyd a'u llesiant
  - 2.4 Ystyried safbwyntiau plant wrth gyfleu negeseuon hybu iechyd
  - 2.5 Cefnogi plant a theuluoedd/gofalwyr i ddatblygu cynllun hybu iechyd, gan gynnwys nodau cyraeddadwy
  - 2.6 Cynnwys rhoddwyr gofal perthnasol yn y cynllun hybu iechyd
  - 2.7 Cynnig anogaeth sy'n briodol i oedran er mwyn cyflawni nodau
  - 2.8 Cefnogi plant a theuluoedd/gofalwyr i fonitro cynnydd, gan wneud newidiadau i'r cynllun os oes angen
  - 2.9 Monitro a chofnodi cynnydd plant tuag at gyflawni eu nodau
  - 2.10 Diweddarau cofnodion yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
-

Uned 313 Helpu i hybu iechyd plant

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn cyflawni o leiaf **dri** gweithgaredd hybu iechyd. Gall y rhain gynnwys
  - Digwyddiadau hybu iechyd
  - Tasgau atal
  - Canmol am gyflawni
- Rhaid i dystiolaeth o ddogfennau/cofnodion gael ei chwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Rhoddwyr gofal – teuluoedd, gofalwyr, ysgolion, grwpiau ieuencid, timau amlddisgyblaethol

Dulliau gweithredu gwahanol a ddefnyddir i wella iechyd plant

- hybu iechyd
- datblygu cymunedol
- Atal

Cynllun hybu iechyd – gan ystyried lefel o ddealltwriaeth, llythrennedd iechyd, diwylliant, cefndir, dulliau cyfathrebu a ffefrir, priodol i oedran, lefel o addysg, defnydd o wahanol adnoddau, iaith, fformat

Gallai dylanwadau ar ymddygiad plant gynnwys

- perthynas â'r teulu/gofalwr
- pwysau gan gyfoedion
- ymddygiad wedi'i ddysgu
- ffordd o fyw
- hysbysebu, ffasiwn, cyfryngau cymdeithasol

Modelau newid ymddygiad

- damcaniaeth gwybyddiaeth gymdeithasol
- damcaniaeth dysgu cymdeithasol
- cyfranogiad rhieni
- dysgu drwy arsylwi

Rhwydweithiau cymorth – teuluoedd estynedig, cymunedau, grwpiau, ysgolion, cylchoedd chwarae, clybiau ieuencid

SGC cysylltiedig

- HT3 Galluogi unigolion i newid eu hymddygiad er mwyn gwella eu hiechyd a'u llesiant eu hunain
- PHP41 Galluogi pobl i fynd i'r afael â phroblemau sy'n gysylltiedig ag iechyd a llesiant
- PHS10 Cynghori eraill ar iechyd a llesiant, problemau cysylltiedig a'u heffaith

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 – Hyb Gwybodaeth a Dysgu <https://gofalcymdeithasol.cymru/hyb/deddf-sswb>
  - Deddf Iechyd y Cyhoedd (Cymru) 2017 <http://www.legislation.gov.uk/anaw/2017/2/contents/enacted/welsh>
  - Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2017 <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/future-generations-act/?lang=cy>
  - Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn 1991 <https://www.unicef.org.uk/what-we-do/un-convention-child-rights/>
  - Adroddiad Donald Acheson 1998 <https://www.gov.uk/government/publications/independent-inquiry-into-inequalities-in-health-report>
  - Y Ddeddf Plant (2004) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/31/contents>
  - Y Ddeddf Gofal Plant (2006) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/21/contents>
  - Deddf Plant 1989 <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/41/contents>
  - Ffyniant i Bawb 2017 (Strategaeth Llywodraeth Cymru) <https://gov.wales/docs/strategies/170919-prosperity-for-all-cy.pdf>
  - Fframwaith cynllunio'r GIG ar gyfer Cymru 2017/18 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/131126nhs-wales-planning-framework-en.pdf>
  - Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015 <https://gov.wales/topics/health/publications/health/guidance/care-standards/?lang=cy>
  - Fframwaith Gwasanaethau Cenedlaethol i Blant 2010 <https://www.gov.uk/government/publications/national-service-framework-for-children-young-people-and-maternity-services-continence-issues-for-a-child-with-learning-difficulties>
  - Cynllun Gwên <http://www.designedtosmile.org/welcome-croeso/croeso/?lang=cy>
  - Cynllun Cyn-ysgol Iach a Chynaliadwy – <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/82249>
  - Adroddiadau ar brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod – <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/88504>
  - Canllawiau Dechrau'n Deg – <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/parenting-support-guidance/help/flyingstart/?skip=1&lang=cy>
  - Adroddiad blynyddol Prif Swyddog Meddygol Cymru <https://gov.wales/topics/health/professionals/cmo/reports/?lang=cy>
  - Strategaeth Hirdymor Iechyd Cyhoeddus Cymru 2018 <http://www.senedd.assembly.wales/documents/s77112/Paper%20%20-%20Public%20Health%20Wales%20-%20Long%20Term%20Strategy.pdf>
  - Strategaeth 10 mlynedd a Chynllun Tymor Canolig Integredig Iechyd Cyhoeddus Cymru
-

http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/866/ABUHB%20IMTP%20APPROVED%20WG_10MAR17.pdf

- Strategaeth Gofal Sylfaenol Cymru <http://www.gofalsylfaenolun.cymru.nhs.uk/hafan>
- Rhaglen Plant Iach Cymru <https://gov.wales/topics/health/publications/health/reports/healthy-child/?skip=1&lang=cy>
- Midwifery 2020 <https://www.gov.uk/government/publications/midwifery-2020-delivering-expectations>
- Mwy na Geiriau: Fframwaith Strategol Dilydol ar gyfer Gwasanaethau Cymraeg ym Maes Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol <https://gov.wales/topics/health/publications/health/guidance/words/?skip=1&lang=cy>

disodlwyd gan: Safonau Iechyd a Gofal

<https://gov.wales/topics/health/publications/health/guidance/care-standards/?skip=1&lang=cy>

Uned 314

Monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau

Lefel:	3
ODA:	15
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn ymdrin â'r sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen er mwyn galluogi dysgwyr i fonitro glwcos yng ngwaed y capilarïau. Bydd dysgwyr yn dysgu sgiliau ymarferol sydd eu hangen i fonitro lefelau glwcos yn y gwaed er mwyn cynnal rheolaeth dros ddiabetes mewn pobl eraill. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc.

Deilliant dysgu:

1. Deddfwriaeth a pholisïau sy'n berthnasol i gynnig cefnogaeth i fonitro glwcos yng ngwaed y capilarïau

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Canllawiau a phrotocolau cenedlaethol a lleol cyfredol sy'n dylanwadu ar brosesau monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau
- 1.2 Prosesau sefydliadau/lleoliadau mewn perthynas â monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau
- 1.3 Pam mae'n bwysig cymryd cyfrifoldeb a bod yn atebol mewn perthynas â chwmpas ymarfer
- 1.4 Canlyniadau posibl peidio â dilyn gweithdrefnau
- 1.5 Pam mae'n rhaid cael cydsyniad a'i gadarnhau cyn cymryd camau gweithredu
- 1.6 Beth yw samplau gwaed y capilarïau a'r safleoedd lle y gellir eu cymryd

Deilliant dysgu:

2. Monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Pwysigrwydd glanhau safleoedd wrth gymryd samplau gwaed y capilarïau
- 2.2 Pwysigrwydd casglu samplau gwaed y capilarïau o'r ansawdd cywir
- 2.3 Ffactorau a allai effeithio ar ansawdd samplau gwaed y capilarïau
- 2.4 Pryderon a fyddai'n gallu bod gan unigolion, neu eu teuluoedd/gofalwyr, mewn perthynas â chasglu samplau gwaed y capilarïau
- 2.5 Ffyrdd o baratoi unigolion ar gyfer casglu samplau gwaed y capilarïau
- 2.6 Achosion posibl anghysur i unigolion yn ystod ac ar ôl y broses o gasglu samplau gwaed y capilarïau

- 2.7 Ffyrdd o leihau anghysur cymaint â phosibl
- 2.8 Camau i'w cymryd os oes problemau wrth gasglu gwaed y capilarïau
- 2.9 Rhoi gwybod am systemau ar gyfer problemau mewn perthynas â samplu gwaed y capilarïau, a'u cofnodi
- 2.10 Dulliau gwaredu diogel ar gyfer gwastraff peryglus a gwastraff nad yw'n beryglus
- 2.11 Pwysigrwydd cynnal cyflenwadau digonol o ddeunyddiau a chyfarpar a'u storio'n ddiogel

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.12 Sicrhau bod gan unigolion ac eraill wybodaeth gywir a hawdd ei deall am y driniaeth
- 2.13 Nodi lle addas i samplu gwaed y capilarïau
- 2.14 Dilyn gweithdrefnau diogel a hylan cyn, yn ystod ac ar ôl samplu gwaed y capilarïau
- 2.15 Sicrhau bod gweithdrefnau cywir yn cael eu dilyn wrth samplu gwaed y capilarïau
- 2.16 Cofnodi prosesau samplu gwaed y capilarïau a rhoi gwybod amdanynt, gan weithredu ar sail y canlyniadau yn unol â'r sefydliad/lleoliad

Uned 314   Monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwyr yn monitro samplau gwaed capilarïau unigolyn/plentyn ar o leiaf dri achlysur.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Argymhellir bod dysgwyr yn cwblhau'r unedau canlynol cyn dechrau'r uned hon:

- Cefnogi plant sy'n byw gyda diabetes mellitus
neu
- Cefnogi oedolion sy'n byw gyda diabetes mellitus

Eraill – gallent gynnwys teulu, ffrindiau, gofalwyr ac eraill y mae gan yr unigolyn/plentyn berthynas gefnogol â nhw

Lle addas – gan ystyried preifatrwydd, diogelwch a gofynion hylendid

Gweithdrefnau cywir yn unol â gweithdrefnau'r lleoliad/sefydliad a ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw;

- cymharu mesuriadau'n gywir
- cofnodi mesuriadau'n gywir a rhoi gwybod amdanynt
- gwaredu deunyddiau gwastraff peryglus a rhai nad ydynt yn beryglus mewn modd diogel a hylan
- dychwelyd deunyddiau a chyfarpar i gael eu storio'n ddiogel ar ôl y driniaeth

SGC cysylltiedig

- CHS131 Casglu a phrofi samplau gwaed y capilarïau
  - Diab HA8 Galluogi plant â diabetes i fonitro lefelau'r glwcos yn eu gwaed
  - DIB 201 Ymwybyddiaeth o Ddiabetes
  - Diab HA13 Rhoi gwybodaeth a chyingor er mwyn galluogi unigolyn â diabetes i sicrhau cyn lleied â phosibl o risg o hypoglycaemia
-

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Cynllun Cyflawni Cymru ar gyfer Diabetes 2016-2020: Gofal o'r safon orau i bawb sydd â diabetes Rhagfyr 2016
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/161212diabetes-delivery-plancy.pdf>
- Ymgyrch "Gofal Glwcos"
https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100304061513/http://www.institute.nhs.uk/quality_and_value/think_glucose/welcome_to_the_website_for_thinkglucose.html
- Gwneud i Bob Cyswllt Gyfrif Iechyd Cyhoeddus Cymru
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/65550i>
- Atal a Rheoli Heintiau ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant (2014)
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%20Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf>
- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/about/what-we-do/our-programmes/nice-guidance/nice-diagnostics-guidance>
- Cyflwyniad i Gasglu Sbesimenau <https://www.labcorp.com/resource/introduction-to-specimen-collection#>
- Casglu Sbesimenau <http://www.northcumbriaccg.nhs.uk/about-us/key-policies-and-documents/policies/infection-prevention/21-specimen-collection-october-2015-version-100.pdf>
- Deall diabetes
<https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100305014525/http://www.nhs.uk/Pathways/diabetes/Pages/Landing.aspx>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

Uned 315

Cefnogi plant i fonitro glwcos

Lefel:	3
ODA:	15
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn ymdrin â'r sgiliau a'r wybodaeth ymarferol sydd eu hangen er mwyn galluogi dysgwyr i gefnogi plant a phobl allweddol i fonitro glwcos. Bydd dysgwyr yn dysgu'r sgiliau ymarferol sydd eu hangen er mwyn helpu eraill i hunanfonitro lefelau'r glwcos yn y gwaed. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant' yn cyfeirio at blant a phobl ifanc

Deilliant dysgu:

1. Deddfwriaeth a pholisïau sy'n berthnasol i gefnogi i fonitro glwcos

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Canllawiau a phrotocolau cenedlaethol a lleol cyfredol sy'n dylanwadu ar gefnogi i fonitro glwcos
- 1.2 Prosesau sefydliadau/lleoliadau mewn perthynas â chefnogi i fonitro glwcos
- 1.3 Canlyniadau posibl peidio â dilyn gweithdrefnau
- 1.4 Pam mae'n rhaid cael cydsyniad priodol a'i gadarnhau cyn cymryd camau gweithredu

Deilliant dysgu:

2. Hybu annibyniaeth a diogelwch wrth gefnogi plant i fonitro glwcos

Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

2

- 2.1 Meithrin perthnasoedd cadarnhaol a chefnogi plant i gymryd rhan o fewn ffiniau proffesiynol
- 2.2 Sicrhau bod gan blant a phobl allweddol wybodaeth gywir a hawdd ei deall am y triniaethau
- 2.3 Cadarnhau bod plant a phobl allweddol yn deall gwybodaeth yn glir
- 2.4 Esbonio i blant a phobl allweddol pa mor bwysig yw casglu cyfarpar cyn dechrau gweithgareddau casglu gwaed
- 2.5 Esbonio i blant a phobl allweddol pa mor bwysig yw dilyn rhagofalon hylendid wrth gyflawni triniaethau
- 2.6 Esbonio i blant a phobl allweddol pa mor bwysig yw casglu samplau gwaed o'r ansawdd cywir a beth yw'r ffactorau sy'n effeithio ar yr ansawdd
- 2.7 Esbonio pwysigrwydd glanhau safleoedd mynediad wrth gasglu samplau gwaed

- 2.8 Disgrifio dulliau gwaredu diogel ar gyfer gwastraff peryglus a gwastraff nad yw'n beryglus
- 2.9 Esbonio i blant a phobl allweddol pa mor bwysig yw cael cyflenwadau digonol a'u storio'n ddiogel
- 2.10 Annog plant a phobl allweddol i feithrin eu galluoedd a'u sgiliau eu hunain o ran monitro lefelau glwcos

---

Deilliant dysgu:

3. Cefnogi plant i fonitro glwcos

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

3

- 3.1 Pam mae'n bwysig cadw cofnodion monitro glwcos llawn a chywir
- 3.2 Pwysigrwydd ymchwilio i newidiadau yng nghyflwr plant a mesuriadau glwcos yn eu gwaed
- 3.3 Rhesymau posibl dros newidiadau mewn cyflwr a mesuriadau glwcos yn y gwaed a'r camau i'w cymryd
- 3.4 Pwysigrwydd cofnodi canlyniadau monitro glwcos a gweithredu'n seiliedig arnyn nhw
- 3.5 Problemau posibl sy'n gysylltiedig â chofnodi canlyniadau monitro glwcos

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n

- 3.6 Rhoi cyngor i blant a phobl allweddol wrth fonitro glwcos gan gynnwys y canlynol
  - defnyddio'r cyfarpar cywir
  - technegau profi cywir
  - sut i gymharu canlyniadau samplau
- 3.7 Annog plant a phobl allweddol i nodi lle addas ar gyfer monitro glwcos
- 3.8 Cefnogi plant a phobl allweddol i baratoi'r cyfarpar cyn monitro glwcos
- 3.9 Cefnogi plant a phobl allweddol yn ystod y driniaeth ac arsylwi arnyn nhw er mwyn sicrhau eu bod yn
  - cymharu mesuriadau'n gywir
  - cofnodi mesuriadau'n gywir
  - gwaredu deunyddiau gwastraff peryglus a rhai nad ydynt yn beryglus mewn modd diogel a hylan
  - dychwelyd deunyddiau a chyfarpar i gael eu storio'n ddiogel ar ôl y driniaeth
- 3.10 Bwrw golwg dros amseriad mesuriadau a dehongliad plant a phobl allweddol ohonyn nhw, gan weithredu os yw'n ymddangos eu bod yn annormal
- 3.11 Trafod unrhyw anghysur a brofir gan blant yn ystod neu ar ôl casglu samplau gwaed, a rhoi cyngor iddyn nhw ar sut i'w leihau cymaint â phosibl
- 3.12 Helpu plant a phobl allweddol i fonitro cyflwr cyffredinol y plentyn, gan eu hannog i geisio cyngor a chefnogaeth pan fydd newidiadau
- 3.13 Cwblhau cofnodion ar weithgareddau a gyflawnir gan blant a phobl allweddol a'u canlyniadau, yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
- 3.14 Gweithredu'n brydlon os arsylwir ar newidiadau mewn plant

Uned 315 Cefnogi plant i fonitro glwcos

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn helpu plentyn a/neu bobl allweddol i fonitro lefelau'r glwcos yn y gwaed ar o leiaf tri achlysur. Gall hyn fod ar wahanol blant neu ar yr un plentyn ar nifer o achlysuron.
- Rhaid i ddogfennau a chofnodion gael eu cwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Pobl allweddol – y bobl sy'n bwysig i blentyn ac sy'n gallu gwneud gwahaniaeth i'w lesiant. Gall pobl allweddol gynnwys teulu, ffrindiau, gofalwyr ac eraill mae gan y plentyn berthynas gefnogol â nhw. Gall y bobl allweddol hyn fod yn rhan o'r broses o fonitro glwcos yn y gwaed os nad yw'r plentyn yn gallu gwneud hynny.

SGC cysylltiedig

- Diab HA1 Asesu anghenion gofal iechyd plant â diabetes a chytuno ar gynlluniau gofal
- Diab HA6 Helpu plant gyda diabetes i newid eu hymddygiad er mwyn lleihau'r risg o gymhlethdodau a gwella eu hansawdd bywyd
- Diab HA8 Galluogi plant â diabetes i fonitro lefelau'r glwcos yn eu gwaed
- Diab HA13 Rhoi gwybodaeth a chyngor er mwyn galluogi unigolyn â diabetes i sicrhau cyn lleied â phosibl o risg o hypoglycaemia

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Cynllun Cyflawni Cymru ar gyfer Diabetes 2016-2020: Gofal o'r safon orau i bawb sydd â diabetes Rhagfyr 2016
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/161212diabetes-delivery-plancy.pdf>
  - Ymgyrch "Gofal Glwcos"
[https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100304061513/http://www.institute.nhs.uk/quality_and_value/think_glucose/welcome_to_the_website_for_thinkglucose.htm](https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100304061513/http://www.institute.nhs.uk/quality_and_value/think_glucose/welcome_to_the_website_for_thinkglucose.html)
  - Gwneud i Bob Cyswllt Gyfrif Iechyd Cyhoeddus Cymru
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/65550>
  - Deall diabetes
[https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100305014525/http://www.nhs.uk/Pa](https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100305014525/http://www.nhs.uk/Pa-thways/diabetes/Pages/Landing.aspx)
thways/diabetes/Pages/Landing.aspx
-

- Atal a Rheoli Heintiau ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant (2014)
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%20Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf>
- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/about/what-we-do/our-programmes/nice-guidance/nice-diagnostics-guidance>
- Cyflwyniad i Gasglu Sbesimenau <https://www.labcorp.com/resource/introduction-to-specimen-collection#>
- Casglu Sbesimenau <http://www.northcumbriaccg.nhs.uk/about-us/key-policies-and-documents/policies/infection-prevention/21-specimen-collection-october-2015-version-100.pdf>
- Supporting Children with Type 1 Diabetes in Primary Schools and Early Years Settings (2016) <https://www.ouh.nhs.uk/childrens-diabetes/schools/documents/primary-school-care-statement.pdf>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

Uned 316

Cymryd samplau gwaed gwythiennol gan blant

Lefel:	3
ODA:	20
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn ymdrin â'r wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i gymryd samplau gwaed gwythiennol gan blant. Bydd dysgwyr yn dysgu'r sgiliau ymarferol sydd eu hangen i gwblhau prosesau'n ddiogel, yn effeithlon ac mewn ffyrdd sy'n lleihau gofid cymaint â phosibl. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant' yn cyfeirio at blant a phobl ifanc

Deiliant dysgu:

1. Cymryd samplau gwaed gwythiennol gan blant

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Polisiâu a gweithdrefnau lleol mewn perthynas â chymryd samplau gwaed gwythiennol
- 1.2 Ystyriaethau iechyd a diogelwch mewn perthynas â chymryd samplau gwaed gwythiennol
- 1.3 Adweithiau anffafriol a chymhlethdodau posibl wrth gymryd samplau gwaed gan blant
- 1.4 Gofynion o ran cyfarpar a deunyddiau ar gyfer cymryd samplau gwaed gan blant o wahanol oedrannau
- 1.5 Anatomeg gwythien normal
- 1.6 Safleoedd addas ar gyfer cymryd samplau gwaed gwythiennol gan blant
- 1.7 Addasiadau sydd eu hangen er mwyn cymryd gwaed gan blant o wahanol oedrannau
- 1.8 Ystyriaethau wrth gymryd samplau gwaed gan blant

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.9 Paratoi cyfarpar priodol ar gyfer cymryd gwaed gwythiennol a chadarnhau samplau a'r cyfeintiau sydd eu hangen
- 1.10 Dilyn prosesau hylendid dwylo a dewis cyfarpar diogelu personol priodol
- 1.11 Cadarnhau pwy yw'r plentyn a chael cydsyniad dilys gan y teulu/gofalwr
- 1.12 Defnyddio dulliau i baratoi a thawelu'r plentyn cyn cymryd sampl gwaed a thrwy gydol y broses
- 1.13 Cael mynediad i wythien gan ddefnyddio'r system casglu gwaed a ddewiswyd a gan ddefnyddio technegau a fydd yn achosi cyn lleied â phosibl o anghysur
- 1.14 Cymryd gwaed o'r safle a ddewiswyd gan ystyried
  - y cynhwysydd yn unol â'r ymchwiliad sydd ei angen
  - cyfaint
  - y drefn wrth gymryd mwy nag un sampl

- 1.15 Cymysgu gwaed a gwrthgeulydd yn drylwyr yn y cynwysyddion gofynnol
  - 1.16 Monitro er mwyn canfod dangosyddion adwaith anffafriol a chymhlethdodau gan gymryd camau priodol lle bo angen
  - 1.17 Symud unrhyw gyfarpar casglu gwaed o'r neilltu ac atal llif y gwaed gan roi digon o bwysau
  - 1.18 Rhoi gorchuddion addas ar safleoedd pigiadau yn unol â phrotocolau'r sefydliad/lleoliad a rhoi cyngor i deuluoedd/gofalwyr ar sut i ofalu am y safle
  - 1.19 Cwblhau cofnodion yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
-

Deilliant dysgu

2. Paratoi samplau gwaed a gymerwyd gan blant i'w prosesu

Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.1 Labelu samplau gwaed yn glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy, gan ddefnyddio labeli wedi'u paratoi ymlaen llaw lle bo hynny'n briodol
- 2.2 Rhoi samplau mewn pecynnau priodol a sicrhau bod ffurflenni cais cywir yn cael eu hatodi
- 2.3 Rhoi samplau mewn lle a enwebwyd ar gyfer casglu a chludo, gan sicrhau bod gwaed yn cael ei gadw ar y tymheredd gofynnol
- 2.4 Dogfennu tystiolaeth bod gwiriadau priodol wedi cael eu cyflawni yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
- 2.5 Sicrhau bod gwaed yn cael ei gludo ar unwaith i'r adran berthnasol yn unol â faint o frys sydd am ymchwiliadau samplu

Uned 316

Cymryd samplau gwaed gwythiennol gan blant

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn cymryd samplau gwaed gan blentyn ar o leiaf **bum** achlysur. Gallai hyn fod gan yr un plentyn ar achlysuron ar wahân, neu blant gwahanol ar achlysuron ar wahân.
- Arsylwi ar y dysgwr yn paratoi samplau gwaed i'r prosesu ar o leiaf **bum** achlysur.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Dylid defnyddio prosesau efelychu fel rhan o'r broses hyfforddi er mwyn sicrhau bod y dysgwr yn hyderus wrth gymryd samplau cyn ymarfer mewn lleoliad clinigol.

Wrth gadarnhau pwy yw'r plentyn, rhaid dilyn protocolau a gweithdrefnau'r lleoliad/sefydliad, ond dylai hyn gynnwys o leiaf dri o'r canlynol:

- enw
- dyddiad geni
- cyfeiriad
- rhif y GIG
- rhif ysbyty

Wrth labelu samplau, dylid dilyn gofynion y sefydliad/leoliad.

Ystyriaethau iechyd a diogelwch – gan gynnwys gwaed yn gollwng, anafiadau a achosir gan nodwydd, ystyriaethau amgylcheddol, cyfarpar diogelu personol, gwaredu offer miniog

Adweithiau anffafriol a chymhlethdodau – gallent gynnwys gwaedu, cleisio, poen, llewygu, methu â thynnu gwaed, ofn nodwyddau, alergeddau, fflebitis

Ystyriaethau gan gynnwys

- Anatomegol – safleoedd, anatomeg gysylltiedig (gwythiennau a rhydweliâu), defnyddio plasteri
  - Arall – cydsyniad, ataliaeth, rheoli poen (defnyddio elïau a gelïau), cyfathrebu â theuluoedd/gofalwyr, cynnwys teuluoedd/gofalwyr
-

Dulliau – gallent gynnwys chwarae, technegau tynnu sylw, cyfathrebu cadarnhaol (tawelu meddwl y plentyn, rhoi gwybod i'r plentyn beth sy'n digwydd, defnyddio iaith sy'n briodol ar gyfer ei oedran, cyfathrebu'n uniongyrchol â'r plentyn, canmol ac annog)

Technegau – gallent gynnwys rhoi a thynnu rhwymyn tynhau, safle'r fraich neu'r goes a'i chynnal, eich safle eich hun mewn perthynas â'r unigolyn a'r cyfarpar

SGC cysylltiedig

- CHS132 Cymryd samplau gwaed gwythiennol

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Safon ansawdd NICE ar gyfer hylendid dwylo
- Guidelines for hand hygiene in Irish healthcare settings (2015) <http://www.hpsc.ie/a-z/microbiologyantimicrobialresistance/infectioncontrolandhai/guidelines/File,15060,en.pdf>
- Canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd ar Hylendid Dwylo mewn Gofal Iechyd http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44102/9789241597906_eng.pdf;jsessionid=2369B3883857B00CDD81279426F774EE?sequence=1
- Llywodraeth Cymru: Gwneud yn Dda, Gwneud yn Well – Safonau ar gyfer Gwasanaethau Iechyd Cymru Ebrill 2010 <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/1064/Gwneud%20yn%20Dda%2C%20Gwneud%20yn%20Well%20%E2%80%93%20Safonau%20ar%20gyfer%20Gwasanaethau%20Iechyd%20Cymru%20%28Ebrill%202010%29.pdf>
- Canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd ar gymryd samplau gwaed http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/268790/WHO-guidelines-on-drawing-blood-best-practices-in-phlebotomy-Eng.pdf?ua=1
- Canllawiau Llywodraeth Cymru ar Atal a Rheoli Heintiau a'r Dechneg Aseptig Di-Gyffwrdd [http://www2.nphs.wales.nhs.uk:8080/WHAIPDocs.nsf/61c1e930f9121fd080256f2a004937ed/e4528983f2eddd3a80257f10003dd2f3/\\$FILE/ANTT%20Framework%20v4.0.pdf](http://www2.nphs.wales.nhs.uk:8080/WHAIPDocs.nsf/61c1e930f9121fd080256f2a004937ed/e4528983f2eddd3a80257f10003dd2f3/$FILE/ANTT%20Framework%20v4.0.pdf)
- Canllawiau Marsden ar dynnu gwaed <https://www.rcm.org.uk/news-views-and-analysis/analysis/how-to%E2%80%A6-perform-venepuncture>
- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/about/what-we-do/our-programmes/nice-guidance/nice-diagnostics-guidance>
- Cyflwyniad i Gasglu Sbesimenau <https://www.labcorp.com/resource/introduction-to-specimen-collection#>
- Casglu Sbesimenau <http://www.northcumbriaccg.nhs.uk/about-us/key-policies-and-documents/policies/infection-prevention/21-specimen-collection-october-2015-version-100.pdf>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>
- Ansawdd a Diogelwch <https://gov.wales/topics/health/improvement/physical/?skip=1&lang=cy>
- Cefnogi Dysgwyr ag Anghenion Gofal Iechyd – Dogfen ganllaw rhif: 215/2017. Mawrth 2017 <https://learning.gov.wales/resources/browse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?skip=1&lang=cy>

Uned 317

Rhoi gofal i blant sy'n byw gyda chanser

Lefel:	3
ODA:	35
Credyd:	8
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn ymdrin â'r sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen er mwyn rhoi gofal a chymorth parhaus i blant sy'n byw gyda chanser, a'u teuluoedd/gofalwyr. Bydd dysgwyr yn dod i wybod am faterion sy'n effeithio ar blant sydd wedi cael diagnosis o ganser ac sy'n cael triniaeth ar ei gyfer, a byddan nhw'n defnyddio sgiliau ymarferol i'w cefnogi nhw a'u teuluoedd/gofalwr wrth fyw â chanser. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant' yn cyfeirio ar blant neu bobl ifanc

Deilliant dysgu:

1. Datblygiad a symptomau cancer mewn plant

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Y term 'canser'
- 1.2 Rhestr o'r mathau o ganser a geir yn fwyaf cyffredin mewn plant
- 1.3 Pam mae'n bwysig canfod cancer yn gynnar
- 1.4 Y term 'metastasis'
- 1.5 Effaith metastasis ar blant â chanser
- 1.6 Y term 'lliniaru symptomau'
- 1.7 Sut mae geneteg cancer yn sbarduno symptomau rhai mathau o ganser a'r ffyrdd o'u trin
- 1.8 Arwyddion a symptomau brys a fyddai'n gallu bod yn arwydd o ganser
- 1.9 Pam mae'n bwysig gwella ymwybyddiaeth y cyhoedd o symptomau
- 1.10 Ffactorau risg ar gyfer cancer sy'n gyffredin i glefydau eraill
- 1.11 Sgil effeithiau corfforol a seicolegol y prif opsiynau triniaeth ar gyfer cancer

Deilliant dysgu:

2. Gofal a chymorth sydd ar gael i blant sydd wedi cael diagnosis o ganser

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Gwasanaethau cancer arbenigol sydd ar gael i blant
- 2.2 Rôl arbenigwyr chwarae wrth ofalu am blant â chanser
- 2.3 Yr effaith bosibl ar deuluoedd/gofalwyr plentyn sydd wedi cael diagnosis o ganser

- 2.4 Pwysigrwydd cyfle cyfartal i bawb gael gwasanaethau canser
- 2.5 Effeithiau cadarnhaol posibl gweithiwr allweddol ar brofiadau plentyn o wasanaethau canser

---

Deilliant dysgu:

3. Y gofal a chymorth sydd ar gael i blant sy'n wynebu canser, eu teuluoedd/gofalwyr

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Ffyrdd o gefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr drwy gydol y driniaeth a thu hwnt
- 3.2 Arwyddion a symptomau dirywiad posibl plentyn sy'n cael triniaeth ar gyfer canser
- 3.3 Cymhlethdodau ac effeithiau posibl canser ar blant a'u teuluoedd/gofalwyr
- 3.4 Rolau a chyfrifoldebau gwahanol aelodau o'r tîm amlddisgyblaethol a fyddai'n gallu bod yn helpu i gefnogi plant sy'n byw gyda chanser
- 3.5 Effeithiau tymor byr a thymor hir y prif opsiynau triniaeth ar gyfer canser mewn plant
- 3.6 Ble y gall teuluoedd/gofalwyr gael cefnogaeth a chynghor ariannol ar ôl diagnosis canser plentyn

---

Deilliant dysgu:

4. Gofal a chymorth i blant sydd wedi goroesi canser, a'u teuluoedd/gofalwyr

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 4.1 Y term 'goroesi canser'
- 4.2 Egwyddorion ac argymhellion gan y mentrau goroesi canser cenedlaethol
- 4.3 Gwerth ymchwil canser a threialon clinigol

Rydych yn gallu gweithio
mewn ffyrdd sy'n:

- 4.4 Gweithio ag empathi a sensitifrwydd wrth roi gofal i blentyn sy'n byw gyda chanser, ei deulu/gofalwr a'i rwydwaith cefnogi
- 4.5 Glynu wrth bolisiau'r sefydliad/lleoliad sy'n cefnogi plant sy'n byw gyda chanser, a'u teuluoedd/gofalwyr
- 4.6 Dilyn cynlluniau personol ar gyfer canser wrth gefnogi plant sy'n byw gyda chanser a'u teuluoedd/gofalwyr
- 4.7 Cynnig cyfleoedd i blant sy'n byw gyda chanser, a'u teuluoedd/gofalwyr, i fynegi eu teimladau
- 4.8 Cydweithio â gweithwyr allweddol i gefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr yn ystod ac ar ôl triniaeth ar gyfer canser
- 4.9 Rhannu gwybodaeth a ffynonellau cyngor perthnasol â phlant a'u teuluoedd/gofalwyr mewn modd empathig a sensitif
- 4.10 Dogfennu newidiadau yng nghyflwr plentyn a rhoi gwybod amdanynt

Uned 317 **Rhoi gofal i blant sy'n byw gyda chanser** Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Adroddiad myfyriol wedi'i ysgrifennu gan y dysgwr a'i lofnodi gan dyst arbenigol, am gynorthwyo unigolion sy'n byw gyda chanser neu sy'n goroesi canser, ar o leiaf un achlysur.
- Rhaid i ddogfennau/cofnodion cysylltiedig gael eu cwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Cynllun cyflwyno ar gyfer canser – Gwneud i Bob Cyswllt Gyfrif; safonau, integreiddio llwybrau, canfod yn gynnar a chanllawiau ar ofal person ganolog; gwasanaethau diagnostig er mwyn ymdopi â'r cynnydd disgwylidig mewn galw; llwybrau carlam i gleifion â symptomau brys; mynediad at ganolfannau diagnostig amlddisgyblaethol ar gyfer symptomau amwys a fyddai'n gallu bod yn beryglus; mynediad uniongyrchol at brofion penodol ar gyfer symptomau risg isel nad ydynt heb risg; cyfarpar delweddu; prinder yn y gweithlu ym meysydd patholeg, radioleg ac oncoleg; diwygio'r ffordd mae llwybrau diagnostig yn gweithio

Gweithiwr allweddol – mae'r llwybr canser yn gymhleth ac mae gweithiwr allweddol a enwir yn hanfodol er mwyn helpu'r plentyn a'i deulu ar bob cam a sicrhau taith esmwyth i'r claf. Fel arfer, y gweithiwr allweddol yw'r arbenigwr nyrsio clinigol sydd, fel rhan o dîm amlddisgyblaethol ehangach, yn cydgysylltu'r driniaeth a'r gofal. Hefyd, dylai'r system gofal iechyd, a chleifion, wybod pwy yw eu meddyg cyfrifol ar bob cam o'r llwybr gofal.

Goroesi canser – Dim arwyddion o ganser ar ôl gorffen y driniaeth. Mae'r term hefyd yn cyfeirio at fyw â chanser, byw drwyddo a byw y tu hwnt iddo. Yn ôl y diffiniad hwn, mae goroesi canser yn dechrau ar adeg diagnosis ac yn cynnwys pobl sy'n parhau i gael triniaeth yn y tymor hir, naill ei i leihau'r risg y bydd yn dychwelyd neu i reoli clefyd cronig.

Metastasis – y term meddygol am ganser sy'n dechrau mewn un rhan o'r corff ac yn lledaenu i ran arall.

Pecynnau ymadfer – mae'r elfennau hyn yn rhan o becyn cymorth a hunanreoli cyffredinol ar gyfer pobl y mae canser yn effeithio arny'n nhw.

Mathau mwyaf cyffredin o ganser – lymffoma nad yw'n Hodgkin, lymffoma Hodgkin, lewcemia, yr ymennydd a madruddyn y cefn, niwroblastoma, tiwmor Wilms

Prif opsiynau triniaeth – llawdriniaeth, radiotherapi, cemotherapi

---

Gwasanaethau gofal cancer – gofal cymhleth ac arbenigol iawn, treialon clinigol ac astudiaethau eraill, cyfleoedd i gael eich cynnwys mewn gweithgareddau ymchwil a chymryd rhan ynddynt

Aelodau – sylfaenol, eilaidd, trydyddol

Effeithiau posibl ar y plentyn a'r teulu/gofalwyr – blinder, meithrin cydberthnasau, caledi ariannol i'r tuelu, gorbryder/iselder, ofn dychweliad, newidiadau mewn ymddygiad, dynameg y teulu, newidiadau corfforol, newidiadau emosiynol, problemau o ran cymdeithasoli, effaith ar addysg

Gwybodaeth a ffynonellau cyngor – ariannol, llesiant, cymorth dilynol, cwnsela, gwasanaethau'r trydydd sector, gwasanaethau arbenigol

SGC cysylltiedig

- GEN44 Cydgysylltu rhwng timau sylfaenol, eilaidd a chymunedol
- PHARM50.2011 Rhoi cyngor ar therapi gwrth-ganser i unigolyn

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Cynllun cyflawni cancer Llywodraeth Cymru – <https://gov.wales/topics/health/nhswales/plans/cancer-plan/?skip=1&lang=cy>
- Cynllun Cyflawni Cancer ar gyfer Cymru 2016-2020 – Gofal o'r safon uchaf i bawb sydd â chanser Lluniwyd gan Rwydwaith Cancer Cymru Tachwedd 2016 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/161114cancerplancy.pdf>
- Cynllun cyflawni ar gyfer gofal diwedd oes – <https://gov.wales/topics/health/nhswales/plans/end-of-life-care/?skip=1&lang=cy>
- Menter goroesi cancer genedlaethol <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100809113601/http://www.improvement.nhs.uk/cancer/LinkClick.aspx?fileticket=4apVUSvGcow%3d&tabid=214>
- National cancer survivorship initiative: new and emerging evidence on the ongoing needs of cancer survivors (2011) https://eprints.soton.ac.uk/342572/1/The_National_Cancer_Survivorship_Initiative_-_new_and_emerging_evidence.pdf
- Cynllun Gofal Diwedd Oes a'r Bwrdd Gweithredu Gofal Lliniarol <http://wales.pallcare.info/>
- Cymorth Cancer Macmillan – <https://www.macmillan.org.uk/>
- Gofal Cancer Marie Curie – https://www.mariecurie.org.uk/?gclid=EAlaIQobChMI7tjhp9mj3AIV4ZztCh1AOguhE AAYASAAEgLa1vD_BwE&gclidsrc=aw.ds
- Cyswllt Teulu Cymru <https://contact.org.uk/wales>
- Gofal ar ôl cancer <https://www.macmillan.org.uk/documents/getinvolved/campaigns/campaigns/survivorship/survivorshipreport2009.pdf>
- Living with and beyond cancer: taking action to improve outcomes (2013) https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/181054/9333-TSO-2900664-NCSI_Report_FINAL.pdf
- Cefnogi Dysgwyr ag Anghenion Gofal Iechyd – Dogfen ganllaw rhif: 215/2017. Mawrth 2017 <https://learning.gov.wales/resources/browse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?skip=1&lang=cy>

Uned 318

Gofal lliniarol a gofal diwedd oes i blant a phobl ifanc

Lefel:	3
ODA:	35
Credyd:	9
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn galluogi'r dysgwr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i gefnogi plant sy'n derbyn gofal lliniarol a chymorth ar ddiwedd eu hoes, gan ystyried eu teuluoedd/gofalwyr. Mae'n cynnwys egwyddorion dulliau plentyn ganolog a phwysigrwydd meithrin perthnasoedd cadarnhaol â phlant a theuluoedd/gofalwyr. Bydd y dysgwr yn deall yr amrywiaeth o wasanaethau arbenigol sydd ar gael i roi cefnogaeth. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant' yn cyfeirio at blant a phobl ifanc

Deilliant dysgu:

1. Polisiâu a phrosesau sy'n ategu'r gwaith o ddarparu gofal lliniarol a gofal diwedd oes i blant

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Termau sy'n gysylltiedig â gofal lliniarol a gofal diwedd oes i blant
  - gofal lliniarol
  - gofal diwedd oes
  - cyflwr sy'n cyfyngu ar fywyd
  - gofal terfynol
- 1.2 Canllawiau cenedlaethol a dulliau cyfredol o roi gofal lliniarol a gofal diwedd oes a'r ffordd maen nhw'n ategu gofal
- 1.3 Ystyr 'dulliau plant-ganolog' wrth roi gofal lliniarol/gofalu am blant sy'n nesáu at ddiwedd eu hoes
- 1.4 Pwysigrwydd parchu hawliau plant i fynegi eu hunain ynglŷn â'u gofal lliniarol a gofal diwedd oes
- 1.5 Y ffyrdd y gall pŵer a dylanwad gael eu defnyddio a/neu eu camddefnyddio wrth roi gofal lliniarol/wrth gefnogi plant sy'n nesáu at ddiwedd eu hoes
- 1.6 Gwrthdaro a materion cyfreithiol neu foesegol, sy'n ymwneud yn benodol â phlant, a fyddai'n gallu codi mewn perthynas â marwolaeth, marw, gofal lliniarol neu ofal diwedd oes
- 1.7 Rolau perthnasau agosaf mewn perthynas â
  - gofal lliniarol
  - gofal diwedd oes

Deilliant dysgu:

2. Dulliau plentyn ganolog mewn ar gyfer gofal lliniarol/gofal diwedd oes

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Ffyrdd o gynnwys plant a'u teuluoedd/gofalwyr mewn penderfyniadau ynghylch eu gofal lliniarol/gofal diwedd oes
- 2.2 Rôl **pobl allweddol** a gwasanaethau cefnogi a fyddai'n gallu bod yn rhan o ofal lliniarol/gofal diwedd oes
- 2.3 Manteision rhwydweithiau gofalu a chynlluniau lleol
- 2.4 Pwysigrwydd gweithredu er budd pennaf y plentyn bob amser
- 2.5 Y cysyniad o ddull holistaidd o ofalu am gyflyrau sy'n cyfyngu ar fywyd, gofal lliniarol a gofal diwedd oes

Amrediad

Pobl allweddol – aelodau o'r teulu, ffrindiau, pobl eraill sy'n bwysig ar gyfer llesiant y plentyn, tîm amlddisgyblaethol

---

Deilliant dysgu:

3. Pwysigrwydd cyfathrebu'n effeithiol â phlant a'u teuluoedd/gofalwyr wrth feithrin perthnasoedd cadarnhaol yn ystod gofal lliniarol/gofal diwedd oes

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Pam mae perthnasoedd cadarnhaol yn bwysig i blant sy'n derbyn gofal lliniarol/gofal diwedd oes
- 3.2 Yr heriau a fyddai'n gallu codi wrth feithrin perthnasoedd cadarnhaol â phlant sy'n derbyn gofal lliniarol/gofal diwedd oes a'u teuluoedd/gofalwyr
- 3.3 Pwysigrwydd defnyddio iaith gyntaf wrth gyfathrebu â phlant sy'n derbyn gofal lliniarol/gofal diwedd oes a'u teuluoedd/gofalwyr
- 3.4 Sut y gall gwahanol **arferion a dewisiadau** ddylanwadu ar ofal lliniarol/gofal diwedd oes
- 3.5 Yr heriau sy'n gysylltiedig â nam ar y synhwyrau wrth roi gofal lliniarol/gofal diwedd oes
- 3.6 Pwysigrwydd cadarnhau bod y plentyn sydd ar ddiwedd ei oes, ei deulu/gofalwyr a'r rhai sy'n rhan o'i ofal a'i gymorth, yn eich deall yn cyfathrebu â nhw
- 3.7 Ystyriaethau mewn perthynas â gofalwyr ifanc sy'n rhan o ofal lliniarol/gofal diwedd oes

Amrediad

Arferion a dewisiadau – credoau, crefydd, diwylliant

Deilliant dysgu:

4. Ystyr llesiant yng nghyd-destun gofal lliniarol a gofal diwedd oes i blant

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 4.1 Pwysigrwydd trafod â phlant a'u teuluoedd/gofalwyr a'u cynnwys mewn penderfyniadau ynghylch eu gofal lliniarol/gofal diwedd oes

- 4.2 Pwysigrwydd cefnogi **llesiant** plant a theuluoedd/gofalwyr, yng nghyd-destun gofal lliniarol/gofal diwedd oes
- 4.3 Ffyrdd y gellir **gwella** llesiant plant sy'n derbyn gofal lliniarol/gofal diwedd oes
- 4.4 Ystyriaethau moesegol mewn perthynas â maeth a hydradu plant sy'n derbyn gofal lliniarol/gofal diwedd oes
- 4.5 Gwrthdaro posibl a fyddai'n gallu digwydd yn ystod gofal lliniarol/gofal diwedd oes
- 4.6 Y camau i'w cymryd pan fydd gwrthdaro wedi digwydd
- 4.7 Pwysigrwydd gweithio mewn partneriaeth â **phobl allweddol** er mwyn cefnogi llesiant plant
- 4.8 Strategaethau ymdopi y gall plant a'u teuluoedd/gofalwyr eu defnyddio wrth wynebu marwolaeth a marw
- 4.9 **Modelau** colled a galar

Amrediad

Llesiant – cymdeithasol, emosiynol, diwylliannol, ysbrydol, deallusol, economaidd, corfforol a seicolegol

Gwella – ffactorau amgylcheddol, ymyriadau meddygol/nad ydynt yn feddygol, defnyddio cyfarpar a chymhorthion, therapïau amgen/cyflenwol, darpariaeth hosbisau, cyrff y trydydd sector

Pobl allweddol – aelodau o'r teulu, ffrindiau, pobl eraill sy'n bwysig ar gyfer llesiant y plentyn, tîm amlddisgyblaethol

Modelau – cylch galar Kübler-Ross, damcaniaeth Worden, Stroebe a Schute

---

Deilliant dysgu:

5. Rhoi gofal lliniarol a gofal diwedd oes a chymorth parhaus i blant sy'n byw gyda chyflyrau sy'n cyfyngu ar fywyd

Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 5.1 Gwrando ar blant a theuluoedd/gofalwyr mewn perthynas â gofal diwedd oes
  - 5.2 Cyfleu gofynion plant a theuluoedd/gofalwyr i bobl eraill
  - 5.3 Rhoi cefnogaeth i deuluoedd/gofalwyr
  - 5.4 Nodi newidiadau yn ymddygiad plant sy'n derbyn gofal lliniarol/gofal diwedd oes, a rhoi gwybod amdanynt
  - 5.5 Cofnodi'r newidiadau corfforol yng nghyflwr plant sy'n derbyn gofal lliniarol/gofal diwedd oes, a rhoi gwybod amdanynt
  - 5.6 Diwallu anghenion corfforol ac emosiynol plant sy'n derbyn gofal lliniarol/gofal diwedd oes
  - 5.7 Cyfrannu at fynd i'r afael â'r gofid a brofir gan blant a theuluoedd/gofalwyr
-

Uned 318   **Gofal lliniarol a gofal diwedd oes i blant a phobl ifanc**

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Adroddiad myfyriol gan y dysgwr wedi'i lofnodi gan dyst arbenigol ar roi cymorth lliniarol neu ofal diwedd oes i blant a theuluoedd/gofalwyr/eraill ar o leiaf un achlysur.
- Rhaid i dystiolaeth o ddogfennau/cofnodion gael ei chwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Deiliant dysgu 3, meini prawf asesu 3.1 – Dylai dysgwyr ddysgu pwysigrwydd, effaith a manteision meithrin a chynnal unrhyw gydberthynas o safbwynt y plentyn – pam mae'n bwysig o ran hunanfyngiant, ymddiriedaeth ac ati. Mae'n bosibl bod gan y plentyn oedolyn mae'n ymddiried ynddo, nid o reidrwydd rhywun sy'n ymwneud â darparu gofal iechyd.

Deiliant dysgu 5, meini prawf asesu - Gall dysgwyr fodloni'r meini prawf hyn drwy efelychu/trafodaeth broffesiynol, lle bo angen yn sgil y natur sensitif a'r tebygolrwydd o ddigwydd.

Dylai cynnwys yr uned hon ymgorffori dysgu y gall gofal lliniarol i blant ddigwydd dros gyfnod estynedig o amser (gan gynnwys dros flynyddoedd), a dylai ystyriaeth o'r cymorth a'r gofal y bydd dysgwyr yn eu datblygu o'r uned hon adlewyrchu ac atgyfnerthu hyn.

Elfennau Craidd Gofal Lliniarol – cyfathrebu a rhannu gwybodaeth yn brydlon ac yn agored; Dewisiadau/opsiynau ym mhob agwedd ar ofal, gan gynnwys therapiau cyflenwol; marw yn eu dewis le; cydgysylltu gwasanaethau yn y cartref, os mai hwn yw'r man gofal a ddewiswyd; ffyrdd arbenigol o reoli symptomau; y gallu i gael gafael ar arbenigedd a chynngor arbenigol 24 awr; cefnogaeth emosiynol ac ymarferol i bob aelod o'r teulu; gofal seibiant, gyda mewnbwn meddygol a nyrsio, pan fo angen.

Diwedd Oes – y 12 mis olaf y mae disgwyl i rywun fyw

Anghenion corfforol – gofal y geg, gofal ymataliaeth, rhwymedd, gofal personol, symudedd

Pobl eraill y gall fod angen rhannu gwybodaeth â nhw – gweithwyr gofal, asiantaethau gwahanol

Cymorth i ofalwyr a theuluoedd – gall gynnwys atgyfeirio at wasanaethau cymorth, gwasanaethau'r trydydd sector, cymorth mewn profedigaeth, cymorth emosiynol ac ymarferol

SGC cysylltiedig

- SCDHSC0385 Cefnogi unigolion ar ddiwedd eu hoes

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Safonau Cymru Gyfan ar gyfer Gofal Lliniarol – <http://www.wales.nhs.uk/palliativecare>
  - Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn 1991
<https://www.unicef.org.uk/what-we-do/un-convention-child-rights/>
  - Y Ddeddf Plant (2004) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/31/contents>
  - Y Ddeddf Gofal Plant (2006) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/21/contents>
  - Deddf Plant 1989 <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/41/contents>
  - Canllawiau NICE – Gofal diwedd oes i fabanod, plant a phobl ifanc â chyflyrau sy'n cyfyngu ar fywyd: cynllunio a rheoli (NG61) Rhagfyr 2016
<https://www.nice.org.uk/guidance/ng61>
  - Safon Ansawdd NICE – Gofal diwedd oes i blant a phobl ifanc (QS160) Medi 2017
<https://www.nice.org.uk/guidance/qs160>
  - Together for short lives <https://www.togetherforshortlives.org.uk/about-us/>
  - Cyswllt Teulu Cymru <https://contact.org.uk/wales>
  - Cefnogi Dysgwyr ag Anghenion Gofal Iechyd – Dogfen ganllaw rhif: 215/2017. Mawrth 2017 <https://learning.gov.wales/resources/browse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?skip=1&lang=cy>
-

Uned 319

Rhoi brechiadau trwynol rhag y fflw

Lefel:	3
ODA:	15
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn ymdrin â'r sgiliau a'r camau sydd ynghlwm wrth roi brechiadau trwynol rhag y fflw mewn modd diogel ac effeithiol, yn ogystal ag arwyddion a symptomau'r fflw, pwy a ddylai gael ei frechu a'r gweithdrefnau cysylltiedig.

Deilliant dysgu:

1. Safonau a gweithdrefnau ar gyfer rhoi brechlynnau fflw a chwistrellir drwy'r trwyn

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Safonau a chanllawiau ymarfer ar gyfer rhoi brechlynnau fflw a chwistrellir drwy'r trwyn
- 1.2 Ffynonellau o wybodaeth, cyngor a chefnogaeth ar frechlynnau fflw a chwistrellir drwy'r trwyn
- 1.3 Arwyddion/symptomau a thriniaethau'r fflw
- 1.4 Rôl Sefydliad Iechyd y Byd o ran monitro'r fflw
- 1.5 Grwpiau a ddylai ac na ddylai gael brechlynnau fflw a chwistrellir drwy'r trwyn
- 1.6 Y weithdrefn ar gyfer rhoi brechlynnau fflw a chwistrellir drwy'r trwyn
- 1.7 Manteision a sgil effeithiau posibl brechlynnau fflw a chwistrellir drwy'r trwyn

Deilliant dysgu:

2. Hybu a rhoi brechlynnau fflw a chwistrellir drwy'r trwyn

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Argymhellion arfer da ar gyfer annog pobl i gael brechlynnau fflw a chwistrellir drwy'r trwyn
- 2.2 Ffyrdd o oresgyn rhwystrau a fyddai'n gallu atal pobl rhag cael eu himiwneiddio
- 2.3 Ystyriaethau ar gyfer rhoi brechlynnau fflw a chwistrellir drwy'r trwyn
- 2.4 Y sefyllfa bresennol yng Nghymru o ran nifer y bobl sy'n cael eu himiwneiddio

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.5 Cadarnhau bod brechlynnau a chwistrellir drwy'r trwyn wedi cael eu storio'n ddiogel cyn eu defnyddio
- 2.6 Paratoi'r amgylchedd ar gyfer rhoi brechlynnau fflw a chwistrellir drwy'r trwyn gan ystyried canllawiau iechyd a diogelwch
- 2.7 Dilyn safonau ansawdd, gofynion cyfreithiol a gweithdrefnau wrth gasglu gwybodaeth berthnasol a chael caniatâd gan deuluoedd/gofalwyr cyn rhoi brechlynnau a chwistrellir drwy'r trwyn

- 2.8 Dilyn gweithdrefnau rheoli heintiau wrth roi brechlynnau a chwistrellir drwy'r trwyn
  - 2.9 Cyfathrebu mewn ffordd gadarnhaol wrth roi brechlynnau a chwistrellir drwy'r trwyn er mwyn sicrhau bod plant a'u teuluoedd/gofalwyr yn cael eu hysbysu'n llawn am yr hyn a fydd yn digwydd a'r sgil effeithiau posibl
  - 2.10 Gwaredu brechlynnau a chyfarpar brechu yn dilyn triniaeth
  - 2.11 Cofnodi'r brechiad a roddwyd a'r camau a gymerwyd yn unol â pholisi'r sefydliad/lleoliad, a rhoi gwybod amdanynt
-

Uned 319 Rhoi brechiadau trwynol rhag y ffliw

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn rhoi brechlynnau ffliw a chwistrellir drwy'r trwyn ar o leiaf **dri** achlysur.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Dylai dysgwyr ddysgu argymhellion arfer da gan gynnwys difrifoldeb y clefyd

Ystyriaethau ar gyfer rhoi brechlynnau ffliw a chwistrellir drwy'r trwyn – gan gynnwys asesu'r amgylchedd, cludo brechlynnau (tymheredd cyson), cyfarpar argyfwng, cyfarpar sydd ei angen i baratoi brechlyn, ei roi a'i waredu

Dylai dysgwyr ddysgu am y sefyllfa bresennol yng Nghymru, gan gynnwys sut i asesu ffynonellau o ddata ar nifer y bobl sy'n cael eu himiwneiddio.

Cyfathrebu mewn ffordd gadarnhaol – gan gynnwys tawelu meddwl y plentyn, rhoi gwybod i'r plentyn beth sy'n digwydd, defnyddio iaith sy'n briodol ar gyfer oedran y plentyn, cyfathrebu'n uniongyrchol â'r plentyn

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Brechlyn ffliw a chwistrellir drwy'r trwyn
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/96845>
- Rheoli gwastraff gofal iechyd <http://www.hse.gov.uk/healthservices/healthcare-waste.htm>
- Brechlyn ffliw plant blynyddol
<http://www.nhsdirect.wales.nhs.uk/doityourself/vaccinations/annualflu/>
- Ystadegau Iechyd Cyhoeddus Cymru ar nifer y bobl sy'n cael eu himiwneiddio yng Nghymru <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/43510>
- Iechyd Cyhoeddus Cymru – brechlynnau i blant
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/59487>
- Cefnogi Dysgwyr ag Anghenion Gofal Iechyd – Dogfen ganllaw rhif: 215/2017. Mawrth 2017 <https://learning.gov.wales/resources/browse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?skip=1&lang=cy>

Uned 320

Rhoi gofal stoma

Lefel:	3
ODA:	20
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn ymdrin â gofalu am stoma'r coluddyn/y bledren. Gall hyn fod ar gyfer unigolion â stoma newydd neu unigolion sydd â stoma ers tro nad ydynt yn gallu rheoli eu gofal stoma eu hunain, neu mae angen cymorth arnyn nhw i wneud hynny. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant neu bobl ifanc.

Deilliant dysgu:

1. Gofal stoma

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Anatomeg mewn perthynas â lleoliad a gweithrediad gwahanol **fathau o stoma**
- 1.2 Safleoedd ar gyfer stomata
- 1.3 Y gwahaniaethau mewn ansawdd carthion ar gyfer gwahanol **fathau o stoma**
- 1.4 Cyfrifoldebau ac atebolrwydd personol mewn perthynas â gofal stoma
- 1.5 Pwysigrwydd rhoi rhagofalon safonol ar waith ar gyfer rhoi gofal stoma
- 1.6 Canlyniadau posibl ymarfer gwael wrth roi gofal stoma
- 1.7 Pam y gall fod gan unigolyn stoma
- 1.8 Effeithiau deiet a symudedd ar weithrediad stoma

Amrediad

Mathau o stoma – colostomi, ileostomi, cwndid ilëol, neffrostomi, wrostomi

Deilliant dysgu:

2. Sut i gynnal urddas unigolyn wrth roi gofal stoma

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Pryderon a gofidiau posibl a fyddai'n gallu bod gan unigolion a'u teuluoedd/gofalwyr mewn perthynas â gofal stoma a sut i'w goresgyn
- 2.2 Pwysigrwydd bod yn sensitif tuag at ganfyddiad unigolion o'r sefyllfa a'r effaith ar eu bywydau
- 2.3 Ffactorau a fyddai'n gallu effeithio ar lefel y cymorth gofal stoma sydd ei angen

Deilliant dysgu:

3. Ffactorau sy'n effeithio ar ddarpariaeth gofal stoma

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Adweithiau anffafriol posibl a fyddai'n gallu digwydd yn ystod ac ar ôl gweithgareddau gofal stoma a sut y dylid ymdrin â'r rhain
  - 3.2 Rôl ymarferwyr arbenigol gofal stoma a sut y gellir cysylltu â nhw
  - 3.3 Canlyniadau posibl halogi systemau draenio stoma
  - 3.4 Cyfarpar a deunyddiau sydd eu hangen er mwyn rhoi gofal stoma
  - 3.5 Mathau o declynnau stoma sydd ar gael a pha mor addas ydynt ar gyfer gwahanol fathau o stoma
  - 3.6 Dillad diogelu personol a chyfarpar diogelu ychwanegol y dylid eu gwisgo er eich diogelwch eich hun a diogelwch yr unigolyn
  - 3.7 Y cofnodion sydd eu hangen ar gyfer gweithgareddau gofal stoma a gyflawnir
-

Deilliant dysgu:

4. Rhoi gofal stoma i unigolion

Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 4.1 Dilyn mesurau iechyd a diogelwch gan gynnwys rhagofalon ar gyfer atal a rheoli heintiau wrth roi gofal stoma
  - 4.2 Cadarnhau pwy yw'r unigolyn a chael cydsyniad dilys cyn cyflawni gweithgareddau gofal stoma
  - 4.3 Rhoi gwybodaeth berthnasol, cefnogaeth a thawelwch meddwl i unigolion a'u teuluoedd/gofalwyr, a hynny mewn modd sy'n sensitif tuag at eu hanghenion a'u pryderon
  - 4.4 Cadarnhau bod yr holl gyfarpar a deunyddiau ar gyfer gofal stoma yn addas i'r pwrpas
  - 4.5 Rhoi gofal stoma gan ddilyn technegau priodol, yn unol â chyfarwyddiadau'r gwneuthurwr
  - 4.6 Gweithio mewn ffordd sy'n sicrhau cymaint â phosibl o gysur ac urddas a chyn lleied â phosibl o boen a thrawma i'r unigolyn
  - 4.7 Rhoi gwybod am gyflyrau neu ymddygiad a fyddai'n gallu achosi adweithiau anffafriol i'r gweithgaredd, a chymryd y camau priodol
  - 4.8 Gwaredu cyfarpar a dillad gwely budr yn ddiogel, yn hylan ac mewn ffyrdd sy'n sicrhau cyn lleied â phosibl o risg o groes-heintio
  - 4.9 Cofnodi canlyniadau gweithgarwch gofal stoma a rhoi gwybod amdanynt yn gywir gan ddefnyddio dulliau y cytunwyd arnyn nhw yn y sefydliad/lleoliad
  - 4.10 Rhoi gwybod am ganfyddiadau a/neu broblemau i aelod priodol o'r tîm gofal
-

Deilliant dysgu:

5. Defnyddio arferion gofal person ganolog er mwyn helpu unigolion/teuluoedd/gofalwyr i ofalu am eu stomata

Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 5.1 Annog unigolion i gyfleu unrhyw bryderon ynglŷn â'u stoma a'i weithrediad
  - 5.2 Monitro patrymau o ran gweithrediad stoma, ansawdd gwastraff corff a newidiadau a fyddai'n gallu bod wedi digwydd, a rhoi gwybod amdanynt
  - 5.3 Annog unigolion i fwyta ac yfed bwyd a diod priodol er mwyn sicrhau bod y stoma'n parhau i weithio'n effeithiol
  - 5.4 Rhoi cymorth gweithredol i unigolion ar gyfer rheoli eu stomata eu hunain mewn ffordd sy'n hybu hunan-barch a hunan-fri, sy'n sicrhau cymaint â phosibl o breifatrwydd ac sy'n gyson â chynlluniau gofal
  - 5.5 Darparu cyfarpar gofal stoma ar adeg ac mewn lle sy'n gyfleus i anghenion ac amgylchiadau unigolion
  - 5.6 Cymryd camau priodol pan fydd yn ymddangos bod cyfarpar gofal stoma yn amhriodol neu'n anaddas
-

Uned 320 Rhoi gofal stoma

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Dylai dysgwyr allu dangos tystiolaeth o ofalu am unigolion ar o leiaf dri achlysur gwahanol.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Byddai dysgwyr sy'n cwblhau'r uned hon yn cael budd o fod wedi astudio uned Ymataliaeth Lefel 2 cyn yr uned hon, neu ochr yn ochr â hi.

Lle bo'r stoma newydd ffurfio yn y cyfnod yn syth ar ôl llawdriniaeth, rhaid cyflawni'r gweithgareddau hyn gan ddefnyddio technegau aseptic a gan ddilyn canllawiau a gweithdrefnau lleol

Cymorth gweithredol – mae cymorth gweithredol yn ffordd i bobl gymryd rhan mewn gweithgareddau beunyddiol ystyrlon o'u dewis, gyda chymaint neu gyn lleied o gymorth ag sydd ei angen arnyh nhw.

Ffactorau – oedran, cyflwr meddygol, credoau a dewisiadau personol

Effaith - deiet, iechyd meddwl

SGC cysylltiedig

- SFHCHS10 Rhoi gofal stoma

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Good Practice in Health Care, Incontinent urostomy (2009) - Cyhoeddwr: Cymdeithas Nyrsys Wroleg Ewrop (EAUN) https://nurses.uroweb.org/wp-content/uploads/EAUN_IU_Guidelines_EN_2009_LR.pdf
- Canllawiau Ymarfer Clinigol ar gyfer Llawfeddygaeth Ostomi (2015) https://www.fascrs.org/sites/default/files/downloads/publication/clinical_practice_guidelines_for_ostomy_surgery.pdf
- Canllawiau a fformiwlari gofal stoma <http://www.wales.nhs.uk/sites3/Documents/814/FORMULARYstomaAccessoriesABUHBfinal%5BFeb2016%5D.pdf>
- Byw gyda cholostomi <https://www.nhs.uk/conditions/colostomy/living-with/>
- Cefnogi Dysgwyr ag Anghenion Gofal Iechyd – Dogfen ganllaw rhif: 215/2017. Mawrth 2017 <https://learning.gov.wales/resources/browse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?skip=1&lang=cy>

Uned 321

Gofalu am glwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth

Lefel:	3
ODA:	20
Credyd:	4
Crynodeb o'r Uned:	Nod yr uned hon yw helpu dysgwyr i ofalu am glwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth; bydd hyn yn cynnwys y wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i drin a gorchuddio briwiau a chlwyfau, ac mae'n berthnasol mewn amrywiaeth o sefydliadau/lleoliadau iechyd a gofal, gan gynnwys ysbytai, cartrefi gofal a chartref yr unigolyn ei hun. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc.

Deilliant dysgu:

1. Deall deddfwriaeth a ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw wrth ofalu am glwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Canllawiau a ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw sy'n llywio gofal am glwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth
- 1.2 Pwysigrwydd cydymffurfio â gofynion rheoli heintiau a gofynion o ran Cyfarpar Diogelu Personol bob amser wrth ofalu am glwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth

Deilliant dysgu:

2. Gwella a halogi clwyfau

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Camau'r broses o wella clwyf
- 2.2 Ffactorau sy'n hybu neu'n oedi'r broses o wella clwyf
- 2.3 Arwyddion a symptomau haint mewn clwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth
- 2.4 Y gwahaniaethau rhwng asepsis, gwrth-heintio a chroes-heintio
- 2.5 Ffynonellau posibl halogi clwyfau
- 2.6 Camau i'w cymryd os bydd clwyf yn cael ei halogi

Deilliant dysgu:

3. Y gweithdrefnau a thechnegau ar gyfer trin a gorchuddio briwiau a chlwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Pwysigrwydd eich cyfrifoldeb a'ch atebolrwydd eich hun, a phryd y dylid ceisio rhagor o arweiniad, wrth roi triniaethau a gorchuddion
  - 3.2 Pwysigrwydd dilyn dogfennau canllaw penodedig wrth roi triniaethau a gorchuddion
  - 3.3 Y mathau o wahanol driniaethau a gorchuddion a ddefnyddir yn eich maes gwaith eich hun, a'u swyddogaethau
  - 3.4 Gweithdrefnau ar gyfer gorchuddio briwiau a chlwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth
  - 3.5 Gweithdrefnau ar gyfer ymdrin ag adweithiau anffafriol sy'n digwydd wrth roi triniaethau a gorchuddion
-

Deilliant dysgu:

4. Paratoi i orchuddio briwiau a chlwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth

Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 4.1 Cyfeirio at y cynllun triniaeth a'r ddogfennaeth asesu clwyfau
  - 4.2 Chwilio am unrhyw wrtharwyddion triniaethau a gorchuddion
  - 4.3 Cadarnhau bod y cyfarpar, triniaethau a gorchuddion sydd eu hangen yn addas i'r pwrpas
  - 4.4 Rhoi gwybodaeth, cefnogaeth a thawelwch meddwl mewn perthynas â chredoau a dewisiadau personol
  - 4.5 Cadarnhau pwy yw'r unigolyn a chael cydsyniad dilys i gyflawni'r gweithgaredd
  - 4.6 Rhoi mesurau iechyd a diogelwch ar waith sy'n berthnasol i'r driniaeth a'r amgylchedd
  - 4.7 Helpu'r unigolyn i leoli ei hun mewn ffordd sy'n golygu bod modd mynd at safle'r clwyf neu'r briw
  - 4.8 Helpu'r unigolyn i addasu ei ddillad gan gynnal ei breifatrwydd a'i urddas
-

Deilliant dysgu:

5. Cyflawni triniaethau i orchuddio clwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth

Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 5.1 Tynnu gorchuddion presennol gan ddilyn gweithdrefnau y cytunwyd arnyn nhw
- 5.2 Edrych dros y briw neu'r clwyf er mwyn canfod unrhyw newidiadau yn ei ymddangosiad
- 5.3 Sicrhau bod gorchuddion yn aros yn ddi-haint cyn ac wrth eu rhoi
- 5.4 Rhoi gorchuddion ar glwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth gan ddilyn gweithdrefnau safonol
- 5.5 Rhoi cefnogaeth drwy gydol triniaethau gorchuddio gan ystyried yr angen i sicrhau cyn lleied â phosibl o bryder ac anghysur
- 5.6 Rheoli diogelwch, urddas a chysur yr unigolyn yn ystod ac ar ôl y driniaeth
- 5.7 Gwaredu gwastraff yn ddiogel gan ddilyn gweithdrefnau safonol
- 5.8 Cofnodi canlyniadau a **chasgliadau**'r gweithgaredd, yn unol â ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw
- 5.9 Rhoi gwybod am ganlyniadau a **chanfyddiadau** gan ddilyn ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw

Amrediad

Canfyddiadau – cyflwr clwyfau/briwiau, cynnydd y broses wella, llid, poen

Uned 321

Gofalu am glwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Mae angen i ddysgwyr ddangos tystiolaeth o fynd ati'n ymarferol i drin a gorchuddio clwyfau ar o leiaf **dri** achlysur ar wahân.
- Cwblhau dogfennaeth.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Techneg Aseptig Di-Gyffwrdd (ANTT) – adnodd a ddefnyddir i atal heintiau mewn sefydliadau/lleoliadau gofal iechyd yw'r Dechneg Aseptig Di-Gyffwrdd neu ANTT®

Ffactorau sy'n hybu – y math o glwyf, hylendid, maeth, oedran

Ffactorau sy'n oedi – haint, oedran, gordewdra, meddyginiaeth, cydafiachedd

Camau'r broses o wella clwyf – gwaedataliad, llid, ymlediad, aeddfediad

SGC cysylltiedig

- CHS12 Rhoi triniaethau a gorchuddion sy'n gysylltiedig â gofalu am friwiau a chlwyfau

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Guidelines for hand hygiene in Irish healthcare settings (2015) <http://www.hpsc.ie/a-z/microbiologyantimicrobialresistance/infectioncontrolandhai/guidelines/File,15060,en.pdf>
  - Canllawiau Sefydliad Iechyd y Byd ar Hylendid Dwylo mewn Gofal Iechyd http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44102/9789241597906_eng.pdf;jsessionid=2369B3883857B00CDD81279426F774EE?sequence=1
  - Llywodraeth Cymru: Gwneud yn Dda, Gwneud yn Well – Safonau ar gyfer Gwasanaethau Iechyd Cymru Ebrill 2010 <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/1064/Gwneud%20yn%20Dda%2C%20Gwneud%20yn%20Well%20%E2%80%93%20Safonau%20ar%20gyfer%20Gwasanaethau%20Iechyd%20Cymru%20%28Ebrill%202010%29.pdf>
  - Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/about/what-we-do/our-programmes/nice-guidance/nice-diagnostics-guidance>
-

- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>
- Ansawdd a Diogelwch
<https://gov.wales/topics/health/improvement/physical/?skip=1&lang=cy>
- Canllawiau Llywodraeth Cymru ar Atal a Rheoli Heintiau a'r Dechneg Aseptig Di-Gyffwrdd
[http://www2.nphs.wales.nhs.uk:8080/WHAIPDocs.nsf/61c1e930f9121fd080256f2a004937ed/e4528983f2eddd3a80257f10003dd2f3/\\$FILE/ANTT%20Framework%20v4.0.pdf](http://www2.nphs.wales.nhs.uk:8080/WHAIPDocs.nsf/61c1e930f9121fd080256f2a004937ed/e4528983f2eddd3a80257f10003dd2f3/$FILE/ANTT%20Framework%20v4.0.pdf)
- Canllawiau arfer gorau: rheoli'r croen a chlwyfau'n effeithiol mewn perthynas â llosgiadau nad ydynt yn rhai cymhleth <https://www.bbraun.se/content/dam/bbraun/global/website/products-and-therapies/wound-management/Docs/Best%20Practice%20non-complex%20burns%20and%20wound.pdf.bb-.45729854/Best%20Practice%20non-complex%20burns%20and%20wound.pdf>
- Cefnogi Dysgwyr ag Anghenion Gofal Iechyd – Dogfen ganllaw rhif: 215/2017. Mawrth 2017 <https://learning.gov.wales/resources/browse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?skip=1&lang=cy>

Uned 322

Sgrinio'r golwg

Lefel:	3
ODA:	20
Credyd:	4
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn galluogi dysgwyr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau i gynnal profion sgrinio'r golwg ar gyfer plant oed ysgol. Mae'r uned yn ymdrin â phwysigrwydd iechyd y llygaid a sgrinio'r golwg yn ogystal ag achosion posibl ac effeithiau problemau sy'n gysylltiedig â'r llygaid a namau ar y golwg. Bydd dysgwr yn meithrin y sgiliau ymarferol sydd eu hangen i ddarparu sgrinio'r golwg effeithiol a diogel ar gyfer plant 4 – 5 oed yn yr ysgol.

Deilliant dysgu:

1. Egwyddorion a chyd-destun polisi mewn perthynas â sgrinio'r golwg

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Polisi Sgrinio'r Golwg, a chanllawiau ymarfer i Gymru
- 1.2 Amserlen sgrinio'r golwg yng Nghymru
- 1.3 Llwybrau gofal lleol ar gyfer cael gafael ar weithwyr arbenigol ym maes gofal y llygaid
- 1.4 Manteision a risgiau a chyfyngiadau posibl sgrinio'r golwg
- 1.5 Ymgyrchoedd presennol sy'n hybu iechyd y llygaid yng Nghymru

Deilliant dysgu:

2. Darparu sgrinio golwg i blant rhwng 4 a 5 oed yn yr ysgol

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Strwythur a gweithrediad y llygad
- 2.2 Datblygiad golwg plant
- 2.3 Pwysigrwydd hybu iechyd cadarnhaol y llygaid ymhlith plant
- 2.4 Mathau o namau ar y golwg neu golled golwg mewn plant a'u hachosion ac effeithiau posibl
- 2.5 Cysylltiadau posibl rhwng colled golwg a chyflyrau neu anghenion eraill
- 2.6 Sut mae profion golwg a ddefnyddir gyda phlant yn cael eu cynnal
- 2.7 Rolau a chyfrifoldebau aelodau o'r tîm amlasiantaethol sy'n gweithio gyda phlant â cholled golwg
- 2.8 Ffyrdd y gall plant â cholled golwg gael eu monitro a'u cefnogi'n barhaus
- 2.9 Ffynonellau o wybodaeth, cyngor, cefnogaeth a chanllawiau ar namau ar y golwg/colled golwg
- 2.10 Pwysigrwydd ymyriadau cynnar a chefnogaeth i blant â namau ar y golwg neu golled golwg

2.11 Lle i geisio cymorth a chefnogaeth ychwanegol os oes angen wrth sgrinio

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

2.12 Dilyn safonau ansawdd a gweithdrefnau wrth gynnal profion sgrinio'r golwg

2.13 Paratoi i ymgymryd â sgrinio golwg i gynnwys

- Coladu gwybodaeth berthnasol gan deuluoedd/gofalwyr,
- Paratoi'r amgylchedd

2.14 Cynnal asesiadau golwg yn unol â phrotocolau cyfredol

2.15 Esbonio i blant sut y bydd y prawf sgrinio'r golwg yn cael ei gynnal, gan ei gefnogi drwy'r broses

2.16 Cofnodi ac adrodd canlyniadau'r sgrinio golwg yn unol â pholisïau'r sefydliad

2.17 Cadw at y llwybr cyfeirio lleol os yw prawf golwg y plentyn yn methu â bodloni holl feini prawf llwyddo Cymru

2.18 Defnyddio cyfarpar y golwg yn ddiogel a'i storio'n gywir ar ôl ei ddefnyddio

Uned 322 **Sgrinio'r golwg** Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn darparu gwasanaethau sgrinio golwg yn ystod tair sesiwn sgrinio o leiaf (bydd angen felly i'r ymgeisydd sgrinio golwg o leiaf 30 o blant).
- Rhaid i dystiolaeth o'r ddogfennaeth a gwblhawyd ar ôl sgrinio'r golwg gael ei chofnodi'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy yn unol â pholisïau'r sefydliad/lleoliad.
- Cyfrif myfyriol gan y dysgwr yn manylu ar y prosesau sgrinio golwg a lofnodwyd gan dyst Orthoptydd.

Canllawiau cyflwyno

Argymhellir bod yr uned hon yn cael ei chyflwyno a'i hasesu gan y Gwasanaethau Orthoptig yng Nghymru.

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Safonau ansawdd a gweithdrefnau – gan gynnwys atal a rheoli heintiau, cyfrinachedd, diogelu, preifatrwydd ac urddas a defnyddio a storio cyfarpar yn ddiogel

SGC cysylltiedig

- SFFHCHS134 Cynnal profion sgrinio'r golwg

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Deddf Cydraddoldeb 2010
  - Y Pwyllgor Sgrinio Cenedlaethol <https://legacyscreening.phe.org.uk/vision-child>
  - Blaenoriaethau'r Cynllun Gofal Llygaid tan 2018, Awst 2017
  - <http://gov.wales/docs/dhss/publications/170807eye-healthcy.pdf>
  - Cymdeithas Orthoptig Prydain ac Iwerddon www.orthoptics.org.uk
  - Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/Search?q=Vision+Screening>
  - Gwasanaethau Gofal Llygaid Cymru <http://www.eyecare.wales.nhs.uk/hafan>
  - Sefydliad Cenedlaethol Brenhinol Pobl Ddall – Cymru <https://www.rnib.org.uk/cy/wales-cymru-1>
  - Ysbyty Llygaid Moorfields <http://www.moorfields.nhs.uk/content/anatomy-eye>
  - Gwefan y GIG <http://www.nhs.uk/conditions/eye-tests-for-children/Pages/Introduction.aspx>
  - Sefydliad Cenedlaethol Brenhinol Pobl Ddall <https://www.rnib.org.uk/information-parents>
-

- Llygadgrynu http://ihv.org.uk/wp-content/uploads/2015/10/33-PT_Nystagmus_V4.pdf
- Pecyn cymorth y Coleg Nyrsio Brenhinol ar gyfer Nyrsys Ysgol www.rcn.org.uk
- Sefydliad Cenedlaethol Brenhinol Pobl Ddall – gofalu am eich llygaid <https://www.rnib.org.uk/eye-health/looking-after-your-eyes>

Uned 323

Cynnal profion sgrinio'r golwg ar gyfer plant oed ysgol

Lefel:	3
ODA:	15
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn galluogi dysgwyr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau i gynnal profion sgrinio'r clyw ar gyfer plant oed ysgol. Mae'r uned yn ymdrin â phwysigrwydd iechyd y clustiau a sgrinio'r clyw, yn ogystal ag achosion ac effeithiau posibl namau ar y clyw a phroblemau sy'n gysylltiedig â'r clyw. Bydd dysgwyr yn meithrin y sgiliau ymarferol sydd eu hangen i ddarparu gwasanaethau sgrinio'r clyw effeithiol a diogel.

Deilliant dysgu:

1. Egwyddorion a chyd-destun polisi mewn perthynas â sgrinio'r clyw

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Cyfeiriad polisi mewn perthynas â sgrinio'r clyw a chanllawiau ymarfer i Gymru
- 1.2 Amserlen sgrinio'r clyw yng Nghymru
- 1.3 Y ffyrdd mae'r egwyddorion sgrinio iechyd a'r cysyniad o ddewis ar sail gwybodaeth yn ategu gwasanaethau sgrinio'r clyw
- 1.4 Y ffordd y mae egwyddorion dulliau gweithredu plentyn-ganolog yn ategu gwasanaethau sgrinio'r clyw
- 1.5 Manteision sgrinio'r clyw
- 1.6 Risgiau a chyfyngiadau canlyniadau sgrinio'r clyw
- 1.7 Y ddeddfwriaeth, cyd-destun polisi a chodau ymarfer sy'n ategu gwaith gyda phlant â cholled clyw

Deilliant dysgu:

2. Darparu gwasanaethau sgrinio'r clyw i blant

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Sut mae'r glust yn gweithio
- 2.2 Beth yw sain
- 2.3 Y term 'awdioleg'
- 2.4 Iaith a thermâu cyffredin a ddefnyddir i ddisgrifio colled clyw
- 2.5 Achosion posibl colled clyw mewn plant
- 2.6 Y lefelau gwahanol o golled clyw
- 2.7 Mathau o **gyflyrau/colled clyw** ac effaith colled clyw ar ddatblygiad plentyn

- 2.8 Mathau o gymhorthion a chyfarpar sydd ar gael i blant â cholled clyw
- 2.9 Ffyrdd y gall plant â cholled clyw gyfathrebu
- 2.10 Effeithiau colled clyw plentyn ar deuluoedd/gofalwyr/eraill
- 2.11 Sut mae plant â cholled clyw yn cael eu monitro a'u cefnogi'n barhaus
- 2.12 Sut mae profion clyw a ddefnyddir gyda phlant yn cael eu cynnal
- 2.13 Pwysigrwydd rhoi gwybod i weithwyr proffesiynol eraill sy'n gweithio gyda'r plentyn a'i deulu am ganlyniadau a champau gweithredu yn dilyn prawf sgrinio'r clyw ar gyfer plant

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.14 Addasu'r broses sgrinio ar gyfer plant gan ystyried anghenion ychwanegol
- 2.15 Paratoi i gynnal profion clyw gan gynnwys casglu gwybodaeth berthnasol/cael caniatâd gan deuluoedd/gofalwyr
- 2.16 Dilyn polisïau a gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad wrth gynnal profion sgrinio'r clyw
- 2.17 Esbonio i blant sut y bydd y prawf sgrinio'r clyw yn cael ei gynnal, gan ei gefnogi drwy'r broses
- 2.18 Dilyn protocolau a chanllawiau arfer da mewn perthynas â'r ffordd mae'r canlyniadau'n cael eu cofnodi a'u storio a'r ffordd y rhoddir gwybod amdanynt
- 2.19 Cyfeirio at lwybrau/campau atgyfeirio yn dilyn canlyniadau profion sgrinio'r clyw ar gyfer plant
- 2.20 Cael cydsyniad rhiant/gofalwr cyn rhannu unrhyw wybodaeth
- 2.21 Cyfeirio at ffynonellau o wybodaeth, cyngor, cefnogaeth a chanllawiau i deuluoedd, gofalwyr a gweithwyr proffesiynol mewn perthynas â cholled clyw

Amrediad

Cyflyrau/colled clyw – synwyrnerfol, dargludol, cymysg, clust ludiog

Uned 323

Cynnal profion sgrinio'r golwg ar gyfer plant oed ysgol

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn darparu gwasanaethau sgrinio'r clyw ar o leiaf ddeg achlysur.
- Rhaid i dystiolaeth o'r ddogfennaeth a gwblhawyd ar ôl sgrinio'r clyw gael ei chofnodi'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy yn unol â pholisïau'r sefydliad/lleoliad.
- Adroddiad myfyriol gan y dysgwr yn disgrifio'r gwaith o gynnal prosesau sgrinio'r clyw, wedi'i lofnodi gan dyst sy'n awdiolegydd.

Canllawiau cyflwyno

Argymhellir bod yr uned hon yn cael ei chyflwyno a'i hasesu gan y gwasanaeth awdioleg yng Nghymru.

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Caiff yr uned hon ei chyflwyno a'i hasesu gan y gwasanaeth awdioleg yng Nghymru

Anghenion ychwanegol – corfforol, datblygiadol, nam ar y synhwyrau, ymddygiadol/emosiynol

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Y Gymdeithas Genedlaethol i Blant Byddar <http://www.ndcs.org.uk/>
  - GIG Cymru <http://www.screeningforlife.wales.nhs.uk>
  - Cyswllt Teulu Cymru <https://contact.org.uk/wales>
  - Rhaglenni Sgrinio Iechyd Cyhoeddus <https://gov.wales/topics/health/protection/public-health-screening/?skip=1&lang=cy>
  - Sgrinio Clyw Babanod Cymru <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/980/hafan>
  - Sgrinio am Oes <http://www.screeningforlife.wales.nhs.uk/newborn-hearing-screening-wales-w->
  - Cefnogi Dysgwyr ag Anghenion Gofal Iechyd – Dogfen ganllaw rhif: 215/2017. Mawrth 2017 <https://learning.gov.wales/resources/browse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?skip=1&lang=cy>
-

Uned 324

Awtochwistrellu adrenalin

Lefel:	3
ODA:	15
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn ymdrin ag egwyddor a defnyddio gwahanol fathau o ddyfeisiau awtochwistrellu fel y gall dysgwyr fod yn hyderus o ran sut i'w rheoli mewn achos o adwaith difrifol. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc

Deilliant dysgu:

1. Helpu i ddefnyddio dyfeisiau awtochwistrellu adrenalin yn ddiogel

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Rhesymau dros ragnodi adrenalin awtochwistrellu
- 1.2 Effaith adrenalin yn y corff ac ar symptomau anaffylacsis
- 1.3 Manteision ac anfanteision dyfeisiau awtochwistrellu adrenalin
- 1.4 Mathau o ddyfeisiau awtochwistrellu adrenalin gan gynnwys dosau sydd ar gael i wahanol grwpiau oedran
- 1.5 Y rhesymau pam nad yw dyfeisiau awtochwistrellu adrenalin yn addas i wahanol grwpiau oedran o bosibl
- 1.6 Polisiâu, gweithdrefnau a chanllawiau ar gyfer storio a defnyddio dyfeisiau awtochwistrellu adrenalin yn ddiogel mewn sefydliadau/lleoliadau
- 1.7 Arferion lleol mewn perthynas â storio a chynnal a chadw dyfeisiau awtochwistrellu adrenalin yn ddiogel
- 1.8 Ble i gael cyngor a chanllawiau ar ddyfeisiau awtochwistrellu adrenalin

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.9 Dangos y ffordd gywir o ddefnyddio dyfeisiau awtochwistrellu adrenalin
- 1.10 Cynghori unigolion/plant a'u teuluoedd/gofalwr ynghylch y camau i'w cymryd ar ôl i ddyfeisiau awtochwistrellu adrenalin gael eu defnyddio
- 1.11 Cofnodi'r camau a gymerwyd, a rhoi gwybod amdanynt, yn unol â deddfwriaeth a pholisi'r sefydliad/lleoliad

Uned 324   Awtochwistrellu adrenalín

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn helpu unigolyn/plentyn drwy ddangos sut i ddefnyddio dyfais awtochwistrellu ar o leiaf dri achlysur – **Dylid efelychu/arddangos y broses o ddefnyddio'r awtochwistrellydd.**

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Rhaid i'r uned gael ei chyflwyno ar ôl neu ochr yn ochr ag uned Lefel 2 'Ymateb i adweithiau anaffylactig' (209).

Drwy gydol deiliant dysgu 2, rhaid i ddysgwyr ystyried oedran a sefyllfa'r plentyn wrth gyfathrebu ag ef, ei deulu/gofalwyr a'i rwydwaith cefnogaeth ehangach. Yn dibynnu ar y sefyllfa, gall fod yn briodol neu'n amhriodol ei gynnwys yn uniongyrchol, ond rhaid ystyried yr iaith a ddefnyddir, y lleoliad, dulliau cyfathrebu ac ati. Dylai'r ffordd mae'r deiliant hwn yn cael ei gyflwyno gysylltu â'r cynnwys yr ymdriniwyd ag ef yn y cymwysterau craidd ar gyfathrebu cadarnhaol a goresgyn rhwystrau a'i ddefnyddio.

Dyfeisiau awtochwistrellu adrenalín – dyfais a ddelir yn y llaw i roi dos mesuredig o adrenalín drwy awtochwistrellu. Fe'i defnyddir i drin anaffylactis. Mae fersiynau brand gwahanol o ddyfeisiau awtochwistrellu adrenalín ar gael (e.e. EpiPen, Jext, Emerade ac ati), ac mae gan bob un ei gweithdrefn ei hun ar gyfer ei defnyddio.

Manteision ac anfanteision – gan gynnwys y dosau sydd ar gael, diogelwch, pa mor hawdd ydynt i'w defnyddio, ystod dyddiad dod i ben.

Arddangos – dylai dysgwyr gyfleu sut mae defnyddio'r chwistrellwyr drwy arddangos gan ddefnyddio cyfarpar ffug, h.y. mae efelychu'r broses o ddefnyddio'r chwistrellwyr yn briodol.

Camau i'w cymryd – yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r lleoliad/sefydliad ac yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldebau. Bydd hyn yn cynnwys ceisio sylw meddygol brys, cael gwared ar sbardun yr alergedd, lleoli eich hun mewn ffordd sy'n sicrhau diogelwch wrth aros am gymorth, camau i'w cymryd os bydd adrenalín yn cael ei chwistrellu ar ddamwain.

SGC cysylltiedig

- SFHAL13 Galluogi unigolyn i ddefnyddio adrenalín a hunanchwistrellir
-

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- EpiPen <http://www.epipen.co.uk/patients/epipenr-user-guide>
- Jext <http://www.jext.co.uk/jext-video-demonstrations.aspx>
- Emerade <http://www.emerade-bausch.co.uk/patient/how-to-use-emerade>
- Cefnogi Dysgwyr ag Anghenion Gofal Iechyd – Dogfen ganllaw rhif: 215/2017. Mawrth 2017 <https://learning.gov.wales/resources/browse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?skip=1&lang=cy>
- BSACI (Cymdeithas Alergeddau ac Imiwnoleg Glinigol Prydain), sef sefydliad ar gyfer gweithwyr iechyd proffesiynol sy'n gofalu am gleifion ag alergeddau – <http://www.bsaci.org>
- Allergy UK <https://www.allergyuk.org/>
- Gwefan GIG Cymru – Alergeddau <https://www.nhsdirect.wales.nhs.uk/encyclopaedia/ff/article/allergies?locale=cy>
- Triniaeth Frys ar gyfer Adweithiau Anaffylactig <https://www.resus.org.uk/anaphylaxis/>
- GIG Cymru <https://www.nhsdirect.wales.nhs.uk/Encyclopaedia/a/article/anaphylaxis/?locale=cy>
- Cyngor Dadebru'r DU <https://www.resus.org.uk/anaphylaxis/>
- Anaphylaxis UK <https://www.anaphylaxis.org.uk>
- Llywodraeth Cymru: Gwneud yn Dda, Gwneud yn Well – Safonau ar gyfer Gwasanaethau Iechyd Cymru Ebrill 2010 <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/1064/Gwneud%20yn%20Dda%2C%20Gwneud%20yn%20Well%20%E2%80%93%20Safonau%20ar%20gyfer%20Gwasanaethau%20Iechyd%20Cymru%20%28Ebrill%202010%29.pdf>
- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/about/what-we-do/our-programmes/nice-guidance/nice-diagnostics-guidance>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>
- Ansawdd a Diogelwch <https://gov.wales/topics/health/improvement/physical/?skip=1&lang=cy>

Uned 325

Cefnogi rhieni newydd a rhieni beichiog

Lefel:	3
ODA:	20
Credyd:	4
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn ymdrin â'r wybodaeth a'r sgiliau ymarferol i alluogi dysgwyr i gefnogi rhieni newydd a rhieni beichiog. Byddan nhw'n meithrin dealltwriaeth o anghenion iechyd a llesiant babanod a'u mamau a'r canllawiau y dylid eu rhoi i rieni newydd a'u rhwydweithiau cymorth. Bydd dysgwyr yn meithrin y sgiliau ymarferol sydd eu hangen i gefnogi rhieni newydd yn effeithio drwy roi cyngor, arweiniad a gwybodaeth am gael gafael ar wasanaethau.

Deilliant dysgu:

1. Iechyd a llesiant mewn perthynas â dulliau atal cenhedlu a gofal cynenedigol

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Y gwahanol ddulliau atal cenhedlu sydd ar gael
- 1.2 Y cynlluniau a mentrau presennol mewn perthynas ag atal cenhedlu yng Nghymru
- 1.3 Y term 'iechyd cyn cenhedlu' a ffyrdd y gellir ei wella
- 1.4 Pwysigrwydd rhoi cyngor a gwybodaeth gyfredol sy'n seiliedig ar dystiolaeth am ddulliau atal cenhedlu, yn unol â chanllawiau a phrotocolau
- 1.5 Y rhaglenni cynenedigol a gynigir yng Nghymru
- 1.6 Manteision mynychu grŵp cynenedigol
- 1.7 Egwyddorion
  - gofal cynenedigol
  - gofal menyw ganolog
  - gwneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth mewn perthynas â beichiogrwydd anghymhleth
- 1.8 Ffactorau addasadwy yn ystod beichiogrwydd a pham mae'n bwysig mynd i'r afael â'r rhain
- 1.9 Sut y gellir defnyddio ymyriadau byr i fynd i'r afael â ffactorau addasadwy
- 1.10 Ffactorau risg perthynol a fyddai'n gallu effeithio ar lesiant y fam a'r plentyn yn y groth
  - chwalfa deuluol
  - cam-drin domestig
- 1.11 Sut i ddefnyddio'r adnodd trais domestig i asesu risg

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.12 Rhoi gwybodaeth a chymorth mewn perthynas ag iechyd cyn cenhedlu, o dan oruchwyliaeth gweithiwr proffesiynol priodol
- 1.13 Hybu ffyrdd iach o fyw yn ystod beichiogrwydd

- 1.14 Dilyn canllawiau, polisïau a gweithdrefnau wrth weithio gyda darpar rieni
- 1.15 Cydhwyluso sesiynau ymyrryd byr
- 1.16 Cydhwyluso sesiynau grŵp cynenedigol

Deilliant dysgu:

2. Canllawiau mewn perthynas â chyngor a gwybodaeth i rieni am iechyd a llesiant babanod newydd-anedig

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Canllawiau cenedlaethol a pholisïau lleol, a phrotocolau sy'n gysylltiedig â rhoi cyngor a gwybodaeth i rieni/gofalwyr ynghylch iechyd a llesiant babanod newydd-anedig
- 2.2 Gweithwyr proffesiynol a gwasanaethau/asiantaethau a fyddai'n gallu rhoi cyngor a chefnogaeth i rieni
- 2.3 Canllawiau cenedlaethol a pholisïau lleol ar gyfer diogelwch plant
- 2.4 Hawliau a chyfrifoldebau rhieni dros eu plant fel y'u diffinnir o dan Ddeddf Plant 1989

Deilliant dysgu:

3. Y gofynion o ran iechyd a llesiant babanod newydd-anedig a'u rhieni

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Anghenion babanod ar wahanol gamau datblygiad corfforol, cymdeithasol, emosiynol a gwybyddol
- 3.2 Tueddiadau a newidiadau mewn perthynas â gofalu am fabanod newydd-anedig
- 3.3 Ffyrdd y gall dilyn ffordd iach o fyw alluogi rhieni i hybu eu hiechyd a'u llesiant eu hunain, ac iechyd a llesiant eu babanod
- 3.4 Manteision grymuso rhieni i reoli gofal eu babanod
- 3.5 Pwysigrwydd gorffwys a chwsg i fabanod newydd-anedig
- 3.6 Egwyddorion ac ymarfer mewn perthynas â bwydo babanod yn ystod blwyddyn gyntaf eu bywydau
- 3.7 Ffyrdd y gall anghenion babanod newydd-anedig effeithio ar y rhai sy'n gofalu amdanynt
- 3.8 Effeithiau posibl y teulu a'r amgylchedd, gan gynnwys gallu'r rhieni, ar iechyd a llesiant babanod
- 3.9 Y ffactorau sy'n cynyddu'r risg o niwed sylweddol i fabanod newydd-anedig
- 3.10 Y broses ar gyfer ymateb i bryderon babanod newydd-anedig sy'n wynebu risg o niwed sylweddol

---

Deilliant dysgu:

4. Rhoi cyngor i rieni ar ddiwallu anghenion iechyd a llesiant babanod newydd-anedig

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 4.1 Pwrpas eich rôl eich hun i rieni

4.2 Pwysigrwydd cadarnhau bod y rhieni'n deall sut i hybu a diogelu iechyd a llesiant eu baban

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 4.3 Grymuso rhieni i nodi sut y gallen nhw gael cefnogaeth i hybu a diogelu iechyd a llesiant eu baban
  - 4.4 Rhoi gwybodaeth mewn ffordd sy'n galluogi rhieni i wneud dewisiadau hyddysg am ofal eu baban
  - 4.5 Trafod â rhieni newidiadau posibl i'w ffordd o fyw a fydd yn gwella eu gallu i reoli eu cyfrifoldebau rhianta
  - 4.6 Helpu rhieni i ddatblygu cynlluniau realistig a chyraeddadwy ar gyfer hybu a diogelu iechyd a llesiant eu baban
  - 4.7 Rhoi gwybodaeth am sut i gael gafael ar wasanaethau, gwybodaeth ac adnoddau eraill sydd ar gael yn lleol neu'n genedlaethol i rieni, gan gynnwys argaeledd gwasanaethau cynllunio teulu
  - 4.8 Diweddarau cofnodion yn unol â pholisi a phrotocol lleol
  - 4.9 Cytuno ar ddyddiadau ar gyfer adolygu cynnydd cynlluniau a gofynion pellach
-

Uned 325 Cefnogi rhieni newydd a rhieni beichiog Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Dylid arsylwi ar y dysgwr yn rhoi cefnogaeth i riant yn ystod gofal cynenedigol ac yn cefnogi rhieni â baban newydd-anedig (y 7 diwrnod cyntaf).
- Arsylwi ar y dysgwr yn cefnogi rhieni newydd.
- Tystiolaeth o ddogfennau/cofnodion sydd wedi'u cwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Mae cyfeiriadau at rieni yn yr uned hon yn cwmpasu gofalwyr a gwarcheidwaid lle bo'n berthnasol. Gall fod sefyllfaoedd penodol lle y bydd angen i gefnogaeth gael ei roi gan ofalwr neu warcheidwad yn hytrach na'r rhiant biolegol.

Ymyriadau byr: rhaglen un i un er mwyn mynd i'r afael â ffactorau addasadwy neu gyfyngu arnyn nhw

Mae **iechyd cyn cenhedlu** yn cynnwys maeth, cynnal pwysau iach, defnydd o gyffuriau ac alcohol, cyflyrau meddygol sydd eisoes yn bodoli a meddyginiaeth, imiwneiddio, sylweddau gwenwynig a halogion amgylcheddol, trais, pryderon ynghylch iechyd meddwl a rhoi'r gorau i ddefnyddio dulliau atal cenhedlu

Egwyddorion gofal mamol (gofal cynenedigol, gofal menyw ganolog, gwneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth ar gyfer beichiogrwydd anghymhleth) gan gynnwys darparu gwybodaeth, darparu a threfnu gofal, ffyrdd o fyw, rheoli symptomau cyffredin beichiogrwydd, archwiliadau clinigol, sgrinio, twf a llesiant y ffetws

Ffactorau addasadwy (ffyrdd iach o fyw yn ystod beichiogrwydd): deiet a fitaminau, asid ffolig, iechyd a llesiant emosiynol, rhoi'r gorau i ysmegu/amgylchedd di-fwg, defnyddio a chamddefnyddio sylweddau, diffyg gweithgarwch corfforol, heintiau a drosglwyddir yn rhywiol

Ffyrrdd iach o fyw – gall ffyrdd iach o fyw gynnwys deiet, maeth, ymarfer corff, gorffwys, rheoli straen

Newidiadau i ffordd o fyw – gall newidiadau i ffordd o fyw gynnwys cyfeiriadau at ysmegu, yfed llai o alcohol, cyffuriau adloniant

SGC cysylltiedig

- SCDCCLD0322 Grymuso teuluoedd drwy feithrin sgiliau rhianta

- Cwsg <http://www.unicef.org.uk/BabyFriendly/Resources/Resources-for-parents/Caring-for-your-baby-at-night/>
- Cychwyn iach <http://www.healthystart.nhs.uk>
- Cymdeithas Ddeieteg Prydain (Ffeithiau am Fwyd) <https://www.bda.uk.com/>
- First Steps Nutrition Trust <https://www.firststepsnutrition.org/>
- Lleihau'r risg o farwolaeth yn y crud <https://gov.wales/docs/dsjlg/publications/cyp/140320-reduce-risk-cot-death-cy.pdf>
- The lullaby trust <https://www.lullabytrust.org.uk/safer-sleep-advice/>
- Y GIG – Faint o gwsg sydd ei angen ar blant? <http://www.nhs.uk/Livewell/Childrenssleep/Pages/howmuchsleep.aspx>
- Y GIG – Cyngor ar gwsg iach i blant <http://www.nhs.uk/Livewell/Childrenssleep/Pages/bedtimeritual.aspx>
- Adolygiad cyflym o'r dystiolaeth ar gwsg babanod a phlant <http://www.healthscotland.com/uploads/documents/23540-SleepRapidEvidenceReviewWriteUp.pdf>
- 'Safe Sleep for your baby' http://www.phac-aspc.gc.ca/hp-ps/dca-dea/stages-etapes/childhood-enfance_0-2/sids/ss-eng.php
- 'All About... Sleep' http://www.nurseryworld.co.uk/digital_assets/409/029_All-about.pdf
- Hanfodion cwsg da <http://www.babycentre.co.uk/c25004253/basics-of-good-sleep>
- 'Sleep Well, Sleep Safe' http://www.beststart.org/resources/hlthy_chld_dev/pdf/BSRC_Sleep_Well_resource_FNL_LR.pdf
- Janet Moyles, Chwarae a'r blynyddoedd cynnar: genedigaeth i saith oed (2013) <http://www.playwales.org.uk/login/uploaded/documents/INFORMATION%20SHEETS/chwarae%20ar%20blynyddoedd%20cynnar.pdf>

Uned 326

Cyflwyniad i ofal plant yn y cartref

Lefel:	3
ODA:	40
Credyd:	6
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn addas ar gyfer darpar warchodwyr plant neu nanis yng Nghymru. Mae'n rhoi cyflwyniad i ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yn y cartref.

Deilliant dysgu:

1. Gofynion deddfwriaeth, polisiau cenedlaethol, canllawiau a fframweithiau rheoleiddio ar gyfer gofal plant yn y cartref

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Y ddeddfwriaeth, polisiau cenedlaethol, canllawiau a fframweithiau sy'n ategu gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant mewn gofal plant yn y cartref
- 1.2 Pwysigrwydd glynu wrth ddeddfwriaeth, polisiau cenedlaethol, canllawiau a fframweithiau ym maes gofal plant yn y cartref
- 1.3 Pwysigrwydd dull gweithredu seiliedig ar hawliau a'r ffordd mae deddfwriaeth a pholisiau cenedlaethol yn ategu'r dull gweithredu hwn

Deilliant dysgu:

2. Gweithio mewn partneriaeth â theluoedd/gofalwyr ym maes gofal plant yn y cartref

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Pwysigrwydd meithrin perthnasoedd cadarnhaol â theluoedd/gofalwyr, eu cynnwys yng ngofal eu plentyn a rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf iddyn nhw
- 2.2 Ffyrdd y gellir hyrwyddo gwasanaeth gofal plant yn y cartref i deuluoedd/gofalwyr a ffynonellau cymorth
- 2.3 Pwrpas rhoi gwybodaeth i deuluoedd/gofalwyr am wasanaeth gofal plant yn y cartref
- 2.4 Pwysigrwydd cytuno ar gontract gyda theluoedd/gofalwyr, ei ddefnyddio a'i adolygu
- 2.5 Ffyrdd y gellir rhannu **gwybodaeth am y plentyn** a chael adborth gan deuluoedd/gofalwyr

Amrediad

Gwybodaeth am y plentyn: dylai gynnwys gwybodaeth bersonol/teuluol a ffurflenni cofnodion y plentyn ond hefyd wybodaeth arall fel dyddiaduron dyddiol a chofnodion damweiniau/digwyddiadau a meddyginiaeth

Deilliant dysgu:

3. Iechyd a llesiant ym maes gofal plant yn y cartref

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Y mathau o ddamweiniau, digwyddiadau, argyfyngau a pheryglon iechyd a diogelwch a fyddai'n gallu digwydd mewn gofal plant yn y cartref
  - 3.2 Sut y gellir defnyddio asesiadau risg i gefnogi iechyd a llesiant ym maes gofal plant yn y cartref
  - 3.3 Ystyr y termau:
    - 'diogelu'
    - E-ddiogelwch
  - 3.4 Y prif categorïau o gam-drin ac esgeulustod ac arwyddion a symptomau sy'n gysylltiedig â phob categori
  - 3.5 Rôl a chyfrifoldebau darparwyr gofal plant yn y cartref mewn perthynas â diogelu gan gynnwys prosesau mewn perthynas â datgeliadau a/neu honiadau
  - 3.6 Ffyrdd o ddiogelu plant gan eich amddiffyn eich hun a/neu eraill rhag honiadau o niwed neu gam-drin ar yr un pryd mewn lleoliad yn y cartref
  - 3.7 Pwysigrwydd cefnogi plant i gael deiet cytbwys a hydradu da mewn gofal plant yn y cartref
-

Deilliant dysgu:

4. Arferion, newidiadau a chyfnodau trawsnewid ym maes gofal plant yn y cartref

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 4.1 Y mathau o arferion ym maes gofal plant yn y cartref sy'n cefnogi twf a datblygiad plant, a manteision yr arferion hynny
  - 4.2 Pwysigrwydd gweithio gyda theuluoedd/gofalwyr i sicrhau bod anghenion a dewisiadau unigol plant yn cael eu bodloni drwy arferion y cytunwyd arnyn nhw
  - 4.3 Pwysigrwydd addasu arferion mewn lleoliad gofal plant yn y cartref
  - 4.4 Cyfnodau o newid a thrawsnewid a fyddai'n gallu digwydd ym mywyd plentyn
  - 4.5 Dulliau o gefnogi plant gyda chyfnodau o newid a thrawsnewid
-

Deilliant dysgu:

5. Datblygiad cyfannol plant mewn gofal plant yn y cartref

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 5.1 Camau a dilyniannau datblygiad plant a ffactorau a fyddai'n gallu effeithio ar allu plant i gyflawni canlyniadau disgwylidig
- 5.2 Pwysigrwydd arsylwi ar ddatblygiad plentyn, ei fonitro a'i gofnodi, a chynllunio ar gyfer camau nesaf ei ddatblygiad
- 5.3 Mathau gwahanol o chwarae
- 5.4 Pwysigrwydd taro cydbwysedd mewn perthynas â chymryd risgiau er mwyn cefnogi datblygiad cyfannol plant

- 5.5 Pwysigrwydd sicrhau cyfleoedd ar gyfer gweithgareddau a phrofiadau sy'n cefnogi datblygiad cyfannol mewn gofal plant yn y cartref
  - 5.6 Ffyrdd y gellir defnyddio amgylcheddau gofal plant yn y cartref i gefnogi chwarae drwy brofiad ar gyfer plant
  - 5.7 Y ffordd y gall gofal plant yn y cartref hybu ac annog ymddygiad cadarnhaol gan blant drwy ddefnyddio dulliau cadarnhaol
  - 5.8 Pwysigrwydd ymarfer plentyn ganolog sy'n gynhwysol ac sy'n parchu ac yn hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth i blant
  - 5.9 Y mathau o anghenion cefnogi ychwanegol a fyddai'n gallu bod gan blant
  - 5.10 Sut y gellir addasu gweithgareddau a phrofiadau beunyddiol er mwyn sicrhau dull gweithredu cynhwysol ar gyfer plant ag anghenion cymorth ychwanegol mewn lleoliad yn y cartref
-

Deilliant dysgu:

6. Y Gymraeg a diwylliant Cymru

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 6.1 Pwysigrwydd cydnabod a chefnogi'r Gymraeg a diwylliant Cymru ym maes gofal plant yn y cartref
  - 6.2 Pwysigrwydd cefnogi cyfleoedd a gweithgareddau sy'n meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth plant o'r Gymraeg a diwylliant Cymru
  - 6.3 Ffyrdd y gall amgylchedd gofal plant yn y cartref gynnig cyfleoedd i blant ddefnyddio a phrofi'r Gymraeg a thraddodiadau a dathliadau diwylliannol Cymreig
-

Deilliant dysgu:

7. Ymarfer proffesiynol ym maes gofal plant yn y cartref

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 7.1 Pwysigrwydd myfyrio a sut i'w ddefnyddio i wella eich ymarfer
  - 7.2 Pwysigrwydd nodi gofynion a chyfleoedd datblygiad proffesiynol parhaus
  - 7.3 Pryd a sut i geisio cymorth ym maes gofal plant yn y cartref
  - 7.4 Pwysigrwydd meithrin cydberthnasau â gweithwyr proffesiynol eraill
  - 7.5 Pwysigrwydd ymddwyn mewn ffyrdd na fyddai'n codi amheuaeth ynghylch eich addasrwydd i weithio ym maes gofal plant yn y cartref
  - 7.6 Pwysigrwydd cyfrinachedd ym maes gofal plant yn y cartref
  - 7.7 Ffyrdd o gofnodi a storio gwybodaeth ym maes gofal plant yn y cartref
-

Uned 326   Cyflwyniad i ofal plant yn y cartref

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Bydd angen portffolio o dystiolaeth ar gyfer yr uned hon

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Rhaid i ddysgwyr gwblhau Uned 326 – Cyflwyniad i ofal plant yn y cartref cyn dechrau Uned 327 – Paratoi ar gyfer Ymarfer ym maes Gwarchod Plant

Damweiniau, digwyddiadau, argyfyngau a pheryglon iechyd a diogelwch:

Damweiniau: Rhywbeth sy'n digwydd yn annisgwyl ac yn anfwriadol, gan arwain at ddifrod neu anaf fel arfer, e.e. plentyn yn cwmpo.

Digwyddiad(au): Achos(ion) lle y bydd rhywbeth yn digwydd; digwyddiad neu achos untro, e.e. rhiant heb ddod i nôl plentyn.

Argyfyngau: Sefyllfaoedd difrifol, annisgwyl lle mae angen gweithredu ar unwaith, e.e. plentyn ar goll.

Peryglon diogelwch: Perygl neu risg

Gweithgareddau a phrofiadau: Mae'n cyfeirio at weithgareddau chwarae, dysgu a hamdden sy'n addas i ddewisiadau, anghenion a galluoedd y plentyn neu berson ifanc rydych yn gweithio gydag ef, fel chwarae yn yr awyr agored, chwarae rhydd, chwarae rôl, gwneud marciau, chwarae â thoes, sgipio, pêl-droed, darllen ac adrodd straeon, gweithgareddau TGCh, celf a chrefft.

Gallai anghenion cefnogi ychwanegol gynnwys:

- anabledd corfforol
- anghenion dysgu ychwanegol
- Awtistiaeth
- Anawsterau lleferydd, iaith a chyfathrebu
- colli synhwyrau
- anawsterau emosiynol ac ymddygiadol
- Dyslecsia
- Dyspracsia
- Mwy abl a thalentog

Mae **datblygiad cyfannol** yn cyfeirio at y broses o feithrin sgiliau a gallu plant drwy weithgareddau dysgu a chwarae wedi'u cynllunio er mwyn meithrin eu sgiliau corfforol, cymdeithasol, emosiynol, gwybyddol ac ieithyddol

Amgylcheddau gofal plant yn y cartref: Amgylcheddau lle mae gwarchodwr plant, nani neu ddarparwr arall gofal plant yn y cartref yn darparu gwasanaeth. Mae hyn yn cynnwys yr amgylcheddau y tu mewn i'r lleoliad a'r tu allan iddo, ac yn y gymuned.

Deddfwriaeth, polisïau cenedlaethol, canllawiau a fframweithiau: gweler y ddeddfwriaeth a'r canllawiau cenedlaethol isod

Byddai eraill yn cynnwys cydweithwyr, gweithwyr neu weithwyr proffesiynol eraill a theuluoedd/gofalwyr y daw unigolion i gysylltiad â nhw wrth ofalu am blentyn a'i gefnogi.

Mae **dulliau gweithredu cadarnhaol** yn golygu gweithio gyda'r plentyn a'i systemau cymorth er mwyn:

- ceisio deall beth mae rhywun yn ei deimlo a pham ei fod yn ymateb fel y mae;
- lle bo modd, gwneud unrhyw newidiadau sydd eu hangen ac ymyrryd ar gam cynnar er mwyn ceisio atal sefyllfaoedd anodd yn y lle cyntaf;
- deall beth y mae angen ei gynllunio a'i gyflwyno er mwyn cynorthwyo'r plentyn i reoli gofid a dicter mewn ffordd sy'n lleihau'r angen i ymddwyn mewn ffordd sy'n herio unrhyw gyfyngiadau.

Mae **gweithwyr proffesiynol** yn cynnwys cydweithwyr, gweithwyr neu weithwyr proffesiynol eraill y daw unigolion i gysylltiad â nhw wrth ofalu am blentyn a'i gefnogi.

Trefn arferol mewn gofal plant yn y cartref: Arferion gofal personol – yn dibynnu ar oedran y plentyn, arferion dyddiol ac arferion llai rheolaidd mewn gofal plant yn y cartref.

Gallai **mathau o chwarae** gallent gynnwys:

- chwarae'n greadigol
- chwarae corfforol
- chwarae dychmygus/ffugio neu chwarae rôl
- chwarae amgylcheddol
- chwarae mewn amgylchedd strwythuredig
- chwarae anstrwythuredig
- chwarae hunangyfeiriedig
- chwarae a hwylusir gan oedolyn.

SGC cysylltiedig

- SCD CCLD 0203: Cefnogi datblygiad plant a phobl ifanc
- SCD CCLD 0206: Cefnogi plant i ddysgu drwy chwarae
- SCD CCLD 0209: Cefnogi plentyn ag anghenion cefnogi ychwanegol
- SCD HSC 0034: Hybu'r gwaith o ddiogelu plant a phobl ifanc
- SCD CCLD 0303: Hybu datblygiad plant a phobl ifanc
- SCD CCLD 0320: Gofalu am blant gartref
- SCD CCLD 0328: Rheoli busnes gofal plant ar raddfa fach
- SCD CCLD 0330: Cynnal gwasanaeth i blant a theuluoedd

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013)
Llywodraeth Cymru
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/130716-building-brighter-future-cy.pdf>
  - Fframwaith y Cyfnod Sylfaen (Diwygiedig 2015)
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/150803-fp-framework-cy.pdf>
  - Mesur Plant a Theuluoedd (Cymru) 2010 – Mae a wnelo Rhan 4 â chwarae a chyfranogiad a'r gofyniad i awdurdodau lleol gyflawni Asesiad o Ddigonolrwydd
-

Cyfleoedd Chwarae.

<https://www.legislation.gov.uk/mwa/2010/1/part/4/enacted/welsh>

- Rheoliadau Asesu Digonolrwydd Cyfleoedd Chwarae (Cymru) 2012
<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2012/2555/regulation/3/made/welsh>
- Deddf Gofal Plant 2006 <http://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/2006/21/contents> a Rheoliadau Deddf Gofal Plant 2006 (Asesiadau Awdurdodau Lleol) (Cymru) 2016
<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2016/88/contents/made/welsh> – gofynion yr Aseiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant a luniwyd gan awdurdodau lleol.
- Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir yng Nghymru (2016)
<https://careinspectorate.wales/sites/default/files/2018-01/160411regchildcarecy.pdf>
- Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru), 2016
<http://www.senedd.cynulliad.cymru/mglIssueHistoryHome.aspx?Ild=16496>
- 2002 'Study of Pedagogical Effectiveness in Early Learning' (SPEEL), Moyles, J., Adams, S. a Musgrove, A 2002, Ysgol Ymchwil a Datblygu Addysg Prifysgol Bolytechnig Anglia
<https://dera.ioe.ac.uk/4591/1/RR363.pdf>
- Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'r Trefniadau Asesu yng Nghymru (2015) - Adolygiad Donaldson
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/150225-successful-futures-cy.pdf>
- Mwy na Geiriau (2012)
<https://gov.wales/topics/health/publications/health/guidance/words/?skip=1&lang=cy>
- Strategaeth y Gymraeg: iaith fyw: iaith byw (2012 i 2017).
<https://gov.wales/topics/welshlanguage/welsh-language-strategy-and-policies/welsh-language-policies-upto-2017/a-living-language-a-language-for-living-strategy-2012-2017/?skip=1&lang=cy>
- Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011
<http://www.legislation.gov.uk/cy/mwa/2011/1/contents/enacted/welsh>
- Deddf Plant 1989 <http://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/1989/41/contents>
- Deddf Plant 2004 <http://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/2004/31/contents>
- **Gweithdrefnau Diogelu Cymru (2019)**
- Confensiwn y Cenedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) (Daeth i rym yn y DU yn 1992) <http://www.unicef.org.uk/UNICEFs-Work/Our-mission/UN-Convention/>
- Atal a Rheoli Heintiau ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant (2015)
<https://www.documents.hps.scot.nhs.uk/hai/infection-control/guidelines/infection-prevention-control-childcare-2015-v2.pdf>
- Bwyd a Maeth mewn Lleoliadau Gofal Plant (2018) https://beta.llyw.cymru/bwyd-maeth-mewn-lleoliadau-gofal-plant?_ga=2.183827558.1974554941.1550481483-1664962502.1550234187
- Chwarae Cymru, Arfer myfyriol – beth ydi o a pham ei fod mor bwysig? (2018)
https://issuu.com/playwales/docs/arfer_myfyriol

Uned 327

Paratoi ar gyfer ymarfer ym maes gwarchod plant

Lefel:	3
ODA:	25
Credyd:	4
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn addas ar gyfer darpar warchodwyr plant yng Nghymru. Mae'n rhoi cyflwyniad i ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant ac yn meithrin gwybodaeth darpar warchodwyr plant er mwyn eu helpu i baratoi ar gyfer cofrestru.

Deilliant dysgu:

1. Cofrestru fel gwarchodwr plant yng Nghymru

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Rôl, cyfrifoldebau ac atebolrwydd gwarchodwr plant
- 1.2 Y broses ar gyfer cofrestru fel gwarchodwr plant yng Nghymru
- 1.3 Sut mae 'Datganiad o Bwrpas' yn adlewyrchu'r gwasanaeth gwarchod plant a ddarperir
- 1.4 Y polisiâu a gweithdrefnau perthnasol mae angen eu datblygu er mwyn bodloni gofynion rheoliadol ar gyfer gwasanaeth gwarchod plant a'u pwysigrwydd
- 1.5 Pwysigrwydd cael yswiriant priodol ar gyfer gwasanaeth gwarchod plant
- 1.6 Ffynonellau o gefnogaeth a gwybodaeth ar gyfer sefydlu a rhedeg gwasanaeth gwarchod plant

Deilliant dysgu:

2. Ymarfer proffesiynol ym maes gwarchod plant

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Ffyrdd y gellir ymgorffori dull gweithredu seiliedig ar hawliau wrth ymarfer ym maes gwarchod plant a pham mae hyn yn bwysig
- 2.2 Sut y gall gwarchodwr plant weithio gyda theuluoedd/gofalwyr i sicrhau bod anghenion unigol plant yn cael eu diwallu a bod eu dewisiadau'n cael eu bodloni
- 2.3 Ffyrdd y gall gwarchodwr plant arsylwi ar ddatblygiad plentyn, ei fonitro a'i gofnodi, a chynllunio ar gyfer camau nesaf ei ddatblygiad
- 2.4 Pwysigrwydd adolygu ansawdd ac ymarfer myfyriol
- 2.5 Ffyrdd y gall gwarchodwr plant ddefnyddio adborth i gefnogi'r broses o ddatblygu ansawdd
- 2.6 Pwysigrwydd ymgysylltu â gweithwyr proffesiynol eraill er mwyn cefnogi datblygiad proffesiynol parhaus mewn gwasanaeth gwarchod plant

2.7 Pwysigrwydd rheoli a chofnodi cwynion

Deilliant dysgu:

3. Iechyd a llesiant mewn lleoliad gwarchod plant

Meini prawf asesu

Rydych yn deall

- 3.1 Pwysigrwydd ymarfer diogel er mwyn sicrhau diogelwch plant mewn gwasanaeth gwarchod plant
  - 3.2 Y mathau o gofnodion sydd eu hangen i gefnogi ymarfer diogel mewn gwasanaeth gwarchod plant
  - 3.3 Pwysigrwydd cael caniatâd ysgrifenedig gan deuluoedd/gofalwyr a'r amgylchiadau lle mae angen caniatâd ysgrifenedig mewn gwasanaeth gwarchod plant
  - 3.4 Rolau a chyfrifoldebau gwarchodwr plant a phobl eraill o ran atal a rheoli heintiau
  - 3.5 Rôl a chyfrifoldebau gwarchodwr plant a phobl eraill o ran diogelwch bwyd
  - 3.6 Ffyrdd y gall gwarchodwr plant weithio i gefnogi plant i gael deiet cytbwys a hydradu da
  - 3.7 Rolau a chyfrifoldebau gwarchodwr plant a phobl eraill mewn perthynas â rhoi a storio meddyginiaeth
  - 3.8 Ffyrdd y gall gwarchodwr plant weithio wrth gyflawni, cofnodi ac adolygu asesiadau risg
  - 3.9 Pwysigrwydd gadael mewn argyfwng mewn lleoliad gwarchod plant
-

Deilliant dysgu:

4. Gwaith cynllunio busnes effeithiol ar gyfer gwasanaeth gwarchod plant

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 4.1 Pwysigrwydd datblygu cynllun gweithredol
- 4.2 Pwysigrwydd gwaith cynllunio ariannol ar gyfer gwasanaeth gwarchod plant
- 4.3 Ffyrdd y gall gwarchodwr plant weithio i sicrhau gwaith rheoli ariannol priodol mewn gwasanaeth gwarchod plant
- 4.4 Ffyrdd y gall gwarchodwr plant hybua thyfu gwasanaeth gwarchod plant

Uned 327 Paratoi ar gyfer ymarfer ym maes gwarchod plant

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Trafodaethau proffesiynol yn seiliedig ar bortffolio o waith a gwblheir er mwyn helpu i gofrestru fel gwarchodwr plant yng Nghymru

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Rhaid i ddysgwyr gwblhau Uned 326 – Cyflwyniad i ofal plant yn y cartref cyn dechrau Uned 327 – Paratoi ar gyfer Ymarfer ym maes Gwarchod Plant

Gallai **rheoli ariannol** gynnwys CThEM; anfonebu, talu a chasglu ffioedd; system/prosesau a gweithdrefnau cyfrifyddu; Systemau TG

Byddai **eraill** yn cynnwys cydweithwyr, gweithwyr neu weithwyr proffesiynol eraill a theuluoedd/gofalwyr y daw unigolion i gysylltiad â nhw wrth ofalu am blentyn a'i gefnogi.

Mae **gweithwyr proffesiynol** yn cynnwys cydweithwyr, gweithwyr neu weithwyr proffesiynol eraill y daw unigolion i gysylltiad â nhw wrth ofalu am blentyn a'i gefnogi.

Polisiâu a gweithdrefnau: y rhain fyddai'r polisiâu a'r gweithdrefnau sy'n ofynnol gan y rheoleiddiwr.

Datganiad o Bwrpas: dyma ddogfen sydd ei hangen at bwrpasau rheoleiddio ac sy'n nodi'r hyn y bydd y gwasanaeth yn ei ddarparu.

Ymarfer diogel: mae hyn yn cynnwys ymarfer diogel y tu mewn i'r lleoliad gwarchod plant a'r tu allan iddo. Mae hyn hefyd yn cynnwys mynediad i'r lleoliad, mewngofnodi ac allgofnodi plant, llyfr ymwelwyr ac ati.

Mathau o gofnodion: cofnod damweiniau/digwyddiadau a meddyginiaeth, cofrestr presenoldeb, llyfr ymwelwyr, caniatâd rhieni

SGC cysylltiedig

- SCD CCLD 0203: Cefnogi datblygiad plant a phobl ifanc
  - SCD CCLD 0206: Cefnogi plant i ddysgu drwy chwarae
  - SCD CCLD 0209: Cefnogi plentyn ag anghenion cefnogi ychwanegol
  - SCD CCLD 0320: Gofalu am blant gartref
  - SCD CCLD 0328: Rheoli busnes gofal plant ar raddfa fach
  - SCD CCLD 0330: Cynnal gwasanaeth i blant a theuluoedd
-

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013)
Llywodraeth Cymru
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/130716-building-brighter-future-cy.pdf>
- Fframwaith y Cyfnod Sylfaen (Diwygiedig 2015)
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/150803-fp-framework-cy.pdf>
- Mesur Plant a Theuluoedd (Cymru) 2010 – Mae a wnelo Rhan 4 â chwarae a chyfranogiad a'r gofyniad i awdurdodau lleol gyflawni Asesiad o Ddigonolrwydd Cyfleoedd Chwarae.
<https://www.legislation.gov.uk/mwa/2010/1/part/4/enacted/welsh>
- Rheoliadau Asesu Digionolrwydd Cyfleoedd Chwarae (Cymru) 2012
<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2012/2555/regulation/3/made/welsh>
- Deddf Gofal Plant 2006 <http://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/2006/21/contents> a Rheoliadau Deddf Gofal Plant 2006 (Asesiadau Awdurdodau Lleol) (Cymru) 2016
<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2016/88/contents/made/welsh> – gofynion yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant a luniwyd gan awdurdodau lleol.
- Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir yng Nghymru (2016)
<https://careinspectorate.wales/sites/default/files/2018-01/160411regchildcarecy.pdf>
- Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru), 2016
<http://www.senedd.cynulliad.cymru/mgIssueHistoryHome.aspx?Ild=16496>
- 2002 'Study of Pedagogical Effectiveness in Early Learning' (SPEEL), Moyles, J., Adams, S. a Musgrove, A 2002, Ysgol Ymchwil a Datblygu Addysg Prifysgol Bolytechnig Anglia
<https://dera.ioe.ac.uk/4591/1/RR363.pdf>
- Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'r Trefniadau Asesu yng Nghymru (2015) - Adolygiad Donaldson
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/150225-successful-futures-cy.pdf>
- Mwy na Geiriau (2012)
<https://gov.wales/topics/health/publications/health/guidance/words/?skip=1&lang=cy>
- Strategaeth y Gymraeg: iaith fyw: iaith byw (2012 i 2017).
<https://gov.wales/topics/welshlanguage/welsh-language-strategy-and-policies/welsh-language-policies-upto-2017/a-living-language-a-language-for-living-strategy-2012-2017/?skip=1&lang=cy>
- Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011
<http://www.legislation.gov.uk/cy/mwa/2011/1/contents/enacted/welsh>
- Deddf Plant 1989 <http://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/1989/41/contents>
- Deddf Plant 2004 <http://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/2004/31/contents>
- **Gweithdrefnau Diogelu Cymru (2019)**
- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) (Daeth i rym yn y DU yn 1992) <http://www.unicef.org.uk/UNICEFs-Work/Our-mission/UN-Convention/>
- Atal a Rheoli Heintiau ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant (2015)
<https://www.documents.hps.scot.nhs.uk/hai/infection-control/guidelines/infection-prevention-control-childcare-2015-v2.pdf>
- Bwyd a Maeth mewn Lleoliadau Gofal Plant (2018) https://beta.llyw.cymru/bwyd-maeth-mewn-lleoliadau-gofal-plant?_ga=2.183827558.1974554941.1550481483-1664962502.1550234187
- Chwarae Cymru, Arfer myfyriol – beth ydi o a pham ei fod mor bwysig? (2018)
https://issuu.com/playwales/docs/arfer_myfyriol

Uned 328

Hwyluso dysgu mewn grŵp

Lefel:	3
ODA:	20
Credyd:	4
Crynodeb o'r Uned:	Nod yr uned hon yw cefnogi dysgwyr i feithrin y wybodaeth, y ddealltwriaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i gynllunio, paratoi, cyflwyno a gwerthuso dysgu mewn grŵp

Deilliant dysgu:

1. Cynllunio a pharatoi sesiynau hyfforddi

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 **Camau'r** cylch hyfforddi
- 1.2 Pwysigrwydd nodi'r gynulleidfa darged cyn datblygu sesiynau hyfforddi
- 1.3 Y gwahaniaeth rhwng addysgu a hwyluso
- 1.4 Y cylch dysgu
- 1.5 Mathau o arddulliau dysgu a fabwysiadir gan wahanol ddysgwyr
- 1.6 Dulliau dysgu ac adnoddau y gellir eu defnyddio i ategu hyfforddiant
- 1.7 Rhwystrau posibl rhag dysgu, a dulliau o oresgyn rhwystrau

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.8 Nodi nodau'r sesiwn
- 1.9 Pennu amcanion **CAMPUS**
- 1.10 Canfod cefndir a phrofiad y cyfranogwyr
- 1.11 Paratoi cynlluniau sesiynau yn unol â nodau ac amcanion a nodwyd
- 1.12 Paratoi'r amrywiaeth o adnoddau sydd eu hangen i gyflwyno'r sesiwn, a chael gafael ar yr adnoddau hynny, gan gynnwys:
  - yr amgylchedd
  - technoleg
  - gofynion hygyrchedd
  - gofynion o ran trefniadau ymarferol
  - deunydd ysgrifennu a deunydd i'w rannu

Amrediad

Camau - nodi anghenion hyfforddi, cynllunio'r hyfforddiant, cyflwyno'r hyfforddiant, gwerthuso'r canlyniadau

CAMPUS - Cyraeddadwy, Amserol, Mesuradwy, Penodol, Uchelgeisiol, Synhwyrol.

Deilliant dysgu:

2. Hwyluso sesiynau hyfforddi

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Technegau cyflwyno er mwyn darparu ar gyfer amrywiaeth o arddulliau dysgu
- 2.2 Pwysigrwydd pennu rheolau sylfaenol gyda'r cyfranogwyr sy'n cynnwys dealltwriaeth o gyfrinachedd ac unrhyw wybodaeth y gall fod angen ei rhannu
- 2.3 Sut i sicrhau bod yr holl gyfranogwyr yn cael cyfle i gyfrannu a chymryd rhan mewn sesiynau
- 2.4 Dulliau a ddefnyddir i ddelio ag anawsterau a fyddai'n gallu codi mewn sesiynau hyfforddi
- 2.5 Effeithiau posibl eich barn eich hun ar y cyfranogwyr a'r broses o gyflwyno sesiynau hyfforddi
- 2.6 Sut i gyfeirio cyfranogwyr at ragor o wybodaeth a fydd yn eu helpu i ddysgu'n barhaus

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.7 Meithrin dealltwriaeth wedi'i rhannu o ddisgwyliadau'r sesiwn hyfforddi
- 2.8 Hybu cyfranogiad gweithredol pob cyfranogwr
- 2.9 Hwyluso trafodaethau, gan ddefnyddio gwaith unigol a gwaith grŵp fel y bo'n briodol
- 2.10 Cefnogi amrywiaeth o wahanol arddulliau dysgu gan sicrhau bod cyfranogwyr yn cael eu cynnwys mewn gwaith grŵp a/neu waith unigol
- 2.11 Ystyried cydraddoldeb, amrywiaeth a dwyieithrwydd wrth hwyluso sesiynau hyfforddi
- 2.12 Defnyddio amrywiaeth o dulliau **cyfathrebu** sy'n hybu rhyngweithio yn ystod y sesiwn

Amrediad

Cyfathrebu – geiriol, dieiriau, gwrando gweithredol, technegau holi, iaith corff agored, tôn llais

---

Deilliant dysgu:

3. Adolygu a gwerthuso sesiynau hyfforddi

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Gwerth adborth gan gyfranogwyr a gwerthuso
- 3.2 Dulliau casglu adborth a gwerthuso
- 3.3 Sut i helpu cyfranogwyr i fyfyrrio ar eu dysgu eu hunain

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.4 Adolygu adborth yn erbyn amcanion y sesiwn hyfforddi
- 3.5 Gwerthuso a defnyddio adborth i wella sesiynau hyfforddi yn y dyfodol
- 3.6 Cynnal cofnodion o sesiynau hyfforddi a gynhaliwyd

Uned 328 Hwyluso dysgu mewn grŵp

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Tystiolaeth o gynlluniau sesiynau
- Arsylwi ar y broses o gyflwyno rhan o sesiwn hyfforddi gan sicrhau bod hyn yn cwmpasu holl elfennau ymarferol yr uned hon
- Tystiolaeth o'r ffordd y defnyddiwyd adborth i werthuso a gwella sesiynau hyfforddi.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Arddulliau dysgu – amrywiaeth o ddamcaniaethau sy'n ceisio esbonio gwahaniaethau yn y ffordd mae unigolion yn dysgu. Mae'r damcaniaethau hyn yn cynnig y gellir dosbarthu pob unigolyn yn ôl ei arddull dysgu. Un cysyniad cyffredin yw bod unigolion yn dysgu mewn ffyrdd gwahanol.

Y Cylch Dysgu – cysyniad mewn perthynas â'r ffordd mae pobl yn dysgu o brofiad. Bydd yn cynnwys sawl cam neu gyfnod, a gall y cyntaf ddilyn yr olaf. Dyma enghreifftiau posibl:

- Cylch Dysgu Kolb
- Cylch Dysgu Honey a Mumford

SGC cysylltiedig

- LSILADD01. Nodi anghenion dysgu a datblygu cyfunol
  - LSILADD03. Cynllunio a pharatoi rhaglenni dysgu a datblygu.
  - LSILADD05. Datblygu a pharatoi adnoddau ar gyfer dysgu a datblygu.
  - LSICLD1.2.1V2. Cynllunio, paratoi a hwyluso dysgu cymunedol a gwaith grŵp datblygiadol.
  - LSILADD06. Rheoli dysgu a datblygu mewn grwpiau.
  - LSILADD07. Hwyluso dysgu a datblygiad unigolion.
  - LSIAG27. Hwyluso dysgu mewn grwpiau.
  - LSICLD4.4.1V2. Monitro a gwerthuso ansawdd gweithgareddau dysgu a datblygu.
  - LSILADD13. Gwerthuso a gwella darpariaeth dysgu a datblygu.
  - SFTDW9 Nodi anghenion dysgu a datblygu'r grwpiau rydych yn gweithio gyda nhw.
  - SCDCCLD0415. Arwain y gwaith o gynghori a chefnogi ymarferwyr mewn lleoliadau blynyddoedd cynnar sy'n gweithio gyda phlant ag anghenion cefnogi ychwanegol.
  - LSILADD04. Cynllunio a pharatoi cyfleoedd dysgu a datblygu penodol.
  - LSIFL308 v 2. Datblygu sesiynau hyfforddi
-

- Hwyluso'r gwaith o ddatblygu ymarfer grŵp effeithiol mewn lleoliadau iechyd a gofal cymdeithasol neu leoliadau plant a phobl ifanc (O20c) 683
- Rheoli prosesau sefydlu mewn lleoliadau iechyd a gofal cymdeithasol neu leoliadau plant a phobl ifanc (O20c) 684

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Rhestr o'r Cymwysterau gofynnol i weithio yn y sector blynyddoedd cynnar a gofal plant yng Nghymru, 2017. <https://gofalcymdeithasol.cymru/adnoddau/rhestr-or-cymwysterau-gofynnol-i-weithio-yn-y-sector-blynyddoedd-cynnar-a-gofal-plant-yng-nghymru>
- Canllaw ar Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol ar gyfer gofal cymdeithasol, y blynyddoedd cynnar a gofal plant. <https://gofalcymdeithasol.cymru/dysgu-a-datblygu/safonau-gwalwedigaethol-cenedlaethol-sgc>
- Fframwaith deddfwriaethol ar gyfer gofal plant yng Nghymru. <http://www.plantynghymru.org.uk/resource/fframwaith-deddfwriaethol-ar-gyfer-gofal-plant-yng-nghymru/>
- Llywodraeth Cymru. Rheoleiddio ac arolygu gofal plant. <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/childcare/regulation/?skip=1&lang=cy>
- Llywodraeth Cymru – Y Blynyddoedd Cynnar. <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/early-years/?skip=1&lang=cy>
- Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer gofal plant a reoleiddir i blant hyd at 12 oed (2016) <https://gov.wales/docs/cssiw/publications/160303regchildcarecy.pdf>
- Cymwysterau Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant, Gofal Cymdeithasol Cymru. <https://gofalcymdeithasol.cymru/dysgu-a-datblygu/cymwysterau-blynyddoedd-cynnar-a-gofal-plant>
- Darpariaeth gofal plant ac addysg blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg (2017) <http://www.comisiynyddygydraeg.cymru/Cymraeg/Rhestr%20Cyhoeddiadau/Nodyn%20Briffio%20Darpariaeth%20Gofal%20Plant%20ac%20Addysg%20Blynyddoedd%20Cynnar%20Cyfrwng%20Cymraeg.pdf>
- Deddfwriaeth Iechyd a Diogelwch sy'n berthnasol i'r blynyddoedd cynnar. http://resources.hwb.wales.gov.uk/VTC/ngfl/nln_materials/nln_health_and_social_care/Health%20and%20safety%20legislation%20relevant%20to%20an%20early%20years%20setting/access/reference.html
- Cynllun Gweithlu Gofal Plant, Chwarae a Blynyddoedd Cynnar Rhagfyr 2017. <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/early-years/childcare-play-early-years-workforce-plan/?skip=1&lang=cy>
- Canllaw ar Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol ar gyfer gofal cymdeithasol, y blynyddoedd cynnar a gofal plant. <https://gofalcymdeithasol.cymru/dysgu-a-datblygu/safonau-gwalwedigaethol-cenedlaethol-sgc>
- Llywodraeth Cymru – Dechrau'n Deg. <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/parenting-support-guidance/help/flyingstart/?skip=1&lang=cy>
- Arfer myfyriol – beth ydi o a pham ei fod mor bwysig? (2018) https://issuu.com/playwales/docs/arfer_myfyriol
- Ysbrydoli dysgwyr – sut i fod yn hyfforddwr mwy effeithiol (2018) https://issuu.com/playwales/docs/ysbrydoli_dysgwyr

Uned 329

Cefnogi unigolion drwy fwydo gyda thiwb

Lefel:	3
ODA:	15
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn ymdrin â dulliau bwydo unigolion gan ddefnyddio technegau ar wahân i fwydo geneuol sef bwydo drwy diwb gastrostomi. Bydd dysgwyr yn datblygu ymwybyddiaeth o bolisïau a phrotocolau a dull person ganolog. Byddan nhw'n deall y broses a'r technegau sy'n gysylltiedig â bwydo gyda thiwb. Byddan nhw hefyd yn meithrin sgiliau bwydo unigolion gyda thiwb a'r gallu i reoli stociau o gynhyrchion. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc

Deilliant dysgu:

1. Canllawiau, polisïau a phrotocolau cyfredol sy'n ymwneud â bwydo gyda thiwb

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 Polisïau, protocolau a chanllawiau cenedlaethol a lleol cyfredol y sefydliad sy'n ymwneud â bwydo gyda thiwb
- 1.2 Canlyniadau posibl peidio â chadw at weithdrefnau wrth ofalu am **unigolion** mae angen eu bwydo gyda thiwb
- 1.3 Y canllawiau lleol mewn perthynas â:
  - defnyddio tiwb i roi bwyd i unigolion a'u cynllun personol
  - gweithdrefnau rheoli heintiau sy'n gysylltiedig â bwydo gyda thiwb
  - pwysigrwydd clirio a gwaredu cyfarpar yn ddiogel ar ôl ei ddefnyddio
  - Rolau pobl eraill wrth ofalu am unigolion sy'n cael eu bwydo gyda thiwb
- 1.4 Pwysigrwydd gwybod ble a phryd i geisio cefnogaeth clinigol

Amrediad

Unigolion – yn cyfeirio at oedolion neu blant mewn lleoliad gofal neu sy'n byw yn y gymuned sy'n cael eu bwydo gyda thiwb gartref

Rolau - nyrs gymunedol, nyrs arbenigol maeth, deietegydd, rolau cefnogi gan gynnwys therapydd lleferydd ac iaith, fferylllydd, tîm ehangach/rhithwir e.e. materion cyfeirio deintyddol/iechyd y geg fel y bo'n briodol, swyddogaethau unrhyw drydydd parti e.e. cwmni bwydo gyda thiwb gartref

Deilliant dysgu:

2. Ymgymryd â thechnegau bwydo gyda thiwb

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Y tiwbiau bwydo gwahanol sydd ar gael a gofal priodol ar gyfer y tiwb sydd gan y claf yn ei le
- 2.2 Y dewis o fwydydd tiwbiau bwydo sydd ar gael ac y bydd y bwyd sy'n cael ei ragnodi yn dibynnu ar anghenion maeth yr unigolyn
- 2.3 Pwysigrwydd gwneud yn siŵr bod unigolion yn cael digon o faeth a hydradu
- 2.4 Pwysigrwydd monitro a chofnodi cymeriant hylif a bwyd yn ôl cynllun personol unigolyn
- 2.5 Pwysigrwydd bod yn gywir wrth wirio bwyd, dyddiad dod i ben a'r swm i'w roi yn ôl cynllun personol yr unigolyn
- 2.6 Technegau gwahanol o roi bwyd i unigolyn gyda thiwb e.e. bolws/pwmp
- 2.7 Pwysigrwydd cylchdroi stoc a'r amodau storio
- 2.8 Yr adweithiau andwyol neu **broblemau** a fyddai'n gallu digwydd cyn, yn ystod neu ar ôl bwydo a sut i uwchgyfeirio'r rhain
- 2.9 Sut i leihau effeithiau andwyol bwydo gyda thiwb e.e. symptomau gastroberfeddol
- 2.10 Y rhesymau pam y gallai fod angen gohirio neu atal bwydo a gofyn am gymorth
- 2.11 Y ffactorau a fydd yn effeithio ar lefel y gofal a chymorth sydd eu hangen ar unigolion, teuluoedd/gofalwyr/eraill
- 2.12 yr effaith seicolegol, emosiynol a chorfforol bosibl y gall bwydo gyda thiwb ei chael ar unigolion, teuluoedd/gofalwyr/eraill

Rydych yn gallu gweithio
mewn ffyrdd sy'n:

- 2.13 Gofalu am y tiwb yn ddyddiol yn unol â chynllun personol yr unigolyn
- 2.14 Cadarnhau bod y cyfarpar a'r bwyd:
  - yn briodol i'r weithdrefn
  - yn addas i'r pwrpas
  - yn y cynllun personol
- 2.15 Gwirio a yw'r unigolyn wedi cymryd unrhyw hylifau/cynhyrchion maethol yn ddiweddar ac amser cwblhau'r bwydo diwethaf
- 2.16 Dewis, gwirio a pharatoi'r bwyd yn ôl cynllun personol yr unigolyn
- 2.17 Lleoli'r unigolyn i wneud yn siŵr ei fod yn ddiogel ac yn gysurus wrth fwydo
- 2.18 Sicrhau bod y dull bwydo gyda thiwb wedi'i osod:
  - Gan ddefnyddio'r bwyd â'r dyddiad mwyaf priodol
  - yn ôl yr amseru yng nghynllun personol yr unigolyn
  - gan ddefnyddio technegau priodol
  - yn unol â chyfarwyddiadau'r gwneuthurwr
  - i sicrhau'r cysur a'r urddas mwyaf posibl
- 2.19 Gwirio bod digon o hylifau, bwydydd a chyfarpar ar gael i ddiwallu anghenion yn y dyfodol
- 2.20 Cofnodi ac adrodd yn unol â pholisi a phrotocol y sefydliad

Amrediad

Problemau – yn cynnwys blocio tiwb/y tiwb yn gollwng/y tiwb yn dadleoli (cwmpo allan)/buried bumper/heintiau o amgylch safle'r stoma/adlifiad/mewnsugno/cyfog a chwydu/rhwymedd/dolur rhydd

Uned 329 Cefnogi unigolion drwy fwydo gyda thiwb

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Cyfrif myfyriol gan y dysgwr wedi'i lofnodi gan dyst arbenigol, ar gefnogi unigolyn (neu unigolion) sydd â thiwb bwydo yn ei le, ar o leiaf tri achlysur.
- Rhaid i ddogfennaeth/cofnodion gael eu cwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

Canllawiau cyflwyno

Argymhellir bod nyrs gofrestredig neu nyrs maeth gyda phrofiad cyfredol o fwydo gyda thiwb yn asesu'r uned hon.

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Datblygodd IDDSI (International Diet Dysphagia Standardisation Initiative) fframwaith bydeang i safoni sut mae'r ffordd mae bwyd a hylifau i bobl o bob oed â phroblemau bwydo, cnoi neu lyncu yn cael eu disgrifio. Mae'r lefelau a'r disgrifyddion cysylltiedig cyfredol i'w gweld yma: <https://iddsi.org/framework/>

Gastrostomi – tiwb sy'n cael ei fewnosod yn uniongyrchol i mewn i'r stumog, drwy stoma. Mae'r tiwb hwn yn ddull diogel ac effeithiol o sicrhau cymeriant digonol o faeth a hylifau pan fydd maethiad a hydradu'r geg yn cael eu peryglu neu lle mae angen cymeriant ychwanegol (Löser, 2005). Mae hyn yn cynnwys **Gastrostomi Endosgopig drwy'r Croen (PEG)** a **Gastrostomi (RIG) wedi'i Fewnosod mewn Ffordd Radiolegol (RIG)**

Bwyd â'r dyddiad priodol arno – byddai hyn yn unol ag egwyddorion cylchdroi stoc

SGC cysylltiedig

- CHS17.2012 Cynnal technegau bwydo gyda thiwb er mwyn sicrhau cymeriant maeth a hylif unigolion
- A/601/8980 Paratoi ar gyfer a chyflawni technegau bwydo gyda thiwb

Deddfwriaeth gysylltiedig

- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 – Hyb Gwybodaeth a Dysgu <https://gofalcymdeithasol.cymru/hyb/deddf-sswb>
- Mwy na Geiriau: Fframwaith Strategol Dilydol ar gyfer Gwasanaethau Cymraeg ym Maes Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol <https://gov.wales/topics/health/publications/health/guidance/words/?skip=1&lang=cy>

- Gwneud yn Dda, Gwneud yn Well: Safonau ar gyfer Gwasanaethau Iechyd Cymru (Ebrill 2010)
- Fframwaith Cymwyseddau Cymru i Gynorthwyo Oedolion y mae angen eu Bwydo gyda Thiwb Gartref drwy Diwb Bwydo Gastrostomi (Ebrill 2016)
www.wales.nhs.uk/Governance-emanual/opedoc/290078
- Safon ansawdd NICE 61 (2014) Atal a Rheoli Heintiau
<https://www.NICE.org.uk/guidance/qs61>
- Canllaw clinigol NICE 32. (2017) Cymorth maeth i oedolion: cymorth maethiad geneuol, bwydo gyda thiwbiau a maeth drwy'r gwythiennau
<https://www.nice.org.uk/guidance/CG32>
- BAPEN <http://www.bapen.org.uk/>
- PINNT <http://pinnt.com/Home.aspx>

Uned 208

Cefnogi plant sy'n byw gyda diabetes mellitus

Lefel:	2
ODA:	20
Credyd:	5
Crynodeb o'r Uned:	Bydd yr uned hon yn galluogi dysgwyr i ddeall beth yw diabetes; gwahanol fathau o ddiabetes a ffyrdd o'i drin a'i reoli. Bydd dysgwyr yn ystyried pwysigrwydd llesiant yng nghyd-destun gofal a chymorth. Byddan nhw'n gallu dilyn dull plentyn ganolog o gefnogi plant i reoli eu diabetes. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'diabetes' yn cyfeirio at ddiabetes mellitus ac mae'r term 'plant' yn cyfeirio at blant a phobl ifanc.

Deilliant dysgu:

1. Beth sy'n achosi diabetes a ffyrdd o'i drin

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 **Mathau** gwahanol o **ddiabetes** a thriniaethau cyffredin
- 1.2 Yr amrediad normal o ran glwcos yn y gwaed ar gyfer diabetes math 1
- 1.3 Arwyddion a symptomau diabetes ansefydlog
- 1.4 Cymhlethdodau tymor hir posibl yn sgil diabetes ansefydlog
- 1.5 Pwysigrwydd adnabod cetonwria
- 1.6 Y camau i'w cymryd os bydd plentyn sydd â diabetes yn anymatebol
- 1.7 Ffactorau risg a fyddai'n gallu arwain at ddiabetes math 2 cynnar
- 1.8 **Ffyrdd** y gellir rheoli diabetes math 1
- 1.9 Effaith inswlin ar lefelau glwcos yn y gwaed mewn diabetes math 1
- 1.10 Y termau 'hypoglycaemia', 'hyperglycaemia' a 'rheolaeth glycaemig'
- 1.11 Effaith mathau eraill o afiechyd ar reolaeth glycaemig

Amrediad

Mathau o ddiabetes – math 1, math 2

Ffyrdd – anffarmacolegol (cyngor ar ffordd o fyw) a ffarmacolegol (chwistrelladwy)

Deilliant dysgu:

2. Pwysigrwydd dulliau plentyn ganolog wrth gefnogi plant sy'n byw gyda diabetes

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Heriau sy'n wynebu plant sydd wedi cael diagnosis o ddiabetes a'u teuluoedd/gofalwyr
  - 2.2 Ffactorau sy'n effeithio ar lesiant plant sy'n byw gyda diabetes
  - 2.3 Pwysigrwydd dull 'plentyn ganolog' wrth weithio gyda phlant sy'n byw gyda diabetes a'u teuluoedd/gofalwyr
  - 2.4 Sut i gefnogi plant sy'n byw gyda diabetes, gan gynnwys addasiadau i'w cefnogi yn eu bywyd bob dydd
  - 2.5 Rolau
    - teuluoedd/gofalwyr
    - timau amlddisgyblaethol
    - nyrsys arbenigol diabetes
-

Deilliant dysgu:

3. Cefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr i reoli eu diabetes

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 3.1 Sut i gefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr i reoli eu cyflwr eu hunain yn unol â'u hoedran a'u cyfnod datblygiad
  - 3.2 Effaith rheolaeth glycaemig mewn perthynas â'r canlynol:
    - y cartref
    - patrymau bwyta
    - agweddau at fwyd
    - gweithgareddau'r corff
    - cymhlethdodau tymor hir
  - 3.3 Pwysigrwydd cofnodi'r gofal a'r cymorth a roddir i blant sy'n byw gyda diabetes a rhoi gwybod amdanynt
-

Deilliant dysgu:

4. Pwysigrwydd maeth i blant sy'n byw gyda diabetes

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 4.1 Anghenion maethol plant sy'n byw gyda diabetes
  - 4.2 Egwyddorion deiet cytbwys i blant sy'n byw gyda diabetes
  - 4.3 Pwysigrwydd prydau bwyd rheolaidd i blant sy'n byw gyda diabetes
  - 4.4 Effaith gwahanol garbohydradau a siwgr coeth ar lefelau glwcos yn y gwaed
-

Deilliant dysgu:

5. Defnyddio dulliau plant-ganolog i gefnogi plant a'u helpu i reoli eu diabetes yn unol â'u hoedran a'u cyfnod datblygiad

Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 5.1 Defnyddio dulliau sy'n annog plant mewn modd cadarnhaol i ymddwyn mewn ffyrdd sy'n cefnogi eu gofal a'u helpu i reoli eu diabetes
  - 5.2 Tawelu meddwl plant sy'n byw gyda diabetes a'u teuluoedd/gofalwyr
  - 5.3 Cofnodi pryderon a fyddai'n gallu effeithio ar allu plentyn â diabetes i ofalu amdano ei hun a rhoi gwybod amdanynt
-

Uned 208

Cefnogi plant sy'n byw gyda diabetes mellitus

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwyr yn cyfathrebu â phlentyn neu'n ei gefnogi ar o leiaf tri achlysur.
- Rhaid i ddogfennau a chofnodion gael eu cwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Wrth gyflwyno'r uned hon, bydd angen i ddysgwyr gael trosolwg o **Ddiabetes Insipidus**. Er nad oes cysylltiad rhwng y cyflwr hwn a chyflwr Diabetes Mellitus; weithiau bydd dryswch rhwng y ddau gyflwr, felly byddai'n fuddiol cynnig trosolwg i ddysgwyr o Ddiabetes Insipidus (achosion ac effeithiau, gan gynnwys ei gysylltiad ag Anafiadau i'r Ymennydd Caffaeledig). Mae'r gwefannau canlynol yn rhoi arweiniad ar Diabetes Insipidus:

- <https://www.pituitary.org.uk/media/386047/To-A-E-and-hospital-ward-staff---Diabetes-Insipidus-patient-Oct-2014-PM.pdf>
- <https://www.pituitary.org.uk/information/publications/conditions-and-procedures/diabetes-insipidus-booklet/>

Plentyn ganolog – ffordd o weithio sydd â'r nod o roi'r person wrth wraidd y sefyllfa ofal gan ystyried ei unigoliaeth, ei ddymuniadau a'i ddewisiadau

Ffactorau sy'n effeithio ar lesiant – deiet, iechyd corfforol ac iechyd meddwl

SGC cysylltiedig

- Diab HA6 Helpu plant â diabetes i newid eu hymddygiad er mwyn lleihau'r risg o gymhlethdodau a gwella eu hansawdd bywyd
- Diab HA10 Helpu plant â diabetes i leihau risg cardiofasgwlar
- Diab HA9 Helpu unigolyn â diabetes i reoli lefelau glwcos yn y gwaed yn well
- Diab HA5 Helpu unigolyn i ddeall effeithiau bwyd, diod ac ymarfer corff ar ei ddiabetes
- Diab HA13 Rhoi gwybodaeth a chyngor er mwyn galluogi unigolyn â diabetes i sicrhau cyn lleied â phosibl o risg o hypoglycaemia

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Gwefan Diabetes UK – <https://www.diabetes.org.uk/home>
- Y Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth mewn Iechyd a Gofal www.nice.org.uk/guidance

- Plant Iach Cymru
<https://gov.wales/topics/health/publications/health/reports/healthy-child/?lang=cy>
  - 10 Cam i Bwysau Iach <http://everychildwales.co.uk/dyma-ein-10-cam-i-bwysau-iach/?lang=cy>
  - Cynllun Cyflawni Cymru ar gyfer Diabetes 2016-2020 Gofal o'r safon orau i bawb sydd â diabetes Rhagfyr 2016
  - Darlun o ddiabetes yng Nghymru <https://seneddymchwil.blog/2017/04/27/darlun-o-ddiabetes-yng-nghymru/>
  - Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>
-

Uned 209

Ymateb i adweithiau anaffylactig

Lefel:	2
ODA:	10
Credyd:	2
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn meithrin dealltwriaeth lawn ymhlith dysgwyr o achosion a thriniaethau anaffylacsis, sut mae'n effeithio ar y corff a sut y gellir rhoi diagnosis ohono a'i drin. Bydd dysgwyr yn edrych yn fanwl ar y ffordd mae anaffylacsis yn effeithio ar fywydau unigolion/plant a'u teuluoedd/gofalwyr a byddan nhw'n dysgu'r sgiliau sydd eu hangen i'w helpu yn achos adwaith anaffylactig. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc.

Deilliant dysgu:

1. Ymateb yn ddiogel i adwaith anaffylactig

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Sut mae anaffylacsis yn wahanol i adweithiau alergaidd eraill
- 1.2 Arwyddion a symptomau anaffylacsis
- 1.3 Systemau cysylltiedig y corff sy'n gyfrifol am adwaith anaffylactig
- 1.4 Y gwahanol **fathau o anaffylacsis**
- 1.5 Ffactorau a fyddai'n gallu sbarduno anaffylacsis
- 1.6 Dulliau o drin adwaith anaffylactig, gan gynnwys offer a chyffuriau
- 1.7 Ffactorau sy'n pennu'r driniaeth briodol ar gyfer adweithiau anaffylactig
- 1.8 Ble i gael cyngor, cefnogaeth ac arweiniad ar anaffylacsis ac adweithiau alergaidd
- 1.9 Canllawiau a phrotocolau sy'n gysylltiedig â chefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr yn achos anaffylacsis ac adweithiau alergaidd
- 1.10 Gweithdrefnau a fyddai'n gallu lleihau'r posibilrwydd o adwaith alergaidd ac anaffylacsis

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.11 Rhoi cefnogaeth i unigolion/plant sy'n dangos arwyddion a symptomau adwaith anaffylactig
- 1.12 Dilyn dull ABCDE o drin adwaith anaffylactig
- 1.13 Dilyn gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad ar gyfer storio adrenalin yn ddiogel er mwyn ei ddefnyddio i drin adweithiau anaffylactig
- 1.14 Cofnodi a rhoi gwybod am yr achos o adwaith anaffylactig a'r camau a gymerwyd yn unol â pholisi a gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad ac unrhyw gytundebau â theulu/gofalwr yr unigolyn/plentyn

Amrediad

Mathau o anaffylacsis – monogyfnodol, deugyfnodol, estynedig

Uned 209 Ymateb i adweithiau anaffylactig

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn cyflawni ymateb wedi'i efelychu i adwaith anaffylactig. **Caniateir efelychu adwaith anaffylactig a'r ymateb gofynnol.**

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Anaffylaxis - adwaith gorsensitifrwydd cyffredinol neu systemig eithafol a difrifol sy'n peryglu bywyd yw anaffylaxis. Fe'i nodweddir gan broblemau gyda llwybr anadlu a/neu anadlu a/neu gylchrediad sy'n datblygu'n gyflym ac yn peryglu bywyd ac sydd fel arfer yn gysylltiedig â newidiadau i'r croen a newidiadau mwcosaid

Arwyddion a symptomau – gallent gynnwys gwrid, brech ar y croen, panig/gorbryder, pilenni mwcws yn chwyddo (e.e. y tafod, y gwddf, y gwefusau a'r geg), trafferth llyncu neu siarad, cynnydd yng nghyfradd curiad y galon, asthma/anawsterau anadlu difrifol, poen yn yr abdomen, cyfog/chwydu, gostyngiad mewn pwysedd gwaed, pendro, teimlo'n wanllyd/llewygu, ymgwympo a mynd yn anymwybodol

Ffactorau a allai sbarduno – gallent gynnwys bwyd (e.e. cnau mwnci, cnau almon, cnau Ffrengig, cnau cashiw, cnau Brasil, sesame, pysgod, pysgod cregyn, cynnyrch llaeth, wyau), meddyginiaeth (e.e. penisilin, asbrin), cemegion, deunyddiau (e.e. latecs), pigadau gwenyn/gwenyn meirch/pryfed, yr amgylchedd (e.e. clefyd y gwair)

Cymorth – dylid rhoi cymorth yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r lleoliad/sefydliad ac yn unol â'ch rolau a'ch cyfrifoldebau. Gallai cefnogaeth gynnwys galw am help, gwneud i'r unigolyn deimlo'n gyfforddus ac yn ddiogel, rhoi adrenalín chwistrelladwy lle bo'n briodol ac yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldeb, cael gwared ar y sbardun

Dull ABCDE – gellir defnyddio'r dull hwn i asesu a thrin cleifion sy'n dioddef sioc anaffylactig. Y camau yw Llwybr Anadlu, Anadlu, Cylchrediad, Anabledd, Cysylltiad (Airway, Breathing, Circulation, Disability, Exposure – ABCDE – yn Saesneg)

SGC cysylltiedig

- SFHAL1 Cysylltu unigolyn â gofal dilynol ar ôl adwaith alergaidd aciwt a difrifol
  - SFHAL 2 Adnabod pryd y dylid ystyried p'un a oes gan unigolyn alergedd
  - SFHAL10 Galluogi'r staff mewn amgylcheddau addysgol i gefnogi'r gwaith o reoli alergedd unigolyn
-

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/Search?q=Anaphylaxis>
- Canllawiau QS119 NICE ar Anaffylaxis <https://www.nice.org.uk/guidance/qs119>
- BSACI (Cymdeithas Alergeddau ac Imiwnoleg Glinigol Prydain), sef sefydliad ar gyfer gweithwyr gofal iechyd proffesiynol sy'n gofalu am gleifion ag alergeddau - <http://www.bsaci.org>
- Allergy UK <https://www.allergyuk.org/>
- Gwefan GIG Cymru – Alergeddau <https://www.nhsdirect.wales.nhs.uk/encyclopaedia/ff/article/allergies?locale=cy>
- Coleg Brenhinol Paediatreg ac Iechyd Plant – Llwybrau Gofal Alergedd <http://www.rcpch.ac.uk/improving-child-health/clinical-guidelines-and-standards/search-paediatric-clinical-guidelines/publi#allergy>
- GIG Cymru <https://www.nhsdirect.wales.nhs.uk/Encyclopaedia/a/article/anaphylaxis/?locale=cy>
- Cyngor Dadebru'r DU <https://www.resus.org.uk/anaphylaxis/>
- Anaphylaxis UK <https://www.anaphylaxis.org.uk>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

Uned 210

Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant

Lefel:	2
ODA:	10
Credyd:	2
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn rhoi cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma i ddysgwyr. Bydd dysgwyr yn meithrin dealltwriaeth o ddiffyg anadl ac asthma a byddan nhw'n gwybod sut i gefnogi plant sy'n profi'r cyflyrau hyn. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant' yn cyfeirio at blant a phobl ifanc.

Deilliant dysgu:

1. Achosion ac effeithiau diffyg anadl

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Beth yw ystyr 'diffyg anadl'
- 1.2 Achosion diffyg anadl
- 1.3 Cysylltiadau rhwng diffyg anadl a mathau eraill o afiechyd
- 1.4 Arwyddion a symptomau diffyg anadl mewn plant
- 1.5 Cymhlethdodau posibl y gall diffyg anadl eu hachosi mewn plant

---

Deilliant dysgu:

2. Achosion ac effeithiau asthma

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Arwyddion a symptomau asthma
- 2.2 Sut mae asthma yn cael ei fonitro mewn plant
- 2.3 Achosion a sbardunau posibl asthma
- 2.4 Effeithiau posibl asthma ar fywydau bob dydd plant a'u datblygiad

---

Deilliant dysgu:

3. Sut y gellir rheoli asthma
-

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 3.1 Meddyginiaethau a ddefnyddir i drin asthma
  - 3.2 Defnyddio a gweithredu gwahanol fathau o fewnanadlydd
  - 3.3 Pwrpas 'gwahanyddion' a phryd y dylid eu defnyddio
  - 3.4 Sut y gellir rheoli asthma yn barhaus
  - 3.5 Sut a phryd i geisio cefnogaeth/arweiniad ychwanegol
-

Deilliant dysgu:

4. Y gefnogaeth sydd ei hangen ar blant i reoli pyliau aciwt o asthma

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 4.1 Sut y gellir cefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr i reoli pyliau aciwt o asthma
  - 4.2 Eich rôl a'ch cyfrifoldebau eich hun wrth gefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr mewn perthynas ag asthma aciwt
-

Deilliant dysgu:

5. Cefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr i reoli diffyg anadl ac asthma

Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 5.1 Defnyddio iaith a dulliau cyfathrebu priodol wrth siarad â phlant am eu hasthma a'i effeithiau.
- 5.2 Cyfeirio teuluoedd/gofalwyr plant a phobl berthnasol eraill at wybodaeth am sut i gael gafael ar wasanaethau, gwybodaeth a chefnogaeth mewn perthynas ag asthma
- 5.3 Dilyn gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad ar gyfer storio a chynnal a chadw mewnanadlwyr yn gywir
- 5.4 Rhoi gwybod i deuluoedd/gofalwyr plant am weithdrefnau'r sefydliad/lleoliad ar gyfer storio a chynnal a chadw mewnanadlwyr
- 5.5 Cofnodi'r cyngor a'r arweiniad a roddir yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad, a rhoi gwybod amdanynt

Uned 210   Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Cynhelir dogfennaeth i gofnodi'r cyngor a roddir i unigolion ar ddiffyg anadl.
- Gall dysgwyr esbonio'r broses y dylid ei dilyn os bydd plentyn yn cael pwl aciwt o asthma.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Dylid cofnodi'r cyngor a roddir gan ddysgwyr i blant a'u teuluoedd/gofalwyr ar gyfer rheoli diffyg anadl a rhoi gwybod amdano yn unol â'r ddeddfwriaeth a pholisïau'r sefydliad/lleoliad.

Achosion diffyg anadl – asthma, niwmonia, anaffylaccis, anaemia, gordewdra, blinder/ymarfer corff

Mathau eraill o afiechyd sy'n gysylltiedig â diffyg anadl – bronchitis, afiechyd y llwybr anadlu uchaf, clefyd y gwair

SGC cysylltiedig

- SCDHSC0225 Helpu unigolion i ddilyn eu gweithdrefnau gofal iechyd a monitro eu hunain
- SCDHSC 0243 Cefnogi defnydd diogel o ddeunyddiau ac offer

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Gwefan GIG Cymru – Asthma
<https://www.nhsdirect.wales.nhs.uk/encyclopaedia/a/article/asthma/?locale=cy>
  - Sefydliad Prydeinig yr Ysgyfaint – triniaeth asthma <https://www.blf.org.uk/support-for-you/asthma/treatment>
  - Gwybodaeth am reoli asthma gan Asthma UK.
<https://www.asthma.org.uk/advice/manage-your-asthma/action-plan/>
  - Gwybodaeth gan Asthma UK am fewnanadlwyr
<https://www.asthma.org.uk/advice/inhalers-medicines-treatments/inhalers-and-spacers/>
-

- Gwefan y GIG – tudalennau ar asthma
<http://www.nhs.uk/Conditions/Asthma/Pages/Treatment.aspxowse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?lang=en>
- Sefydliad Prydeinig yr Ysgyfaint – Diffyg Anadl <https://www.blf.org.uk/support-for-you/shortness-of-breath/causes>
- Gwefan y GIG <http://www.nhs.uk/Conditions/shortness-of-breath/Pages/Introduction.aspx>
- NICE – diffyg anadl – www.nice.org.uk
- Sefydliad Prydeinig yr Ysgyfaint <https://www.blf.org.uk/support-for-you/asthma>
- Coleg Brenhinol Paediatreg ac Iechyd Plant – Llwybrau Gofal Alergedd – asthma
<https://www.rcpch.ac.uk/resources/allergy-care-pathway-asthma-and-or-rhinitis>
- Asthma UK <https://www.asthma.org.uk/> ac yng Nghymru
<https://www.asthma.org.uk/cymru/>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

Uned 211

Cefnogi gofal ymataliaeth mewn plant

Lefel:	2
ODA:	20
Credyd:	4
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn datblygu ac yn galluogi dysgwyr i gefnogi plant sydd â phroblemau parhaus mewn perthynas ag ymataliaeth nad ydynt yn gyson â'u hoedran na'u cyfnod datblygiad. Bydd dysgwyr yn meithrin sgiliau er mwyn cefnogi plant i leihau anghysur a chymhlethdodau eraill. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant' yn cyfeirio at blant a phobl ifanc

Deilliant dysgu:

1. Cefnogi plant i reoli eu hymataliaeth

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Beth yw ystyr 'ymataliaeth' ac 'anymataliaeth'
- 1.2 Anatomi a ffisioleg y system wrinol
- 1.3 Anatomi a ffisioleg y llwybr ymborth
- 1.4 Ffactorau sy'n effeithio ar ymataliaeth mewn plant
- 1.5 Pwysigrwydd cynnal eich glendid a'ch hylendid eich hun, a glendid a hylendid pobl eraill, wrth roi cefnogaeth i reoli ymataliaeth

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.6 Cefnogi plant i gyfleu eu dewisiadau o ran rheoli eu hymataliaeth
- 1.7 Cefnogi plant i ddefnyddio cyfleusterau toiled yn rheolaidd er mwyn eu galluogi i gyflawni patrwm ysgarthu yn unol â'u cynllun personol
- 1.8 Cynnal cofnodion cywir a rhoi gwybod am newidiadau i batrymau ysgarthu plant os oes angen
- 1.9 Cefnogi plant i ddewis bwyd a diod a fydd yn cefnogi ymataliaeth
- 1.10 Cefnogi plant i ddefnyddio cymhorthion ymataliaeth yn unol â'u hanghenion a'u dewisiadau
- 1.11 Annog plant i ddefnyddio dillad a argymhellir, cymhorthion ymataliaeth a thechnegau rheoli i gefnogi ymataliaeth
- 1.12 Cefnogi plant i ddefnyddio cymhorthion ymataliaeth a thechnegau rheoli mewn ffyrdd sy'n sicrhau cymaint â phosibl o annibyniaeth, hunan-barch, urddas a phreifatrwydd iddyn nhw
- 1.13 Cofnodi a rhoi gwybod pan fydd yn ymddangos bod y cymhorthion ymataliaeth a thechnegau rheoli a ddefnyddir yn anaddas

Deilliant dysgu:

2. Cefnogi plant ag anymataliaeth wrinol

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Mathau o anymataliaeth wrinol
- 2.2 Symptomau anymataliaeth wrinol
- 2.3 Achosion anymataliaeth wrinol a chyflyrau cysylltiedig
- 2.4 Triniaethau ac ymyriadau ar gyfer anymataliaeth wrinol
- 2.5 Cymhorthion y gellir eu defnyddio i gefnogi ymataliaeth wrinol

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.6 Cynnal yr amgylchedd, offer a deunyddiau'n gywir, yn unol â chanllawiau a phrotocolau
  - 2.7 Cefnogi plant i gynnal eu hylendid personol gan reoli ymataliaeth wrinol
  - 2.8 Dilyn egwyddorion rheoli heintiau wrth gefnogi plant ag anymataliaeth wrinol
-

Deilliant dysgu:

3. Cefnogi plant ag anymataliaeth ymgarthol

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Achosion anymataliaeth ymgarthol mewn plant
- 3.2 Symptomau anymataliaeth ymgarthol a chyflyrau cysylltiedig
- 3.3 Profion am achosion anymataliaeth ymgarthol
- 3.4 Triniaethau ac ymyriadau ar gyfer anymataliaeth ymgarthol

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.5 Cynnal yr amgylchedd, offer a deunyddiau'n gywir, yn unol â chanllawiau a phrotocolau
- 3.6 Cefnogi plant i gynnal eu hylendid personol gan reoli ymataliaeth ymgarthol
- 3.7 Dilyn egwyddorion rheoli heintiau wrth gefnogi plant ag anymataliaeth ymgarthol

Uned 211 Cefnogi gofal ymataliaeth mewn plant

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Adroddiad myfyriol wedi'i ysgrifennu gan y dysgwr a'i lofnodi gan dyst arbenigol yn disgrifio'r cymorth a roddwyd i blant mewn perthynas â gofal ymataliaeth ar o leiaf un achlysur.
- Gellir asesu'r gefnogaeth a roddir i blant er mwyn rheoli anymataliaeth drwy drafod yr hyn mae'r dysgwr wedi'i wneud, a pham, yn hytrach nag arsylwi ar y gefnogaeth ei hun (er mwyn parchu urddas y plentyn).

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

- Dylai dysgwyr fod yn ymwybodol mai symptom yw anymataliaeth ymgarthol, sy'n aml â sawl ffactor cyfrannol, ac felly dylid osgoi tybiaethau rhy syml bod yr achosiaeth yn gysylltiedig ag un diagnosis sylfaenol.
- Byddai rhoi siartiau cefnogaeth i unigolion yn rhan o'r broses o helpu unigolion i gynnal eu hymataliaeth.

Symptomau – gollwng wrin, amlder troethi, amharodrwydd i yfed hylifau.

Gwrthgolinergigau – gallan nhw reoli pledren orweithredol drwy ymlacio cyhyrau'r bledren. Mae cyffuriau at bledren orweithredol, sydd ar ffurf tabledi gan amlaf, hefyd yn helpu i atal wrin rhag gollwng drwy reoli gwingiadau'r bledren

Cymhorthion – padiau ymataliaeth, padiau llithriad, pants anymataliaeth, gwain, cathetrau hunanysbeidiol, cathetrau (bagiau draenio wrinol, systemau cyswllt, falfiau cathetr, dillad, strapiau a standiau cymorth)

Achosion anymataliaeth ymgarthol (gan gynnwys) – rhwymedd gyda baeddu gorlif; niwed niwrolegol, seicolegol (gan gynnwys cam-drin rhywiol)

Achosion anymataliaeth wrinol – ffactorau anorganig (e.e. problemau datblygu, cynhyrchu gormod o wrin); dal wrin i mewn yn wirfoddol; rhwymedd; heintiadau'r llwybr wrinol, problemau meddygol sylfaenol eraill; anymataliaeth wrth chwerthin, cam-drin corfforol, emosiynol neu rywiol, anymataliaeth oherwydd straen, niwrolegol

Offer – cathetrau, bagiau draenio wrinol, systemau cyswllt, falfiau cathetr, dillad, strapiau a standiau cymorth

---

Triniaethau ac ymyriadau – ffordd o fyw, therapiau corfforol ac ymddygiadol (e.e. ailhyfforddi'r bledren); Adolygu arferion bwyta a chymeriant hylifau; Meddyginiaeth (e.e. gwrthgolinerigau), dulliau llawfeddygol, symbylu'r nerfau, triniaethau mewnwthiol, opsiynau rheoli ceidwadol (e.e. cathetrau)

SGC cysylltiedig

- SCDHSC0219 Helpu unigolion i reoli ymataliaeth
- CC01 Asesu camweithrediad y bledren a'r coluddyn
- CC11 Rhoi rhaglenni defnyddio'r toiled ar waith ar gyfer unigolion
- CC09 Galluogi unigolion i ysgarthu'n effeithiol
- CC08 Gofalu am unigolion gan ddefnyddio cynhyrchion ymatal

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/guidance/conditions-and-diseases/neurological-conditions/urinary-incontinence>
- BAUS <https://www.baus.org.uk/>
- Grŵp cymorth syndrom coluddyn llidus <https://www.theibsnetwork.org/support-groups/>
- **Gwlychu gwely o dan 19 oed** <https://www.nice.org.uk/guidance/cg111/chapter/1-Guidance#children-under-5-years-with-bedwetting>
- Cymuned y Bledren a'r Coluddyn <https://www.bladderandbowel.org/bladder/bladder-resources/lifestyle-fluids-and-deiet/>
- Y GIG – Anymataliaeth wrinol <https://www.nhs.uk/conditions/urinary-incontinence/>
- Y GIG – Anymataliaeth ymgarthol <https://www.nhs.uk/conditions/bowel-incontinence/>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

Uned 212

Cefnogi unigolion o ran symud a lleoli

Lefel:	2
ODA:	20
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Nod yr uned hon yw helpu dysgwyr i feithrin y wybodaeth, y ddealltwriaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i gynorthwyo unigolion gyda symud a lleoli. Mae'r uned yn cwmpasu egwyddorion symud a lleoli, ergonomeg ac osgo, yn ogystal â thechnegau ar gyfer symud a lleoli'n ddiogel. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc.

Deilliant dysgu:

1. Anatomeg a ffisioleg sy'n gysylltiedig â chodi a chario a symud a lleoli

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Anatomeg a ffisioleg y corff dynol mewn perthynas â chodi a chario a symud a lleoli
- 1.2 Pwysigrwydd osgo da
- 1.3 Ystyr y term 'anhwylderau cyhyrsgerbydol' a goblygiadau tymor byr a thymor hir posibl y rhain
- 1.4 Pwysigrwydd **dull ergonomig** o godi a chario a symud a lleoli ar gyfer iechyd cyhyrsgerbydol
- 1.5 Risgiau posibl i unigolion a'r rhai sy'n eu cynorthwyo os na chânt eu symud a'u lleoli yn gywir

Amrediad:

Dull ergonomig: mae'n ystyried natur y dasg, yr unigolyn, y llwyth, yr amgylchedd a chyfranogiad y gweithiwr

Deilliant dysgu:

2. Paratoi i gynorthwyo unigolion o ran symud a lleoli

Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 **Camau gweithredu** y mae angen eu cymryd cyn cynorthwyo unigolyn o ran symud a lleoli

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.2 Dilyn y **camau gweithredu** gofynnol cyn cynorthwyo unigolyn o ran symud a lleoli

Amrediad:

Camau gweithredu: edrych dros asesiadau risg a chynlluniau (cynlluniau personol, cynlluniau codi a chario, asesiadau risg ar gyfer gofal mannau pwysu), cytuno ar unrhyw gefnogaeth sydd ei angen gan weithwyr eraill, sicrhau bod esgidiau a dillad yn ddiogel ar gyfer symud a lleoli, paratoi'r amgylchedd gan gael gwared ar unrhyw beryglon a sicrhau bod digon o le i symud, archwilio a pharatoi cyfarpar symud a lleoli sy'n cael ei ddefnyddio gan sicrhau ei fod yn ddiogel, yn lân, wedi'i wefru ac yn gyfredol, rhoi mesurau atal a rheoli heintiau ar waith, cadarnhau gyda'r unigolyn faint o gymorth sydd ei angen arno i symud, sicrhau lle bo modd bod yr unigolyn yn deall y rheswm dros gael ei symud neu ei leoli mewn ffordd benodol, cael cydsyniad gan yr unigolyn i'w symud lle bo modd

---

Deilliant dysgu:

3. Cynorthwyo unigolion o ran symud a lleoli

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 3.1 **Gweithgareddau symud a lleoli** y gellir eu defnyddio i gynorthwyo unigolion
- 3.2 Pam na ddylid llusgo unigolion
- 3.3 Cyfarpar symud a lleoli a ddefnyddir i gynorthwyo unigolion
- 3.4 Pwysigrwydd cyfathrebu clir a chydgyssylltu camau gweithredu ar gyfer symud a lleoli
- 3.5 Camau gweithredu i'w cymryd lle mae pryderon ynghylch:
  - unigolyn
  - cyfarpar symud a lleoli
  - ymarfer anniogel

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.6 Dilyn y cynlluniau y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer cynorthwyo unigolion o ran symud a lleoli yn ddiogel
- 3.7 Annog cyfranogiad gweithredol mewn gweithgareddau symud a lleoli
- 3.8 Cyfathrebu â'r unigolyn, arsylwi arno ac addasu ei leoliad er mwyn:
  - sicrhau cyn lleied â phosibl o boen, anghysur a ffrithiant
  - sicrhau urddas, preifatrwydd a pharch
  - sicrhau cymaint â phosibl o annibyniaeth
  - sicrhau diogelwch
- 3.9 Cydgysylltu camau gweithredu ag eraill wrth gynorthwyo unigolion o ran symud a lleoli
- 3.10 Dychwelyd yr amgylchedd i'w drefniant arferol
- 3.11 Sicrhau bod cyfarpar symud a lleoli yn lân, yn ddiogel, yn cael ei ddychwelyd i'r lleoliad y cytunwyd arno ac yn barod i'w ddefnyddio yn y dyfodol
- 3.12 Defnyddio safonau atal a rheoli heintiau
- 3.13 Cwblhau cofnodion yn unol â gweithdrefnau'r gweithle

Amrediad:

Gweithgareddau symud a lleoli: unigolion yn symud yn annibynnol, yn cerdded yn annibynnol o un arwyneb i un arall, symud yn annibynnol gan ddilyn cyfarwyddiadau, cael cymorth gan un gweithiwr gofal a chymorth, cael cymorth gan ddau weithiwr gofal a chymorth, cael cymorth gan ddefnyddio cyfarpar symud a lleoli y cytunwyd arnyn nhw

Uned 212 Cefnogi unigolion o ran symud a lleoli Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn cynorthwyo unigolion o ran symud a lleoli ar o leiaf **dri** achlysur.
- Rhaid i ddogfennau a chofnodion gael eu cwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Cyfarpar symud a lleoli: gallent gynnwys teclynnau codi sefydlog, teclynnau codi symudol, cynfasau llithro, cynfas diwbaidd, gwregysau codi, gwregys symud a chodi, gwely proffilio trydan, trofwrdd, ysgol wely, blociau llaw, codwr coesau, bwrdd trosglwyddo ochrol hyd llawn, bwrdd trosglwyddo syth a chrwm, cymorth sefyll, disg sefyll a throi, systemau cysgu

Gweithgareddau symud a lleoli: cynnal archwiliadau diogelwch ar gyfarpar, gwthio, tynnu a throi llwythi, codi a gostwng llwythi o'r llawr / lefel isel, addasu osgo wrth eistedd, cario llwyth dros bellter byr, codi a chario silindrau, gwthio llwythi i fyny ac i lawr ramp

Anhwylderau cyhyrsgerbydol: maen nhw'n cynnwys unrhyw anaf, niwed neu anhwylder i'r cymalau neu feinweoedd eraill yn y breichiau, y coesau neu'r cefn

SGC cysylltiedig

- SCDHSC0360 Symud a lleoli unigolion
- HSC 2028 Symud a lleoli unigolion yn unol â'u cynllun gofal
- HSC223 Cyfrannu at symud a chodi unigolion
- PCS23 Helpu i drosglwyddo a lleoli cleifion yn yr amgylchedd amdriniaethol

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Rheoliadau Gweithrediadau Codi a Chario 1992 (diwygiwyd 2002)
http://www.hse.gov.uk/foi/internalops/ocs/300-399/313_5.htm
  - Rheoliadau Gweithrediadau Codi a Chyfarpar Codi (1998)
<http://www.hse.gov.uk/work-equipment-machinery/loler.htm>
  - Rheoliadau Adrodd ar Anafiadau, Clefydau a Digwyddiadau Peryglus (2013)
<http://www.hse.gov.uk/riddor/index.htm>
  - Cynllun Gwybodaeth a Phasbort Hyfforddiant Codi a Chario Cymru Gyfan y GIG (2010)
-

http://www.nationalbackexchange.org/files/training_guidelines/all_wales_nhs_manual_handling_passport_scheme.pdf

- Cynllun Pasbort Codi a Chario CLILC, Canllawiau Codi a Chario Pobl ar gyfer Gofal Cymdeithasol
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>
- Yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch – What you need to do – Moving and handling <http://www.hse.gov.uk/healthservices/moving-handling-do.htm>

Uned 213

Cyflwyniad i fesuriadau ffisiolegol mewn plant

Lefel:	2
ODA:	15
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Bydd yr uned yn galluogi dysgwyr i feithrin y sgiliau a'r cymwyseddau sydd eu hangen i ymgymryd ag amrywiaeth o fesuriadau ffisiolegol sy'n ofynnol mewn sefydliadau/lleoliadau iechyd a gofal.

Deilliant dysgu:

1. Ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw wrth ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol
- 1.2 Eich rôl a'ch cyfrifoldebau eich hun wrth ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol
- 1.3 Pwysigrwydd cofnodi newidiadau ym mesuriadau ffisiolegol plentyn a rhoi gwybod amdanynt
- 1.4 Prosesau ar gyfer uwchgyfeirio cwestiynau gan blant lle bo'r wybodaeth ofynnol y tu allan i gwmpas eich ymarfer

Amrediad

Ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw – dilyn canllawiau cenedlaethol, polisïau, protocolau ac arfer da

Mesuriadau ffisiolegol – pwysedd gwaed, pwls, tymheredd, dirlawnder ocsigen, resbiradaeth, mynegai màs y corff (BMI), lefel ymwybyddiaeth, taldra, pwysau

Deilliant dysgu:

2. Gwneud mesuriadau ffisiolegol

3. Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 3.1 Rhesymau dros ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol
- 3.2 Amredïadau normal ar draws gwahanol **grwpiau** ar gyfer
  - pwysedd gwaed
  - pwls
  - tymheredd
  - dirlawnder ocsigen
  - resbiradaeth
  - indecs màs y corff (BMI)

- lefel ymwybyddiaeth
- 3.3 Gweithdrefnau priodol ar gyfer ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol
  - 3.4 Camau i'w cymryd pan fydd mesuriadau ffisiolegol y tu allan i'w hamrediad normal

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.5 Esbonio i'r plentyn a'r teulu/gofalwr pa fesuriadau ffisiolegol yr ymgwymerir â nhw a chael cydsyniad dilys
- 3.6 Sicrhau bod cyfarpar yn addas i'r pwrpas wrth baratoi i ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol
- 3.7 Rhoi rhagofalon safonol ar waith ar gyfer rheoli heintiau ac iechyd a diogelwch
- 3.8 Cyflawni'r mesuriadau yn unol â ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw ar yr amllder a ragnodwyd, ac mewn ffordd sy'n berthnasol i'r pwrpas asesu
- 3.9 Rhoi cefnogaeth a thawelwch meddwl i'r plentyn wrth ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol, gan addasu dulliau cyfathrebu a thechnegau fel y bo'n briodol
- 3.10 Cofnodi mesuriadau ffisiolegol a rhoi gwybod amdanynt yn unol â ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw
- 3.11 Ailstocio a storio cyfarpar yn ddiogel ar ôl y driniaeth

Amrediad

Grwpiau – babanod newydd-anedig, plant 0-2 oed, plant 2-3, 3-7, 8-12 oed, y glasoed

Uned 213

Cyflwyniad i fesuriadau ffisiolegol mewn plant

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn cyflawni o leiaf bum set lawn o fesuriadau ffisiolegol. Dylid gwneud hyn wrth ymarfer neu mewn sefyllfa wedi'i hefelychu lle na fydd mesuriadau'n codi'n naturiol o fewn y rôl yn y sefydliad/leoliad.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Mae cynnwys yr uned hon yn ei gwneud yn ofynnol i ddysgwyr feithrin dealltwriaeth o naw mesuriad ffisiolegol allweddol. Rhagwelir y bydd dysgwyr sy'n cwblhau'r uned hon yn ymgymryd â'r rhan fwyaf o'r mesuriadau hyn yn eu hamgylchedd gwaith neu leoliad.

Cydsyniad mewn perthynas â phlant – Fel oedolion, mae gan bobl ifanc (16 oed) hawl i gydsynio i'w triniaeth eu hunain a dim ond o dan amgylchiadau eithriadol y gellir penderfynu yn erbyn hyn. Tybir bod ganddyn nhw ddigon o allu i benderfynu ynghylch eu triniaeth feddygol eu hunain oni bai bod tystiolaeth ddigonol sy'n awgrymu fel arall. Gall plant o dan 16 oed gydsynio i'w triniaeth eu hunain os credir bod ganddyn nhw ddigon o ddeallusrwydd, cymhwysedd a dealltwriaeth i werthfawrogi'r hyn mae eu triniaeth yn ei olygu yn llawn. Fel arall, gall rhywun â chyfrifoldebau rhiant gydsynio ar eu rhan.

Gweithdrefnau priodol – gan gynnwys dewis y maint llawes cywir, cael cydsyniad ac ati
Perthnasol – arsylwadau sylfaenol a mesuriadau ffisiolegol mewn perthynas â maes e.e. pwysedd gwaed, pwls / tymheredd, ocsimetreg, cyfradd resbiradol ac ati.

SGC cysylltiedig

- SFHCHS19 Ymgymryd â mesuriadau clinigol arferol
- SFHCHS224 Paratoi cyfarpar i fonitro gweithrediad ffisiolegol

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- 1000 o fywydau a mwy <http://www.1000ofwydauamwy.wales.nhs.uk/hafan>
  - Cymdeithas Gorbwysedd Prydain <https://bihsoc.org/>
  - Canllawiau Royal Marsden <https://www.rmmonline.co.uk/manual/c11-sec-0003>
  - Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/about/what-we-do/our-programmes/nice-guidance/nice-diagnostics-guidance>
  - GIG Cymru – Atal a Rheoli Heintiau <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/95109>
-

- GIG Cymru – Atal a Rheoli Heintiau ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant (2014)
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%20Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf>
- GIG Cymru – Canllawiau ar Atal a Rheoli Heintiau Cymru Gyfan ar gyfer Lleoliadau Addysg (2017)
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%20Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf>
- GIG Cymru – Llawlyfr Cenedlaethol ar gyfer Atal a Rheoli Heintiau (NIPCM): Mae polisïau model a ddatblygwyd yn flaenorol gan lechyd Cyhoeddus Cymru wedi ildio eu lle i fabwysiadu Llawlyfr Rheoli Heintiau Cenedlaethol yr Alban (NICM)
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/tudalen/95337>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

Uned 214

Cynnal profion pwynt gofal

Lefel:	2
ODA:	15
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Nod yr uned hon yw helpu dysgwyr i gynnal profion pwynt gofal. Bydd dysgwyr sy'n cwblhau'r uned hon yn gallu cynnal profion pwynt gofal cywir mewn amrywiaeth o amgylcheddau er mwyn cael canlyniadau cywir. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc.

Deilliant dysgu:

1. Canllawiau, polisïau a phrotocolau sy'n gysylltiedig â phroffion pwynt gofal

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Y rheoliadau cenedlaethol cyfredol ar gyfer profion pwynt gofal
- 1.2 Rôl llywodraethu wrth gynnal profion pwynt gofal
- 1.3 Pwysigrwydd dilyn gweithdrefnau profion pwynt gofal yn unol â phrotocolau a pholisïau a bennwyd
- 1.4 Mathau o ymchwiliadau a chyfarpar pwynt gofal sy'n ofynnol mewn sefydliad/lleoliad
- 1.5 Risgiau a manteision profion pwynt gofal
- 1.6 Rôl a chyfrifoldeb y gweithredwr profion pwynt gofal
- 1.7 Yr amodau sydd eu hangen ar gyfer storio defnyddiau traul sy'n gysylltiedig â phroffion pwynt gofal
- 1.8 Mesurau sicrhau ansawdd mewnol sy'n gysylltiedig â phroffion pwynt gofal
- 1.9 Gwybodaeth a gofnodir wrth gynnal pob prawf pwynt gofal

Deilliant dysgu:

2. Cynnal profion pwynt gofal

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Ffactorau a fyddai'n gallu cyflwyno risg wrth gynnal profion pwynt gofal
- 2.2 Mathau o gyfarpar ac offer mae'n ddiogel eu hailddefnyddio, a'r rhai mae'n rhaid eu taflu ar ôl eu defnyddio unwaith
- 2.3 Esbonio i'r unigolyn, ei deulu neu ei ofalwr pa fesuriadau ffisiolegol yr ymgwymerir â nhw, a chael cydsyniad dilys
- 2.4 Dulliau o baratoi unigolion ar gyfer casglu samplau
- 2.5 Ffynonellau gwall posibl y gellir dod ar eu traws wrth gasglu samplau
- 2.6 Manteision defnyddio systemau cofnodi a chadw cofnodion electronig

2.7 Gweithdrefnau ar gyfer cofnodi a rhoi gwybod am ganlyniadau profion a phroblemau wrth eu cynnal

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.8 Rhoi rhagofalon priodol ar waith ar gyfer atal a rheoli heintiau sy'n berthnasol i'r weithdrefn brofi a'r amgylchedd
- 2.9 Cadarnhau bod adnoddau a chyfarpar o'r math cywir, eu bod yn gweithio a'u bod yn bodloni'r mesurau perfformiad a'r gofynion diogelwch disgwylidig
- 2.10 Cadarnhau pwy yw'r unigolyn a bod cydsyniad dilys wedi'i gael
- 2.11 Cymryd y sampl briodol gan ystyried cysur yr unigolyn drwy gydol y broses
- 2.12 Cynnal profion yn unol â'r weithdrefn weithredol er mwyn sicrhau diogelwch ac ansawdd y canlyniadau
- 2.13 Cofnodi a rhoi gwybod am ganlyniadau profion yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
- 2.14 Rheoli'r broses o gynnal a chadw, glanhau, dihalogi a gwaredu cyfarpar a deunyddiau profi, gan ddilyn polisiau a chyfarwyddiadau lleol

Uned 214 Cynnal profion pwynt gofal

Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn cynnal o leiaf **dri** gweithgaredd profi pwynt gofal ar gyfer **pob** math o sampl a gwmpesir gan rôl y sefydliad/lleoliad.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Cydsyniad mewn perthynas â phlant – Fel oedolion, mae gan bobl ifanc (16 oed) hawl i gydsynio i'w triniaeth eu hunain a dim ond o dan amgylchiadau eithriadol y gellir goruwchreoli hyn. Tybir bod ganddyn nhw ddigon o allu i benderfynu ynghylch eu triniaeth feddygol eu hunain oni bai bod tystiolaeth ddigonol sy'n awgrymu fel arall. Gall plant o dan 16 oed gydsynio i'w triniaeth eu hunain os credir bod ganddyn nhw ddigon o ddeallusrwydd, cymhwysedd a dealltwriaeth i werthfawrogi'r hyn mae eu triniaeth yn ei olygu yn llawn. Fel arall, gall rhywun â chyfrifoldebau rhiant gydsynio ar eu rhan.

Llywodraethu – bydd hyn yn benodol i'r lleoliad ond mae'n cynnwys – dirprwyo, atal a rheoli heintiau, llywodraethu gwybodaeth – diogelu data, diogelwch personol, codau bar – cadarnhau pwy yw'r gweithredwr a'r claf, trywyddau archwilio cyfrinachedd

Ffactorau – gan gynnwys croes-heintiad, cyfarpar ac ymarfer anniogel

Manteision – gallent gynnwys llai o bosibilrwydd o wall, system fyw wedi'i diweddarau â'r canlyniadau diweddaraf, arbed amser, gwybodaeth wedi'i chwblhau ymlaen llaw ar ffurflenni

Problemau – gallent gynnwys camddefnydd, camweithio, ymyrraeth, darlleniadau anarferol, diffyg cydymffurfio gan yr unigolyn/plentyn, sampl annigonol

Cysur – gan ystyried cynnal urddas a phreifatrwydd, darparu gorchuddion/cyfarpar perthnasol, lleoli, cyfathrebu'n briodol

SGC cysylltiedig

- CHS217 Cynnal profion pwynt gofal
  - SFHCHS19 Ymgymryd â mesuriadau clinigol arferol
  - SFHCHS224 Paratoi cyfarpar i fonitro gweithrediad ffisiolegol
-

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Point of Care Testing Governance Pathology: Why, When and How? - A user Guide. Pwyllgor Cyngori Gwyddonol Cymru, Ionawr 2008
- Canllawiau'r Asiantaeth Rheoleiddio Meddyginiaethau a Chynhyrchion Gofal Iechyd (MHRA): Management and use of IVD Point of care Test devices 2013 <https://www.gov.uk/government/collections/in-vitro-diagnostic-ivd-devices-use-safety-and-management>
- Yr Adran Iechyd. Clinical Governance in the new NHS. Llundain, Yr Adran Iechyd 1999 (Health Service circular: HSC (99) 065
- BS EN ISO 22870:2006 Point of Care Testing (POCT) Requirement for quality and competence <https://www.bsigroup.co.uk>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

Uned 215

Casglu sbesimenau

Lefel:	2
ODA:	10
Credyd:	3
Crynodeb o'r Uned:	Bydd yr uned hon yn sicrhau bod dysgwyr yn meithrin y sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen i gasglu sampl ar gyfer profion ac ymchwiliadau mewn labordy. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc.

Deilliant dysgu:

1. Canllawiau, polisiau a phrotocolau sy'n gysylltiedig â chasglu sbesimenau

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Rheoliadau cyfredol sy'n sail i gasglu sbesimenau
- 1.2 Rôl llywodraethu wrth gasglu sbesimenau
- 1.3 Pwysigrwydd casglu sbesimenau yn unol â phrotocolau a pholisiau a bennwyd

---

Deilliant dysgu:

2. Casglu sbesimenau

Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Sut i baratoi unigolion ar gyfer casglu sbesimenau
- 2.2 Dulliau o gadarnhau pwy yw unigolion/plant cyn dechrau triniaeth, a phwysigrwydd gwneud hynny
- 2.3 Ffynonellau gwall posibl y gellir dod ar eu traws wrth gasglu sbesimenau
- 2.4 Pwysigrwydd labelu sbesimenau gan ddilyn gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
- 2.5 Llestri casglu sydd eu hangen ar gyfer gwahanol fathau o sbesimenau a phroffion yn y sefydliad/lleoliad

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.6 Cadarnhau pwy yw'r unigolyn
  - 2.7 Esbonio i'r unigolyn a'r teulu/gofalwr pa samplau a gymerir a chael cydsyniad dilys
  - 2.8 Rhoi rhagofalon priodol ar waith ar gyfer atal a rheoli heintiau sy'n berthnasol i'r weithdrefn casglu sbesimen a'r amgylchedd
  - 2.9 Cadarnhau bod adnoddau a chyfarpar o'r math cywir, eu bod yn gweithio a'u bod yn bodloni'r mesurau perfformiad a'r gofynion diogelwch disgwylidig
  - 2.10 Cymryd y sampl briodol yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
-

- 2.11 Sicrhau bod yr unigolion yn gyfforddus drwy gydol y broses o gasglu sbesimen
- 2.12 Sicrhau bod y sampl wedi'i labelu'n gywir, ac ail-gadarnhau pwy yw'r unigolyn
- 2.13 Paratoi'r sbesimen i'w gludo gan ddilyn polisiau a chyfarwyddiadau lleol
- 2.14 Bod yn gyfrifol am y sampl nes iddi gael ei throsglwyddo i gael ei chludo
- 2.15 Cofnodi a rhoi gwybod yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
- 2.16 Rheoli'r broses o gynnal a chadw, glanhau, dihalogi a gwaredu cyfarpar a deunyddiau casglu, gan ddilyn polisiau a chyfarwyddiadau lleol

Uned 215 **Casglu sbesimenau** Gwybodaeth Ategol

Gofynion tystiolaeth

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn cyflawni o leiaf **dri** gweithgaredd casglu sbesimenau.

Canllawiau cyflwyno

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon wrth ymarfer, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Llywodraethu – bydd hyn yn benodol i'r lleoliad ond mae'n cynnwys – dirprwyo, atal a rheoli heintiau, llywodraethu gwybodaeth – diogelu data, cadarnhau pwy yw'r unigolyn/plentyn, trywyddau archwilio cyfrinachedd, cludo, labelu a pheycynnu samplau

Cysur – gan ystyried cynnal urddas a phreifatrwydd, darparu gorchuddion/cyfarpar perthnasol, lleoli, cyfathrebu'n briodol

SGC cysylltiedig

- SFHCHS7 Cael a phrofi sbesimenau gan blant
- SFHHCS17 Cael sbesimenau gan blant ar gyfer ymchwiliadau mewn labordy
- SFHCHS187 Gwaredu sbesimenau a samplau biofeddygol yn ddiogel
- SFHCHS186 Storio sbesimenau a samplau

Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/about/what-we-do/our-programmes/nice-guidance/nice-diagnostics-guidance>
  - Cyflwyniad i Gasglu Sbesimenau <https://www.labcorp.com/resource/introduction-to-specimen-collection#>
  - Casglu Sbesimenau <http://www.northcumbriaccg.nhs.uk/about-us/key-policies-and-documents/policies/infection-prevention/21-specimen-collection-october-2015-version-100.pdf>
  - Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>
-

Uned 330: Egwyddorion a damcaniaethau sy'n dylanwadu ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yn yr 21^{ain} ganrif yng Nghymru

Lefel:	Lefel 3
Gwerth Credyd:	19
ODA:	190
Nod yr Uned	• Helpu dysgwyr i feithrin gwybodaeth a dealltwriaeth o'r egwyddorion a'r damcaniaethau sy'n dylanwadu ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yng Nghymru. • Datblygu ac ymestyn y wybodaeth a gafodd ei meithrin yng nghymhwyster craidd Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant a Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori. • Datblygu ac ymestyn y dysgu ymarferol a damcaniaethol a ddatblygwyd fel rhan o elfen ymarferol y cymhwyster hwn.
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r cynnwys yn canolbwyntio ar egwyddorion a damcaniaethau sy'n dylanwadu ar iechyd, llesiant a datblygiad plant a sut y gall y sector gofal plant ac iechyd plant ymateb i holl anghenion plant 0-19 oed. Mae 5 maes testun: • cefnogi datblygiad cyfannol rhwng 0 a 19 oed • dulliau'n ymwneud ag ymddygiad cadarnhaol i gefnogi datblygiad cyfannol • darpariaeth gofal iechyd sydd ar gael yng Nghymru o adeg cenhedlu hyd at 19 oed a'r ffordd y mae'n cefnogi iechyd a llesiant • egwyddorion er mwyn sicrhau dysgu cynhwysol ar gyfer pob plentyn 0-19 oed • effaith meddwl traddodiadol a chyfoes ar ddatblygiad cyfannol plant. Mae'r uned hon yn cyfrif am 15% o'r cymhwyster cyfan.
Math o asesu:	Asesu allanol Arholiad allanol : Bydd hyn yn asesu cynnwys o destunau 1-5 ar ffurf arholiad ysgrifenedig neu ar-lein. Caiff yr holl gynnwys ei asesu dros oes y fanyleb. Gellir asesu cynnwys drwy unrhyw un o'r tri amcan asesu.

Pwnc 1:	Cefnogi datblygiad cyfannol rhwng 0 a 19 oed
Trosolwg o'r pwnc:	Bydd y maes testun hwn yn datblygu ac yn ymestyn gwybodaeth a dealltwriaeth a feithrinwyd yn Uned 002 o Gymhwyster Craidd GChDDP DD1 ac yn Unedau 300/301 y cymhwyster hwn. Mae'r cynnwys hwn yn galluogi dysgwyr i gadarnhau eu gwybodaeth am gamau datblygu cyffredinol rhwng 0 ac 19 oed a ffactorau sy'n effeithio ar ddatblygiad, ac ymestyn eu gwybodaeth drwy feithrin dealltwriaeth ddamcaniaethol fanwl ac eang o'r canlynol: • y ffordd y mae pob maes datblygu yn cydberthyn fel rhan o ddatblygiad cyfannol • sut y gellir hyrwyddo a chefnogi iechyd, llesiant a datblygiad mewn amrywiaeth o leoliadau a gweithgareddau gwahanol e.e. gweithgareddau tîm, clybiau ieuencid • ffactorau sy'n hyrwyddo iechyd a llesiant cadarnhaol e.e. gofal cyn ac ar ôl cenhedlu, ymwybyddiaeth o gamddefnyddio sylweddau • effaith ffactorau cyfredol a chyfoes ar iechyd a llesiant e.e. gofalwyr ifanc, diogelwch ar-lein
1.1 Datblygu 0-19 oed a'r ffordd y mae meysydd yn cydberthyn fel rhan o ddatblygiad cyfannol.	Dylai fod gan ddysgwyr ddealltwriaeth sylfaenol o bob maes datblygu rhwng 0 ac 19 oed. I gynnwys: • datblygiad emosiynol • datblygiad deallusol (gwybyddol): datblygiad niwrolegol a datblygiad yr ymennydd, dealltwriaeth a chysyniadau • datblygiad iaith, lleferydd a chyfathrebu, gan gynnwys dwyieithrwydd, amlieithrwydd a chaffael iaith • datblygiad corfforol • datblygiad cymdeithasol gan gynnwys ymddygiad (moesol a chymdeithasol). Dylai dysgwyr wybod a deall sut mae pob maes datblygu yn cydberthyn. Dylai dysgwyr allu adnabod patrymau datblygu annodweddiadol, a gwybod a deall pam mae rhai plant yn datblygu y tu hwnt i amrediad disgwylidig cerrig milltir datblygiad. Dylai dysgwyr wybod a deall sut y gall cymryd rhan mewn gweithgareddau unigol, grŵp neu dîm, mewn amrywiaeth o leoliadau, gefnogi datblygiad cyfannol plentyn 0-19 oed: Gall lleoliadau gynnwys: • amgylchedd cartref plentyn • lleoliadau gofal plant • lleoliadau addysg • clybiau ffurfiannol • amgylcheddau hamdden/chwaraeon (dan do/yn yr awyr agored) • amgylcheddau chwarae (dan do/yn yr awyr agored) • ardaloedd hamdden/mannau chwarae agored • clybiau ieuencid.

1.2 Hyrwyddo iechyd, llesiant a datblygiad cyfannol o adeg cenhedlu hyd at 19 oed.

Dylai dysgwyr wybod a deall ffactorau sy'n hyrwyddo llesiant a datblygiad cyfannol rhwng 0 ac 19 oed, yn y tymor byr a/neu'r tymor hir.

Dylai dysgwyr wybod a deall y gall gofal priodol cyn cenhedlu ac ar ôl cenhedlu yn ystod beichiogrwydd gefnogi datblygiad plentyn o'i adeg cenhedlu ymlaen.

Ffactorau sy'n hyrwyddo iechyd a llesiant **cadarnhaol** i gynnwys: **cyn cenhedlu**

- rhieni yn cael eu cefnogi i fod mor iach yn gorfforol ac yn feddyliol â phosibl cyn cenhedlu
- deiet a maeth digonol e.e. cymryd asid ffolig (cyn cenhedlu ac yn ystod 12 wythnos cyntaf beichiogrwydd)

ar ôl cenhedlu

- maeth a hydradu priodol e.e. osgoi bwydydd risg uchel
- cael gwiriadau monitro sgrinio a ddarperir fel mater o drefn a rhai na ddarperir fel mater o drefn – fel y bo'n briodol

0-19 oed

Gall ffactorau gynnwys:

- sefydlogrwydd a diogelwch
- amgylchedd cymdeithasol priodol
- ymwybyddiaeth o risgiau camddefnyddio sylweddau
- maeth a hydradu digonol
- ymwybyddiaeth o newidiadau corfforol
- ysgogi a herio
- cyfleoedd am brofiadau newydd
- cydberthnasau a modelau rôl
- canolbwyntio ar gryfderau er mwyn meithrin gwydnwch
- iechyd rhywiol priodol – deall dulliau atal cenhedlu a heintiau a drosglwyddir yn rhywiol

Dylai dysgwyr wybod a deall sut y gall cynlluniau, mentrau a rhaglenni cyfredol a pherthnasol gefnogi datblygiad a llesiant cadarnhaol rhwng 0 ac 19 oed.

I gynnwys:

- Cynllun Gwên
- Rhaglen y 1,000 Diwrnod Cyntaf
- Cynllun Ysgolion Iach
- Rhaglen Plant Iach.

Dylai dysgwyr wybod a deall deddfwriaeth gyfredol a pherthnasol sy'n anelu at gefnogi iechyd a llesiant o adeg cenhedlu hyd at 19 mlwydd oed.

I gynnwys:

- Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015
- Iechyd Cyhoeddus Cymru, Astudiaeth Profiadau Niweidiol mewn Plentynod Cymru 2015
- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

1.3 Ffactorau cyfredol a chyfoes a'u heffaith ar iechyd a llesiant.

Dylai dysgwyr wybod a deall ffactorau cyfredol a chyfoes a'u heffaith ar iechyd a llesiant.

I gynnwys:

- gwrthradicaleiddio
- newidiadau yn strwythur y teulu
- polisi addysg a diwygio'r cwricwlwm yng Nghymru
- anffurfio organau cenhedlu benywod
- sefyllfa ariannol
- polisi a mentrau iechyd yng Nghymru
- y cyfryngau torfol, hunanddelwedd, meddylfryd twf/ymwybyddiaeth ofalgar
- iechyd meddwl
- adnabod a dathlu amrywiaeth h.y. diwylliant, hunaniaeth a rhywioldeb, crefydd, anghenion ychwanegol
- technoleg: cyfryngau cymdeithasol, seiberfwlio, e-ddiogelwch
- gofalwyr ifanc.

Dylai dysgwyr wybod a deall sut mae cadw plant yn ddiogel yn cefnogi iechyd, llesiant a datblygiad plant a'r hyn yr ystyrir yn amhriodol.

Gall yr enghreifftiau gynnwys:

- bwlio
  - meithrin perthynas amhriodol
  - cyfathrebu amhriodol ar-lein
  - ar-lein/amlygiad i ddeunyddiau amhriodol
  - secstio
  - cyfryngau cymdeithasol.
-

Pwnc 2:	Ymagweddau ymddygiad cadarnhaol i gefnogi datblygiad cyfannol
Trosolwg o'r pwnc:	Bydd y maes testun hwn yn adeiladu ar wybodaeth a feithrinwyd yng nghymhwyster Craidd Lefel 2 – Uned 001, Lefel 2 GChDDP Ymarfer a Theori cymhwyster Uned 216: LO4 ac yn Uned orfodol 300 y cymhwyster hwn. Mae'r cynnwys hwn yn galluogi dysgwyr i gadarnhau eu gwybodaeth am ddulliau gweithredu y gellir eu defnyddio ar gyfer cymorth ymddygiad cadarnhaol ac ymestyn eu gwybodaeth drwy feithrin dealltwriaeth ddamcaniaethol fanwl ac eang o'r canlynol: • ffactorau sy'n effeithio ar ymddygiad – ffocws cryf ar 8-19 oed e.e. glasoed, rhywioldeb • sut y gall gweithwyr/teuluoedd a gofalwyr gefnogi ymddygiad cadarnhaol mewn amrywiaeth o leoliadau a sefyllfaoedd gwahanol e.e. mewn addysg statudol a/neu yn y gymuned • sut y gall rhinweddau ymddygiad gysylltu â damcaniaethau a sut y gellir defnyddio'r damcaniaethau hyn er mwyn gwneud newid • effaith gadarnhaol defnyddio camau gweithredu ac agweddau cefnogol ar ymddygiad plant a phobl ifanc rhwng 0 ac 19 oed • timau a gwasanaethau yng Nghymru a fyddai'n gallu gyfrannu at gefnogi ymddygiad cadarnhaol • sut y gall mynediad at wasanaethau amrywio ledled Cymru.
2.1 Ffactorau sy'n effeithio ar ymddygiad.	Dylai dysgwyr wybod a deall y ffactorau a fyddai'n gallu effeithio ar ymddygiad plentyn a sut y gall y rhain newid mewn gwahanol leoliadau a sefyllfaoedd. Mae'r ffactorau sy'n cael effaith ar ymddygiad yn cynnwys: • anghenion ychwanegol • ymatebion ac ymddygiadau oedolion • profiadau andwyol mewn plentyndod • bwlio a phwysau gan gyfoedion • profi amgylcheddau gwahanol/newidiol • mewnbwn gan deulu/gofalwyr • nodau a ffiniau • effaith bondiau, ymlyniad, gwydnwch a phontio • iechyd meddwl a llesiant • glasoed • cynlluniau gwobrwyo • rhywioldeb • sefyllfaoedd a rhyngweithio rhwng plant • arbrofi gyda sylweddau • amrywiadau mewn disgwyliadau a chyfrifoldebau. Mae angen i ddysgwyr wybod a deall y cyswllt rhwng ymlyniad ac ymddygiad a sut y gall rhinweddau ymddygiad gysylltu â damcaniaethau ategol. Damcaniaethwyr i gynnwys: • Mary Ainsworth • Bowlby.

Dylai dysgwyr wybod a deall sut y gall gweithredoedd, agweddau a phrofiadau yn y cartref ac y tu allan i amgylchedd y cartref gael effaith ar ymddygiad plentyn.

Gweithredoedd, agweddau a phrofiadau i gynnwys:

- peidio â chadw at weithdrefnau/trefniadau y cytunwyd arnyn nhw
- profiadau personol unigolyn/unigolion
- dulliau/modd cadarnhaol a negyddol
- dulliau rhianta
- arddulliau a ddefnyddir gan yr holl weithwyr yn y sector
- rhagfarn a stereoteipio.

Dylai dysgwyr wybod a deall y gall ymddygiad newid gan ddibynnu ar ffactorau/nodweddion yn yr amgylchedd/sefyllfa.

Dylai dysgwyr wybod a deall sut y gall gweithwyr a theuluoedd/gofalwyr gefnogi ymddygiad cadarnhaol, mewn sefyllfaoedd/amgylcheddau gwahanol.

Sefyllfaoedd/Amgylcheddau i gynnwys:

- y cartref
  - lleoliadau blynyddoedd cynnar/gofal plant
  - addysg statudol hyd at 19 oed
  - y gymuned.
-

2.2 Cefnogi ymddygiad cadarnhaol.

Dylai dysgwyr adnabod sut y gellir defnyddio'r damcaniaethau hyn am ddatblygu ymddygiad i gefnogi ymddygiad plant.

Damcaniaethwyr i gynnwys:

- Bandura
- Glasser
- Pavlov
- Skinner.

Dylai dysgwyr wybod a deall yr effaith gadarnhaol y gall defnyddio camau gweithredu ac agweddau priodol a chefnogol ei chael ar ymddygiad plant rhwng 0 ac 19 oed.

Effaith i gynnwys:

- mwy o gymhelliant
- dangos ymddygiad cadarnhaol
- cyfathrebu gwell
- mwy o hunan-barch a hunanhyder
- atal ymddygiad amhriodol parhaus
- osgoi straen ar gydb berthnasau/cydb berthnasau'n chwalu
- adnabod sbardunau ac ymatebion.

Dylai dysgwyr wybod am y gwasanaethau cenedlaethol a lleol yng Nghymru a fyddai'n gallu bod ynghlwm wrth gefnogi ymddygiad cadarnhaol.

Gwasanaethau i gynnwys:

- Gwasanaethau Iechyd Meddwl i Blant a'r Glasoed (CAMHs)
- gwasanaethau addysg
- Dechrau'n Deg
- gwasanaethau prawf
- gwasanaethau cymdeithasol
- uned cefnogi ymddygiad arbenigol.
- Tîm o Amgylch y Teulu
- gwasanaethau ieuencid.

Dylai dysgwyr wybod a deall sut y gall mynediad at wasanaethau amrywio ledled Cymru.

Pwnc 3:	Darpariaeth gofal iechyd sydd ar gael yng Nghymru o'r adeg cenhedlu hyd at 19 oed a'r ffordd y mae'n cefnogi iechyd a llesiant.
Trosolwg o'r pwnc:	Bydd y maes testun hwn yn adeiladu ar wybodaeth a feithrinwyd yng nghymwyster Craidd Lefel 2 – Uned 002, Lefel 2 GChDDP Ymarfer a Theori cymhwyster Uned 216: LO4 ac yn Uned orfodol 303 y cymhwyster hwn. Mae'r cynnwys hwn yn galluogi dysgwyr i gadarnhau eu gwybodaeth mewn perthynas â sgrinio, monitro a phrofi a gwasanaethau iechyd y gellir cael gafael arnyn nhw er mwyn cefnogi datblygiad, ac ymestyn eu gwybodaeth drwy feithrin dealltwriaeth ddamcaniaethol fanwl ac eang o'r canlynol: • sut mae gwasanaethau sgrinio Llywodraeth Cymru yn hyrwyddo iechyd a llesiant a'r ffordd y mae hyn yn effeithio ar iechyd drwy gydol bywyd • pam y gall newidiadau i amserlenni imiwneiddio cynlluniedig godi e.e. penderfyniadau gwybodus i beidio ag imiwneiddio • yr amrediad o brosesau monitro a sgrinio rheolaidd a heb fod yn rheolaidd cyn ac ar ôl cenhedlu hyd at 19 oed e.e. sganiau cyn geni • gwerth ac effaith nodi unrhyw gyflwr iechyd penodol yn gynnar e.e. ehangach na'r ffocws craidd ar laith, Lleferydd a Chyfathrebu. • rolau gweithwyr gofal iechyd proffesiynol/gweithwyr/timau a sut maen nhw'n yn gweithio gyda'i gilydd i hyrwyddo iechyd plant 0-19 oed wrth ymarfer. Bydd yr uned hon yn rhoi gwybodaeth gadarn i ddysgwyr am gefnogi datblygiad o safbwynt gofal iechyd sy'n hanfodol i ddatblygu gwybodaeth gyfannol, os yw'r lleoliad gwaith mewn lleoliad blynyddoedd cynnar/gofal plant.

3.1 Sgrinio, monitro a chynnal profion rheolaidd ar blant o adeg cenhedlu hyd at 19 oed.

Dylai dysgwyr wybod a deall gwerth ac effaith sgrinio, monitro a chynnal profion **rheolaidd** cyn cenhedlu, yn ystod beichiogrwydd, ac fel rhan o ofal cynenedigol ac ôl-enedigol.

Patrwm rheolaidd i gynnwys:

- pwysedd gwaed
- profion gwaed
- hanes teuluol
- sganiau
- profion wrin.

Dylai dysgwyr wybod a deall gwerth ac effaith rhaglenni imiwneiddio cyfredol, gan gynnwys pigiadau atgyfnerthu cyn ysgol, ar iechyd, llesiant a datblygiad plant drwy gydol eu bywydau.

Dylai dysgwyr wybod a deall rhesymau pam y gellir newid rhaglenni cyfredol – gall newidiadau fod yn seiliedig ar egwyddorion moesegol neu dystiolaeth feddygol e.e. HPV yn cael ei gynnig i ferched a bechgyn 12-13 oed o fis Medi 2019.

Dylai dysgwyr wybod a deall pam nad yw rhai plant yn cael imiwneiddiadau rheolaidd na sgrinio fel rhan o'r rhaglen arolygu plant.

Dylai rhesymau gynnwys:

- penderfyniadau gwybodus – mae grwpiau penodol cydnabyddedig na ellir eu himiwneiddio.
- penderfyniadau anwybodus – mae rhai rhieni yn dewis peidio ag imiwneiddio eu plant.

Dylai dysgwyr wybod a deall gwasanaethau sgrinio Llywodraeth Cymru a sut maen nhw'n hyrwyddo iechyd a llesiant plant.

I gynnwys:

- Sgrinio Cynenedigol Cymru
- Sgrinio Clyw Babanod Cymru
- Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru
- Sgrinio am Oes.

Dylai dysgwyr wybod a deall gwerth ac effaith y rhaglen arolygu iechyd plant.

Gall strategaethau a gwasanaethau sgrinio fod yn sensitif o ran amser.

3.2 Effaith sgrinio, monitro a chynnal profion nad ydynt yn rheolaidd ar blant o adeg eu cenhedlu hyd at 19 mlwydd oed.	Dylai dysgwyr wybod a deall swyddogaeth/rôl, gwerth ac effaith sgrinio, monitro a chynnal profion nad ydynt yn rheolaidd ar blant o adeg eu cenhedlu hyd at 19 mlwydd oed. Nad yw'n arfer rheolaidd i gynnwys: • profion genetig • sganiau e.e. sganiau cynnedigol ychwanegol • profion ar gyfer cyflyrau iechyd ac anhwylderau penodol • profion a ariennir gan y GIG, os oes angen clinigol • profion a ariennir gan unigolion sy'n chwilio am ymyriadau pellach nad ydynt wedi'u comisiynu gan GIG Cymru. Effaith i gynnwys: • nodi pryderon iechyd/datblygu yn gynnar • gellir osgoi cael triniaeth nad oes ei hangen – o fudd i blant, teulu/gofalwyr a gwasanaethau iechyd • targedu cyflyrau iechyd penodol • pwysigrwydd diagnosis cywir ac amserol • gellir cael triniaeth yn gyflymach.
3.3 Rolau gweithwyr gofal iechyd proffesiynol ym mhob rhan o'r sector.	Dylai dysgwyr wybod a deall y rolau gwahanol a gyflawnir gan weithwyr proffesiynol/gweithwyr iechyd plant yn y sector amrywiol hwn a sut maen nhw'n hyrwyddo iechyd plant 0-19 oed. Gweithwyr gofal iechyd proffesiynol a thimau i gynnwys: • gwasanaethau alcohol a chyffuriau • proffesiynau iechyd cysylltiedig • cwmselwyr • deintydd • Meddyg Teulu • ymwelydd iechyd • bydwraig • optegydd • therapydd chwarae • nyrsys cofrestredig • nyrsys ysgol.

Pwnc 4:	Egwyddorion er mwyn sicrhau dysgu cynhwysol ar gyfer pob plentyn 0-19 oed.
Trosolwg o'r pwnc:	Bydd y maes testun hwn yn adeiladu ar wybodaeth a feithrinwyd yng nghymhwyster Craidd Lefel 2 – Uned 001, Lefel 2 GChDDP Ymarfer a Theori cymhwyster Uned 216: DD2/DD4 ac yn Uned orfodol 301 y cymhwyster hwn. Mae'r cynnwys hwn yn galluogi dysgwyr i gadarnhau eu gwybodaeth am gynhwysiant, ac ymestyn eu gwybodaeth drwy feithrin dealltwriaeth ddamcaniaethol fanwl ac eang o'r canlynol: • arddulliau dysgu gwahanol a sut mae'r rhain yn effeithio ar ddatblygiad • damcaniaethau sy'n ategu dysgu plant mewn perthynas ag arddulliau dysgu • gwerth plant yn manteisio ar gyfleoedd gwahanol (mewn amgylcheddau ffurfiol ac anffurfiol) i ddysgu e.e. cwricwlaidd, allgyrsiol • yr angen am weithgareddau wedi'u cynllunio sy'n cynnwys yr holl synhwyrac ac yn diwallu anghenion plant (yn ehangu o fathau o chwarae) • sut y gall gweithwyr proffesiynol/gweithwyr a theuluoedd/gofalwyr gefnogi plant o bob oedran mewn sefyllfaoedd gwahanol i weithio tuag at gyflawni nodau a thargedau personol e.e. gwasanaethau cyfeirio, cynlluniau unedig • sut y gall ymyrryd yn gynnar hyrwyddo iechyd a llesiant e.e. Rhaglen y 1,000 Diwrnod Cyntaf (Iechyd Cyhoeddus Cymru) • gofynion sydd eu hangen er mwyn cyfiawnhau newid ymarfer e.e. myfyrio, dadansoddiad risg a budd
4.1 Hyrwyddo dysgu 0-19 oed.	Dylai dysgwyr wybod a deall y tri phrif arddull dysgu y gallai plant 0-19 oed eu ffafrio a sut mae arddulliau dysgu yn effeithio ar ddysgu a datblygiad. Arddulliau dysgu i gynnwys • Clywedol • Cinesthetig • Gweledol. Dylai dysgwyr wybod a deall pwysigrwydd a gwerth sicrhau bod plant yn achub ar gyfleoedd gwahanol (mewn amgylcheddau dysgu ffurfiol ac anffurfiol) er mwyn hyrwyddo dysgu a datblygiad. Cyfleoedd i gynnwys: • gweithgareddau yn seiliedig ar y cwricwlwm • gweithgareddau allgyrsiol • llythrennedd digidol/gweithgareddau TGCh • gweithgareddau archwilio/arbrofi/ymarferol • gweithgareddau creadigol/artistig/cerddorol • gwaith pâr/gwaith grŵp/addysgu un i un • cymryd rhan mewn trafodaethau/ymholi/cyflwyniadau • chwarae – dan do ac yn yr awyr agored • dwyieithog ac amlieithog (gan gynnwys iaith arwyddion).

Pwnc 4:	Egwyddorion er mwyn sicrhau dysgu cynhwysol ar gyfer pob plentyn 0-19 oed.
	Dylai dysgwyr wybod a deall pwysigrwydd defnyddio'r holl synhwyrau fel rhan o brofiadau dysgu plant.

4.2 Cefnogi a herio plant i weithio tuag at nodau a thargedau.

Dylai dysgwyr wybod a deall sut i gefnogi a herio plant i weithio tuag at eu nodau a'u targedau unigol.

Dylai dysgwyr wybod a deall y dylai gweithgareddau i hyrwyddo datblygiad gysylltu ag arddulliau dysgu unigol ac anghenion ychwanegol.

Anghenion ychwanegol i gynnwys:

- anghenion a chymorth ymddygiadol
- anghenion penodol, e.e. dyspracsia, dyslecsia, dyscalcwlia, nam synhwyrol, syndrom Down, cyflwr clywedol, anhwylder ar y sbectrwm awtistig, anhwylder diffyg canolbwyntio a gorfywioigrwydd (ADHD).
- Dysgwyr Mwy Abl a Thalentog (MAT).

Dylai dysgwyr wybod a deall yr egwyddorion sydd ynghlwm fel rhan o'r cylch cynllunio o fewn addysg y blynyddoedd cynnar.

Addysg y blynyddoedd cynnar i gynnwys:

- cwricwlwm y blynyddoedd cynnar
- cwricwlwm cenedlaethol statudol

Dylai dysgwyr werthfawrogi sut gellir ystyried arddulliau dysgu gwahanol o fewn amgylcheddau gwahanol.

Dylai dysgwyr wybod a deall strategaethau a fyddai'n gallu cael eu defnyddio i sicrhau gwahaniaethu a chynhwysiant mewn amrywiaeth o leoliadau gofal plant.

Strategaethau i gynnwys:

- sicrhau bod amrywiaeth o weithgareddau ar gael
- sicrhau bod arddulliau addysgegol amrywiol yn cael eu cynnwys wrth weithio gyda phlant.

Dylai dysgwyr wybod a deall sut gall y Cydlynnydd Anghenion Ychwanegol gefnogi dysgu a datblygiad cyfannol plant.

Dylai dysgwyr wybod a deall pwrpas a gwerth monitro ac arsylwi er mwyn gwneud penderfyniadau gwybodus ynghylch p'un a gaiff anghenion plant eu diwallu ai peidio.

Dylai dysgwyr wybod a deall y mathau o gynlluniau y mae angen iddyn nhw fod ar waith er mwyn sicrhau dysgu cynhwysol a'u pwrpasau.

Cynlluniau i gynnwys:

- cynlluniau chwarae personol
- cynlluniau ymddygiad personol
- cynlluniau unedig e.e. cynllun datblygu unigol.

Dylai dysgwyr wybod a deall y gall mathau o gynlluniau a dulliau adolygu newid gan ddibynnu ar newidiadau i ddeddfwriaeth.

4.3 Ymyrryd yn gynnar er mwyn hybu dysgu ac iechyd a llesiant.

Dylai dysgwyr wybod a deall pwysigrwydd ymyrryd yn gynnar, asesu anghenion yn amserol a chael diagnosis o bryderon meddygol er mwyn hyrwyddo dysgu ac iechyd a llesiant.

Dylai dysgwyr wybod a deall sut y gall cael diagnosis, ymyrryd ac asesu yn gynnar gefnogi iechyd, llesiant a datblygiad drwy:

- sicrhau bod presenoldeb mewn lleoliadau/ysgolion a cholegau yn cael ei gynnal
- sicrhau y rhoddir triniaeth a fydd naill ai'n atal dirywiad pellach neu'n arafu pa mor gyflym mae'r unigolyn yn dirywio e.e. Ffibrosis Cystig
- sicrhau cyfranogiad llawn mewn dysgu/addysg ac y tu allan i'r amgylchedd ffurfiol
- sicrhau y ceir rhyngweithiad mor llawn â phosibl
- sicrhau cynhwysiant mewn amrywiaeth eang o weithgareddau ystyrlon a phriodol

Mae angen i ddysgwyr wybod a deall effaith deddfwriaeth, mentrau, rhaglenni a meddylfryd presennol o ran ymyrraeth gynnar ac asesiadau o anghenion.

I gynnwys:

- Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018
- Mentrau presennol Llywodraeth Cymru e.e. polisi Dechrau'n Deg
- Rhaglen y 1,000 Diwrnod Cyntaf (Iechyd Cyhoeddus Cymru)
- Rhaglen Plant Iach Cymru
- Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Dylai dysgwyr wybod a deall gwerth defnyddio dulliau plentyn-ganolog mewn lleoliadau i sicrhau:

- bod heriau yn amlwg
- bod anghenion plant (gan gynnwys anghenion ychwanegol) yn cael eu diwallu
- bod gwahaniaethu ar waith; bod gweithgareddau/dysgu yn hygyrch i bawb
- amrywiaeth
- cydraddoldeb
- ecwiti
- bod stereoteipiau yn cael eu goresgyn.

Dylai dysgwyr wybod a deall gwasanaethau sy'n seiliedig ar iechyd ac addysg sy'n cefnogi ymyrryd yn gynnar.

I gynnwys:

- mynediad i leoliadau Dechrau'n Deg
- mynediad at wasanaethau atgyfeirio lleol a chenedlaethol; yn ymarferol gall hyn fod drwy Gydlynnydd Anghenion Dysgu Ychwanegol
- lleoliadau yn hwyluso cymorth un i un
- gwasanaethau sgrinio iechyd.

Dylai dysgwyr wybod a deall gwerth integreiddio, gwaith amlasiantaethol a sut i atgyfeirio at asiantaethau eraill.

4.4 Sut y gellir gwella canlyniadau i blant mewn gwahanol leoliadau gofal plant drwy wahaniaethau a myfyrio.

Mae angen i ddysgwyr wybod a deall sut y gellir gwella canlyniadau i blant mewn gwahanol leoliadau gofal plant drwy wahaniaethau a myfyrio.

Mae angen i ddysgwyr wybod a deall sut mae dysgwyr yn penderfynu mewn ffordd wybodus eu bod am addasu ymarfer a sicrhau ar yr un pryd bod unrhyw newid a argymhellir yn:

- o fantais
- bodloni anghenion plant.

Mae angen i ddysgwyr wybod a deall y gall penderfyniadau fod yn seiliedig ar:

- asesiadau sylfaenol cyfannol
- asesiadau fframwaith cwricwlaidd
- arsylwadau wedi'u cwblhau
- myfyrio ar ymarfer personol
- dadansoddiad risg a budd.

Mae angen i ddysgwyr wybod a deall damcaniaethau mewn perthynas ag ymarfer myfyriol a dulliau o ddysgu.

Damcaniaethau i gynnwys:

- Cylch dysgu KOLB
- Cylch myfyriol Gibbs.

Mae angen i ddysgwyr wybod a deall pwrpas myfyrio er mwyn sicrhau canlyniadau cadarnhaol i blant.

Mae angen i ddysgwyr wybod a deall sut i gefnogi ac annog newid cadarnhaol mewn gwahanol leoliadau.

Cefnogi ac annog newid i gynnwys:

- ymwybyddiaeth o pryd y gall fod angen newid; heriau a manteision gwneud newid
- yr angen i fyfyrio er mwyn gwneud dyfarniadau gwybodus o ran newid
- ystyried gwahanol ddulliau ar gyfer ysgogi newid.

Pwnc 5:	Effaith meddwl traddodiadol a chyfoes ar ddatblygiad cyfannol plant.
Trosolwg o'r pwnc:	Bydd y maes testun hwn yn adeiladu ar wybodaeth a feithrinwyd yng nghymwyster Craidd Lefel 2 Uned 001, cymhwyster Lefel 2 GChDDP Ymarfer a Theori Uned 216: DD3, yn uned orfodol 300 a 301 y cymhwyster hwn, ac ym maes testun 4 yr Uned hon. Mae'r cynnwys hwn yn galluogi dysgwyr i gadarnhau eu gwybodaeth am fyfyrdd, ac ymestyn eu gwybodaeth drwy feithrin dealltwriaeth ddamcaniaethol fanwl ac eang o'r canlynol: • sut mae ymarfer, deddfwriaeth a damcaniaethau yn seiliedig ar dystiolaeth yn llywio ymarfer • sut mae'r cwricwlwm statudol yn llywio ymarfer • sut mae deddfwriaeth, rheoliadau, polisiau a mentrau gan y llywodraeth yn effeithio ar ymarfer • sut gellir defnyddio ffyrdd o feddwl cyfoes wrth ymarfer i wella canlyniadau i blant 0-19 oed • pan fydd newid yn briodol mewn lleoliadau 0-19 oed a sut y caiff hyn ei roi ar waith a'i gefnogi. Bydd y pwnc hwn hefyd yn galluogi dysgwyr i wneud awgrymiadau damcaniaethol gwybodus ar gyfer newid y gellid ei roi ar waith mewn lleoliadau. Er na fydd dysgwyr yn gallu rhoi'r awgrymiadau hyn ar waith yn eu lleoliadau gwaith, bydd eu hawgrymiadau yn dangos gwybodaeth a dealltwriaeth ychwanegol.

5.1 Sut mae safbwyntiau a dulliau damcaniaethol yn llywio ymarfer.

Mae angen i ddysgwyr wybod a deall sut mae damcaniaethau a dulliau cyfoes a hirsefydledig yn llywio ymarfer a sut gellir eu defnyddio i wneud newid mewn lleoliadau.

Damcaniaethau cyfoes a hirsefydledig i gynnwys:

- Bronfenbrenner: Eco systemau
- Bruner: Dull datblygu
- Elinor Goldschmied: Chwarae darganfyddol a basgedi trysor
- Helen Bilton: Mathau gwahanol o chwarae/theori dysgu yn yr awyr agored
- Janet Moyles: Troell Chwarae
- Piaget: Pedwar cyfnod datblygu
- Vygotsky: Parth datblygiad procsimol.

Dulliau i gynnwys:

- Montessori
- Steiner
- Reggio Emilia.

Mae angen i ddysgwyr wybod a deall pryd mae newidiadau yn briodol er budd dysgu a datblygu plentyn.

Gall newidiadau priodol gynnwys:

- newid offer ac adnoddau
- yr amgylchedd – dan do ac yn yr awyr agored
- ymdrin â phryderon a phroblemau ariannol
- addasu/newid ymarfer.

5.2 Sut mae'r fframweithiau cwricwlwm statudol yng Nghymru yn ategu ymarfer.	Mae'n rhaid i ddysgwyr wybod a deall sut y caiff fframweithiau cwricwlwm statudol eu defnyddio i lywio cynllunio er mwyn sicrhau datblygiad cyfannol plant wrth ymarfer. Fframweithiau statudol i gynnwys: • Cwricwlwm y Blynyddoedd Cynnar e.e. dysgu arbrofol, dysgu mewn chwarae • Cwricwlwm Cenedlaethol e.e. gweithgareddau ysgogol, dysgu ymarferol, profiadau, cyfleoedd yn yr ystafell ddosbarth a chyfleoedd allgyrsiol Mae'n rhaid i ddysgwyr wybod a deall bod angen i'r holl weithgareddau a ddefnyddir mewn lleoliad fod yn ysgogol a chefnogi datblygiad cyfannol y plant.
5.3 Effaith ymchwil ac ymarfer seiliedig ar dystiolaeth ar ddeddfwriaeth a mentrau cyfredol y llywodraeth.	Mae angen i ddysgwyr wybod a deall effaith ymchwil ac ymarfer seiliedig ar dystiolaeth ar ddeddfwriaeth a mentrau'r llywodraeth. I gynnwys: • sut mae ymchwil yn llywio polisi a deddfwriaeth newydd • sut mae data yn cael eu defnyddio i lywio a diweddarau Deddfwriaeth a mentrau Cymru • dylanwadu ar newidiadau i ymarfer proffesiynol. Gallai enghreifftiau o ymchwil gynnwys ymchwil Llywodraeth Cymru i addysg y blynyddoedd cynnar ac adolygiad Donaldson.
5.4 Effaith deddfwriaeth, rheoliadau, polisiâu, dulliau gweithredu a mentrau cyfredol y llywodraeth ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.	Mae angen i ddysgwyr wybod a deall sut mae deddfwriaeth, rheoliadau, polisiâu a mentrau'r llywodraeth yn effeithio ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant. Gall deddfwriaeth, rheoliadau, polisiâu a mentrau gynnwys: • Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) – Mesur Plant a Theuluoedd (Cymru) • Cynllun Cyn-ysgol Iach a Chynaliadwy • Safonau Gofal Iechyd ac Arolygiaeth Iechyd Cymru • Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir i Blant 0-12 oed • Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 • Confensiwn y Cenedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn • Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 • Cymraeg 2050; Miliwn o siaradwyr • Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru). Gall mentrau/canllawiau/dulliau dysgu gynnwys: • Dull moesegol, cynaliadwy, ecolegol • Dechrau'n Deg • Cynllun Cyn-ysgol Iach a Chynaliadwy • Ysgolion Iach • Cymru – Gwlad Lle mae Cyfle i Chwarae • Ysgolion Coedwig/Ysgolion Traeth.

Uned 331: Ymchwilio i faterion cyfredol ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yng Nghymru

Lefel:	Lefel 3
Gwerth Credyd:	3
ODA:	30
Crynodeb o'r Uned:	Mae'r uned hon yn ei gwneud yn ofynnol i ddysgwyr ymchwilio i faterion cyfoes o ran gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant drwy gwblhau ymchwiliad estynedig. Bydd gofyn i ddysgwyr ymchwilio (gan ddefnyddio ystod o ffynonellau), dangos a defnyddio gwybodaeth, dadansoddi a gwerthuso er mwyn cwblhau'r asesiad. Bydd dysgwyr yn dewis maes testun i'w ymchwilio o ddewis o ddau a gaiff eu cyhoeddi'n flynyddol ar: • y dydd Llun cyntaf ym mis Hydref ar gyfer cyfres y Gaeaf • y dydd Llun cyntaf ym mis Mawrth ar gyfer cyfres yr Haf. Nid yw'r uned hon yn cynnwys unrhyw gynnwys pwnc ychwanegol. Bydd yr ymchwiliad estynedig yn galluogi dysgwyr i ymestyn a gwella eu dealltwriaeth o agweddau ar y cynnwys a astudiwyd yn Uned 330 ac yn ehangach ar draws yr unedau ymarfer. Disgwylir y bydd dysgwyr wedi datblygu sgiliau ysgrifennu archwiliadol/estynedig cyn ymgymryd â'r asesiad hwn.
Math o asesu:	Ymchwiliad estynedig annibynnol sy'n canolbwyntio ar ddefnyddio'r cynnwys a addysgwyd a gwybodaeth a enillwyd wrth ymarfer. Mae'r asesiad ar gyfer yr uned hon yn cyfrif am 15% o'r cymhwyster cyfan. Mae'r uned hon yn asesu pob un o'r tri amcan asesu.

Canllawiau ar gyfer cynnal yr asesiad allanol

Gall athrawon ddarparu cwrs astudio byr yn seiliedig ar sgiliau sy'n cwmpasu'r sgiliau y bydd angen i ddysgwyr eu defnyddio er mwyn cwblhau'r asesiad hwn. Hefyd, dylai'r cwrs hwn helpu ymgeiswyr i ddatblygu sgiliau ymholi, er enghraifft, cadw cofnod a chyfeirnoddi'n effeithiol, sgiliau cynllunio a gwneud defnydd effeithiol o lyfrgell a'r rhyngwyd.

Ceir rhagor o wybodaeth am sut i baratoi dysgwyr ar gyfer yr asesiad allanol hwn yn y *Canllawiau Addysgu* sydd ar gael ar y wefan <https://www.dysguiechydagofal.cymru/>.

Amcanion Asesu

Mae'r asesiad yn ymdrin â'r tri amcan asesu. Asesir y defnydd o wybodaeth a dealltwriaeth, yn ogystal â gwerthuso a dadansoddi adnoddau er mwyn esbonio sut a pham y mae'r maes testun yn cefnogi gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.

Amcanion Asesu		Pwysoli
AA1	Dangos gwybodaeth a dealltwriaeth o amrywiaeth o gysyniadau, gwerthoedd a materion allweddol sy'n berthnasol i leoliadau a chyd-destunau gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.	9%
AA2	Cymhwyso gwybodaeth a dealltwriaeth er mwyn dadansoddi ymarfer seiliedig ar dystiolaeth (eich ymarfer eich hun ac ymarfer eraill) o fewn gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.	42%
AA3	Ymchwilio i ddamcaniaethau ac ymarfer sy'n ymwneud â gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant, eu gwerthuso a myfyrio ar y ffordd y gallan nhw ddylanwadu ar ymarfer.	49%

Gosod yr ymchwiliad

Gosodir yr ymchwiliad estynedig gan CBAC bob blwyddyn a bydd yn cael ei ryddhau i ganolfannau drwy wefan ddiogel CBAC ar:

- y dydd Llun cyntaf ym mis Hydref bob blwyddyn ar gyfer cyfres y Gaeaf
- y dydd Llun cyntaf ym mis Mawrth bob blwyddyn ar gyfer cyfres yr Haf.

Bydd gan ganolfannau rywfaint o hyblygrwydd o ran pryd i gynnal yr asesiad, ond bydd angen iddyn nhw sicrhau eu bod wedi cyflwyno Uned 330 cyn rhoi cynnig ar yr Aseiniad Ymchwil Estynedig. Gan y bydd yr ymchwiliad yn defnyddio profiad yr ymgeisydd mewn lleoliad gwaith, argymhellir na ddylid rhoi cynnig ar yr Ymchwiliad Estynedig nes ar ôl i'r ymgeisydd gwblhau'r 700 awr orfodol yn y lleoliad, neu tuag at ddiwedd y cyfnod hwn. Bydd hyn yn sicrhau bod yr ymgeiswyr yn gallu ennill y marciau sydd ar gael a neilltuir i bob agwedd ar yr ymchwiliad.

Cwblhau'r Ymchwiliad

Bydd dysgwyr yn gallu dewis o ddau destun i ymchwilio iddo. Bydd y meysydd testun yn eang a rhaid i ddysgwyr ddewis y meysydd penodol hynny y byddan nhw'n canolbwyntio arnyn nhw yn rhan o'r testun o'u dewis. Dylai athrawon gynghori dysgwyr i ystyried p'un a yw'r meysydd ffocws o'u dewis yn eu galluogi i fynd i'r afael â'r holl dasgau a osodwyd.

Mae'n rhaid i ddysgwyr ymchwilio i'r pwnc a'r meysydd ffocws a ddewiswyd drwy ddadansoddi a gwerthuso amrediad o ffynonellau yr ymchwiliwyd iddyn nhw yn unigol. Mae'n rhaid i'r dysgwyr nodi'r rhain yn annibynnol.

Gall yr ymchwil sy'n ymwneud â'r pwnc a'r meysydd ffocws a ddewiswyd gynnwys:

- disgrifiadau damcaniaethol a dadansoddiadau o'r pwnc
- disgrifiadau neu adroddiadau uniongyrchol o brofiadau mewn lleoliad gwaith
- dadansoddiad neu farn
- adroddiadau eraill, gan gynnwys mwy nag un safbwynt neu ddehongliad o'r pwnc a ddewiswyd.

Unwaith bydd dysgwyr wedi cwblhau eu hymchwil, dylent gael 15 awr i gwblhau'r asesiad. Mae'n rhaid i'r amser hwn fod dan amodau arholiad ac o fewn cyfnod o dair wythnos. Mae gan ganolfannau hyblygrwydd i drefnu'r amser o fewn y paramedrau hyn er mwyn bodloni gofynion amserlennu'r ganolfan a diwallu anghenion y dysgwyr.

Disgwylir i bersonél awdurdodedig (yn unol â pholisïau arholi canolfannau) oruchwylio gwaith y dysgwyr er mwyn iddyn nhw allu dilysu'n hyderus mai gwaith yr unigolyn ei hun yw'r dystiolaeth a gyflwynir ar gyfer yr ymchwiliad estynedig.

Ar ôl i'r dasg ddechrau, mae'n rhaid i ganolfannau gadw gwaith parhaus, nodiadau bras a deunyddiau'r dysgwyr yn ddiogel fel tystiolaeth o waith a gwblhawyd yn annibynnol.

Bydd disgwyl i bersonél canolfannau a dysgwyr lofnodi datganiad yn nodi mai gwaith y dysgwr yn unig yw'r gwaith a gynhyrchwyd.

Gofynion Tystiolaeth

Dylai tystiolaeth yr asesiad hwn fod ar ffurf darn estynedig o ysgrifennu, tua 5,000 gair o hyd ac eithrio unrhyw ddarnau o adnoddau a ddefnyddir i enghreifftio unrhyw ddehongliad.

Anogir canolfannau i gynghori dysgwyr i ystyried y canllawiau yn y pecyn asesu ar gyfer pob tag wrth greu eu tystiolaeth.

Dylai canolfannau sicrhau bod dysgwyr yn:

- rhifo pob tudalen o'u tystiolaeth (e.e. 1 o 20) a bod modd ei hadnabod fel eu gwaith
- darparu ffynonellau lle bo'n briodol ac yn cyfeirnoddi'r rhain yn gywir o fewn corff yr ymateb
- cyfeirnoddi tarddiad pob adnodd a dehongliad a ddarparwyd yn glir
- cynnwys llyfryddiaeth
- cynnwys cyfrif geiriau.

Gellir ailddrafftio tystiolaeth o fewn yr oriau penodedig ond ar ôl cwblhau'r oriau a neilltuwyd ni ellir diwygio'r gwaith ymhellach.

Llên-ladrad

Mae gofyn bod canolfannau'n wylidwrus ac yn gwrthod cyflwyno ar gyfer marcio unrhyw waith nad yw'n waith yr ymgeisydd ei hun yn eu barn nhw.

Marcio'r ymchwiliad estynedig

Caiff yr ymchwiliad estynedig ei farcio gan CBAC. Mae'n rhaid i ganolfannau sicrhau bod gwaith dysgwyr yn cael ei gyflwyno ar gyfer marcio allanol erbyn y terfynau amser a nodwyd yn y ddogfen *Amserlenni Arholiadau a Therfynau Amser Asesu Mewnol* a gyhoeddir yn flynyddol gan CBAC.

Uned 331

Ymchwilio i faterion cyfredol ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yng Nghymru Tasgau Ymchwiliad Estynedig

Tasg 1

Ysgrifennwch ragarweiniad i'ch ymchwiliad unigol.

Amlinellwch:

- y prif feysydd penodol rydych wedi dewis ymchwilio iddyn nhw mewn perthynas â'r testun o'ch dewis
- pam rydych chi wedi dewis y testun a'r meysydd penodol; gallech gyfeirio at faterion o ddiddordeb personol, cynnwys a addysgwyd, ymgysylltu â'r sector a lleoliad gwaith, y dulliau ymchwil rydych wedi'u defnyddio
- ffynonellau a ddefnyddiwyd yn rhan o'r gwaith o ymchwilio testun a'r meysydd penodol. [9 marc]

Fel canllaw dylech anelu at ysgrifennu 450 o eiriau ar gyfer yr adran hon.

Tasg 2

Trafodwch sut mae'r testun o'ch dewis a'r meysydd penodol yn cefnogi gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.

Rhaid i'ch tystiolaeth gynnwys:

- sut mae'r meysydd penodol yn cefnogi gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant (mewn ffordd gadarnhaol neu negyddol)
- safbwyntiau amrywiol, yn cynnwys eich safbwyntiau chi a/neu safbwyntiau pobl eraill
- enghreifftiau priodol yn ymwneud â theori a/neu ymarfer i gefnogi eich trafodaeth
- sut effeithiodd theori/deddfwriaeth neu fframweithiau perthnasol (fel y bo'n briodol) ar y testun a'r meysydd penodol
- cyfeiriadau neu ddyfyniadau y mae'n bosibl eu holrhain i gefnogi tystiolaeth.[30 marc]

Fel canllaw dylech anelu at ysgrifennu 1,500 o eiriau ar gyfer yr adran hon.

Tasg 3

Gwerthuswch sut mae'r gwerthoedd a'r egwyddorion sy'n sail i'r testun o'ch dewis a'r meysydd penodol o'ch dewis yn cael eu defnyddio mewn ymarfer i gefnogi gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.

Gallai eich tystiolaeth gynnwys:

- cyfathrebu effeithiol
- gwaith tîm a gweithio ar y cyd
- cydraddoldeb/cynhwysiant/amrywiaeth
- rhyddid i gymryd rhan
- cynnal hawliau plant
- sgiliau proffesiynol
neu unrhyw un arall fel y bo'n briodol

[15 marc]

Fel canllaw dylech anelu at ysgrifennu 750 o eiriau ar gyfer yr adran hon.

Tasg 4

Ystyriwch sut dylanwadodd theorïau, deddfwriaeth neu fframweithiau (fel y bo'n briodol) ar ymarfer mewn lleoliadau gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.

Yn eich tystiolaeth **rhaid** cynnwys cysylltiadau clir â sut dylanwadodd y theorïau, deddfwriaeth neu fframweithiau ar ymarfer yn y lleoliadau a brofwyd gennych. **[14 marc]**

Fel canllaw dylech anelu at ysgrifennu 700 o eiriau ar gyfer yr adran hon.

Tasg 5

Aseswch sut gellir defnyddio'r wybodaeth am y testun dan sylw a'r theorïau a'r deddfwriaeth berthynol i achosi newid yn y ddarpariaeth gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yn y 21ain ganrif yng Nghymru.

Yn eich tystiolaeth **rhaid**:

- dangos ymwybyddiaeth o ddulliau ymarfer sy'n newydd a rhai sy'n datblygu
- cyfeirio at amrywiaeth o leoliadau yn y sector
- llunio barn sy'n cysylltu ymarfer â theori (ffocws y testun, theorïau a deddfwriaeth perthynol)
- gwneud awgrymiadau ar gyfer newid yn y dyfodol y byddai'n bosibl ei fabwysiadu i gefnogi gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.

Yn y dystiolaeth **rhaid** cyfeirio at ymchwil gafodd ei wneud a **rhaid** iddo ymwneud â phrofiadau wrth ymarfer.

[20 marc]

Fel canllaw dylech anelu at ysgrifennu 1,000 o eiriau ar gyfer yr adran hon.

Tasg 6

Trafodwch sut bydd eich ymchwil a dysgu'n cefnogi eich ymarfer unigol eich hun wrth fynd ymlaen.

Rhaid i'ch tystiolaeth gynnwys:

- ystyriaeth o werth neu fanteision yr hyn rydych chi wedi'i ddysgu wrth i chi fynd ati i ymchwilio i'r testun hwn a'r meysydd penodol
- yr hyn yr hoffech chi ei wneud, ar sail eich casgliadau, i wella eich ymarfer eich hun yn y dyfodol
- cyfeirio at unrhyw effaith a allai ddigwydd yn ymarfer pobl eraill pe byddech chi'n gwneud newidiadau i'ch ymarfer eich hun. **[12 marc]**

Fel canllaw dylech anelu at ysgrifennu 600 o eiriau ar gyfer yr adran hon.

Atodiad 1 Arweiniad o ran yr Unedau a Argymhellir

Ar gyfer y rolau canlynol gallai fod disgwyl astudio'r unedau dewisol a nodir isod, yn ogystal â'r Unedau Gorfodol. Nid yw'r rhestr o swyddi yn gynhwysfawr a gall ymestyn dros amser.

Bydd angen i'r unedau sy'n cael eu hastudio wrth ymarfer adlewyrchu rôl swydd yr unigolyn, ac osgoi ailadrodd dysgu achrededig blaenorol. Bydd yr unedau a ddewisir yn werth cyfanswm o 16 credyd o leiaf, er mwyn cwblhau cymhwyster Lefel 3. Mae'n bosibl mynd dros yr isafswm credydau drwy drafod â'r darparwr hyfforddiant yn ystod y cymhwyster, ac ymgymryd â rhagor o unedau achrededig fel rhan o ddatblygiad proffesiynol parhaus fel y bo'n gysylltiedig â'r rôl.

Rôl Swydd	Unedau Dewisol Grŵp A <i>Yn dibynnu ar y grŵp oedran y gofalir amdano, gall fod angen un neu fwy o'r unedau isod</i>	Gwerthoedd credyd	Unedau Dewisol Grwpiau B ac C Bydd yr unedau a ddewisir o'r rhestr isod yn dibynnu ar arbenigedd y lleoliad clinigol.	Gwerthoedd credyd
Rôl Iechyd				
Ymwelwyr Iechyd / Dechrau'n Deg	Hybu gofal plant 0-2 oed	4	Cefnogi teuluoedd i feithrin sgiliau rhianta	13
	Hybu gofal plant 2-3 oed	4	Hybu a chefnogi lleferydd, iaith a sgiliau cyfathrebu yn y blynyddoedd cynnar	4
	Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed	6	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar	4
			Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol	8
			Cefnogi hybu iechyd plant	3
			Hwyluso dysgu mewn grŵp	4
			Profi pwynt gofal	3
			Casglu sbesimenau	3
Mamolaeth Dechrau'n Deg	Hybu gofal plant 0-2 oed	4	Cefnogi teuluoedd i feithrin sgiliau rhianta	13
			Cefnogi rhieni newydd a mamau beichiog	4
			Hwyluso dysgu mewn grŵp	4
			Cynnal profion pwynt gofal	3
			Casglu sbesimenau	3

Lefel 3 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori 246

Nyrsys Ysgol	Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed	6	Hybu a chefnogi lleferydd, iaith a sgiliau cyfathrebu Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol Cefnogi plant sy'n byw gydag epilepsi Cefnogi hybu iechyd plant Cefnogi plant i fonitro glwcos Rhoi brechiadau trwynol rhag y ffliw Awtochwistrellu adrenalin Ymateb i adweithiau anaffylactig Cynnal profion sgrinio golwg Cynnal profion sgrinio'r clyw ar gyfer plant oed ysgol Hwyluso dysgu mewn grŵp	4 8 3 3 3 3 3 2 4 3 4
Gofal Lliniarol (Lefel 3)	Hybu gofal plant 0-2 oed Hybu gofal plant 2-3 oed Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed	4 4 6	Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol Cefnogi plant sy'n byw gydag epilepsi Rhoi gofal i blant sy'n byw gyda chanser Gofal lliniarol a gofal diwedd oes i blant a phobl ifanc Rhoi gofal stoma Gofalu am glwyfau nad ydynt yn rhai cymhleth Cefnogi gofal ymataliaeth mewn plant Cefnogi unigolion o ran symud a lleoli	8 3 8 9 4 4 4 3
Rôl Gofal Plant				
Ymarferydd meithrinfa	Hybu gofal plant 0-2 oed Hybu gofal plant 2-3 oed Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed	4 4 6	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar Hybu a chefnogi lleferydd, iaith a sgiliau cyfathrebu Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol Hybu'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi Cefnogi hybu iechyd plant Ymateb i adwaith anaffylactig Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant Awtochwistrellu adrenalin	4 4 8 4 3 2 2 3

Ymarferydd sesiynol Cylch Cylch chwarae	Hybu gofal plant 2-3 oed Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed	4	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar	4
		6	Hybu a chefnogi lleferydd, iaith a sgiliau cyfathrebu	4
			Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol	8
			Hybu'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi	4
			Cefnogi hybu iechyd plant	3
			Ymateb i adwaith anaffylactig	2
			Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant Awtochwistrellu adrenalin	2 3
Ymarferydd cynorthwyol yn y Cyfnod Sylfaen	Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed	6	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar	4
			Hybu a chefnogi lleferydd, iaith a sgiliau cyfathrebu	4
			Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol	8
			Hybu'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi	4
			Cefnogi hybu iechyd plant	3
			Ymateb i adwaith anaffylactig	2
			Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant Awtochwistrellu adrenalin	2 3
Ymarferydd Dechrau'n Deg	Hybu gofal plant 0-2 oed Hybu gofal plant 2-3 oed Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed	4	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar	4
		4	Hybu a chefnogi lleferydd, iaith a sgiliau cyfathrebu	4
		6	Hybu'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi	4
			Cefnogi hybu iechyd plant	3
			Ymateb i adwaith anaffylactig	2
			Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant	2
			Awtochwistrellu adrenalin	3
Gweithiwr Cymorth/Teulu Dechrau'n Deg	Hybu gofal plant 0-2 oed Hybu gofal plant 2-3 oed Hybu gweithio gyda phlant 3-7 oed	4	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar	4
		4	Hybu a chefnogi lleferydd, iaith a sgiliau cyfathrebu	4
		6	Cefnogi plant ag anghenion ychwanegol	8
			Hybu'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi	4
			Hwyluso dysgu mewn grŵp	4
			Cefnogi teuluoedd i feithrin sgiliau rhianta	5
			Cefnogi hybu iechyd plant	3
	Ymateb i adwaith anaffylactig	2		
	Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant Awtochwistrellu adrenalin	2 3		

Atodiad 2 Berfau Gorchymyn

Lefel 3 GChDDP Ymarfer a Theori: Asesiadau Allanol		
Defnyddir y gorchymynion canlynol yn rhan o'r asesiadau allanol		
AA	Gorchymyn	Gofynion yr ymateb
AA1	Diffiniwch	Rhowch union ystyr
	Disgrifiwch	Rhoi nodweddion/prif nodweddion neu ddisgrifiad cryno
	Rhowch	Darparu/enwi/dethol/adnabod ffeithiau cryno neu enghreifftiau (o ffynhonnell sydd wedi'i rhoi neu o'r cof)
	Nodwch (<i>Identify</i>)	Fel yn achos 'Rhowch'
	Rhestrwch	Fel yn achos 'Rhowch'
	Enwch	Fel yn achos 'Rhowch'
	Amlinellwch	Amlinellu'r prif bwyntiau/rhoi disgrifiad cryno neu brif nodweddion
	Nodwch (<i>State</i>)	Fel yn achos 'Rhowch'
	Awgrymwch	Cyflwynwch syniad, rheswm neu gam gweithredu posibl
	Crynowch	Dewiswch a chyflwynwch y prif bwyntiau (heb fanylion)
AA2	Dadansoddwch	Archwiliwch fater yn fanwl; sut mae'r rhannau'n berthnasol i'r cyfan, esboniwch a dehonglwch
	Cymhwyswch	Defnyddiwch eich gwybodaeth a'ch dealltwriaeth o ddamcaniaeth neu gysyniad a chysylltu hynny â chyd-destun penodol
	Disgrifiwch Trafodwch	Rhowch fanylion effaith, h.y. yr hyn sydd wedi newid/digwydd Archwiliwch fater yn fanwl/mewn ffordd strwythuredig, gan ystyried syniadau gwahanol
	Esboniwch	Rhowch fanylion a rhesymau dros sut a pham mae rhywbeth fel y mae
	Dangoswch	Dangos yn glir sut mae cysyniad neu ddamcaniaeth yn gweithio mewn cyd-destun penodol
	Defnyddiwch	Cymhwyswch y wybodaeth a ddarparwyd at ddamcaniaeth neu gysyniad penodol
AA3	Cyngor	Awgrymwch gynnig neu dull gweithredu sy'n seiliedig ar resymau a gefnogwyd
	Aseswch	Lluniwch farn wybodus
	Cymharwch	Adnabod tebygrwydd a rhoi sylwadau/esbonio
	Ystyriwch	Darllenwch y wybodaeth a roddwyd ac ymatebwch iddi
	Cyferbynnwch	Adnabod gwahaniaethau a rhoi sylwadau/esbonio
	Gwahaniaethwch rhwng	Nodwch ac esboniwch y gwahaniaethau rhwng syniadau neu bynciau
	Gwerthuswch	Lluniwch farn drwy bwyso a mesur tystiolaeth er mwyn dod i gasgliad
	Archwiliwch	Archwiliwch yn drylwyr, yn fanwl a dewch i gasgliad

Ymchwiliwch	Astudiwch yn fanwl a dewch i gasgliad
Cyfiawnhewch	Defnyddio tystiolaeth/dadl i ategu achos
Argymhellwch	Cyflwyno cynnig yn seiliedig ar resymau/tystiolaeth
Adlewyrchwch	Gwerthuswch a/neu ystyriwch

Atodiad 3 Cysylltiadau â chymwysterau eraill

Cysylltiadau â chymwysterau eraill

Mae cysylltiadau rhwng y cymhwyster hwn a'r cymwysterau canlynol:

- Lefel 1/2 TGAU mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol a Gofal Plant
- Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd
- Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori